

II.

**ZPRÁVA O PLNĚNÍ OPATŘENÍ
STRATEGIE SOCIÁLNÍHO
ZAČLEŇOVÁNÍ 2014–2020
ZA ROK 2020**

Obsah

Manažerské shrnutí.....	5
Úvod	7
1. Podrobný popis plnění opatření v roce 2020.....	10
2. Plnění opatření v oblasti sociální práce.....	12
3. Oblasti podporující sociální začleňování	26
3.1 Plnění opatření v oblasti podpory přístupu k zaměstnání a jeho udržení.....	26
3.2 Plnění opatření v oblasti sociálních služeb.....	46
3.3 Plnění opatření v oblasti podpory rodiny	50
3.4 Plnění opatření v oblasti podpory rovného přístupu ke vzdělání	83
3.5 Plnění opatření v oblasti přístupu k bydlení.....	102
3.6 Plnění opatření v oblasti podpory přístupu ke zdravotní péči	116
3.7 Plnění opatření v oblasti zajištění slušných životních podmínek	128
3.8 Plnění opatření v oblasti podpory dalším začleňujícím veřejným službám	140
4. Uplatňování základních principů	156
4.1 Plnění opatření v oblasti rovných příležitostí.....	156
4.2 Plnění opatření v oblasti podpory sociálního začleňování na místní úrovni	159
4.3 Plnění opatření v oblasti posilování sociální soudržnosti.....	172
4.4 Plnění opatření v oblasti mainstreamingu sociálního začleňování	177
Příloha č. 1: Seznam plnění cílů a opatření	187
Příloha č. 2: Seznam zkratk.....	201

Manažerské shrnutí

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) vypracovalo v souladu s plněním usnesení vlády ČR č. 24 ze dne 8. ledna 2014 „Zprávu o plnění opatření Strategie sociálního začleňování 2014–2020 za rok 2020“ (dále jen „Zpráva“). Na základě usnesení vlády ČR č. 476 ze dne 19. května 2003 byla zřízena Komise pro sociální začleňování (dále jen „Komise“), která provádí pravidelné sledování plnění a vyhodnocování účinnosti opatření uvedených ve Strategii sociálního začleňování 2014–2020 (dále jen „Strategie“). Komise je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem ministryně práce a sociálních věcí a zaručuje aktivní zapojení všech relevantních aktérů v oblasti sociální politiky se zaměřením na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení.

Předkládaná Zpráva je sedmým vyhodnocením uvedené Strategie. **Komise monitorovala plnění 94 opatření. 75 opatření „Strategie“ je plněno pomocí preventivních sociálních služeb pracujících přímo se skupinou osob sociálně vyloučených; podporou dávek na bydlení, prací s rodinou, což bylo podpořeno v roce 2020 například:**

- zaregistrováním celkem 554 služeb odborného sociálního poradenství,
- financováním výkonu sociální práce ve veřejné správě prostřednictvím další dotace ve výši 400 mil. Kč došlo k vyplacení mimořádných odměn sociálním pracovníkům v souvislosti s epidemií viru COVID-19 ve výši 22 mil. Kč,
- v oblasti financování sociálních služeb došlo k navýšení (i z důvodu epidemie), celkově bylo alokováno na tuto oblast 22 mld. Kč,
- v oblasti sociální rehabilitace bylo zaregistrováno 314 lůžek, sociální rehabilitace byla podpořena několika výzvami,
- v oblasti sociálního podnikání bylo alokováno 400 mil. Kč, v souvislosti s epidemií došlo k revizi pravidelného čerpání úvěrů,
- v oblasti psychiatrické péče bylo provozováno 27 center duševního zdraví ve 12 krajích,
- v oblasti protidrogové politiky bylo podpořeno alokováno více než 70 mil. Kč,
- v rozvoji dětských skupin došlo k alokaci ve výši 1 059 129 097 Kč z ESF (bylo evidováno celkem 1125 dětských skupin),
- průměrný měsíční počet příspěvků na bydlení v roce 2020 byl 156 tisíc, celkový objem vyplacených dávek 7,0 mld. Kč; průměrný měsíční počet doplatků na bydlení pro rok 2020 byl 33 tisíc, celkový objem vyplacených dávek 1,6 mld. Kč.

14 opatření je plněno částečně a 5 opatření plněno není, což úzce souvisí s oblastí přístupu k bydlení, oblastí sociálních služeb či přístupem ke zdravotní péči. A to zejména z důvodu posunu termínu schválení souvisejících norem, které jsou pro další plnění Strategie stěžejní, neboť je na ně navázáno plnění některých opatření. Jedná se o opatření, která jsou vázána na přijetí zákonné úpravy dostupného či sociálního bydlení, novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, předložení věcného záměru zákona o sociálních pracovnících, dalších zákonných norem, či návazných opatření. Plnění opatření je také ovlivněno stále probíhající epidemií viru COVID-19 a nového viru SARS-CoV-2.

Úvod

Problematika sociálního začleňování se týká oblastí zaměstnanosti, sociálních služeb, sociální práce, systémů dávkové pomoci, vězeňství, oblasti vzdělávání a školství, zdravotní péče, oblasti bytové politiky a tematiky exekucí a zadluženosti. Všechny tyto zmíněné oblasti se dotýkají nejen života jednotlivců, ale i jejich rodin. Proto je nezbytné, aby problematika sociálního začleňování byla řešena komplexně se zapojením všech kompetentních subjektů.

V roce 2020 podle údajů Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) poklesl hrubý domácí produkt (ve stálých cenách) o 5,6 %. Jedná se tak o nejhlubší propad ekonomiky za dobu trvání samostatné České republiky. Lze předpokládat, že dopad na hospodářský růst státu má současná stále probíhající krize epidemie viru COVID-19, která současně i poukázala na to, že záležitost problematiky sociálního začleňování a sociální podpora obyvatel je v této situaci zcela klíčová. Následkem epidemie rovněž v ČR vzrostla nezaměstnanost na průměrná 4 %. Dle statistik ČSÚ z roku 2020 je nezaměstnanost nejvyšší v některých pohraničních krajích, jako je Karlovarský kraj, Ústecký kraj či Moravskoslezský kraj¹.

Dalším faktorem, který výrazně ovlivňuje sociální začleňování a soudružnost ve společnosti je zadluženost a následné exekuce. Zejména vícečetné zadlužení ohrožuje celkovou stabilitu rodiny a její společenské začlenění. Nedostatek příjmů totiž vede k následku negativních dopadů na celkový fyzický i psychický stav rodiny. Rodina pak není schopna financovat své základní potřeby a potřeby svých dětí. Zadluženost je pak i jednou z příčin ztráty bydlení a zázemí. Z toho důvodu je i na oblast sociálního začleňování potřebné nahlížet komplexně a řešit důsledky, které nastanou prostřednictvím nepříznivých sociálních životních situací.

Záležitost sociálního bydlení a řešení prevence ztráty bydlení je rovněž důležitou součástí sociálního začleňování. Bytová politika patří obecně k zásadním tématům, se kterými se ČR potýká. Dostupnost bydlení a vysoké zatížení některých domácností výdaji na bydlení je problémem, který si žádá komplexní řešení. Podle průzkumu společnosti Deloitte² zejména velkou finanční zátěž na bydlení vykazují domácnosti žijící ve velkých městech. Příkladem je město Praha, ve kterém dlouhodobě roste výše nájmu o 7,4 % meziročně. Pro rok 2020 lze však také podle společnosti Deloitte uvést pokles nájmu v Praze až o 2,6 %. Toto je však spíše krátkodobým dopadem aktuální epidemiologické situace.

¹ Podíl nezaměstnaných osob v krajích k 28.2.2021. ČSÚ (dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>)

² Data jsou uváděna k 3. čtvrtletí za rok 2019.

Nicméně v České republice stále přetrvává zájem ze strany obyvatel o vlastnické bydlení, které je preferováno před bydlením nájemním. Ceny vlastnického bydlení vzrostly za posledních 12 let o 60 %. Ceny nájmu za stejné období se zvýšily o 79 %.³ Výdaji na bydlení jsou pak nejvíce zatíženy domácnosti jednotlivců, nízkopříjmové osoby, senioři a samoživitelé. Dostupnost bydlení je pak ztížena i lidem se zdravotním postižením, osobám navracejícím se z výkonu trestu a osobám, které opouštějí ústavní výchovu. Problémem je doposud trvající absence legislativního řešení dostupného bydlení, které by zahrnovalo i jasné ukotvení bydlení sociálního.

Z výše uvedeného lze tvrdit, že dostupnost vlastnického i nájemního bydlení se stává problematickou pro různorodé skupiny obyvatel. Pro řešení této situace byl v roce 2019 spuštěn dotačně-úvěrový program pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj (dále jen „MMR“). Jedná se o program „Výstavba pro obce.“ Tento program vychází z 15 opatření pro boj proti obchodníkům s chudobou, která vznikla v rámci kulatého stolu 10. září 2018 na téma „Problematika sociálně vyloučených lokalit, dávek a bydlení“. I přesto, že je program prospěšný, nenahrazuje plně chybějící legislativní ukotvení dostupného bydlení. Dále lze v rámci podpory sociálního a dostupného bydlení uvést realizaci systémového projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ pod záštitou MPSV.

Další problematickou oblastí je pak přístup ke vzdělání, zejména se jedná o vzdělávání romských dětí, aby nedocházelo k předčasnému odchodu ze školního vzdělávacího systému. Vzdělání ovlivňuje celý život obyvatel, neboť zvyšuje šanci na kvalitnější a ekonomicky stabilnější život, a také následně na celkovou ekonomickou úroveň státu. Dále je také potřeba podporovat předškolní péči o děti, aby byla zajištěna fungující politika zaměstnanosti a také rodinná politika. S tím rovněž souvisí podpora nízkopříjmových rodin ve formě sociální práce s rodiči a jejich dětmi. Příkladem je bezplatné stravování dětí ve školách a v předškolních zařízeních.

Zdravotní péče v ČR je rovněž zásadní oblastí, na kterou je potřeba zaměřovat pozornost. Zejména v současné epidemiologické situaci se projevila její důležitost. I přesto, že celková subjektivní spokojenost v souvislosti se zdravotní péčí je v ČR poměrně na vysoké úrovni, je potřeba zaměřovat pozornost na rozšíření přístupu ke zdravotní péči v ČR, a to zejména u osob, u kterých hrozí sociální vyloučení.⁴

³ Eurostat, 2018–2019

⁴ Omezený přístup ke zdravotní péči (ať již z důvodu místní, časové nebo kapacitní nedostupnosti či přímé nebo nepřímé diskriminace) je prokázán zejména u osob bez domova a Romů.

Důležitým nástrojem pro řešení sociálního vyloučení jsou rovněž sociální služby. Jedná se o služby sociální prevence, odborné sociální poradenství a podporu dalších oblastí, kam spadá protidrogová politika, sociální podnikání či sociální rehabilitace. V roce 2020 bylo financováno celkem 554 služeb odborného sociálního poradenství. MPSV si uvědomuje důležitost sociálních služeb, proto za poslední roky dochází k navyšování dotací na podporu těchto služeb. V roce 2020 bylo alokováno na oblast sociálních služeb celkem 22 mld. Kč (pro rok 2010 to bylo 6,83 mld. Kč a mnoho služeb muselo tehdy činnost ukončit). V roce 2020 došlo i k vyplacení mimořádných odměn sociálním pracovníkům v návaznosti na současnou epidemiologickou situaci. Vypořádání následků krize způsobené epidemií je rovněž jedním z důvodů vyšší alokace financí pro oblast sociálních služeb, které i v této souvislosti prokázaly svou potřebnost.

Problematika sociálního vyloučení se projevuje i ve stále se zvyšujícím se počtu sociálně vyloučených lokalit (dále jen „SVL“). Podle „Analýzy sociálně vyloučených lokalit“ se mezi lety 2006 a 2014 počet těchto lokalit téměř zdvojnásobil (z 310 na 606). Nárůst lze zaznamenat ve všech krajích ČR. Podle odhadů romských koordinátorů lze na území ČR zaznamenat přes 830 sociálně vyloučených lokalit (2018), ve kterých žilo více než 127 000 obyvatel.⁵

Plnění jednotlivých opatření Strategie v roce 2020 byla ovlivněna epidemiologickou situací viru COVID-19 a novým typem viru SARS-CoV-2, jejichž výskyt se projevil v celé České republice. Ministerstvo zdravotnictví (dále jen „MZ“) se především zaměřilo a zásadně podílelo na zvládnutí úkolů, které probíhající epidemie koronavirem a velký výskyt onemocnění COVID-19 přinesla. Opatření měla vliv i například na novelizaci zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, jejíž vypracování a finalizace zabrala oproti původnímu předpokladu mnohem více času, neboť MPSV muselo mj. řešit nepříznivé dopady aktuální situace epidemie.

⁵ Zpráva o stavu romské menšiny za rok 2018, s.25. Pozn. Jde však o hrubé odhady krajských romských koordinátorů.

1. Podrobný popis plnění opatření v roce 2020

Cílem předkládaného materiálu je zmapování způsobu plnění opatření obsažených ve „Strategii sociálního začleňování 2014–2020“ (dále jen „Strategie“) ze strany jednotlivých gestorů pro rok 2020.

Účelem Strategie je přispět k **plnění národního cíle redukce chudoby a sociálního vyloučení**, ke kterému se ČR zavázala v rámci evropského cíle strategie Evropa 2020 (desetiletá strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění) pro tuto oblast: „Udržení hranice počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou do roku 2020 na úrovni roku 2008.“

Strategie zastřešuje hlavní oblasti významné pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených stanovuje prioritní témata ČR v oblastech důležitých pro sociální začleňování a financování ze zdrojů ČR i EU a obsahuje přehled opatření majících vliv na sociální začleňování a boj s chudobou. Dále ukazuje směr, kterým se řešení sociálního vyloučení mají ubírat, prosazuje společensky odpovědné hodnoty vztahující se k sociálnímu vyloučení, upozorňuje na nedostatky při hledání řešení sociálního vyloučení a zasazuje se o šíření principu mainstreamingu⁶ sociálního začleňování na všech správních úrovních.

Základním nástrojem pro řešení sociálního začleňování osob je z pohledu této Strategie sociální práce. Vedle opatření zaměřených na rozvoj sociální práce se Strategie zaměřuje na následující **oblasti**, a to při uplatňování **průřezových principů** rovných příležitostí, podpory sociálního začleňování na místní úrovni, posilování sociální soudržnosti a mainstreamingu sociálního začleňování:

- podpora přístupu k zaměstnání a jeho udržení;
- sociální služby;
- podpora rodiny;
- podpora rovného přístupu ke vzdělání;
- přístup k bydlení;
- podpora přístupu ke zdravotní péči;
- zajištění slušných životních podmínek;
- podpora dalším začleňujícím službám.

⁶ Mainstreaming sociálního začleňování znamená zahrnutí této agendy nejen do sociální politiky, ale i do politik ovlivňujících další stránky lidského života a života společnosti.

Na zpracování i vyhodnocování plnění opatření Strategie se podílí **Komise pro sociální začleňování** (dále jen „KSZ“), která je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem ministrů práce a sociálních věcí v oblasti sociální politiky se zaměřením na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení.⁷ KSZ se skládá ze zástupců subjektů, které jsou zapojeny do řešení problematiky chudoby a sociálního vyloučení, tj. ze zástupců státní správy a samosprávy, akademické obce, zastřešujících nevládních organizací zabývajících se touto problematikou a dalších sociálních partnerů.

Na základě podkladů od jednotlivých gestorů byla zpracována tato souhrnná **„Zpráva o plnění opatření Strategie sociálního začleňování za rok 2020“** (dále jen „Zpráva“). Zpráva je členěna podle jednotlivých oblastí Strategie. Na začátku každé podkapitoly je uveden cíl, kterého má být realizací opatření dosaženo. U každého jednotlivého opatření (číslovaných dle Strategie) je uveden souhrn plnění od odpovědných resortů a institucí. V případě, že se na realizaci opatření podílí více resortů, odpovídají za jejich plnění společně. U každého opatření je následně uvedeno stanovisko KSZ.

Naplňování Strategie přispívá ke snížení počtu osob sociálně vyloučených nebo osob sociálním vyloučením ohrožených. Zároveň napomáhá i k řešení stávajících genderových nerovností ve vztahu k sociálnímu začleňování. Obecně platí, že ženy čelí více rizikům ve vztahu k sociálnímu vyloučení než muži (např. vyšší míra ohrožení chudobou, nižší míra zaměstnanosti, nižší příjmy). Z toho důvodu Zpráva zohledňuje i možné dopady jednotlivých opatření na rovnost žen a mužů.

⁷ KSZ je zřízena na základě usnesení vlády ČR ze dne 19. května 2003 č. 476 ke zřízení meziresortní Komise pro přípravu Společného memoranda o sociálním začleňování a Národního akčního plánu sociálního začleňování.

2. Plnění opatření v oblasti sociální práce

Sociální práce je profesionální aktivita zaměřená na pomoc jednotlivcům, skupinám či komunitám s cílem zlepšit nebo obnovit schopnost jejich sociálního fungování v prostředí jim přirozeném. Sociální práce se dále zaměřuje na tvorbu příznivých společenských podmínek, a to tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle. Výkon činností sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a posílení, respektive osvobození lidí za účelem naplnění jejich osobního blaha. Zasahuje tam, kde se lidé dostávají do konfliktu se svým sociálním prostředím. Pro sociální práci jsou klíčové principy lidských práv, společenské spravedlnosti a solidarity.

Cíl: Nastavení a rozvoj sociální práce

Opatření: 2.a Zajistit a podporovat vzájemnou spolupráci aktérů veřejné správy a ostatních subjektů při výkonu sociální práce

Gestor: MPSV ve spolupráci s MV, kraji a obcemi

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV metodicky vede krajské úřady v oblasti výkonu činností sociální práce v přenesené působnosti, jejichž úkolem je toto vedení dále předávat do území. Při této činnosti je výchozím dokumentem „Doporučený postup č.1/2018 k realizaci činností sociální práce na pověřených obecních úřadech, obecních úřadech obcí s rozšířenou působností a krajských úřadech“. Metodická podpora dále spočívá v pravidelné organizaci metodických dní pro metodiky sociální práce a sociální prevence krajských úřadů. Tyto metodické dny razantně nabraly na intenzitě vzhledem k pandemické situaci, která nás v roce 2020 doprovázela. Metodické dny probíhají každý měsíc, jsou prostorem pro sdílení aktuálních informací a nyní jsou i tematicky zaměřené na co nejintenzivnější podporu a komunikaci mezi obcemi s kraji a následně s MPSV. Tento model se jeví jako účinná platforma pro okamžité sdílení akutních problémů, a tudíž i jejich pružné řešení v kratším časovém úseku.

Kvalita a personální dostupnost výkonu činností sociální práce pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností je ze strany MPSV dále významně podpořena prostřednictvím aktivit projektu „Systémová podpora sociální práce v obcích“. Primárními cíli tohoto projektu jsou zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků uvedených obecních úřadů, pilotní ověření typových pozic sociálních pracovníků obecních úřadů a zvýšení personálního zajištění výkonu sociální práce obecních úřadů. Aktivity projektu jsou zaměřeny i na podporu vzájemné spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů se sociálními pracovníky Úřadu práce ČR (dále jen „ÚP ČR“). Více o projektu na: <https://www.mpsv.cz/cs/25939>.

MPSV ve spolupráci s Odborem biologické ochrany Těchonín Armády ČR připravilo krátká videa s praktickými informacemi a názornými ukázkami pro zaměstnance sociálních služeb s názvem – Jak na COVID-19. Cílem této série je předat co nejširšímu okruhu zaměstnanců sociálních služeb názorné informace a principy, aby především získali jistotu, že postupují správně, či se vyvarovali nejčastějších chyb. Prostřednictvím on-line formy se zkušenosti odborníků dostanou k co největšímu počtu zaměstnanců, a zmírní se tak dopady pandemie COVID-19 na klienty sociálních služeb. Prostřednictvím uvedeného MPSV ve spolupráci s kraji a poskytovateli sociálních služeb jsme podpořili protiepidemická opatření nezbytná pro ochranu klientely a samotných pracovníků zařízení. Dále jsou v tomto ohledu zodpovídány dotazy z území, které MPSV jsou doručeny od odborníků, sociálních pracovníků z terénu.

Ministerstvo vnitra (dále jen „MV“) v roce 2020 zajišťovalo prostřednictvím odboru prevence kriminality (OPK) metodickou podporu obcím při realizaci projektů prevence kriminality, a to zejména prostřednictvím dotačního Programu prevence kriminality na místní úrovni.

Dále byly pravidelně organizovány pracovní setkání a semináře pro manažery PK krajů a obcí, které se týkají jak aktuálních výzev (vždy samostatně pro každý kraj), tak výměny dobré praxe a upozornění na časté či opakující se chyby v žádostech (v těchto případech se jedná jak o celostátní setkání, tak o setkání v jednotlivých krajích). V roce 2020 byla plánována 2x (květen a listopad) třídenní výjezdní celostátní setkání s manažery PK v Kašperských Horách. Vzhledem k mimořádným opatřením v souvislosti s onemocněním COVID-19 se neuskutečnila. Proběhlo pouze jednodenní náhradní setkání s krajskými manažery PK v červnu a on-line setkání koncem listopadu v rámci přípravy a připomínkování Zásad pro dotační Program PK na r. 2021.

V rámci každoroční podpory projektů z dotačního Programu PK MV jsou financovány informační, vzdělávací i resocializační projekty, které se zaměřují na podporu integrace osob po výkonu trestu, prevence zadlužení či finanční gramotnost, což jsou významné atributy v oblasti sociálního začleňování.

Zástupci MV jsou členy Komise pro sociální začleňování MPSV i jejích pracovních skupin (pro řešení problematiky zaměstnávání vězňů a propuštěných z výkonu trestu, pro sociální bydlení, pro řešení problematiky bezdomovectví či řešení problematiky zadlužení).

Zástupce odboru prevence kriminality spolupracuje se Sekcí sociálních kurátorů Společnosti sociálních pracovníků ČR, účastní se celostátních seminářů a metodických setkání sociálních kurátorů (kurátorů pro dospělé), kteří v rámci přenesené působnosti problematiku sociálního začleňování a prevenci sociálního vyloučení řeší.

V roce 2020 pokračovalo MV prostřednictvím odboru prevence kriminality, který je věcným gestorem pro oblast policejní činnosti ve vztahu k menšinám, v metodické a koncepční činnosti, ve shromažďování a analýze relevantních informací a podrobném monitoringu naplňování stanovených cílů a priorit z této oblasti. Základním koncepčním materiálem je Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám.

Cílem aktivit resortu MV v policejní práci s menšinami, v rámci které je řešena i problematika sociálního začleňování, je otevřená komunikace policie s menšinovými skupinami založená na vzájemné důvěře a respektu. K dosažení tohoto cíle Ministerstvo vnitra soustavně pracuje na posilování vazeb Policie ČR s menšinovými skupinami, prohlubování spolupráce s dalšími zainteresovanými subjekty, (např. krajskými koordinátory pro romské záležitosti, lokálními poradci Odboru (Agentury) pro sociální začleňování, manažery prevence kriminality, neziskovými organizacemi, atd.), na implementaci moderních přístupů a postupů do policejní praxe a cíleně se zaměřuje na systematické vzdělávání policistů v oblasti sociálních, komunikačních a interetnických.

Sociálnímu začleňování se věnují v různém rozsahu moduly kurzu základní odborné přípravy (kurz pro nově přijaté policisty – časová dotace cca 30 hodin). Cílem vzdělávání je mj. naučit policisty ovládnout své jednání, přiměřeně komunikovat a jednat s lidmi v rozmanitých situacích vyplývajících z výkonu služby (vhodná komunikace a taktické zásady s oznamovatelem, poškozeným, svědkem, podezřelým, s osobou se zdravotním postižením, komunikace se seniorem či příslušníkem národnostních menšin, včetně komunikace s bezdomovcem) a usilovat o vytvoření žádoucích postojů u policisty: zachovávat čest, důstojnost, vážnost, respektovat práva a osobnost druhých lidí, aktivně vystupovat proti rasismu, nesnášenlivost, xenofobii a diskriminaci.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 2.b Zabezpečit odpovídající metodickou a finanční podporu sociální práce**Gestor:** MPSV**Termín:** Od roku 2014**Stanovisko KSZ:** Plněno částečně.

Pro MPSV je jedním z významných nástrojů sociálního začleňování a prevence sociálně patologických jevů výkon činností sociální práce. Pro účely prevence je primární výkon sociální práce sociálními pracovníky zařazenými do obecních úřadů obcí s pověřeným obecním úřadem, do úřadů obcí s rozšířenou působností, a metodiků sociální práce a prevence, zařazených do krajských úřadů. Ministerstvo práce a sociálních věcí činnost sociálních pracovníků zařazených v těchto uvedených úřadech podporuje metodicky v oblasti výkonu činností sociální práce, jejichž úkolem je toto vedení dále předávat do území. Při této činnosti je výchozím dokumentem „Doporučený postup č.1/2018 (aktualizovaný doporučený postup 1/2012), dále dochází k finanční podpoře výkonu činností sociální práce formou účelové dotace, která byla zavedena novelou zákona o sociálních službách č. 254/2014 Sb. s účinností od 1. ledna 2015. Cílem dotace je garance dostupnosti a kvality výkonu činností sociální práce v přenesené působnosti. Pro dotaci bylo v roce 2019 a 2020 alokováno 400 mil. Kč. V roce 2020 byly též vyplaceny mimořádné odměny sociálním pracovníkům na obecních a krajských úřadech za mimořádné pracovní nasazení v souvislosti s epidemií COVID-19 v celkové výši 22 mil. Kč.

Výkon činností sociální práce na obecních úřadech byl ze strany MPSV metodicky veden v rámci pravidelných konzultačních dnů pro krajské metodiky sociální práce a prevence, zasíláním aktuálních informací v průběhu celého roku, vydáváním stanovisek MPSV a prostřednictvím individuální komunikace s jednotlivými krajskými metodiky.

Na MPSV v roce 2020 probíhala realizace projektů z výzev č. 03_18_088 Podpora aktivit a programů v rámci sociálního začleňování (3. výzva) a č. 03_18_095 Výzva na podporu sociálního začleňování v Praze (2.výzva), které se zaměřují v dílčí aktivitě na podporu sociální práce na obcích jak mimo hl. m. Prahu, tak přímo na území hl. m. Prahy. V rámci těchto projektů je podpora zaměřena na podporu sociální práce na obcích a využití specifických metod a technik sociální práce.

V roce 2020 byly aktivity jako metodická podpora sociální práce, podpora sociální práce na obcích, alternativní přístupy v sociální práci možné realizovat v projektech hlavně v rámci soutěžních výzev č. č. 03_17_071, č. 03_19_098 Podpora procesů ve službách a podpora rozvoje sociální práce, výzvy č. 03_19_099 Podpora procesů ve službách a podpora rozvoje sociální práce v Praze, výzev č. 03_15_037, 03_16_066, 03_18_089 Podpora procesu transformace pobytových služeb, výzvy č. 03_16_063, 03_19_106 Podpora procesu plánování sociálních služeb na obecní úrovni a výzvy č. 03_17_076 Podpora inovativních služeb pro ohrožené děti a rodiny.

Nově byly v roce 2020 v rámci prioritní osy 2 Sociální začleňování a boj s chudobou OPZ SC 2.2.1 vyhlášeny 2 soutěžní výzvy. Výzva č. 03_20_137 Budování kapacit romských a proromských nestátních neziskových organizací pro zapojení do příprav a implementaci programů spolufinancovaných z fondů EU, zde jsou mimo jiné podporovány aktivity spolupráce romských a proromských nestátních neziskových organizací s veřejnou samosprávou a podpora síťování těchto organizací. Druhou výzvou, která byla v tomto roce vyhlášena, je výzva č. 139 Podpora sociálního začleňování v Praze. Výzva reaguje na prioritní témata hlavního města v oblasti sociálního začleňování a prevence sociálního vyloučení jednotlivců a rodin.

V roce 2020 byly aktivity na podporu profesionalizace sociální práce realizovány v soutěžních projektech dříve vyhlášených výzev pro integrované nástroje např. průběžné výzvy č. 03_16_048 (ITI), 03_16_049 (IPRÚ) a také ve 3. výzvě vyhlášené v rámci koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (výzva č. 03_16_052). Podpora sociální práce na obcích je zařazena také do výzvy ŘO OPZ č. 047 pro Místní akční skupiny. V ní jsou podporovány aktivity místních samospráv při optimalizaci zajištění činností a výkonu sociální práce na území obcí typu I., II. i III., včetně jeho dostatečného personálního zajištění.

Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „MSp“) - Vězeňská služba ČR (dále jen „VS ČR“) se i v roce 2020 věnovala dle svých možností tématům v oblasti sociálního začleňování osob, především osob připravujících se na propuštění po vykonání trestu odnětí svobody. Přísná opatření, která byla vydána na úrovni vládních opatření a interních opatření VS ČR proti snížení rizik přenosu onemocnění COVID-19, měla vliv na podmínky poskytování služeb, včetně služeb externích poskytovatelů, a výkonu standardních a nadstandardních činností realizovaných v rámci odborného zacházení. V důsledku opatření a nouzového stavu v České republice byla VS ČR nucena hledat alternativní způsoby práce s klientem, nové formy spolupráce, vhodné způsoby poskytování služeb, udržení kontaktu klienta s poskytovatelem například sociálních služeb tak, aby se v důsledku jejich omezení zabránilo možnému negativnímu dopadu v podobě zvýšení rizik sociálního vyloučení u této cílové skupiny.

Sociální práce ve věznicích je vykonávána pracovníky odborného zacházení ve vězeňství, resp. sociálními pracovníky věznic, a dále je zprostředkována sociální práce externích subjektů oprávněných k poskytování této a obdobných služeb (tím je současně podporována kontinuální sociální práce). V rámci nabízených služeb ze strany VS ČR jsou cílové skupině k dispozici další služby – psychologické, pedagogické, terapeutické, adiktologické apod., které jsou opět zajišťovány pracovníky odborného zacházení ve vězeňství (psycholog, speciální pedagog, vychovatel – terapeut, pedagog volného času, adiktolog, vychovatel), nebo zprostředkovány. VS ČR spolupracuje s kraji, obcemi a nestátními neziskovými organizacemi, aby na sociální práci a další služby navázala služba po propuštění. Současně dochází ke vzájemné výměně zkušeností formou porad, seminářů a konferencí pořádaných na místní, regionální i celostátní úrovni. V roce 2020 se uskutečnily semináře a pracovní setkání převážně formou on-line (tzv. webináře, diskuzní fóra apod.).

Opatření proti šíření virového onemocnění v roce 2020 velmi omezila výkon sociální práce externích subjektů v přímém kontaktu s osobou ve vězení. Vzhledem k tomu, že kompetence sociálních pracovníků věznic nezasahují do doby po propuštění osoby, bylo nutné hledat jiné cesty ke kontaktům sociálních pracovníků – sociálních kurátorů, zástupců neziskových organizací a dalších s klientem. Jako alternativa byl umožněn telefonický kontakt a Skype-hovory (on-line kontakt sociálního pracovníka a klienta). O tuto formu spolupráce mezi vězněnou osobou a sociálním pracovníkem byl oboustranný zájem.

Opatření má neutrální vliv na prosazování rovných příležitostí žen a mužů. V této oblasti je postavení žen a mužů rovné. V důsledku plnění tohoto opatření se postavení mužů a žen nemění.

Opatření: 2.c Předložit legislativní úpravu výkonu sociální práce, včetně role aktérů, metodik činností, definice aktérů, činností, úkonů podle potřeb identifikovaných v jednotlivých odvětvích sociální ochrany (včetně využití metody case management)

Gestor: MPSV

Termín: Do konce roku 2016

Stanovisko KSZ: Neplněno.

V současné době je sociální práce právně ukotvena zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Věcný záměr zákona o sociální práci je v Plánu legislativních prací vlády na rok 2021. Kompetence a vymezení činností sociální práce lze nyní legislativně regulovat jen v rámci návrhu novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, případně koncepčně a metodicky prostřednictvím doporučených postupů, stanovisek.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 2.d Předložit legislativní úpravu profese a celoživotního vzdělávání sociálních pracovníků – profesní zákon, za účelem zajištění garantované odbornosti a kvality výkonu sociální práce

Gestor: MPSV

Termín: Do konce roku 2016

Stanovisko KSZ: Neplněno

Viz výše text u opatření 2c.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 2.e Zajistit účelově vázané financování výkonu sociální práce ve veřejné správě

Gestor: MPSV ve spolupráci s MF

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV poskytuje na základě § 102 a § 103 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů od roku 2015 krajům, obcím s rozšířenou působností a pověřeným obcím příspěvek na výkon sociální práce formou účelové dotace. Více viz opatření 2. b.

Ministerstvo financí (dále jen „MF“) uvádí, že financování výkonu sociální práce ve veřejné správě bylo vedle příspěvku ze státního rozpočtu na výkon přenesené působnosti navíc podpořeno i v roce 2020 dotací v rámci závazných výdajových limitů kapitoly 313 MPSV. Jednalo se o částku 450 mil. Kč, tedy o 50 mil. vyšší, než v letech 2017 až 2019. MF podporuje systémové řešení financování sociální práce prostřednictvím příspěvku na výkon přenesené působnosti.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 2.f Podpora sociální práce na obcích, sladování metod sociální práce a spolupráce s ÚP ČR, NNO a sociálních služeb

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Kvalita a personální dostupnost výkonu sociální práce pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností je ze strany MPSV dále významně podpořena prostřednictvím aktivit projektu „Systémová podpora sociální práce v obcích“, registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003527. Primárními cíli tohoto projektu jsou zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků uvedených obecních úřadů, pilotní ověření typových pozic sociálních pracovníků obecních úřadů a zvýšení personálního zajištění výkonu sociální práce obecních úřadů. Aktivity projektu jsou zaměřeny i na podporu vzájemné spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů se sociálními pracovníky ÚP ČR. Více o projektu na: <https://www.mpsv.cz/systemova-podpora-socialni-prace-v-obcich>.

Ke sladování metod sociální práce dochází v rámci metodické činnosti MPSV, a to nejen jednání se zainteresovanými subjekty a přítomností například schůzek krajských metodiků krajských úřadů s obcemi.

V roce 2020 došlo k zintenzivnění komunikace s Generálním ředitelstvím Úřadu práce ČR (dále jen „GŘ ÚP ČR“), např. MPSV zprostředkovávalo informací mezi neziskovým sektorem, sociálními službami a GŘ ÚP ČR např. ve věci výplaty nepojistné sociální dávky mimořádné okamžité pomoci (MOP Covid) a rovněž při řešení mimořádné situace, tedy navracení občanů do ČR v době Brexitu. V oblasti sociální práce je spolupráce subjektů nastavena a dochází k úpravám podle potřeb území.

Činnosti sociální práce jsou ve značném rozsahu vykonávány také Úřadem práce ČR, a to v rámci agendy dávek pomoci v hmotné nouzi (dále jen „dávky PvHN“) a v rámci agendy dávky příspěvek na péči. V těchto oblastech sociální pracovníci Úřadu práce ČR intenzivně spolupracují s dalšími aktéry systému, což jsou zejména obecní úřady, poskytovatelé sociálních služeb, neziskové organizace. Spolupráce je budována a probíhá jak na úrovni obcí a krajů, tak na úrovni centrální.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 2.g Podpora péče poskytované v co největší míře v přirozeném prostředí klienta (komunitní péče)

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Plnění tohoto opatření je úzce navázáno na novelizaci zákona o sociálních službách, jejíž vypracování a finalizace zabrala oproti původnímu předpokladu mnohem více času, zvláště pak v souvislosti s opatřeními přijatými z důvodu probíhající pandemie COVID-19, kdy muselo MPSV mj. řešit i nepříznivé dopady této pandemie v oblasti sociálních služeb.

Shora uvedená novela cílí na rozvoj terénních a sociálních služeb a podporuje jejich přednostní využívání prostřednictvím zavedení principu subsidiarity, podle kterého je využití pobytové sociální služby až poslední možností v řešení nepříznivé sociální situace osob, které jsou závislé na péči jiné osoby. Posiluje se zároveň i role neformálních pečujících, kteří se stávají novou cílovou skupinou sociálních služeb, pečující osoby tak obdrží podporu od sociálních služeb, a to ve formě rad, nácviků i pomoci. Nově novela také definuje služby komunitního typu, které prostřednictvím omezení kapacity a zvláštního nastavení materiálně-technických podmínek umožní řešení nepříznivé sociální situace v přirozeném sociálním prostředí osoby nebo v prostředí, které se mu podobá.

Dne 1. 12 2020 byla novela předána do vlády prostřednictvím elektronické knihovny Úřadu vlády eKLEP. V lednu 2021 probíhalo projednávání v pracovních komisích Legislativní rady vlády. Po projednání vládou bude materiál předán do Poslanecké sněmovny k dalšímu legislativnímu procesu. Účinnost novely se předpokládá od 1. ledna 2022.

V roce 2020 zvyšovalo MPSV prostřednictvím systémového projektu Život jako každý jiný informovanost o smyslu a cíli transformace, rizicích péče v zařízeních ústavního charakteru a významu nezávislého způsobu života, a to prostřednictvím webových stránek projektu www.trass.cz a facebookové stránky Národního centra podpory transformace sociálních služeb <https://www.facebook.com/trass.cz>.

Od ledna do června 2020 bylo v rámci projektu Život jako každý jiný uveřejněno pět příběhů OZP, které byly publikovány v přílohách Deníku a tři příběhy OZP publikované online na webových stránkách projektu. Byly vytvořeny a publikovány čtyři vzdělávací filmy, které byly umístěny na facebooku Národního centra podpory transformace, facebooku MPSV, webových stránkách projektu (www.trass.cz), na youtube a byly sdíleny mnoha dalšími subjekty. Dále byly rozeslány poskytovatelům sociálních služeb, na VŠ a neziskovým organizacím.

V rámci projektu Život jako každý jiný bylo rovněž zpracováno a publikováno 5 analýz, které monitorují různé aspekty transformace v ČR a uvádějí návrhy doporučení a opatření pro implementaci v daných oblastech. Analýzy jsou zveřejněny na webových stránkách projektu a slouží jako informační zdroj zejména zástupcům krajů a obcí, poskytovatelům sociálních služeb a studentům sociální práce a spřízněných oborů i dalším zástupcům odborné veřejnosti.

- Analýza podpory deinstitucionalizace sociálních služeb prostřednictvím asistivních technologií,
- Analýza legislativy v praxi z pohledu zaměření na podporu nezávislosti života osob se zdravotním postižením,
- Analýza legislativy z pohledu podpory nezávislosti života osob se zdravotním postižením,
- Analýza násilného jednání na osobách se zdravotním postižením v rámci pobytových sociálních služeb,
- Analýza dopadu reformy psychiatrické péče na jednotlivé pilíře sociální politiky optikou osob s duševním onemocněním.

Byla uspořádána tři diskuzní setkání pro poskytovatele sociálních služeb a jedno diskuzní fórum, pro cílovou skupinu projektu. Dále byly uspořádány tři semináře určené cílové skupině projektu.

Od července 2020 přešly některé aktivity z projektu Život jako každý jiný do systémového projektu Rozvoj systému sociálních služeb, který je realizován do 30. 6. 2022. V tomto období byly uspořádány tři semináře určené pro cílovou skupinu projektu. Ostatní naplánované akce nebylo možné z důvodů pandemie COVID-19 uskutečnit.

V období od 07 – 12/2020 bylo rovněž zahájeno zpracovávání následujících výstupů, které budou dokončeny do konce června 2022:

- Metodika transformace sociálních služeb pro osoby s vysokou mírou podpory,
- Strategie aplikace asistivních technologií v kontextu procesu DI,
- Dokument k zajištění zdravotní péče v sociálních službách komunitního charakteru,
- Komparativní analýza zaměstnávání osob se zdravotním postižením v Evropě.

Regionální systémové řešení zaměřené na neformální pečovatele a na komunitní práci realizuje především Moravskoslezský kraj, a to v rámci výzvy č. 03_15_007. Na národní úrovni je realizován rovněž projekt Systémová podpora sociální práce v obcích, na který v minulosti navazovaly projekty ve vybraných obcích a městech v rámci výzvy č. 03_15_128.

V roce 2020 byly v rámci SC 2.1.1 OPZ aktivity na podporu péče poskytované v přirozeném prostředí klienta realizovány v projektech dříve vyhlášených soutěžních výzev č. 03_18_088 Podpora aktivit a programů v rámci sociálního začleňování (3. výzva) a č. 03_18_095 Výzva na podporu sociálního začleňování v Praze (2.výzva), které se zaměřují v dílčí aktivitě na podporu neformální péče a sdílené péče, na podporu paliativní péče v přirozeném prostředí klienta.

V roce 2020 pokračovaly v realizaci projekty z výzev č. 03_15_037, 03_16_066 a č. 03_18_089. Tyto výzvy se mimo jiné zaměřily i na podporu komunitních služeb vznikajících v návaznosti na transformaci konkrétního pobytového zařízení, zejména domova pro osoby se zdravotním postižením. Na podporu nových řešení v sociální práci, zavedení a ověření inovativních technik, metod a postupů sociální práce realizované sociálními pracovníky byly v rámci SC 2.2.1 OPZ zaměřeny soutěžní výzvy č. 03_17_071, 03_19_098 a 03_19_099, jejichž projekty byly v průběhu roku 2020 realizovány.

Sociálního začleňování v Praze bylo podpořeno nově vyhlášenou výzvou č. 03_20_139. Dílčí aktivity výzvy jsou zaměřené na pomoc lidem se zdravotním postižením, jejich rodinám a pečujícím osobám, které povedou ke zlepšení nebo obnově sociálního fungování v přirozeném prostředí a budou účinně předcházet ústavní péči. V rámci této výzvy je podporována i paliativní péče v přirozeném prostředí klienta.

Ve výzvě ŘO OPZ č. 047 pro Místní akční skupiny jsou primárně podporovány sociální služby a další programy a činnosti v oblasti sociálního začleňování s cílem podpořit v maximální možné míře samostatné fungování osob z cílových skupin v jejich přirozeném prostředí. Ve výzvě je kromě terénních programů kladen důraz například na podporu pečujících osob a neformální péče a ve velké míře pak na komunitní sociální práci s důrazem aktivizace přirozených zdrojů a potenciálu uvnitř místních komunit.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 2.h Podporovat alternativní přístupy v sociální práci**Gestor:** MPSV**Termín:** Průběžně**Stanovisko KSZ:** Opatření je plněno.

Podpora alternativních přístupů v oblasti sociální práce probíhá dále průběžně. V posledních letech dochází k podpoře hlavně prostřednictvím systémových projektů, v jejichž rámci se MPSV snaží vytvářet platformy, který podporují setkávání sociálních pracovníků ať už osobně při různých workshopech a metodických setkání tak v roce 2020 hlavně v on-line prostoru.⁸ Výhodou on-line prostoru je jejich neomezenost v počtu sledujících, a je tedy možnost zapojení většího počtu aktérů. Tím dochází ke sdílení dobré praxe a právě alternativních přístupů k řešení nepříznivé sociální situace klientů sociální práce. Komunikace je podporována i formou publikační činnosti systémových projektů.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 2.ch Zvyšování prestiže sociální práce prostřednictvím osvěty a informování**Gestor:** MPSV**Termín:** Průběžně**Stanovisko KSZ:** Plněno částečně

Plnění opatření probíhá průběžně. Činnosti MPSV související se zvyšováním prestiže sociální práce jsou primárně soustředěny do aktivit projektu v rámci projektu „Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II“.

Profesionalita, profesní hrdost a prestiž sociální práce jsou směrem k sociálním pracovníkům posilovány prostřednictvím zvyšování jejich odborných kompetencí, a to prostřednictvím odborných akcí, kterými jsou Jarní a Podzimní škola sociální práce, odborné konference a semináře, odborný kurz zaměřený na mediální dovednosti a odborné publikace a články, zejména pak publikace Sešity sociální práce. Dále pokračuje udílení ocenění „Gratias“ určené sociálním pracovníkům z praxe, které bylo v březnu 2020 uděleno po třetí, a to u příležitosti Světového dne sociální práce. Pozitivní propagace a zvyšování informovanosti o možnostech a přínosech sociální práce jsou realizovány v rámci osvětových aktivit, zejména pak prostřednictvím 11 videospotů upozorňujících na některé oblasti ze života občanů ČR, v nichž je vyhledání podpory a pomoci sociálního pracovníka možné a pro občany přínosné.

⁸ Projekt Systémová podpora sociální práce v obcích reg. č.: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003527; projekt Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II. reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003751.

Od roku 2018 vydává projekt ve spolupráci s Oddělením koncepce sociální práce a vzdělávání newsletter, ve kterém přibližuje sociálním pracovníkům aktuální dění na MPSV a činnost projektu. Projekt v roce 2020, tedy v době šíření nemoci COVID-19, podporoval sociální pracovníky v jejich práci prostřednictvím facebookového profilu projektu – upozorňoval na aktuální opatření, nařízení vlády, doporučené postupy. V tomto období byly vydány dva mimořádné newslettery, které měly za cíl pomoci sociálním pracovníkům při výkonu jejich profese, v tomto náročném období. Veškeré výstupy a informace o projektu jsou dostupné na webu www.budmeprofi.cz a www.mpsv.cz či projektovém facebooku www.facebook.com/budmeprofi.

Prestiž sociální práce je podporována rovněž prostřednictvím pracovníků v sociálních službách díky projektu Vzdělávání PSS (celý název „Zvyšování kvality systému sociálních služeb prostřednictvím vytvoření kvalitního systému dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách“, registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0006925). Cílem projektu je v první řadě zmapování situace ve vzdělávání pro pracovníky v sociálních službách a v návrhu systémových změn takových, aby byla podpořena jejich profesionalita. V souladu s hlavním cílem projektu vzniká nový návrh na změnu kvalifikačního kurzu pro pracovníky v sociálních službách, který bude zacílený na kompetence potřebné pro tuto práci a bude řešen jako dvousložkový kvalifikační kurz v celkovém rozsahu 160 výukových hodin. První částí kvalifikace je základní kvalifikační kurz v rozsahu 64 hodin, absolvovaný před nástupem do zaměstnání v sociálních službách. Druhou částí je modulově řešený specializační kvalifikační kurz v rozsahu 96 hodin.

Od začátku projektu bylo jasné, že je nutné rovněž rozšířit povědomí o povolání „Pracovník v sociálních službách“ mezi laickou, ale i odbornou veřejnost. To vyplynulo jak z rozsáhlého dotazníkového šetření (z roku 2018), které mimo jiné obsahovalo právě otázky na vnímání prestiže povolání pracovníků v sociálních službách. Následně v letech 2018 a 2019 proběhlo 24 setkání se zástupci z řad pracovníků v sociálních službách, poskytovatelů sociálních služeb a vzdělavatelů v sociálních službách. Výstupem fokusních skupin a diskuzí u kulatého stolu, kde bylo – vedle tématu vzdělávání – diskutováno také téma prestiže, se ukázalo, že sami zástupci sociálních služeb jsou přesvědčeni o společenské důležitosti, a tím i o prestiži práce v sociálních službách; vnímají však velký nepoměr mezi vlastním hodnocením a přístupem veřejnosti – ať už laické, ale i odborné. Domnívají se, že veřejnost jejich práci nechápe a dostatečně neoceňuje.

Proto v rámci projektu vzniká dokument určený široké veřejnosti na podporu prestiže, a kromě obecného popisu práce pracovníků v sociálních službách, obsahuje také konkrétní příklady z každodenní praxe. V létě 2020 byla navázána spolupráce s GŘ ÚP ČR, pro jejichž potřeby byla v projektu vytvořena Metodika k povolání pracovníků v sociálních službách. Tento dokument výrazně pomůže k šíření informací o povolání „Pracovník v sociálních službách“ mezi zájemce a uchazeče o zaměstnání a zároveň může zaměstnancům ÚP ČR poskytnout rozšířenou metodickou podporu pro výběr vhodných uchazečů o zaměstnání pro rekvalifikaci právě na pozici pracovníků v sociálních službách. Tím bude přispěno k efektivnějšímu vynakládání finančních prostředků určených na aktivní politiku zaměstnanosti.

Veškeré výstupy a informace o projektu jsou dostupné na webu www.mpsv.cz/web/cz/zvysovani-kvality-systemu-socialnich-sluzeb-prostrednictvim-vytvoreni-kvalitniho-systemu-dalsiho-vzdelavani-pracovniku-v-socialnich-sluzbach

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

3. Oblasti podporující sociální začleňování

3.1 Plnění opatření v oblasti podpory přístupu k zaměstnání a jeho udržení

Zajištění rovného přístupu k zaměstnání pro všechny skupiny obyvatel ČR je nezbytným předpokladem boje se sociálním vyloučením, zejména u produktivní složky obyvatelstva. Více jak polovina nezaměstnaných osob je v ČR ohrožena příjmovou chudobou.⁹ Podpora zaměstnanosti ohrožených skupin je důležitá jak z důvodu zajištění adekvátního příjmu a zabránění ohrožení chudobou, tak z důvodu sociální integrace osob. Strategie identifikovala několik překážek pro přístup osob k zaměstnání. Byly jimi personální poddimenzovanost služeb zaměstnanosti, nízká provázanost poskytování sociálních dávek s příjmem ze zaměstnání, nedostatečná spolupráce relevantních aktérů, nedostatečná nabídka dostupných služeb výchovy a péče o předškolní děti za účelem sladění rodinného a pracovního života, nedostatečná provázanost vzdělávání a dovedností s potřebami trhu práce, regionální disproporce na trhu práce nebo nedostatečný rozvoj sociálního podnikání.

Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Vytvářet podmínky pro vstup a udržení se na trhu práce pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené

Opatření: 3.1.a Zabezpečit odpovídající poradenské, motivační a podpůrné služby pro vstup a udržení se na trhu práce včetně tvorby individuálních akčních plánů (programy personální, technické, metodické a motivační podpory), i prostřednictvím zapojení nestátních neziskových organizací do poskytování komplexních poradenských služeb

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

Dle MPSV v roce 2020 byla dílčí aktivita motivačních činností zařazena do soutěžních výzev v OPZ (prioritní osa 2 IP 2.1 SC 2.1.1) i do výzvy č. 03_16_052. Podpora směřuje k aktivizaci cílové skupiny a k podpoře motivačních programů směřujících na trh práce.

⁹ [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/nova-infografika-o-ohrozeni-prijmovou-chudobou>

V průběhu roku 2020 dále MPSV pokračovalo v realizaci **180 soutěžních projektů financovaných z ESF ve výzvách** č. 40, 45 (ITI), 46 (IPRÚ), 75 a 90 na IP 1.1 OPZ. V úhrnu mají tyto projekty objem cca 1,3 mld Kč. Realizace některých aktivit projektů byla v průběhu roku 2020 pozdržena (zejména prezenční vzdělávací aktivity, např. rekvalifikace), a proto byly některé projekty prodlouženy dále až do roku 2021. Tyto projekty jsou lokálního charakteru a jsou realizovány zejména **neziskovými, vzdělávacími a poradenskými organizacemi** a jsou zaměřeny na zvýšení zaměstnanosti a uplatnitelnosti na trhu práce a zacíleny na vybrané cílové skupiny (např. osoby ve věku 50+, osoby do 25 let, osoby s nízkou úrovní kvalifikace, osoby se zdravotním postižením, osoby pečující, osoby s kumulací hendikepů na trhu práce; osoby v nebo po výkonu trestu odnětí svobody, osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané, se zdravotním postižením, opouštějící institucionální zařízení; ohrožené závislostmi, imigranty a azylanty a národnostní menšiny). Účastníci těchto projektů (zejména z řad uchazečů o zaměstnání) zpravidla absolvují **komplexní motivačně aktivizační programy** obsahující různé formy pracovního poradenství, vzdělávání, zprostředkování zaměstnání a mzdové podpory při zaměstnání. **Individuální akční plány** pro jednotlivé klienty či jiné charakterem blízké aktivity vznikají v rámci diagnostik a individuálního poradenství.

V rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 jsou v rámci opatření na podporu zaměstnanosti podporovány následující aktivity: příprava osob z cílových skupin ke vstupu či návratu na trh práce (nástroje a činnosti vedoucí k motivaci a aktivizaci cílových skupin k nalezení zaměstnání a jeho udržení, rozvoj základních kompetencí osob z cílových skupin za účelem snazšího uplatnění na trhu práce, aktivity zaměřené na zvýšení orientace osob z cílových skupin v požadavcích trhu práce a realizace poradenských činností a programů, jejichž cílem je zjišťování osobnostních a kvalifikačních předpokladů osob pro volbu povolání za účelem zprostředkování vhodného zaměstnání), zvyšování zaměstnanosti cílových skupin (zprostředkování zaměstnání, podpora vytváření nových pracovních míst, podpora umístění na uvolněná pracovní místa, podpora zahájení podnikatelské činnosti, podpora spolupráce lokálních partnerů na trhu práce), podpora udržitelnosti cílových skupin na trhu práce (podpora flexibilních forem zaměstnání, zprostředkování dočasného přidělení zaměstnance k jinému zaměstnavateli, poradenství a rekvalifikace pro zaměstnance ve výpovědi, vzdělávání nových zaměstnanců, kteří byli v projektech přijati na nově vytvořená nebo uvolněná pracovní místa), prostupné zaměstnávání. V rámci dalších programů a činností v oblasti sociálního začleňování jsou podporovány také motivační programy přispívající k začlenění na trh práce.

MPSV v rámci dotací ze státního rozpočtu, ale i prostředků z ESF financuje provoz **sociálních služeb**, které jsou mimo jiné zaměřeny na osoby ohrožené na trhu práce. Cílem podpory je působit preventivně a předcházet tak problémům, tak řešit problémy jako nezaměstnanost. V rámci dotačních titulů na podporu rodin jsou podporovány neziskové organizace, které nabízejí aktivity směřující jak k řešení konkrétních problémů skrze osvětu, vzdělávání či konkrétní právní, psychologické či sociální poradenství.

ÚP ČR zabezpečuje poradenské, motivační a podpůrné služby pro vstup a udržení se na trhu práce včetně tvorby individuálních akčních plánů jak interně – zaměstnanci ÚP ČR, tak externě – prostřednictvím nákupu poradenských činností. Externí poradenské činnosti jsou využívány v těch případech, kdy daný typ poradenství nezabezpečuje Úřad práce ČR vlastními zaměstnanci, nebo je nutné zvýšit kapacitu poradenství zabezpečovaného vlastními zaměstnanci ÚP ČR.

V rámci interních poradenských činností bylo realizováno individuální poradenství, skupinové poradenství (tj. skupinová poradenská činnost do 5 hod.) a poradenské programy (tj. skupinová poradenská činnost nad 5 hod.) následovně:

Tabulka č. 1

	Počet účastníků
Individuální poradenství interní celkem	241 625
Z toho a) Individuální poradenství pro UoZ, ZZ	171 113
Z toho b) Individuální poradenství pro veřejnost	70 512

Zdroj: ÚP ČR

Tabulka č. 2

	Počet konání	Počet účastníků, kteří byli zařazeni do PČ	
Skupinové poradenství interní celkem	9 211	108 566	
Z toho a) Skupinové poradenství pro ZŠ	632	12 763	
Z toho b) Skupinové poradenství pro SŠ, VOŠ, VŠ	658	15 583	
Z toho c) Skupinové poradenství pro UoZ, ZZ	3 168	22 821	
Z toho d) Skupinové poradenství pro veřejnost	181	1 999	
Z toho e) Skupinová informační schůzka (práva a povinnosti UoZ, nabídka služeb ÚP ČR, kontakty)	4 572	55 400	
	Počet konání	Počet účastníků, kteří byli zařazeni do PČ	Počet účastníků, kteří úspěšně absolvovali PČ
Poradenský program interní celkem	881	7 043	5 808

Zdroj: ÚP ČR

Tematicky se poradenské programy (jak interní, tak externí) nadále člení na poradenský program:

- a) Poradenský program Sebezpoznávání pro trh práce
- b) Poradenský program Komunikační dovednosti
- c) Poradenský program Sebe prezentace na trhu práce
- d) Poradenský program Orientace na trhu práce
- e) Poradenský program Hledání zaměstnání
- f) Poradenský program Pracovněprávní gramotnost
- g) Poradenský program Finanční gramotnost
- h) Poradenský program Poradenství k podnikání
- i) Poradenský program komplexní, vč. Job clubu¹⁰
- j) Poradenské programy ostatní

V rámci externích poradenských činností bylo realizováno individuální poradenství, skupinové poradenství (tj. skupinová poradenská činnost do 5 hod.) a poradenské programy (tj. skupinová poradenská činnost nad 5 hod.) následovně:

¹⁰ V rámci vyhodnocování poradenské činnosti v roce 2019 došlo ke změně vykazování poradenského programu Job club, a to v rámci poradenského programu komplexního.

Tabulka č. 3

	Počet účastníků
Individuální poradenství externí	39

Zdroj: ÚP ČR

Tabulka č. 4

	Počet konání	Počet účastníků, kteří byli zařazeni do PČ
Skupinové poradenství externí	1	8

Zdroj: ÚP ČR

Tabulka č. 5

	Počet konání	Počet účastníků, kteří byli zařazeni do PČ	Počet účastníků, kteří úspěšně absolvovali PČ
Poradenský program externí celkem	452	3 543	2 994

Zdroj: ÚP ČR

Dále se v rámci poradenských činností realizovala **bilanční diagnostika**, kde je znatelné zastoupení externí bilanční diagnostiky, tj. prostřednictvím nákupu:

Tabulka č. 6

	Počet konání	Počet účastníků zařazených na BDg.	Počet účastníků, kteří absolvovali BDg.
Interní bilanční diagnostika	16	28	26
Externí bilanční diagnostika	47	332	288

Zdroj: ÚP ČR

Jiné významné akce ÚP ČR, nebo akce, na kterých se ÚP ČR podílel ve spolupráci s dalšími subjekty, byly:

Tabulka č. 7

	Počet konání	Počet účastníků, kteří byli zařazeni do PČ
Frýdlantské dny (více viz str. 42)	130	904
Burzy škol, burzy práce, jiné prezentace na veletrzích, výstavách apod.	49	nesleduje se
Setkání s výchovnými poradci ZŠ a SŠ, setkání s rodiči žáků/studentů v rámci třídních schůzek	136	nesleduje se

Zdroj: ÚP ČR

Na základě průběžného monitorování poskytovaných poradenských činností lze konstatovat, že jednoznačně převažují poradenské činnosti interně zajišťované Úřadem práce ČR nad externími, nakupovanými poradenskými činnostmi, vyjma bilanční diagnostiky, kde je znatelné zastoupení externí.

ÚP ČR považuje za významnou realizaci motivačních a poradenských aktivit v rámci národních a regionálních projektů (NIP a RIP) přímého přidělení ÚP ČR, které byly orientovány především na skupiny ohrožené na trhu práce.

V roce 2020 realizoval ÚP ČR celkem 52 regionálních projektů přímého přidělení, ve kterých v rámci klíčových aktivit probíhaly motivační a poradenské aktivity.

Od roku 2016 je v realizaci národní projekt „Vzdělávání a dovednosti pro trh práce II (VDTP II)“. Projekt VDTP II se zabývá především problematikou neodpovídající kvalifikace uchazečů a zájemců o zaměstnání evidovaných na ÚP ČR potřebám trhu práce. Poradenské činnosti v projektu jsou zaměřeny na ty, kteří mají obtíže v orientaci na trhu práce či hledají odpovědi na otázky týkající se jejich pracovního potenciálu.

Od 1. 1. 2019 realizuje ÚP ČR národní projekt „Podpora zaměstnanosti dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání (PDU)“, registrační číslo CZ.03.1.48/0.0/0.0/15_121/0010247. Hlavním cílem projektu je zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání na ÚP ČR. Poradenské aktivity jsou zde nezbytnou součástí projektu, neboť cílová skupina potřebuje zejména posílit vnitřní motivaci pro úspěšný vstup na pracovní trh.

Od 1. 1. 2020 je realizován projekt s názvem „Iniciativa na podporu mladých uchazečů o zaměstnání (INICIATIVA)“, registrační číslo CZ.03.1.49/0.0/0.0/19_136/0015714. Cílí na uchazeče o zaměstnání, a to z řad mladých lidí do 30 ti let věku. Smyslem projektu je aktivizovat a pracovní mobilizovat osoby, které mají z důvodu kumulace znevýhodnění ztížené možnosti uplatnitelnosti na trhu práce. Projekt má přesah do roviny vzdělávací, neboť jsou mladí lidé s nízkou či žádnou kvalifikací motivováni k návratu do vzdělávacího procesu za účelem zvýšení kompetencí potřebných pro vstup a udržení se na trhu práce.

Po úspěšné pilotáži ve třech regionech zasažených nevyšší mírou nezaměstnanosti, započala v červnu 2020 realizace národního projektu „Outplacement (OUT)“, registrační číslo CZ.03.1.52/0.0/0.0/18_093/0017176. Zkušenosti z pilotních projektů jsou implementovány do všech krajů ČR. Projekt reaguje na strukturální změny v regionech. Jeho smyslem je pomoc zaměstnancům podniků a jejich zaměstnavatelům při omezování či rušení provozu. Poradenství, ale i další aktivity projektu, směřují k cíli, jímž je zvýšení adaptability zaměstnanců na trhu práce vč. eliminace případů, kdy se z účastníků projektu stanou uchazeči o zaměstnání. Motem projektu je „z práce do práce“. Z tohoto důvodu jsou projektovými aktivitami podpořeni i ti zaměstnavatelé, kteří poptávají nové zaměstnance. Ve spolupráci zaměstnavatel propouštějící zaměstnance – zaměstnanci – zaměstnavatel přijímající nové zaměstnance se toto motto daří naplňovat.

Velkým přínosem pro zabezpečení odpovídajících poradenských, motivačních a podpůrných služeb pro vstup a udržení se na trhu práce je projekt „Podpora informačních a poradenských středisek ÚP ČR“ (dále jen „PIPS“), registrační číslo CZ.03.1.54/0.0/0.0/15_011/0004218. Projekt je ve fázi realizace a jeho hlavním cílem je zvýšit kapacitu, komplexnost a kvalitu služeb poskytovaných institucemi veřejných služeb zaměstnanosti prostřednictvím dosažení cílového stavu: 90 funkčních, vybavených IPS s dodatečným zázemím personálním, edukačním a prezentačním a diagnostickým. Jde o 77 IPS na Kontaktních pracovištích ÚP ČR (okresní úroveň) a 13 IPS na Kontaktních pracovištích (nižší úroveň).

Cíle tohoto projektu:

- modernizovat a standardizovat vybavení IPS;
- personálně zajistit činnosti IPS, zvýšit profesionální úroveň poradců;
- aktualizovat metodiky a informační materiály v oblasti kariérového poradenství, jeho poskytování v rámci IPS;
- standardizovat poskytované služby s cílem prevence nezaměstnanosti a zvýšení zaměstnatelnosti nezaměstnaných;
- prioritně zabezpečovat nabídku poradenských aktivit (individuálních i skupinových) pro uchazeče a zájemce o zaměstnání;
- posílit roli IPS jako preventivního nástroje nezaměstnanosti zejména u mladistvých a absolventů škol;
- sledovat trendy vývoje na trhu práce a spolupracovat s partnery z oblasti školství, neziskových organizací, trhu práce atd.;
- umožnit účast IPS na dalších aktivitách a projektech v oblasti propagace vzdělávání, vzdělávání dospělých, volby povolání a dalších.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.1.d Zajistit podporu odpovídajících služeb pracovní rehabilitace, podpora programům sociální rehabilitace

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno

MPSV uvádí, že k 18. 12. 2020 bylo zaregistrováno 314 služeb sociální rehabilitace.¹¹ Sociální služba – sociální rehabilitace (ambulantní a terénní forma služby) je podporována především prostřednictvím krajských projektů ve výzvách č. 03_15_005 a č. 03_15_006, které jsou zaměřeny na zajištění dostupnosti vybraných sociálních služeb v souladu s krajským střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb. Služba sociální rehabilitace je v rámci výzvy č. 03_15_005 podporována v 11 krajích. V rámci výzvy č. 03_15_039 byly schváleny 3 projekty MZ na podporu tzv. Center duševního zdraví, součástí služeb center jsou i služby sociální rehabilitace.

V rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 je podporována sociální rehabilitace a příprava osob z cílových skupin ke vstupu či návratu na trh práce (např. podpora pracovního uplatnění osob se zdravotním postižením).

¹¹ Dle Registru poskytovatelů sociálních služeb

Dle ÚP ČR jsou služby pracovní rehabilitace poskytovány všem osobám, které jsou oprávněny požádat o tuto službu. V roce 2020 bylo uzavřeno celkem 225 individuálních plánů pracovní rehabilitace. K ponížení došlo z důvodu omezení možnosti realizace spojených s COVID 19.

Spolupráce s jednotlivými poskytovateli služeb sociální rehabilitace a sociálně terapeutických dílen byla na základě implementace doporučeného postupu MPSV č. 1/2016 – Na podporu realizace přístupného systému sociální a pracovní rehabilitace prohloubena s cílem zajistit klientů přechod mezi jednotlivými službami, tak jak potřebují jejich konkrétní potřeby.

V roce 2017 započala realizace projektu „Rozvoj systému podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením na volném trhu práce“ (zkráceně „OZP“, registrační číslo CZ.03.1.54/0.0/0.0/15_011/0006216. Cílem projektu je zavedení systému práce se skupinou OZP pro zvýšení efektivity poskytování služeb této skupině / zefektivnění systému podpory zaměstnávání OZP a poradenství v oblasti přechodu OZP z chráněného na volný trh práce a zavedení systému spolupráce subjektů ovlivňujících zaměstnanost OZP. Za dobu realizace projektu bylo poskytnuto celkem 63 510 individuálních poradenských aktivit a 3539 skupinových poradenských akcí pro 26 416 osob. Realizace projektu podstatným způsobem pozitivně ovlivňuje poradenství poskytované osobám se zdravotním postižením. Práci s OZP se věnuje také 6 regionálních projektů.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.1.e Zajištění koordinačních aktivit podporujících vstup a udržení se na trh práce na místní úrovni, zaměstnavatel – ÚP – NNO, personální posílení asistentů, služeb zaměstnanosti – nastavení metodik procesu koordinace a vzájemné spolupráce

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně.

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV uvádí, že opatření bylo plánováno do konce roku 2014. Projekt Inovace systému kvality sociálních služeb byl v roce 2015 ukončen. Ke koordinaci aktivit podporujících vstup a udržení se na trhu práce znevýhodněných skupin na místní úrovni přispěla i pokračující realizace 14 projektů ve výzvě č. 84 (na IP 1.1 OPZ) zaměřených na podporu aktivit teritoriálních paktů zaměstnanosti v práci s cílovými skupinami. Projekty jsou zaměřeny zejména na podporu dlouhodobě nezaměstnaných, osob pečujících a mladých osob vstupujících na trh práce. Při jejich realizaci spolupracují zpravidla kraje, ÚP ČR, hospodářské komory, sdružení, která jsou nositeli paktů a v některých krajích např. i školy a další neziskové organizace.

Ze strany MPSV ke koordinaci aktivit podporujících vstup a udržení se na trhu práce znevýhodněných skupin na místní úrovni přispívá realizace 12 projektů ve výzvě č. 55 na IP 1.1 OPZ zaměřených na podporu aktivit teritoriálních paktů zaměstnanosti v práci s cílovými skupinami. V průběhu roku 2017 probíhala příprava další výzvy č. 84 vyhlášené 8. 1. 2018.

V roce 2017 započala realizace projektu OZP, jehož cílem je podpořit personální kapacity ÚP ČR, tak aby bylo možné poskytovat OZP individuální služby. V rámci projektu bude realizována část zaměřená na vytváření systému spolupráce zainteresovaných subjektů ve vazbě na uplatnění na trhu práce – tzv. partnerské sítě spolupráce.

Spolupráce bude navazována zejména s následujícími organizacemi – vzdělávací zařízení, zaměstnavatelé působící na chráněném a otevřeném trhu práce, zařízení a pracovníci poskytující sociální služby a sociální práci, ergodiagnostická centra, NNO, sociální partneři apod.

Od 1. 1. 2019 realizuje ÚP ČR národní projekt PDU, jehož hlavním cílem projektu je zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání na ÚP ČR. V rámci klíčových aktivit projektu jsou realizovány programy / kurzy v oblasti finanční gramotnosti. Programy / kurzy jsou pro CS zaměřeny zejména na dluhovou problematiku a aspekty zadluženosti, na základě posouzení potřeb dané cílové skupiny.

V roce 2020 realizoval ÚP ČR celkem 52 regionálních projektů přímého přidělení (RIP). V rámci realizace RIP je finanční gramotnost, případně dluhové poradenství součástí klíčových aktivit přímo (součástí aktivit projektu formou odborného školení) nebo je zařazena finanční gramotnost (případně dluhové poradenství) jako součást motivačního nebo poradenského programu, také je zařazována v rámci skupinového poradenství.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.1.f Ve spolupráci s dalšími aktéry (zejm. motivovaní zaměstnavatelé) zajistit regionální zaměřování programů zaměstnanosti s možností jejich neprodleného nasazení ve vyloučených lokalitách

Gestor: MPSV, ÚP ČR ve spolupráci s MMR (dříve ASZ)

Termín: do konce roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Jedním z klíčových výstupů tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (dále též „KPSVL“) jsou strategické plány sociálního začleňování (dále též „SPSZ“), které představují plány opatření, jež vyloučená lokalita (obec nebo svazek obcí) zrealizuje s cílem minimalizovat výskyt vyloučených lokalit a rozvíjet obec na základě potřeb všech jejích obyvatel.

V rámci SPSZ, popř. tematických akčních plánů, které se vytvářejí během vzdálené podpory, vznikají projekty na podporu zaměstnanosti osob sociálně vyloučených nebo ohrožených sociálním vyloučením. Tyto projekty jsou zaměřené především na osoby dlouhodobě nezaměstnané, s vícečetnými znevýhodněními na trhu práce, popř. pro mladé osoby do 29 let. Tyto projekty jsou směřovány do území se sociálně vyloučenými lokalitami.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.1.g Zajistit programy motivace k přijetí zaměstnání prostřednictvím krátkodobých pracovních příležitostí, pečlivě prověřovat příjmovou a dluhovou situaci uchazečů, motivačně nastavit výši mzdy a délku podpory dotovaných pracovních míst

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Do konce roku 2015

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Téměř ve všech projektech ÚP ČR je součástí klíčových aktivit finanční gramotnost, případně dluhové poradenství, a to buď přímo formou odborného školení či vzdělávacího kurzu nebo je finanční gramotnost zařazena jako součást některé z jiných poradenských činností.

Od 1. 1. 2019 realizuje ÚP ČR národní projekt PDU, jehož hlavním cílem je zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání na ÚP ČR. V rámci klíčových aktivit projektu jsou realizovány programy / kurzy v oblasti finanční gramotnosti. Programy / kurzy jsou pro CS zaměřeny zejména na dluhovou problematiku a aspekty zadluženosti, na základě posouzení potřeb dané cílové skupiny.

Již zmíněný projekt Outplacement má jako jednu z klíčových aktivit vytvořen vzdělávací kurz na podporu finanční gramotnosti. Jeho smyslem je podpořit zejména ty účastníky projektu, kteří se vlivem ztráty zaměstnání, např. z důvodu hromadného propouštění, dostali do finančních problémů.

V roce 2020 realizoval ÚP ČR celkem 52 regionálních projektů přímého přidělení (RIP). V rámci realizace RIP je finanční gramotnost, případně dluhové poradenství součástí klíčových aktivit přímo (součástí aktivit projektu formou odborného školení) nebo je zařazena finanční gramotnost (případně dluhové poradenství) jako součást motivačního nebo poradenského programu, také je zařazována v rámci skupinového poradenství.

Aktivitou v některých projektech ÚP ČR je krátkodobé zaměstnání – Práce na zkoušku. Tento nástroj APZ může předcházet nástupu do zaměstnání, cílem je účastníkům projektu umožnit získat následné dlouhodobé zaměstnání. Práce na zkoušku umožní UoZ vyzkoušet si budoucí zaměstnání, smyslem této aktivity je snížení nejistoty na straně zaměstnavatele i UoZ.

Od ledna roku 2021 plánuje ÚP ČR realizaci národního projektu Podpora forem flexibilního zaměstnávání (FLEXI), který bude zaměřen na podporu flexibilních forem zaměstnávání, jako je například sdílené pracovní místo.

V souvislosti s opatřením „motivačně nastavit výši mzdy a délku podpory dotovaných pracovních míst“ se ÚP ČR v projektech řídí Instrukcí MPSV, resp. VŘA ÚP ČR.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.1.j Podporovat vytváření lokálních sítí zaměstnanosti¹² se zapojením všech relevantních aktérů, tj. zaměstnavatelů, územní veřejné správy a neziskového sektoru

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V roce 2020 probíhal na MPSV systémový projekt „Implementace politiky stárnutí na krajích“, registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0006207 (projekt je financován z Evropského sociálního fondu). Jednou z klíčových aktivit projektu je osvěta v přístupu společnosti ke stárnutí populace. V rámci této aktivity byl v roce 2020 uspořádán v Jihočeském kraji 2. ročník soutěže k získání ocenění pro společnost vstřícné zaměstnávání osob nad 50 let. Soutěž pod názvem Společnost přátelská zaměstnávání lidí 55+ byla vyhlášena ve spolupráci s Krajským úřadem Jihočeského kraje a Jihočeským paktem zaměstnanosti.

ÚP ČR realizuje od roku 2016 projekt „Efektivní služby zaměstnanosti (EFES)“, registrační číslo CZ.03.1.54/0.0/0.0/15_011/0000056, jehož součástí je klíčová aktivita „Individuální péče o zaměstnavatele a cílený matching“.

Cílem této aktivity je posílení, rozvoj vztahů a práce se zaměstnavateli. Rozšíření činností pracovníka pro práci se zaměstnavateli, specializace práce s velkými zaměstnavateli formou Individuální péče o jednotlivé zaměstnavatele a tzv. matching (cílené vyhledávání vhodných zaměstnanců z databáze uchazečů, zájemců o zaměstnání v evidenci ÚP ČR, efektivní poradenství a služby šité na míru konkrétním zaměstnavatelům). Prohloubení systematické spolupráce ÚP ČR s regionálními partnery (obce, města, zaměstnavatelé, neziskové organizace, agentury, hospodářské komory atd.) s cílem poskytování co nejefektivnějších poradenských služeb (poradenství, vzdělávání, uplatňování nástrojů a opatření APZ).

¹² viz Evropská strategie zaměstnanosti: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=104&langId=cs>

Jedním z cílů projektu „Podpora informačních a poradenských středisek Úřadu práce ČR (PIPS)“ je sledovat trendy vývoje na trhu práce a spolupracovat s partnery z oblasti školství, neziskových organizací, trhu práce atd.

Dalším projektem je již zmíněný projekt OZP. Cílem projektu je zavedení systému práce se skupinou OZP pro zvýšení efektivity poskytování služeb této skupině /zefektivnění systému podpory zaměstnávání OZP a poradenství v oblasti přechodu OZP z chráněného na volný trh práce / zavedení systému spolupráce subjektů ovlivňujících zaměstnanost OZP. V rámci projektu jsou poskytovány mimo jiné služby pro stávající či potenciální zaměstnavatele. Je rozvíjena spolupráce s organizacemi, které mají vliv na možnost zaměstnávání OZP. Cílem je rozvoj systému spolupráce zainteresovaných subjektů (školy, vzdělávací zařízení, zaměstnavatelé působící na chráněném a otevřeném trhu práce, zařízení a pracovníci poskytující sociální služby a sociální práci, ergodiagnostická centra, nestátní neziskové organizace, sociální partneři a věcně příslušní pracovníci ÚP ČR v rámci příslušných agend apod.) ve vazbě na uplatnění na trhu práce.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.1.k Šířeji prosazovat princip společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek/motivovat podniky s účastí státu při vytváření pracovních míst pro znevýhodněné osoby na trhu práce (například České dráhy, Lesy ČR, správy povodí apod.) seznamovat veřejné zadavatele s metodikou společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek

Gestor: MMR, MPSV a dalšími rezorty

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno

MPSV soustavně již od roku 2016 vytváří koncepčně ucelenou systematickou podporu konceptu společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek (dále jen SOVZ) vytvářením dlouhodobé konzultační a odborné platformy pro rozvoj tohoto konceptu, a to zejména prostřednictvím aktivit projektu „Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání“, jehož realizace byla v roce 2020 ukončena. Na tento projekt plynule navázala realizace projektu „Odpovědný přístup k veřejným nákupům – Strategické zadávání veřejných zakázek“, jehož aktivity staví na výstupech předchozího projektu a současně rozšiřuje aktivity na podporu implementace strategického přístupu k veřejným nákupům, tedy systémového uplatňování pravidel odpovědného veřejného zadávání.

MPSV poskytuje zadavatelům metodickou podporu ve formě odborných publikací (11 komplexních publikací), textových podkladů a dokumentů (12 komplexně zpracovaných témat/příležitostí SOVZ, 15 komplexně zpracovaných oblastí veřejných nákupů/předmětů plnění vhodných pro uplatnění

SOVZ), analyticky-výzkumných podkladů, vzorových formulací a příkladů z praxe (více než 60 zpracovaných případových studií), ale také rešerší zahraničních zkušeností a analýz. MPSV provozuje webové stránky www.sovz.cz, pravidelně distribuuje newsletter a expertní tým píše články do odborných periodik.

Metodická podpora je dále zadavatelům poskytována ve formě vzdělávacích a jiných akcí na podporu získávání informací a výměny zkušeností. Každým rokem je organizována mezinárodní konference a také další konference na odborná témata. Téma SOVZ se stále více dostává do popředí zájmu českých zadavatelů a zájem o vzdělávací aktivity postupně roste. V reakci na tuto poptávku MPSV v září 2020 vytvořilo vzdělávací Institut odpovědného veřejného zadávání s komplexní nabídkou témat a příležitostí odpovědného veřejného zadávání, ale také kompetencí, které jsou předpokladem profesionálního, odpovědného a chytrého nakupování.

Sdílení dobré praxe se osvědčil jako účinný nástroj pro šíření konceptu SOVZ, MPSV proto na podzim 2020 založilo Platformu odpovědného veřejného zadávání, což je neformální uskupení zadavatelů, kteří se pravidelně scházejí, sdílejí svůj přístup k implementaci, příklady svých zakázek, inspirují se a rozvíjí navzájem, ale současně komunikují a šíří téma navenek.

Expertní tým projektu MPSV současně spolu s MŽP řídí Meziřesortní pracovní skupinu pro uplatňování odpovědného přístupu při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy, která byla zřízena MPSV ve spolupráci s MŽP na základě Usnesení vlády č. 531/2017.

Aktivity MPSV na podporu implementace a rozvoje společensky odpovědného veřejného zadávání nastavil rámec efektivních aktivit, které bezesporu přispěly k rozšíření tohoto konceptu v ČR. Současně se stal motorem zavádění odpovědného veřejného zadávání do praxe, bez něhož by nedošlo k aktuálnímu posunu ve vnímání tohoto přístupu v ČR.

MPSV dále v rámci výzvy č. 03_15_016 realizuje projekt „Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje“, registrační číslo: CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_016/0006098, které s tématem systematicky pracuje. Lokální konzultanti jsou pravidelně informováni o tématu společensky odpovědného zadávání tak, aby mohli informace dále předávat zájemcům o sociální podnikání i sociálním podnikatelům.

V rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 je podporováno zvyšování zaměstnanosti cílových skupin (zprostředkování zaměstnání, podpora vytváření nových pracovních míst, podpora umístění na uvolněná pracovní místa, podpora zahájení podnikatelské činnosti, podpora spolupráce lokálních partnerů na trhu práce), podpora udržitelnosti cílových skupin na trhu práce (podpora flexibilních forem zaměstnání, zprostředkování dočasného přidělení zaměstnance k jinému zaměstnavateli, poradenství a rekvalifikace pro zaměstnance ve výpovědi, vzdělávání nových zaměstnanců, kteří byli v projektech přijati na nově vytvořená nebo uvolněná pracovní místa), dostupné zaměstnávání, sociální podnikání. Dále je podporována příprava osob z cílových skupin ke vstupu či návratu na trh práce. Aktivitu je možné doplnit o zajištění doprovodných služeb typu dluhové poradenství, rodinné poradenství, psychologické poradenství, poradenství v oblasti bydlení apod. Aktivita jsou vhodné zejména pro osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané a osoby s kumulací hendikepů na trhu práce, které jsou nejvíce vzdáleny od trhu práce. Zároveň kontakt pracovníků ŘO OPZ umožňuje působení na pracovníky MAS, kteří následně mohou ovlivňovat postoje místních samospráv ke společensky odpovědnému zadávání veřejných zakázek. Odd. 875 se snaží jít příkladem a ve většině případů zajišťuje občerstvení na semináře pro MAS a příjemce nákupem od sociálních podniků.

MMR se ve spolupráci s MPSV podílí na řadě aktivit, např. organizování seminářů na téma odpovědného zadávání, spolupracuje v rámci meziresortní pracovní skupiny, která se zabývá společensky odpovědným zadáváním. V rámci svých školení v prostředí Vzdělávacího programu k veřejným zakázkám se MMR zaměřuje na informovanost a prosazování společensky odpovědného zadávání, řada seminářů je zaměřena přímo na společensky zodpovědné zadávání. MMR také spolupracuje na přípravě a uveřejňování metodik, které jsou následně uveřejňovány jak na stránkách sovz.cz, tak na Portálu k veřejným zakázkám. MMR zakomponovalo téma společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek i do Akčního plánu Strategie regionálního rozvoje 2021-2022.

Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“) průběžně vytváří v rámci své politiky pro podřízené organizace ve své působnosti podmínky pro prosazování společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek a vytváření pracovních míst pro znevýhodněné osoby na trhu práce. Zároveň však je akcentován fakt dodržování zákona o veřejných zakázkách a ustanovení předpisů EU týkajících se dané oblasti. Dle MPO je úkol průběžně plněn.

MZ stejně jako v roce 2020 respektuje požadavky uvedené ve Strategii a zároveň se snaží postupovat v souladu s Metodikou odpovědného veřejného zadávání, tj. začleňovat do zadávacích podmínek veřejných zakázek požadavky na zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných, zdravotně postižených, požadavky na výrobky fair trade, na ekologicky šetrné prostředky (bylo uplatněno v zadávacích podmínkách VZ Úklidové služby MZ), především s ohledem na věcné plnění a také na požadavky ekonomičnosti a hospodárnosti celého zadávacího procesu.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.1.I Vzhledem k demografickým predikcím ohledně stárnutí populace dále rozvíjet koncept Age managementu na podporu zaměstnávání starších osob;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

ÚP ČR podporuje osoby 50+ zejména prostřednictvím národních projektů „Podpora zaměstnanosti dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání (PDU)“ a „Podpora odborného vzdělávání zaměstnanců II (POVEZ II)“, registrační číslo CZ.03.1.52/0.0/0.0/15_021/0000053. Druhý jmenovaný projekt je zaměřen na zaměstnance podniků a neziskového sektoru, tak na osoby podnikající. Jeho hlavním cílem je pomoci zaměstnavatelům v odborném vzdělávání stávajících i nově přijímaných zaměstnanců a samotných podnikatelů tak, aby mohli pružně reagovat na měnící se situaci a podmínky na trhu. Projekt tak usiluje o udržení a zvýšení konkurenceschopnosti a adaptability firem a zaměstnanců, včetně adaptability starších pracovníků. V případě rozvoje firem a jejich ekonomického růstu se otevírá prostor pro udržení stávajících a tvorbu nových pracovních míst. Zároveň se do projektu mohou zapojit zaměstnavatelé, kteří zamýšlí rozšíření činnosti podniku do nových oblastí, případně přechází na nový výrobní program.

V roce 2020 realizoval ÚP ČR 8 projektů zaměřených na osoby 50+. Tyto projekty jsou zaměřeny na komplexní řešení situace specifické cílové skupiny uchazečů a zájemců o zaměstnání ve věku 50+, kteří jsou ohroženi nezaměstnaností. Projekty využívají více nástrojů a opatření APZ s přihlédnutím k regionálním odlišnostem.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.1.m Podporovat rozvoj sociálního podnikání formou osvěty, poradenství, finanční podpory i after care (následné podpory), včetně zvážení nutnosti přijetí specifické právní úpravy sociálního podnikání;

Gestor: MPSV, MPO, MŽP

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

MPSV v rámci výzvy č. 03_15_016 realizuje projekt Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje!, v rámci kterého jsou realizovány mainstreamingové aktivity (FB, web, videomedailony, letáky).

V rámci IP 2.1 OPZ jsou v realizaci projekty zaměřené na vznik a rozvoj nových podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání. Tato aktivita je podpořena prostřednictvím výzev č. 03_17_129 s názvem Podpora sociálního podnikání a č. 03_19_105 s názvem Podpora sociálního podnikání v Praze.

V rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 je podporováno sociální podnikání.

Podpora sociálního podnikání je řešena prostřednictvím návrhu zákona o integračním sociálním podniku zpracovaným v průběhu roku 2020 a s předpokládaným projednáním v rámci poslanecké iniciativy v první polovině roku 2021.

MPO v rámci programu Expanze Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost bylo v roce 2020 poskytnuto 367 úvěrů v celkové výši 1,97 mld. Kč. Dále bylo poskytnuto 3 624 záruk v objemu 15,47 mld. Kč, z toho bylo poskytnuto 3 237 záruk COVID v objemu 11,64 mld. Kč.

V dotačních programech Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost MPO byla v roce 2020 poskytnuta podpora 2 463 podnikatelským projektům zaměřeným především na oblast zpracovatelského průmyslu a související služby, a to ve výši 14,4 mld. Kč. Navíc bylo v rámci programu Expanze Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost v roce 2020 poskytnuto 367 úvěrů v celkové výši 1,97 mld. Kč. Dále bylo poskytnuto 3 624 záruk v objemu 15,47 mld. Kč, z toho bylo poskytnuto 3 237 záruk COVID v objemu 11,64 mld. Kč. Realizace projektů na území České republiky, kromě území hl. města Prahy, je přínosem pro růst ekonomiky, rozvoj jednotlivých regionů a pro zaměstnanost.

V roce 2020 pokračovala realizace národního programu Záruka 2015 až 2023 Ministerstva průmyslu a obchodu zaměřeného na podporu přístupu malých a středních podnikatelů k bankovním úvěrům, včetně podpory sociálních podnikatelů. V tomto programu bylo v roce 2020 poskytnuto celkem 1 805 záruk za bankovní úvěry v objemu 3,32 mld. Kč, z toho byla poskytnuta jedna záruka individuální v objemu 4 mil. Kč v rámci předání rodinného podniku.

Zákon o sociálním podniku – v únoru 2020 bylo MPO požádáno resortem MPSV o součinnost na dotazníkovém šetření k zákonu o sociálním podniku. Tato spolupráce proběhla v témže měsíci.

Ministerstvo životního prostředí (dále jen „MŽP“) uvádí, že součástí Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) a environmentálního poradenství (EP) na léta 2016 až 2025, který byl schválen usnesením vlády č. 652 ze dne 20. července 2016, je cíl 2.6 - Nové směry. Opatření 2.6.1 - Podporovat propojování EVVO a EP se sociální oblastí (např. práce v sociální a zdravotní sféře, práce se seniory, zdravotně postiženými a jinak znevýhodněnými skupinami...). Koordinovat společný postup příslušných ministerstev (koordinace grantových programů, dohody o spolupráci), ale i na regionální a místní úrovni (propojování NNO, státních organizací a místních iniciativ v oblasti EVVO a EP a oblasti sociální). Úkoly 2.6.1.1 – V rámci výročních konferencí k EVVO a EP začlenit blok věnovaný propojování EVVO se sociální oblastí, a 2.6.1.2 – V dotačních zdrojích zahrnout téma podpory propojování EVVO se sociální oblastí. Osvěta v oblasti sociálního podnikání je rovněž součástí vzdělávání v rámci místní Agendy 21.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.1.n Zavedení systémové podpory přístupu osob k mikrofinancování

Gestor: MPSV ve spolupráci s MPO a dalšími relevantními aktéry

Termín: Do konce roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV realizovalo finanční nástroj – zvýhodněný bezúročný investiční úvěr pro sociální podnikatele a zájemce o sociální podnikání. Zprostředkovatelem úvěrů je ČMRZB. Hlavním cílem finančního nástroje je umožnit realizaci projektů, které by pravděpodobně nebyly realizovány z důvodu tržního selhání. Mezi další cíle lze zařadit potřebu zabezpečit návratnost prostředků, které umožní opakované řešení pro projekty v oblasti sociálního podnikání i po skončení programového období. Pro realizaci finančního nástroje je alokováno 400 mil. Kč.

Ke dni 1. 8. 2020 došlo také v souvislosti s dopady pandemie COVID – 19 k revizi pravidel pro čerpání úvěrů. Úvěry mohou nově čerpat nejen malé a střední podniky, ale všechny podniky, které splňují definici sociálního podniku, bez ohledu na svou velikost. Došlo ke snížení minimální výše poskytnuté podpory z 650 tis. Kč na 400 tis. Kč a rozšíření možnosti žádat o úvěr nejen na investice, ale i provoz podniku. Dle aktuálních dat ke konci roku 2020 byly přijaty žádosti o úvěr ve výši 192 mil. Kč a schváleno bylo zatím 11 žádostí ve výši 70 mil. Kč.

V roce 2020 byla také vyhlášena veřejná zakázka na druhý produkt – poradenství, které by mělo být sociálním podnikům poskytováno v oblastech: management sociálního podniku, organizace a výroba sociálního podniku, marketing a public relations sociálního podniku, finanční řízení podniku.

MPO v programu Expanze Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost Ministerstva průmyslu a obchodu, jehož cílem je usnadňovat začínajícím a rozvojovým malým a středním podnikatelům přístup k financování jejich podnikatelských projektů pro zahájení nebo další rozvoj podnikání a zvyšovat podnikatelskou aktivitu ve zvýhodněných regionech, bylo v roce 2020 poskytnuto 367 úvěrů v celkové výši 1,97 mld. Kč na realizaci podnikatelských projektů malých a středních podniků. Z celkového počtu poskytnutých úvěrů jich bylo 26,6 % do 2 mil. Kč. Dále bylo poskytnuto 3624 záruk v objemu 15,47 mld. Kč, z toho bylo poskytnuto 3 237 záruk COVID v objemu 11,64 mld. Kč.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.2.o Podpora rozvoje sociálně aktivizačních služeb za účelem podpory osoby k přístupu a udržení na trhu práce

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

MPSV podporuje sociálně aktivizační služby. K 18. 12. 2020 bylo zaregistrováno 26 domů na půl cesty, 61 kontaktních center, 554 služeb odborného sociálního poradenství, 256 sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, 127 sociálně aktivizačních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením, 160 sociálně terapeutických dílen. *Zdroj: Registr poskytovatelů sociální služeb*

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.2.p Podpora rozvoje sociální práce ve službách zaměstnanosti (např. využití metody case managementu apod.)

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

GŘ ÚP ČR vydalo Sdělení č. 3/2019 „Implementace poradenského nástroje „Frýdlantské dny“ do praxe ÚP České republiky“ s účinností od 18. 3. 2019, jehož cílem je propojení nástrojů základního sociálního poradenství k zajištění základních potřeb uchazečů o zaměstnání, současně pobírajících dávky PvhN a poradenských činností směřujících k návratu uchazeče o zaměstnání na trh práce a vymanění se ze závislosti na dávkách PvhN, a to i ve spolupráci se sociálními pracovníky OÚ za aktivní účasti uchazeče o zaměstnání.

Prvky case managementu byly zakomponovány do klíčových aktivit systémové projektu EFES.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.2.q Podpora rozvoje sociálně terapeutických dílen vzájemně přístupných s integračním sociálním podnikáním a zaměstnáváním znevýhodněných, propojování činnosti sociálně terapeutických dílen s potřebami obce, města, regionu.

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Dle MPSV v registru poskytovatelů sociálních služeb bylo k datu 18. 12. 2020 zaregistrováno 160 sociálně terapeutických dílen.

ÚP ČR uvádí, že v předchozích obdobích byl implementován doporučený postup Ministerstva práce a sociálních věcí ČR č. 1/2016 – Na podporu realizace přístupného systému sociální a pracovní rehabilitace, jehož cílem je možnost přechodu klientů mezi jednotlivými službami, tak jak je v daném čase potřeba. Doporučený postup stanovil pravidelnou komunikaci mezi poskytovateli služeb sociální rehabilitace, sociálně terapeutických dílen a Úřadem práce ČR. Intenzifikace této spolupráce probíhá prostřednictvím realizace projektu „Rozvoj systému podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením na volném trhu práce (zkráceně „Projekt OZP“).

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

3.2 Plnění opatření v oblasti sociálních služeb

MPSV informuje o skutečnosti, že do systému sociálních služeb plyne ze státního rozpočtu stále více prostředků. Pro rok 2020 bylo vynaloženo téměř 18,5 mld. a téměř 4 mld. Kč na náklady spojené s pandemií COVID-19, celkem tedy za rok 2020 více jak 22 mld. Kč, a pro rok 2021 je zatím připraveno téměř 21,5 mld. Kč, ale předpokládá se, že dojde k navýšení s ohledem na situaci ohledně COVID-19. Ve schválené Národní strategii rozvoje sociálních služeb na roky 2016–2025 jsou obsaženy další opatření na optimalizaci systému financování sociálních služeb.

Cíl: Zajistit dostatečně rozvinutý systém sociálních služeb pro potřeby osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožené reagující na jejich individuální potřeby v kontextu společenské zakázky

Opatření: 3.2.a Zajistit podporu rozvíjení dostupnosti, prostupnosti a komplexnosti systému sociálních služeb v rámci sítí sociálních služeb reagujících na potřeby regionu, podpora spolupráce poskytovatelů sociálních služeb za účelem sociálního začleňování na místní úrovni;
Gestor: MPSV
Termín: Do konce roku 2015
Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

Od závěru roku 2019 je ve výzvě č. 82 „Ověřování nových řešení využitelných ve veřejné sféře“ realizován projekt „Inovace a rozvoj systému péče zajišťované v domácím prostředí s důrazem na rozvoj pečovatelské služby.“ Cílem projektu je vyzkoušet funkčnost nového řešení podpory transformace pečovatelských služeb na území Zlínského kraje, Prahy 7 a 8, které bude integrovat již získané zkušenosti s procesem transformace, spolu s novými nástroji (sebehodnocení, distanční podpora atd.). Hlavním cílem je změnit nastavení služeb tak, aby osoby v nepříznivé sociální situaci žili co nejdéle doma a služby jim byly dostupné.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.2.f Optimalizovat systém financování sociálních služeb, který bude reflektovat demografický vývoj, nároky uživatelů a rostoucí náklady poskytovatelů

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

Do systému sociálních služeb plyne, jak již bylo uvedeno, ze státního rozpočtu stále více prostředků. V oblasti financování sociálních služeb došlo k navýšení (i z důvodu pandemie), celkově bylo alokováno na tuto oblast 22 mld. Kč. MPSV v rámci novely zákona o sociálních službách navrhuje fixaci minimální výše prostředků na podporu poskytování sociálních služeb, coby průměr celkové výše alokace, na sociální služby určené. Také ve schválené Národní strategii rozvoje sociálních služeb na roky 2016–2025 jsou obsaženy další opatření na optimalizaci systému financování sociálních služeb.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.2.i Zvyšování prestiže sociálních služeb a sociální práce prostřednictvím osvěty a informování.

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

Plnění opatření probíhá průběžně. Činnosti MPSV související se zvyšováním prestiže sociální práce jsou primárně soustředěny do aktivit projektu v rámci projektu „Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce II“.

Profesionalita, profesní hrdost a prestiž sociální práce jsou směrem k sociálním pracovníkům posilovány prostřednictvím zvyšování jejich odborných kompetencí, a to prostřednictvím odborných akcí, kterými jsou Jarní a Podzimní škola sociální práce, odborné konference a semináře, odborný kurz zaměřený na mediální dovednosti a odborné publikace a články, zejména pak publikace Sešity sociální práce. Dále pokračuje udílení ocenění „Gratias“ určené sociálním pracovníkům z praxe, které bylo v březnu 2020 uděleno po třetí, a to u příležitosti Světového dne sociální práce. Pozitivní propagace a zvyšování informovanosti o možnostech a přínosech sociální práce jsou realizovány v rámci osvětových aktivit, zejména pak prostřednictvím 11 videospotů upozorňujících na některé oblasti ze života občanů ČR, v nichž je vyhledání podpory a pomoci sociálního pracovníka možné a pro občany přínosné.

Od roku 2018 vydává projekt ve spolupráci s Oddělením koncepce sociální práce a vzdělávání newsletter, ve kterém přibližuje sociálním pracovníkům aktuální dění na MPSV a činnost projektu. Projekt v roce 2020, tedy v době šíření nemoci COVID-19, podporoval sociální pracovníky v jejich práci prostřednictvím facebookového profilu projektu – upozorňoval na aktuální opatření, nařízení vlády, doporučené postupy. V tomto období byly vydány dva mimořádné newslettery, které měly za cíl pomoci sociálním pracovníkům při výkonu jejich profese, v tomto náročném období. Veškeré výstupy a informace o projektu jsou dostupné na webu www.budmeprofi.cz a www.mpsv.cz či projektovém facebooku www.facebook.com/budmeprofi.

Prestiž sociální práce je podporována rovněž prostřednictvím pracovníků v sociálních službách díky projektu Vzdělávání PSS (celý název „Zvyšování kvality systému sociálních služeb prostřednictvím vytvoření kvalitního systému dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách“). Cílem projektu je v první řadě zmapování situace ve vzdělávání pro pracovníky v sociálních službách a v návrhu systémových změn takových, aby byla podpořena jejich profesionalita. V souladu s hlavním cílem projektu vzniká nový návrh na změnu kvalifikačního kurzu pro pracovníky v sociálních službách, který bude zacílený na kompetence potřebné pro tuto práci a bude řešen jako dvousložkový kvalifikační kurz v celkovém rozsahu 160 výukových hodin. První částí kvalifikace je základní kvalifikační kurz v rozsahu 64 hodin, absolvovaný před nástupem do zaměstnání v sociálních službách. Druhou částí je modulově řešený specializační kvalifikační kurz v rozsahu 96 hodin.

MPSV danou problematiku řeší také v následujících systémových projektech:

1. Projekt Rozvoj a podpora modelů kvality pro systém sociálních služeb

V rámci pracovní skupiny 05 proběhly dne 30. 10. 2020 a 2. 11. 2020 online workshopy k tématu *Jednání se zájemcem o sociální službu*. Podkladem pro tyto workshopy se stal Doporučený postup č. 5/2019 *Jednání se zájemcem o sociální službu*. V rámci pracovní skupiny 01 proběhl dne 12. 11. 2020 online workshop k tématu *Opatření omezujících pohyb osob*. Podkladem pro tento workshop se stal Doporučený postup č. 6/2018 *Pro používání opatření omezujících pohyb osob*.

V rámci tohoto projektu je postupně realizována osvětová kampaň. V roce 2020 vznikly informační letáky, které upozorňují na široké spektrum sociálních služeb, kdy cílem bylo podpořit registrované a kvalitní sociální služby. Informační letáky také poukazují na rizika tzv. neregistrovaných sociálních služeb. Distribuovány byly na krajské úřady, Magistrát hlavního města Prahy a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. V roce 2020 proběhla také plakátová kampaň, kdy obecným účelem bylo zvýšit informovanost široké veřejnosti o poskytovaných sociálních službách a o možnosti využití centrálního registru sociálních služeb.

2. Projekt Rozvoj systému sociálních služeb

V rámci systémového projektu Rozvoj systému sociálních služeb (RSSS) probíhala v roce 2020 rozsáhlá publikační činnost, spočívající ve vydávání odborných článků, zaměřených na dílčí oblasti sociálních služeb na základě výstupů projektu, konkrétně se jednalo o tyto články:

- Únor 2020 *Za poznáním sociálních služeb v Rakousku*
- Únor 2020 *Zkvalitnění sociálních služeb skrze nový návrh Personálního standardu*
- Duben 2020 *Jak bojují na Slovensku s nelegálně poskytovanými sociálními službami?*
- Květen 2020 *Personální standard v návrhu novely zákona o sociálních službách*
- Květen 2020 *LGBT v sociálních službách*
- Červen – Červenec 2020 *Jak bojují v Polsku s nelegálně poskytovanými sociálními službami?*
- Srpen – Září 2020 *MPSV usiluje o připravenost sociálních služeb na onemocnění COVID-19*
- Srpen – Září 2020 *Optimální požárně-bezpečnostní řešení pro pobytové sociální služby*
- Říjen 2020 *Testování příjmu a majetku v procesu vstupu žadatele do sociální služby v zahraničí – I.*
- Listopad 2020 *Testování příjmu a majetku v procesu vstupu žadatele do sociální služby v zahraničí – II.*
- Prosinec 2020 *Zaměstnávání lidí s postižením v Evropě*

3.3 Plnění opatření v oblasti podpory rodiny

Podpora rodiny je součástí investic do lidského kapitálu, který je vytvářen i v rodině, a proto je rodina z hlediska sociálního začleňování pro soudržnost a další rozvoj společnosti nezbytná. V ČR představují děti a rodiny s dětmi podstatnou skupinu významně ohroženou chudobou a sociálním vyloučením.

MPSV v roce 2020 vytvořilo Pracovní skupinu k primární prevenci na podporu rodin (dále jen „Pracovní skupina“), jejímž cílem je zhodnotit současný stav podpory rodin v oblasti služeb primární prevence zaměřené na služby péče o rodinu a doporučit opatření, která pomohou zlepšit postavení služeb zaměřených na primární prevenci v rezortu MPSV v souladu s opatřením v platné Koncepti rodinné politiky z roku 2017 - Opatření č. 11 – Legislativní ukotvení služeb primární prevence a zajištění jejich systémového financování. Pracovní skupina je složena ze zástupců MPSV, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva spravedlnosti, neziskových organizací, mateřských a rodinných center. Dne 3. 12. 2020 proběhlo 1. on-line setkání členů a členek pracovní skupiny. Z nejdůležitějších diskutovaných námětů vyplývá, že hlavním problémem je neukotvení primární prevence v legislativě a s tím související i potřeba financování této oblasti.

Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Zajistit dostupné, provázané a kvalitní služby pro rodiny, děti a mládež. Posílení ekonomické stability rodin a jejich samostatnost s důrazem na svobodu volby rodinné strategie, zejména v oblasti sladování profesního, rodinného a osobního života.

Opatření: 3.3.a Zpracování nového zákona o podpoře rodiny, náhradní rodinné péče a systém ochrany práv dětí a novelizace souvisejících právních předpisů

Gestor: MPSV

Termín: Od 1. ledna 2016

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Před přípravou nového komplexního zákona o systému ochrany práv dětí byla v tomto legislativním cyklu upřednostněna příprava novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon o SPOD“), která se soustředila na provedení dílčích nejvíce potřebných změn v systému sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „SPOD“). Níže jsou popsány oblasti, na které se návrh novely soustředí.

Mezi cíle návrhu novely Zákona o SPOD patří zejména:

- zavedení opakovaného měsíčního zaopatřovacího příspěvku jako dávky určené nezaopatřeným zletilým osobám do 26 let věku ke zmírnění jejich nepříznivé sociální situace poté, co u nich zanikla pěstounská či poručenská péče s osobní péčí, nebo ústavní péče v důsledku zletilosti či nabytí plné svéprávnosti, příspěvek by měl nahradit dosavadní prolongaci dávek pěstounské péče;
- zavedení jednorázového zaopatřovacího příspěvku ve výši 25 000 Kč, který by měl nahradit dosavadní příspěvek při ukončení pěstounské péče, za stejných podmínek by na tento příspěvek měl vzniknout nárok též osobám, které se nacházely v ústavní výchově;¹³
- podpořit svěřování ohrožených dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu jako alternativy k umístění těchto dětí do náhradní institucionální péče, a to prostřednictvím navýšení odměny pěstouna pro pěstouny na přechodnou dobu;
- podpořit svěřování sourozenců a zdravotně znevýhodněných dětí do dlouhodobé pěstounské péče, a to navýšením odměny pěstouna při péči o 2 děti a o děti závislé na pomoci jiné osoby ve stupni I;
- omezení umístování dětí ze sociálních důvodů do dětských domovů pro děti do tří let;
- zjednodušení a zpřehlednění zákonné úpravy činnosti zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen „ZDVOP“);
- posílení finanční stability provozovatelů ZDVOP prostřednictvím navýšení částky státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP a navýšení úhrad od rodičů dětí umístěných do péče ZDVOP;
- zvýšení podpory výkonu náhradní rodinné péče (dále též „NRP“) prostřednictvím navýšení částky státního příspěvku na výkon pěstounské péče pro orgány a osoby, které na základě dohod poskytují pomoc a poradenství pěstounům a dalším osobám pečujícím, dětem svěřeným do pěstounské péče a sledují průběh výkonu pěstounské péče;
- omezení možnosti ukončování dohod o výkonu pěstounské péče v průběhu kalendářního roku;
- zakotvení povinnosti příjemců státního příspěvku na výkon pěstounské péče předkládat přehled využití státního příspěvku za uplynulý kalendářní rok a vrátit na účet krajské pobočky ÚP ČR případné nevyčerpané částky státního příspěvku.

¹³ Významnou překážkou v naplnění práva této cílové skupiny na nezávislý život je nesystémové řešení jejich hmotného zabezpečení. Mladí nezaopatření lidé opouštějící NRP mají v případě, že je u nich ukončena dlouhodobá pěstounská péče a poručenství s osobní péčí poručníka z důvodu nabytí plné svéprávnosti, nárok na jednorázový příspěvek při ukončení pěstounské péče ve výši 25 000 Kč podle § 47h zákona o SPOD, vyplácený Úřadem práce ČR. Mladým dospělým opouštějícím zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy je přímo zařízením vyplácen jednorázový příspěvek dítěti při ukončení pobytu v zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, a to na základě § 33 zákona č. 109/2002 Sb. Výši příspěvku stanoví samotné zařízení podle posouzení potřeb a zdrojů dítěte. Jednorázová podpora však nestačí mladým

Novela Zákona o SPOD prošla v roce 2020 mezirezortním připomínkovým řízením, 22. 6. 2020 byla schválena vládou ČR a bylo zahájeno její projednávání Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR (ke dni 12. 4. 2021 je v Poslanecké sněmovně před třetím čtením).

Na podporu ohrožených rodin s dětmi se dále zaměřuje *Národní strategie ochrany práv dětí 2021-2029*, jejíž cíle budou realizovány prostřednictvím dvou navazujících akčních plánů. Hlavním cílem Národní strategie je stav, kdy děti a mladí lidé v České republice žijí kvalitní život, vyrůstají v bezpečném rodinném prostředí a mají rovné příležitosti, které využívají pro plný rozvoj svého potenciálu. Šest dílčích cílů řeší následující okruhy: Jsou sjednoceny přístupy k zajišťování a prosazování nejlepšího zájmu dítěte, děti mají zaručenou bezpečnou péči v rodinném prostředí, jsou aktivně vyrovnávány příležitosti znevýhodněných dětí, děti jsou zapojovány do rozhodovacích procesů, které se jich týkají, je zvyšována kvalita života dětí a rodin, vývoj v oblasti ochrany práv dětí je kontinuálně monitorován a je nastaven systém sběru dat a evaluace přijímaných opatření prostřednictvím systému řízení kvality.

Strategie navazuje na *Národní strategii ochrany práv dětí „Právo na dětství“* pro období 2015–2018. V roce 2020 byly práce na Národní strategii dokončeny a strategie byla dne 14. 12. 2020 schválena vládou ČR. Zároveň byly zahájeny práce na prvním akčním plánu pro období prvních čtyř let. Tento akční plán by měl být předložen vládě ČR do konce června 2021.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.b Zajištění systémových změn v oblasti náhradní rodinné péče.

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

K zajištění systémových změn v oblasti náhradní rodinné péče by mj. měla sloužit novela zákona o SPOD, schválená vládou v červnu 2020 a předložená Poslanecké sněmovně PČR k projednání. K uvedené novele zákona o SPOD, plánovanému navýšení dávek pěstounské péče, služeb pro pěstouny atd. viz výše u opatření 3.3.a. Jedním z cílů novely je zastavit pokles pěstounů, kteří poskytují pěstounskou péči na přechodnou dobu, resp. udržet v systému stávající přechodné pěstouny a získat nové zájemce, stejně tak v případě dlouhodobé pěstounské péče, zejména pro děti zdravotně hendikepované a sourozenecké skupiny.

lidem k tomu, aby se mohli plně osamostatnit, najít si a udržet si bydlení a celkově se plnohodnotně zapojit do běžného života společnosti.

Kromě chystané novely zákona o SPOD se tento cíl realizoval také v rámci systémového projektu MPSV: „Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí“. Projekt byl ukončen v červnu 2019, nicméně implementace jeho výstupů, následná diskuse a zavádění některých výstupů do praxe probíhala i v roce 2020. Jde zejména o:

- **Jednotná kritéria procesu odborného posuzování zájemců o NRP:** v rámci zmiňovaného projektu MPSV vznikly dva materiály, které pro praxi popsaly postupy vedoucí nejen ke sjednocení kritérií, ale obsahovaly i postupy pro vyhledávání rodin nebo jednotlivců připravených přijmout děti se specifickými potřebami do NRP. Šlo konkrétně o materiál: „*Vyhodnocovací rámec (odborného posouzení)*“ a „*Manuál při odborném posuzování zájemců o náhradní rodinnou péči*“. Tyto materiály byly implementovány v jednotlivých krajích zapojených do systémového projektu, i v krajích ostatních. V rámci metodické činnosti Oddělení koncepce NRP pak byly diskutovány se zástupci jednotlivých krajských úřadů individuálně i v rámci metodických porad. V roce 2020 rovněž proběhla distribuce některých dílčích součástí těchto materiálů pracovníkům krajských úřadů, některé materiály byly zároveň umístěny i na webovou stránku www.pravonadetstvi.cz. Zejména šlo o: „*Průvodce vyhodnocovacím rámcem*“ včetně jeho příloh (životopis, rodokmen, vztahová mapa zájemce o NRP, vyjádření zájemce o NRP k jeho trestnému činu, stanovisko doprovázející organizace atp.). Pracovníci krajských úřadů postupně zavádí využívání poznatků z těchto materiálů v praxi.
- **Náborová činnost:** i přes nepříznivou epidemiologickou situaci dále pokračovaly v krajích kampaně zaměřené na podporu pěstounské péče a nábor pěstounů pro děti se specifickými potřebami. Krajskými úřady v této oblasti je využíván materiál vzniklý v rámci projektu MPSV: „*Na pěstounství nejste sami*“, který obsahuje 9 letáků seznamujících potenciální zájemce o NRP s problematikou NRP a především s různými specifiky dětí do NRP vstupujících a na druhé straně s možnostmi podpory, která je náhradním rodičům k dispozici. Mohutně jsou využívány i populárně edukativní pracovní nástroje ve formě sešitů seznamujících především děti (ať už do systému vstupujících, či děti žadatelů) s problematikou NRP.

Pro další legislativní i nelegislativní činnost jsou využívány další výstupy projektu, zejména různé analýzy a výzkumy, a to v oblasti příbuzenské pěstounské péče, péče o děti se specifickými potřebami, doprovázení apod. (dostupné na www.pravonadetstvi.cz). V roce 2020 byl rovněž Výzkumnému ústavu práce a sociálních věcí zadán výzkum v oblasti využívání institutu tzv. svěřenectví (péče jiné osoby podle § 953 a násl. OZ). Tento výzkum spolu s dalšími by měl být podkladem pro celkovou revizi systému náhradní rodinné péče v ČR.

V roce 2019 a 2020 pokračovala realizace výzkumného projektu zadaného MPSV Výzkumnému ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. (dále jen "VÚPSV") s názvem „*Identifikace bariér v přístupu romských dětí ke zprostředkování náhradní rodinné péče*“, který se soustředí na jednu skupinu dětí se specifickými potřebami, a to konkrétně na děti romského původu. Cílem výzkumu je analyzovat situaci romských dětí, které jsou vedeny krajskými úřady v evidenci dětí dle § 22 zákona o SPOD pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče. Záměrem je také identifikovat bariéry, které jim komplikují přístup ke zprostředkování NRP. V roce 2018 a 2019 probíhala opakovaně jednání MPSV s VÚPSV, jejichž výstupem byla stanovená metodologie sběru etnických dat v oblasti NRP, na základě níž byl proveden prostřednictvím dotazníků neadresný sběr etnických dat. Kvalifikované odhady o situaci romských dětí a o postojích zájemců o zprostředkování k této cílové skupině byly zjišťovány prostřednictvím pracovníků OSPOD specializovaných na agendu NRP, kteří působí na úrovni OÚ ORP a krajských úřadů. V roce 2020 probíhala analýza zjištěných dat, finální výstup lze očekávat začátkem roku 2021.

Kromě výše uvedeného MPSV vydalo v roce 2020 metodické stanovisko k plánování kapacit pěstounů na přechodnou dobu v jednotlivých krajích a charakteristice dětí, kterým je PPPD schopna poskytnout péči a otevřelo diskusi o dalších oblastech v oblasti NRP s krajskými úřady a orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.c Zajištění systémové podpory rodin při výchově dětí se specifickými potřebami

Gestor: MPSV

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV v rámci dotací ze státního rozpočtu, ale i prostředků z ESF financuje provoz **sociálních služeb, služeb pro rodiny a seniory bez ohledu na národnostní příslušnost**. Služby jsou mimo jiné zaměřeny na osoby ohrožené na trhu práce, ohrožené sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučené a jejich integraci. **Cílem podpory jsou převážně rodiny**, ať funkční, v rámci, kterých je zájem působit preventivně a předcházet tak problémům, tak rodiny se zhoršenou situací, v rámci, kterých je třeba řešit problémy (chudoba, nezaměstnanost, domácí násilí, náročnost péče, mezilidské vztahy, rodiny a senioři bez domova). V rámci dotačních titulů na podporu rodin jsou podporovány neziskové organizace, které nabízejí aktivity směřující jak k obecnému zvyšování rodičovských kompetencí, tak k řešení konkrétních problémů skrze osvětu, vzdělávání či konkrétní právní, psychologické či sociální poradenství.

MPSV realizuje každým rokem **národní dotační titul (dále jen „NDT“) Rodina**. Cílem tohoto programu je podpora služeb pro rodinu preventivního a podpůrného charakteru. Tyto služby by měly posilovat rodičovské kompetence, zkvalitňovat rodinné vztahy, podporovat rodiny v péči o děti, jejich výchově a při harmonizaci práce a rodiny, a napomáhat při předcházení a řešení krizových situací v rodině, včetně domácího násilí, týrání a zneužívání dětí. Cílem je poskytnout komplexní pomoc rodině jako celku (tj. širší rodině včetně dětí a prarodičů). **V roce 2020 činila celková alokace uvedeného dotačního titulu 120 mil. Kč.**

NDT je rozdělen do dvou dotačních oblastí. V první dotační oblasti – **Preventivní aktivity na podporu rodiny, partnerství a rodičovství** – je hlavním cílem posílit rodičovské kompetence, zkvalitnit rodinné vztahy, poskytnout komplexní pomoc rodinám s dětmi, které se mohou ocitnout nebo se ocitají v ohrožení a předcházet jeho případnému prohlubování. Podporovány jsou především aktivity směřující k předcházení negativních jevů v rodině, zároveň jsou tyto aktivity cílené nejen na úzce vymezenou skupinu rodin, ale na všechny rodiče a děti.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.d Zajištění odpovídající a standardy garantované kvality širokého spektra služeb pro rodiny, děti a mládež;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Prostřednictvím novely zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. (dne 1. 12. 2020 byla novela zaslána na Úřad vlády), dojde k revizi zákonného pojetí povinností, definice kvality a následné revizi kritérií kvality, které jsou uvedeny v příloze prováděcího předpisu zákona o sociálních službách.

Povinnost řídit se standardy kvality byla již legislativně ukotvena v ustanovení § 9a odst. 3 zákona o SPOD, a to v rámci novely tohoto zákona, která byla provedena zákonem č. 401/2012 Sb. s účinností od 1. 1. 2013, přičemž § 9a odst. 3 zákona o SPOD měl odloženou účinnost od 1. 1. 2015 tak, aby si stihla pracoviště OSPOD na plnění této povinnosti připravit. V tomto ustanovení je uvedeno, že OSPOD, ZDVOP a pověřené osoby k výkonu sociálně-právní ochrany (dále jen „SPO“) jsou povinny řídit se při výkonu SPO standardy kvality SPO. V přílohách č. 1, č. 2 a č. 3 vyhlášky č. 473/2012 Sb. o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „vyhláška č. 473/2012 Sb.“) je vymezena soustava provozních, personálních a procesních standardů, které nastavují standard – nepodkročitelné minimum, jež musí výše uvedení poskytovatelé SPO splňovat, aby byla při výkonu SPO garantována minimální úroveň kvality a ochrany práv dětí u všech poskytovatelů SPO napříč ČR.

Od 1. 1. 2015 byla také zahájena kontrolní činnost zaměřená na kvalitu výkonu SPO, kterou ve vztahu k OSPOD na úrovni obecních úřadů vykonávají krajské úřady, a ve vztahu ke krajským úřadům ji vykonává MPSV.

Poskytovatelé SPO jsou v souvislosti se standardizací povinni vytvářet vlastní metodické pokyny a vnitřní směrnice popisující postupy jejich práce uplatňované při výkonu SPO. Tyto vnitřní předpisy by měly respektovat principy rovného zacházení a zohledňovat potřeby klientů. Základní pravidla poskytování SPO by rovněž měla být zveřejněna pracovištěm ve formě srozumitelné cílové skupině, a to ve formě umožňující dálkový přístup či jiným vhodným způsobem.

MPSV reagovalo na zvýšené finanční nároky OSPOD související se standardizací výkonu SPO a navýšilo i finanční prostředky poskytované OÚ ORP a hl. městu Praze ze zvláštní účelové dotace ze státního rozpočtu na výkon SPO. K navýšení došlo od roku 2015, tj. od zavedení povinnosti řídit se při výkonu SPO standardy kvality SPO (viz tabulka níže).

Tabulka č. 8 Objem přerozdělených prostředků z dotace na výkon SPO v letech 2014–2020

Rok	Výše vynaložených prostředků (dotace + doplatek)
2020	1 628 836 156,93 Kč
2019	1 505 984 048,61 Kč
2018	1 339 908 642 Kč
2017	1 335 172 876 Kč
2016	1 199 231 612 Kč
2015	1 129 270 521 Kč
2014	961 707 903 Kč

Zdroj: MPSV

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.e Deinstitutionalizace náhradní péče, podpora ambulantním, terénním a nízkokapacitním pobytovým službám náhradní rodinné péče.

Gestor: MPSV

Termín: průběžně do 2018

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

K deinstitutionalizaci náhradní péče směřovala KA 01 IP MPSV Podpora a rozvoj služeb v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, která byla ukončena v červnu 2019.

Od 1. 10. 2018 do 31. 5. 2022 realizuje MPSV navazující individuální projekt (dále jen „IP MPSV II“) s názvem „Podpora systémových změn v oblasti služeb péče o ohrožené děti, mladé lidi a rodiny v ČR“, který reaguje na aktuální situaci v systému péče o ohrožené děti a rodiny. Tento systém se dlouhodobě potýká s resortní roztržitostí a nejednotnými přístupy a postupy ve vztahu k řešení životních situací ohrožených dětí a rodin. V rámci projektu jsou revidovány podmínky SPO poskytované dětem umístěným v ústavní péči a budou podrobně popsány procesy vedoucí k naplnění potřeb těchto dětí. Projekt svým obsahem směřuje ke zvýšení kvality a udržitelnosti systému služeb pro ohrožené děti, a to formou podpory krajů v naplňování základního práva dětí na život v rodině. IP MPSV II je realizován ve spolupráci tří klíčových ministerstev, mezi něž je rozdělena agenda péče o ohrožené děti (MPSV, MZ, MŠMT).

Kromě roztržitosti systému péče o ohrožené děti projekt reaguje i na další nedostatky, kterými jsou:

- vysoký počet dětí žijících v ústavní péči;
- absence věkové hranice, před jejímž dosažením není možné umístit dítě do institucionální péče v pobytových zařízeních pro děti, a to s ohledem na negativní dopady této formy péče na vývoj dítěte;
- nedostatek a/nebo nedostupnost služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny;
- resortně odlišný přístup k financování a řízení systému, metodického vedení pracovníků, které je překážkou koordinované případové práce s dítětem a jeho rodinou;
- absence monitoringu a řízení kvality práce s ohroženým dítětem a jeho rodinou napříč všemi službami, které jsou v rámci systému péče o ohrožené děti poskytovány.

Tento projekt má tři KA, které jsou velmi důležité z hlediska deinstitucionalizace systému péče o ohrožené děti. Cílem KA 01 Tvorba krajského modelu sítě služeb pro rodiny s dítětem/děťmi umístěnými v ústavní péči a rodiny odebráním dítěte/děti ohrožené je zpracovat model sítě služeb specificky pro každý jednotlivý kraj s důrazem na preventivní služby za účelem zajistit maximálnímu počtu dětí, pokud to umožňuje prioritní sledování zájmu dítěte, zachování rodičovské péče, a tím přispět ke snížení celkového počtu dětí umístěných v ústavní péči. Výstup bude vycházet z podmínek konkrétního kraje, bude na ně reagovat a formulovat ideální nastavení dle územních potřeb. Bude obsahovat doporučenou kapacitu a složení potřebných služeb a parametry možných služeb, které je potřebné vytvořit a rozvíjet tak, aby byly maximálně využity stávající zdroje lokality.

Od srpna 2020 je zpracovávána veřejná zakázka „Tvorba analýzy Pobytová péče v kontextu potřeb dětí a Krajského modelu sítě služeb pro rodiny s dítětem/děťmi umístěnými v ústavní péči a rodiny odebráním dítěte/děti ohrožené“. Je zpracováván návrh metodologie (identifikace nenaplněných potřeb dětí, identifikace potřebných a relevantních služeb, návrh krajských modelů sítě služeb), teoretické přístupy, příklady dobré praxe, strategie kraje zaměřené na zjišťování potřeb a práv dětí.

Cílem KA 2 Přehodnocení situace dětí v ústavní péči je revize strukturovaných vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a IPOD dětí, které budou v době realizace projektu umístěny v ústavní výchově. Tato revize by měla sloužit k ověření relevance opatření ústavní výchovy ve vztahu k celkovému kontextu situace dítěte a rodiny, ke zhodnocení podmínek návratu dítěte do rodiny nebo umístění dítěte do NRP, k posouzení rozsahu a obsahu sociálních a navazujících služeb pro rodiny s dětmi, které budou potřebné pro bezpečné setrvání dítěte v rodině a k posouzení úrovně spolupráce ústavního zařízení, OSPOD a rodiny, resp. dítěte (tj. úroveň případové práce). Revizi strukturovaných vyhodnocení a IPOD provedou pracovníci OSPOD, kteří budou za tímto účelem v rámci projektu cíleně proškoleni. Pro tyto pracovníky také bude určena *Metodika strukturovaného vyhodnocování a IPOD specificky zaměřená na téma ústavní výchovy*. Tato metodika bude revidována v závěru projektu na základě poznatků z provedené plošné revize strukturovaného vyhodnocování a IPOD, a bude následně po ověření v praxi distribuována všem pracovníkům OSPOD a ústavních zařízení za účelem osvojení si jednotného přístupu k vyhodnocování a IPOD dětí, které nebudou do projektu zahrnuty, a též pro děti, u nichž je nařízení ústavní výchovy teprve zvažováno. Revizi bude podrobena celkem 5 350 strukturovaných vyhodnocení a IPOD.

V roce 2020 došlo k zapojení všech krajů, byla nastavena úspěšná spolupráce s jednotlivými pracovišti OSPOD. Zároveň pokračovala další jednání v krajích, osloveni byli zástupci sociálních, školských ale i zdravotnických odborů krajských úřadů. Během jednání byly nastavovány konkrétní podmínky realizace aktivity vždy s ohledem na aktuální situaci v daném kraji, tj. s ohledem strategické záměry daného kraje, metodickou činnost, mezirezortní spolupráci apod.

Zahájení spolupráce s jednotlivými ORP v daném kraji vždy předcházely *Metodické semináře pro pracovníky OSPOD*. Cílem metodických seminářů bylo prohloubení kompetencí pracovníků a pracovníků OSPOD v realizaci metody vyhodnocení situace dítěte a rodiny a tvorby individuálního plánu ochrany dítěte, sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe mezi pracovníky navzájem. Do konce roku 2020 bylo celkem proškoleny 12 krajů, naplánovaná školení ve zbylých 2 krajích musela být s ohledem na opatření proti šíření nemoci COVID-19 odložena. Celkem bylo takto proškoleny 332 pracovníků OSPOD.

Po absolvování metodického semináře byl zahájen sběr a zpracování dat z jednotlivých ORP týkajících se počtu dětí aktuálně umístěných v různých typech pobytových zařízení. Tento přehled je podkladem pro výběr vzorku vyhodnocení a IPOD s ohledem na specifika jednotlivých ORP. Vzorek revidovaných vyhodnocení a IPOD byl vybírán tak, aby bylo pokryto zastoupení různých typů pobytových zařízení. Za účelem zaznamenání metodických poznatků a podnětů z vyhodnocení a IPOD byl vytvořen materiál s názvem „*Metodická revize*“, do kterého odborní metodici zaznamenávali důležitá data ke zpracování revizí. Veškerá data jsou plně anonymizována.

Výstupem metodických revizí je tedy především přímá metodická podpora pracovníkům OSPOD v realizaci metody a prohlubování jejich kompetencí. Pro účely udržitelnosti přímého metodického vedení OSPOD krajem jsou metodické poznatky získané z provedených revizí v jednotlivých ORP a ze spolupráce s pracovníky OSPOD postupně zaznamenávány a shrnuty do „*Průběžné zprávy*“, která bude dostupná pro každý z krajů.

Byly rovněž realizovány činnosti související s doplněním stávající metodiky strukturovaného vyhodnocení a IPOD, která je formulována v dokumentu „*Manuál implementace vyhodnocování situace dítěte a rodiny a tvorby individuálního plánu ochrany dítěte pro OSPOD*“ (MPSV 2014), o specifickou část týkající se ústavní péče a došlo tak k finalizaci „*Metodiky strukturovaného vyhodnocování a IPOD*“. Za účelem sběru dat byla vytvořena *Revize vyhodnocení a IPOD - matice* sběru dat, pomocí které byla potřebná data odborně zpracována a zaznamenána. Tento dokument bude mimo jiné sloužit během konzultací prováděných revizí jako pomocný nástroj pracovníkům OSPOD při podrobném strukturovaném vyhodnocování situace ohrožených dětí a rodin a při tvorbě individuálních plánů ochrany dítěte.

Pro zpřehlednění situace a rychlou orientaci v případě byla pro pracovníky OSPOD rovněž vytvořena příručka „*Nástroje pro přehlednější vyhodnocování situace dítěte a rodiny - průvodce vybranými nástroji*“.

Na základě poptávky ze strany OSPOD se v návaznosti na metodické semináře započalo s realizací workshopů pro OSPOD „*Vyhodnocování a IPOD krok za krokem – jak vyhodnocovat a individuálně plánovat práci s dětmi v ústavní výchově*“ a „*Vyhodnocování situace dětí s postižením*“.

Workshopy jsou zaměřeny na posílení kompetencí pracovníků OSPOD při vyhodnocování situace dítěte a rodiny a tvorbě IPOD. Součástí je shrnutí hlavních zásad a principů metody vyhodnocování a tvorby IPOD, praktické ukázky jednotlivých fází procesu – popis sledovaných oblastí, tvorba analýzy a tvorba IPOD. Součástí workshopů jsou i praktická cvičení. Workshopy jsou pořádány též pro krajské úřady. Ve workshopu „*Vyhodnocování a IPOD krok za krokem – jak vyhodnocovat a individuálně plánovat práci s dětmi v ústavní výchově*“ bylo v roce 2020 proškoleny 54 pracovníků OSPOD, ve workshopu „*Vyhodnocování situace dětí s postižením*“ pak 11 pracovníků OSPOD.

Pro záznam podrobného vyhodnocení situace dítěte a rodiny a tvorby individuálního plánu ochrany dítěte (IPOD) byly připraveny aktualizované formuláře. Tyto materiály navazují na metodické materiály, které byly vytvořeny v roce 2012 a 2014. Nové formuláře vyhodnocení/IPOD jsou ze strany MPSV doporučující a odpovídají požadavkům současné legislativy a praxe. Konkrétně se jedná o aktualizovaný „*Formulář vyhodnocení situace dítěte a rodiny*“, aktualizovaný „*Formulář IPOD*“ a „*Průvodce formuláři vyhodnocení a IPOD*“.

Záměrem KA 3 Systematické návštěvy ústavních zařízení je provést cílené vyhodnocení potřeb dětí umístěných v ústavní péči, a to formou jejich osobních návštěv v ústavním zařízení. Takto budou zmapovány potřeby dětí v minimálně 260 ústavních zařízeních všech typů (z celkového počtu 370). Návštěvy by měly probíhat v zařízeních patřících do gesce MPSV (domovy pro osoby se zdravotním postižením, kde pobývají děti mladší 18 let, a dále ve ZDVOP, která jsou pobytovými zařízeními SPO). Dále budou provedeny v zařízeních spadajících do gesce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „*MŠMT*“) (diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy) a do gesce resortu Ministerstva zdravotnictví (dále jen „*MZ*“) (dětské domovy pro děti do 3 let).

V průběhu návštěv budou hodnoceny podmínky péče o děti v zařízeních v kontextu míry naplnění jejich práv a potřeb. Výstupy návštěv by měly být promítnuty i do tvorby modelu služeb pro děti, resp. rodiny, které jsou potřebné pro návrat dítěte do péče rodičů, či pokud by byly děti svěřeny do péče náhradních rodin.

V rámci možností daných pandemickou situací spojenou s nemocí COVID-19 se v roce 2020 pokračovalo v návštěvách ústavních zařízení započatých v roce 2019. Do návštěv se podařilo zahrnout jak dětské domovy, tak další typy zařízení – dětská centra, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, dětské domovy se školou, výchovné ústavy i diagnostické ústavy. Za účelem zvýšení efektivity proběhla jednání s pracovníky oddělení institucionální výchovy MŠMT, jež je zřizovatelem části zařízení. Výsledkem jednání je dohoda o užší spolupráci při realizaci návštěv. Jednání proběhlo v návaznosti na dřívější mezirezortní jednání na úrovni náměstků.

Byla započata práce na tvorbě metodiky návštěv ústavních zařízení a vzniku matice sběru dat, umožňující zaznamenat poznatky z návštěv k naplňování potřeb dětí v ústavních zařízeních. Došlo i k vytvoření inovativních nástrojů pro vedení rozhovorů zejména s malými dětmi.

Od roku 2016 je ve výzvě č. 03_15_007 realizován projekt Zlínského kraje s názvem Ohrožené děti a mládež ve Zlínském kraji II. Tento projekt se zaměřuje na podporu procesu transformace a deinstitucionalizace zařízení ústavní péče pro děti do tří let, financování nových sociálních služeb a s tím související vzdělávání v oblasti koncepční, strategické a manažerské u pracovníků působících v těchto službách. V rámci projektu vznikají nové služby komunitního typu a nové typy péče pro ohrožené rodiny a děti ve Zlínském kraji. Projektu byla prodloužena doba realizace do roku 2022.

V roce 2020 byl schválen projekt hl. m. Prahy s názvem „Rodiny a děti sociálně vyloučené a ohrožené sociálním vyloučením a institucionalizací“. Cílem projektu je rozšíření kapacit terénních a ambulantních služeb v krajské síti sociálních služeb a podpora procesů systémové integrace a spolupráce mezi registrovanými sociálními službami, obecní sociální prací a službami úřadů a příprava strategie dalšího rozvoje azylových domů pro matky (otce) a rodiny s dětmi.

Tématem se také částečně zabývá další projekt hl. m. Prahy s názvem „Transformace systému péče o Pražany, kteří potřebují intenzivní podporu a byli umisťováni do zařízení mimo HMP, včetně posílení kapacit péče v hl. m. Praze“. Očekávanou změnou bude rozšíření kapacit a zvýšení flexibility terénních a ambulantních služeb v krajské síti sociálních služeb a spolu s tím podpora procesů systémové integrace a spolupráce mezi registrovanými sociálními službami, obecní sociální prací, zdravotními službami a službami úřadů.

V roce 2020 probíhala nadále realizace projektů ze soutěžní výzvy č. 03_17_076 Podpora inovativních služeb pro ohrožené děti a rodiny, jejichž hlavním cílem byla podpora inovativních služeb a procesů pro ohrožené děti a rodiny. Dále byla nově vyhlášena výzva č. 03_20_139 Podpora sociálního začleňování v Praze, kde z jedné podporovaných aktivit byla i podpora služeb pro ohrožené děti a rodiny a podpora služeb směřujících k obnovení narušení funkcí rodiny.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.f Realizace opatření k podpoře flexibilních forem práce a dalších opatření v oblasti sladování profesního, rodinného a osobního života (motivovat zaměstnavatele k realizaci pro-rodinných opatření, včetně flexibilních forem práce)

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Novelou zákoníku práce, a to zákonem č. 285/2020 Sb., bylo s účinností od 1. ledna 2021 upraveno v § 317a sdílené pracovní místo s cílem sladění soukromého a pracovního života zaměstnanců a pomoci znevýhodněným skupinám zaměstnanců na trhu práce s potřebou výkonu práce po kratší pracovní dobu se značnou flexibilitou k úspěšnému návratu do pracovního procesu či k možnosti nepřerušování výkonu práce díky nastavení specifických flexibilních podmínek.

MPSV ve spolupráci s Odbornou komisí pro rodinnou politiku vypracoval Koncepti rodinné politiky (dále jen „Koncepte“), která byla 18. září 2017 schválena vládou České republiky na jejím zasedání. Koncepte rodinné politiky se v rámci svých opatření věnuje i mladým rodinám či seniorům, pro které navrhuje několik desítek opatření.

Jako klíčový faktor politiky zaměstnanosti a snižování chudoby v ČR jsou podporovány **služby péče o děti. K těm patří např. poskytování služby péče o dítě v dětské skupině (zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o dětské skupině“).** V dětských skupinách je zaručena kvalita poskytované péče, neboť je stanoven například maximální počet dětí ve skupině i na pečující osobu, odborná kvalifikace pečujících osob, plán výchovy a péče, či hygienické požadavky. Aktuálně je připravena novela zákona o dětské skupině, která byla schválena vládou dne 20. července 2020. Novela upravuje věk dětí, kterým jsou dětské skupiny určeny, a to od 6 měsíců až do 31. srpna, který bezprostředně následuje po dosažení 3. roku věku dítětem a s tím související změnu názvu dětské skupiny na „jesle“. Jesle tak mají navazovat na předškolní vzdělávání a společně tvořit jednotný systém péče a vzdělávání v raném věku. Podstatnou částí novely je zavedení financování ze státního rozpočtu, nastavení kvality poskytování služby péče o dítě v dětské skupině pomocí standardů kvality a další dílčí změny na základě 6leté aplikační praxe.

Ke konci roku 2020 evidovalo MPSV 1 125 dětských skupin s počtem cca 14 931 míst. Celkový objem financí čerpaných z Evropského sociálního fondu na rozvoj dětských skupin činil v roce 2020 1 059 129 097 Kč.

MPSV pokračovalo v realizaci systémových projektů financovaných z Evropského sociálního fondu: Podpora implementace dětských skupin, na podporu provozovatelů dětských skupin přímo v regionech ČR, a Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby. Realizace prvního z projektů bude pokračovat i v následujícím roce, zatímco druhý byl úspěšně ukončen k 31. 12. 2020. Mikrojesle jsou veřejným zařízením péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v malém kolektivu maximálně čtyř dětí. Provozovatelem mikrojeslí může být obec, příspěvková organizace obce či nestátní nezisková organizace. V rámci projektu vzniklo více než 100 mikrojeslí, mohou být v provozu až do poloviny roku 2022 a navázat tak na státní financování jeslí. Praktická zkušenost získaná v rámci projektu byla podkladem pro úpravu podmínek péče o děti mladší 1 roku v jeslích.

MPSV je autorizujícím orgánem profesní kvalifikace (PK) Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a Chůva pro dětské koutky (podle zákona č. 179/2006 Sb.). Profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky opravňuje k výkonu pečující osoby v dětské skupině, v mikrojeslích či ve službě Péče o děti do tří let věku v denním režimu. V roce 2020 bylo MPSV uděleno celkem 9 autorizací, z toho 8 pro profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 1 pro profesní kvalifikaci Chůva pro dětské koutky. V roce 2020 se prodloužilo 7 autorizací (6 pro profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 1 pro PK Chůva pro dětské koutky). Osvědčení o způsobilosti k těmto profesním kvalifikacím získalo cca 1 000 uchazečů z profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 1 PK Chůva pro dětské koutky.

Finanční prostředky z ESF směřují i do oblasti genderové rovnosti. MPSV v roce 2016 zahájilo projekt s názvem 22 % K ROVNOSTI, jehož cílem je eliminovat příčiny nerovného odměňování žen a mužů (rozdíl v ČR činí aktuálně 20,1 %) pomocí zapojení všech relevantních aktérů. Projekt se zabývá dopady nerovnoměrného odměňování na jednotlivce, rodiny, firmy a instituce i společnost jako celek a přináší nový přístup kombinující prevenci, informování, aktivní spolupráci a podporu. Mezi jeho hlavní výstupy patří osvětová kampaň, mzdová a platová on-line kalkulačka, transformace a pilotní ověření softwaru Logib do ČR, manuály pro vyjednávání o mzdě pro ženy i muže, metodika kontrol rovnosti žen a mužů pro státní úřad inspekce práce apod. Projekt bude trvat do konce roku 2021. Je financován z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu Zaměstnanost částkou téměř 85 milionů korun.

Dále plánuje ÚP ČR od ledna 2021 realizaci projektu „Podpora forem flexibilního zaměstnávání (FLEXI)“. Cílem a přínosem projektu je podpořit vyšší soulad mezi rodinným (soukromým) a pracovním životem a také usnadnit vstup a udržení se na trhu práce. Projekt vychází vstříc osobám, které se z nejrůznějších důvodů (zdravotních, rodinných apod.) nemohou nechat zaměstnat např. na plný pracovní úvazek. Projekt nabízí jak flexibilní formy zaměstnání v podobě sdílených pracovních míst podle § 317a zákoníku práce, generační tandem či příspěvek na zapracování, pokud zaměstnavatel přijímá do pracovního poměru UoZ, kterému ÚP ČR věnuje zvýšenou péči.

Opatření má pozitivní dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.g Rozvoj služeb péče o děti, jejich dostatečné kapacity a místní dostupnosti;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně, do roku 2020

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Jako klíčový faktor politiky zaměstnanosti a snižování chudoby v ČR jsou podporovány **služby péče o děti. K těm patří např. poskytování služby péče o dítě v dětské skupině (zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o dětské skupině“).** V dětských skupinách je zaručena kvalita poskytované péče, neboť je stanoven například maximální počet dětí ve skupině i na pečující osobu, odborná kvalifikace pečujících osob, plán výchovy a péče, či hygienické požadavky. Aktuálně je připravena novela zákona o dětské skupině, která byla schválena vládou dne 20. července 2020. Novela upravuje věk dětí, kterým jsou dětské skupiny určeny, a to od 6 měsíců až do 31. srpna, který bezprostředně následuje po dosažení 3. roku věku dítětem a s tím související změnu názvu dětské skupiny na „jesle“. Jesle tak mají navazovat na předškolní vzdělávání a společně tvořit jednotný systém péče a vzdělávání v raném věku. Podstatnou částí novely je zavedení financování ze státního rozpočtu, nastavení kvality poskytování služby péče o dítě v dětské skupině pomocí standardů kvality a další dílčí změny na základě 6leté aplikační praxe.

Ke konci roku 2020 evidovalo MPSV 1 125 dětských skupin s počtem cca 14 931 míst. Celkový objem financí čerpaných z Evropského sociálního fondu na rozvoj dětských skupin činil v roce 2020 1 059 129 097 Kč.

MPSV pokračovalo v realizaci systémových projektů financovaných z Evropského sociálního fondu: Podpora implementace dětských skupin, na podporu provozovatelů dětských skupin přímo v regionech ČR, a Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby. Realizace prvního z projektů bude pokračovat i v následujícím roce, zatímco druhý byl úspěšně ukončen k 31. 12. 2020. Mikrojesle jsou veřejným zařízením péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v malém kolektivu maximálně čtyř dětí. Provozovatelem mikrojeslí může být obec, příspěvková organizace obce či nestátní nezisková organizace. V rámci projektu vzniklo více než 100 mikrojeslí, mohou být v provozu až do poloviny roku 2022 a navázat tak na státní financování jeslí. Praktická zkušenost získaná v rámci projektu byla podkladem pro úpravu podmínek péče o děti mladší 1 roku v jeslích.

MPSV je autorizujícím orgánem profesní kvalifikace (PK) Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a Chůva pro dětské koutky (podle zákona č. 179/2006 Sb.). Profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky opravňuje k výkonu pečující osoby v dětské skupině, v mikrojeslích či ve službě Péče o děti do tří let věku v denním režimu. V roce 2020 bylo MPSV uděleno celkem 9 autorizací, z toho 8 pro profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 1 pro profesní kvalifikaci Chůva pro dětské koutky. V roce 2020 se prodloužilo 7 autorizací (6 pro profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 1 pro PK Chůva pro dětské koutky). Osvědčení o způsobilosti k těmto profesním kvalifikacím získalo cca 1 000 uchazečů z profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky a 1 PK Chůva pro dětské koutky.

Opatření mají pozitivní dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.h Rozvoj nízkoprahových služeb na podporu rodin ohrožených sociálním vyloučením, jako jsou kluby matek, mateřská centra, předškolní kluby nebo rodičovské skupiny založené na principu svépomoci;

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MŠMT uvádí, že péče o ohrožené děti a jejich rodiny je mezioborová problematika a komplexní spolupráce probíhá s MPSV, MZ, NNO aj. Z důvodu nejasnosti postupů v případě zápisu dítěte k povinnému předškolnímu vzdělávání vzniklo ve spolupráci MŠMT a MPSV stanovisko určující postup v případě, že zákonný zástupce nepřihlásí dítě k zápisu k povinnému předškolnímu vzdělávání¹⁴.

¹⁴ Viz www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/stanovisko-ministerstva-prace-a-socialnich-veci-a

Na důležitost intervence u dětí z rizikového prostředí, s odlišným životním či kulturním zázemím a mezesortní spolupráce při řešení této problematiky nezapomíná Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019 – 2023, a to v průběžně plněných opatřeních „Rozvoj spolupráce škol s poskytovateli sociální práce a sociálních služeb za účelem multidisciplinárního přístupu k dětem, žákům a studentům sociálně znevýhodněným a jejich rodinám“ a „Změna prostředí školy za účelem zvýšení její otevřenosti a tolerance k dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami“, jež předpokládá další vzdělávání pedagogických pracovníků, supervize, vzdělávací akce a uvádění příkladů dobré praxe.

Na podporu předškolního vzdělávání a zlepšování jeho kvality výrazným způsobem cílí také Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, mezi hlavní opatření patří zvyšování podílu všech dětí v předškolním vzdělávání, jež má vést mj. k prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání a zvýšení úspěšnosti v dalším vzdělávání.

Nově mají školy od 1. ledna 2021 na základě novely vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, možnost poskytovat podpůrné opatření pedagogická intervence bez doporučení školského poradenského zařízení a flexibilně reagovat na vzdělávací potřeby jednotlivých žáků. Pro usnadnění implementace tohoto předpisu byl vydán metodický pokyn¹⁵.

Dotační program na podporu integrace romské menšiny v roce 2020

Program je vyhlášen na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb. a dle úkolů pro MŠMT uvedených ve strategických dokumentech v oblasti vzdělávání romské menšiny. Program se vyhláší každý rok. MŠMT se pomocí tohoto programu podporuje vzdělávání romských dětí a žáků, kteří přicházejí z nerovného prostředí, ve kterém jim hrozí nejen sociální vyloučení, ale také nerovné šance pro získání kvalitního vzdělání. Program se vyhláší každý rok. Cílem programu je zajištění základních podmínek pro rozvoj společného vzdělávání romských žáků v hlavním vzdělávacím proudu prostřednictvím projektů, které podporují předškolní vzdělávání romských dětí, zvyšují jejich účast v předškolním vzdělávání i připravenost na úspěšné zahájení školní docházky, podporují spolupráci rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání, přispívají k úspěšnému vzdělávání romských žáků na základní škole a působí preventivně proti předčasnému ukončení vzdělávání romských žáků, podporují úspěšný přechod romských žáků základních škol na střední školy a napomáhají úspěšné integraci romských a ostatních dětí a žáků prostřednictvím volnočasových aktivit.

¹⁵ Ke stažení viz www.edu.cz/metodicky-pokyn-k-pedagogicke-intervenci

Výzva má 4 podporované aktivity – témata:

1. Předškolní příprava a včasná péče
2. Spolupráce rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání
3. Vzdělávání romských žáků na základní škole a podpora úspěšného přechodu na střední školu
4. Volnočasové aktivity pro romské děti a žáky

V roce 2020 bylo podpořeno 27 projektů v celkové výši 11 018 865 Kč

Předškolní vzdělávání

V roce 2020 schválená Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ výrazným způsobem cílí na podporu předškolního vzdělávání a zlepšování jeho kvality, mezi hlavní opatření patří zvyšování podílu všech dětí v předškolním vzdělávání, jež má vést mj. k prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání a zvýšení úspěšnosti v dalším vzdělávání, dále také zajištění potřebných kapacit mateřských škol, snižování počtu dětí na učitele, realizaci společných vzdělávacích programů přímo v mateřských školách aj.

Oblast předškolního vzdělávání je významně podporována v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání. A to v již zmiňovaných Šablonách III, ale také v dalších aktuálně vyhlášených výzvách Implementace krajských akčních plánů II a Akční plánování v území podporujících zkvalitnění řízení škol a zvýšení kvality vzdělávání, a to prevencí předčasných odchodů ze vzdělávání, podporou rovných příležitostí ve vzdělávání, podporou aktivit vedoucích k podpoře dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem atd.

Opatření je plněno i v rámci dotačních programů ÚV ČR, které administruje kancelář RVZRM – Podpora terénní práce, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. V roce 2020 bylo v dotačním programu Podpora terénní práce, který je určený pro obce, podpořeno celkem 35 projektů, tedy 35 obcí, v celkové výši 10.911.686 Kč. V dotačním programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce, který je určený pro neziskový sektor, celkem 20 projekt, tedy 20 organizací, v celkové výši 12.708.355 Kč. V dotačním programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, který je určen pro kraje, 13 projektů, za každý kraj, kromě Hl. m. Prahy, v celkové výši 5.569.937 Kč.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.ch Realizovat dotační podporu prorodinných organizací poskytujících služby pro rodiny, včetně rodin se specifickou potřebou;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV v rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 jsou podporována prorodinná opatření (zařízení péče o děti zajišťující péči o děti v době mimo školní vyučování, doprovody na kroužky a zájmové aktivity, příměstské tábory, společná doprava dětí do/ze školy, dětské skupiny a/nebo příměstského tábora, dětské skupiny, vzdělávání pečujících osob). Dále jsou podporovány sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, služby rané péče, programy a aktivity v oblasti sociálně-právní ochrany dětí zaměřené na preventivní programy na podporu rodiny, aktivity směřující k obnovení narušených funkcí rodiny a vedoucí ke stabilizaci rodiny, rozvoj aktivit podporujících komunitní práci a zapojování zdrojů komunit do řešení situace ohrožených rodin apod. (Jedná se pouze o aktivity, které nejsou současně podporovány ze státní dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí.)

MPSV v rámci dotací ze státního rozpočtu, ale i prostředků z ESF financuje provoz sociálních služeb, služeb pro rodiny a seniory bez ohledu na národnostní příslušnost. Služby jsou mimo jiné zaměřeny na osoby ohrožené na trhu práce, ohrožené sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučené a jejich integraci. Cílem podpory jsou převážně rodiny, ať funkční, v rámci, kterých je zájem působit preventivně a předcházet tak problémům, tak rodiny se zhoršenou situací, v rámci, kterých je třeba řešit problémy (chudoba, nezaměstnanost, domácí násilí, náročnost péče, mezilidské vztahy, rodiny a senioři bez domova). V rámci dotačních titulů na podporu rodin jsou podporovány neziskové organizace, které nabízejí aktivity směřující jak k obecnému zvyšování rodičovských kompetencí, tak k řešení konkrétních problémů skrze osvětu, vzdělávání či konkrétní právní, psychologické či sociální poradenství.

MPSV realizuje každým rokem národní dotační titul (dále jen „NDT“) Rodina. Cílem tohoto programu je podpora služeb pro rodinu preventivního a podpůrného charakteru. Tyto služby by měly posilovat rodičovské kompetence, zkvalitňovat rodinné vztahy, podporovat rodiny v péči o děti, jejich výchově a při harmonizaci práce a rodiny, a napomáhat při předcházení a řešení krizových situací v rodině, včetně domácího násilí, týrání a zneužívání dětí. Cílem je poskytnout komplexní pomoc rodině jako celku (tj. širší rodině včetně dětí a prarodičů). V roce 2020 činila celková alokace uvedeného dotačního titulu 120 mil. Kč.

NDT je rozdělen do dvou dotačních oblastí. V první dotační oblasti – Preventivní aktivity na podporu rodiny, partnerství a rodičovství – je hlavním cílem posílit rodičovské kompetence, zkvalitnit rodinné vztahy, poskytnout komplexní pomoc rodinám s dětmi, které se mohou ocitnout nebo se ocitají v ohrožení a předcházet jeho případnému prohlubování. Podporovány jsou především aktivity směřující k předcházení negativních jevů v rodině, zároveň jsou tyto aktivity cílené nejen na úzce vymezenou skupinu rodin, ale na všechny rodiče a děti. V druhé dotační oblasti – Podpora práce s dětmi a rodinami v oblasti SPOD – je hlavním cílem podporovat přímou práci s ohroženými dětmi a rodinami. Aktivity jsou zaměřené zejména na rozvoj metod přímé práce s dětmi při řešení případů dětí a rodin, které jsou v agendě SPOD (výjimku tvoří aktivity pro osvojitelské rodiny a biologické děti pěstounů).

MPSV realizuje každoročně celonárodní soutěž, od roku 2018 spojenou jako „Obec přátelská rodině a seniorům“, která má dvě dotační oblasti – I. Dotační oblast „Obec přátelská rodině“ a II. dotační oblast „Obec přátelská seniorům“. Soutěž Obec přátelská rodině je soutěží pořádanou MPSV a Stálou komisí pro rodinu, rovné příležitosti a národnostní menšiny Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ve spolupráci se Sítí pro rodinu, Rodinným svazem ČR, Svazem měst a obcí ČR a Sdružením místních samospráv ČR. Program cílí na všechny obce, města, statutární města a městské části (dále jen „obce“) ČR, které mají za úkol propagovat pro-rodinnou atmosféru a podněcovat její rozvoj (např. realizací prorodinných opatření a aktivit) právě na komunální úrovni. V roce 2020 bylo oceněno v I. dotační oblasti celkem 8 obcí. Dotační oblast II. soutěže „Obec přátelská seniorům“ pořádá MPSV ve spolupráci s Radou vlády pro seniory a stárnutí populace a Sdružením místních samospráv ČR. Hlavním cílem dotačního titulu je podpora seniorů a mezigeneračního soužití na místní úrovni. Touto podporou se myslí zejména realizace aktivit a zavádění opatření na úrovni obcí vedoucích k podpoře seniorů v nich žijících a posilování mezigenerační soudržnosti osob. V roce 2020 bylo oceněno v II. dotační oblasti celkem 11 obcí. Celkově bylo v roce 2020 rozděleno mezi oceněné v obou dotačních oblastech přes 15, 5 mil. Kč.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.i. Zajištění a podpora komunikace mezi všemi aktéry rodinné politiky (rozvíjet spolupráci s územními samosprávnými celky při zajištění regionální rodinné politiky)

Gestor: MPSV

Termín plnění: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV pokračovalo v roce 2020 v realizaci systémového projektu „Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů“, který je financován z ESF. Cílem projektu je zlepšit koordinaci místních a celostátních politik na podporu rodin, a tím podpořit či vytvořit na regionální úrovni příznivé podmínky pro fungování rodin. Výsledkem projektu by mělo být mimo jiné vytvoření základu systémového uchopení rodinné politiky na krajské a obecní úrovni a posílení spolupráce mezi kraji a obcemi, zlepšení koordinace místních a celostátních politik v oblasti rodinné politiky a sladování pracovního a rodinného života prostřednictvím zavedení udržitelného systému monitoringu potřeb rodin, tvorby koncepcí rodinné politiky na krajské a místní úrovni a systematické spolupráce mezi MPSV a kraji a obcemi. V roce 2020 byly realizovány mimo jiné i online workshopy pro zaměstnavatele jako důležité aktéry rodinné politiky v oblasti sladování rodinného a pracovního života a online workshopy zaměřené na téma primární prevence. Za jednotlivé kraje byly také vytvořeny návrhy koncepcí (případně rozšířeny stávající koncepce) rodinné politiky, kde byly vedle shrnutí demografické a socioekonomické situace rodin v daném kraji uvedeny také návrhy opatření na podporu rodin dotýkající se různých oblastí života rodin v daném kraji s přihlédnutím ke specifikům kraje. Projekt bude realizován do 31. 12. 2021.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.j Zajištění účinných mechanismů spolupráce všech aktérů v systému sociálně-právní ochrany dětí, podpora mechanismů průběžného a dlouhodobého vyhodnocování situace ohrožených rodin a dětí, tvorby individuálních plánů a jejich naplňování;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně, evaluace v roce 2016

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Nástroje sociální práce jako je vyhodnocování situace ohroženého dítěte a individuální plánování byly zavedeny do agendy SPO novelou zákona o SPOD, která byla provedena zákonem č. 401/2012 Sb. S účinností od 1. 1. 2013, a to jako jeden z dílčích kroků transformace systému péče o ohrožené děti, jehož cílem bylo optimalizovat činnost OSPOD a zejména posílit využívání sociální práce s ohroženými dětmi a jejich rodinami při výkonu SPO.

Na základě ustanovení § 10 odst. 3 písm. c) a d) zákona o SPOD je OÚ ORP uloženo:

- pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a jeho rodiny, a to zejména z hlediska posouzení, zda se jedná o dítě uvedené v § 6 zákona o SPOD, podle druhu a rozsahu opatření nezbytných k ochraně dítěte, a poskytovat pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte;
- zpracovat na základě vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny IPOD, který vymezuje příčiny ohrožení dítěte, stanoví opatření k zajištění ochrany dítěte, k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte a k posílení funkcí rodiny, včetně časového plánu pro provádění těchto opatření, a to ve spolupráci s rodiči nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, dítětem a odborníky, kteří se podílejí na řešení problému dítěte a jeho rodiny;
- pořádat případové konference pro řešení konkrétních situací ohrožených dětí a jejich rodin, a to ve spolupráci s rodiči a jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, dalšími přizvanými osobami, zejména zástupci škol, školských zařízení, zařízení poskytovatelů zdravotních služeb, orgánů činných v sociální oblasti, orgánů policie, státních zástupců, odborných pracovníků v oblasti NRP, poskytovatelů sociálních služeb a pověřených osob (v podstatě jde o setkávání profesionálů a zástupců institucí, kteří mohou pomoci rodině zlepšit její životní situaci).

Podrobné náležitosti vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a IPOD upravuje § 1 a § 2 prováděcí vyhlášky č. 473/2012 Sb. V rámci standardizace výkonu SPO musí také pracovníci OSPOD OÚ ORP od 1. 1. 2015 naplňovat standard č. 9 Jednání, vyhodnocování a individuální plán ochrany dítěte, na základě něhož by měli dodržovat:

- kritérium 9c), na základě něhož by měl provádět u všech případů, zejména v okamžiku zavedení dítěte do evidence dle § 54 zákona o SPOD, základní vyhodnocování potřeb dítěte a situace rodiny, zaměřené na skutečnost, zda se jedná o dítě ohrožené dle § 6 zákona o SPOD, či dítě kterému byl OSPOD ustanoven opatrovníkem či poručníkem, nebo o dítě zařazené do evidence dětí z jiného důvodu. Jestliže ze závěru vyhodnocování vyplývá, že se jedná o dítě ohrožené dle § 6 zákona o SPOD, provádí OSPOD podrobné vyhodnocování;
- kritérium 9d), na základě něhož by měl zpracovat v případě, kdy provedl podrobné vyhodnocení se závěrem, že se jedná o dítě vymezené v § 6 zákona o SPOD, IPOD, podle potřeby jej přehodnocuje a následně jej uzavírá.

Na optimalizaci procesu vyhodnocování situace dítěte a jeho rodiny a individuálního plánování se u dětí umístěných do ústavní péče soustředí KA 02 navazujícího IP MPSV II., v rámci níž by měla proběhnout revize strukturovaných vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a IPOD u dětí, které budou v době realizace projektu umístěné v ústavní výchově. Vedlejším výstupem této aktivity by měla být „Metodika strukturovaného vyhodnocování a IPOD“ specificky zaměřená na téma ústavní výchovy. Tato metodika bude v průběhu projektu revidována a upravována tak, aby mohla být její konečná podoba distribuována k využití jako metodická podpora všem pracovníkům OSPOD tak, aby si osvojili jednotný přístup k vyhodnocování a IPOD i u dětí, které nebudou zapojeny do projektu. Revizi bude v rámci projektu podrobena celkem 5 350 strukturovaných vyhodnocení a IPOD.

K plnění viz rovněž opatření 3.3.e, v němž se tato část kryje.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.k Realizace programů a opatření v péči o děti v postavení obětí či pachatelů trestné činnosti;

Gestor: MSp, spolupráce MV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MSp v rámci dotačního titulu *Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti poskytovaných na základě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů* poskytlo v roce 2020 finanční podporu ve výši 8 000 000 Kč akreditovaným restorativním programům a programům na poskytování právních informací obětem trestné činnosti. Cílovou skupinou těchto projektů jsou osoby, které se cítí být obětí trestného činu, nebo byly svědky trestných činů; některé organizace jsou při své činnosti zaměřené na určitou skupinu obětí trestné činnosti.

Obsahem projektů je především poskytování právních informací. Tato pomoc je nabízena organizacemi nezávisle na tom, v jaké fázi trestního řízení se nachází (pomoc může být poskytnuta i bez nutnosti zahájení trestního řízení). Dále je nabízena psychosociální podpora, cílem je stabilizace a podpora oběti v průběhu procesu vyrovnávání se s prožitým trestným činem a při zpracování traumatického zážitku. Projekty také zprostředkovávají navazující služby, které mohou pomoci řešit individuální problém oběti – ubytování v azylovém domě, bezplatnou právní pomoc apod. Část z těchto podporovaných projektů poskytlo služby i dětským klientům. V roce 2020 bylo podpořeno celkem 18 projektů.

Projekty podpořené v roce 2020 v rámci dotačního titulu Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti poskytovaných na základě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů:

Tabulka č. 9

Název organizace	Název projektu	Dotace v roce 2020
LUMA MB, z.s.	Pomoc obětem trestných činů 2020	136 547,00 Kč
La Strada ČR, o.p.s.	Poskytování právních informací pro oběti trestného činu obchodování s lidmi a oběti trestných činů souvisejících s obchodem s lidmi	631 946,00 Kč
THEIA - Krizové centrum, o.p.s.	Theia - pomoc obětem trestných činů 2016	626 980,00 Kč
Azylový dům pro ženy a matky s dětmi, o.p.s.	Poskytování právních informací obětem trestných činů	130 468,00 Kč
Občanské poradenské středisko, o.p.s.	Šance jít dál	437 013,00 Kč
Persefona, z.s.	Služby poskytování právních informací obětem domácího násilí, znásilnění a sexuálního zneužívání	668 583,00 Kč
ACORUS, z.ú.	Poskytování právních informací	110 228,00 Kč
Centrum nové naděje, z.ú.	Podpora obětem a pozůstalým po obětech trestných činů	201 241,00 Kč
DROM, romské středisko	Pomoc obětem trestných činů v sociálně vyloučených lokalitách města Brna	223 744,00 Kč
Člověk v tísni (Plzeň), o.p.s.	Poradenství obětem trestné činnosti v Plzeňském kraji	228 549,00 Kč
proFem - centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s.	proFem - poskytování právních informací obětem trestné činnosti	708 600,00 Kč
Vzájemné soužití, o.p.s.	Poskytování právních informací obětem trestných činů	122 860,00 Kč
Cesta integrace, o.p.s.	Občanská poradna - poradenství obětem trestných činů a domácího násilí	452 874,00 Kč

In Iustitia, o.p.s.	Poradna Justýna	1 008 733,00 Kč
Respondeo, z.s.	Poskytování právních informací obětem trestných činů ve Středočeském kraji	394 293,00 Kč
Prosapia, z.ú.	Poradna Prosapia - Poskytování právních informací	558 582,00 Kč
Mezinárodní vězeňské společenství, z.s.	Building Bridges	579 366,00 Kč
Pro Dialog, z.s.	Obnovení dialogu v rodinách zasažených trestným činem	779 393,00 Kč
Celkem		8 000 000,00 Kč

Zdroj: MSp

Ve vztahu k opatření na prosazování rovných příležitostí žen a mužů lze konstatovat, že opatření je neutrální. Služby nejsou určeny výlučně mužům nebo ženám, ale nabídka se uplatňuje bez rozdílu pohlaví. Realizátoři nepreferují pro poskytování služby ženy či muže.

Kromě služeb, které Probační a mediační služba České republiky (dále jen „PMS“) v roce 2020 poskytovala obětem trestné činnosti prostřednictvím odborných pracovníků středisek PMS, v souladu se zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, a zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, dokončila také realizaci plánovaných aktivit projektu *Proč zrovna já? II* a aktivit projektu *Na správnou cestu II*. Tyto projekty byly financovány z Evropského sociálního fondu, Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Projekt *Proč zrovna já? II*

V červnu 2020 byl ukončen projekt *Proč zrovna já? II* realizovaný PMS od roku 2016, jehož hlavní náplní bylo poskytovat poradenství obětem trestných činů. I v roce 2020 probíhala podpora na 56 poradenských místech, včetně pomoci zvláště zranitelným obětem ve zvýšené míře. Ve většině lokalit se vedle toho konala i setkání multidisciplinárních týmů zaměřených na posílení meziresortní spolupráce na regionální úrovni. S koncem projektu byla ukončena i vzdělávací aktivita sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách, která měla za cíl zvýšit jejich kvalifikaci v oblasti pomoci obětem trestných činů.

Za dobu realizace projektu byla poskytnuta pomoc 4 470 obětem (14 827 konzultací). Mezi nejčastější potřeby klientů patřily právní informace, psychosociální podpora a pomoc při uplatnění náhrady škody a odškodnění. Nejčastěji se věk obětí pohyboval v rozmezí 19-64 let, těchto klientů bylo 3 381. 878 klientů bylo starších 65 let. Z hlediska pohlaví byly klienty častěji ženy (2 831) než muži (1 639). Celkem 1 654 klientů bylo v kategorii zvláště zranitelných obětí. Nejčastěji se jednalo o oběti ohrožené násilím či pohnutkou násilí (14 %) a oběti, které do této kategorie spadají z důvodu vysokého věku (12 %) nebo věku do 18 let (5 %).

Poradenskou činnost pro oběti po skončení projektu přebrala střediska PMS, na části středisek se podařilo zachovat samostatné pozice poradců pro oběti, kteří nadále při střediscích provozují poradny pro oběti.

Projekt Na správnou cestu II

V srpnu 2020 byla ukončena realizace projektu *Na správnou cestu II*, jehož hlavním cílem byl rozvoj inovativních způsobů řešení kriminality mládeže a jejich zavádění do praxe. V 10 okresech pracovali koordinátoři Týmů pro mládež, jejichž hlavním úkolem byla podpora multidisciplinární spolupráce v oblasti práce s ohroženou mládeží a zavedení nového programu krátkodobého zaměstnání mladistvých pachatelů. S koncem projektu se koordinátoři především zabývali udržitelností výsledků svých týmů a podporou pokračování spolupráce jednotlivých subjektů i po ukončení projektu.

V rámci projektu byl realizován na Brněnsku, Ostravsku a v severních Čechách resocializační program s názvem *Proti násilí* zaměřený na mladistvé a mladé dospělé, kteří se dopustili násilné trestné činnosti. Program byl veden na svobodě, v roce 2020 byl otestován program i v rámci Věznice v Kuřimi. Přijatá protipandemická opatření také přinesla nutnost realizovat program distančně kvůli udržení kontaktu s klienty a kvůli kontinuitě sociálně-terapeutické složky programu. Do programu *Proti násilí* vstoupilo v průběhu realizace projektu celkem 75 klientů.

Třetí částí projektu *Na správnou cestu II* bylo i zvýšení kvalifikace odborných pracovníků PMS za účelem rozvoje restorativních programů a postupů. Vzdělávání v restorativní technice rodinných skupinových konferencí využilo prostřednictvím účasti na některém z modulů celkem 79 probačních úředníků.

VS ČR vnímá děti jako sekundární oběti trestných činů svých rodičů. Proto se v rámci svých možností zaměřuje na děti vězňených rodičů, ať již vlastními programy nebo jako partner jiných subjektů. Děti, jako pachatelé trestných činů, nejsou cílovou skupinou VS ČR, ta ovšem zabezpečuje výkon trestního opatření odnětí svobody u osob mladistvých a programy cílí k této skupině.

V průběhu roku 2020 vydala VS ČR, v reakci na změny v právních normách upravujících výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody (zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, a zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby), nové interní předpisy, kterými stanovila optimální podmínky pro těhotné ženy ve výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu trestního opatření odnětí a optimální podmínky pro výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody u matek nezletilých dětí ve Věznici Světlá nad Sázavou.

V rámci působení Vězeňské duchovenské služby v roce 2020 byla činnost kaplanů směřována do oblasti pastoračního styku s osobami blízkými vězněných osob. Kaplani realizovali aktivity a služby, které jsou adresovány právě blízkým osobám vězněných ve spolupráci s NNO (Mezinárodní vězeňské společnosti a Vězeňská duchovenská péče), například:

- „Andělský strom“ - projekt neziskové organizace podporující děti ze sociálně slabých rodin, kde některý z rodičů je ve vězení, předáním užitečného vánočního dárku od dárců a dobrovolníků jménem vězněného rodiče.
- „Metanoia II“ - projekt umožnil úhradu nákladů na návštěvy dětí u vězněného rodiče. Projekt byl financován z prostředků sboru Církve bratrské v Liberci prostřednictvím nestátní neziskové organizace Mezinárodní vězeňské společnosti. Vězeňská duchovenská péče poskytla prostředky k zakoupení dopisních známek a možnost dobítí telefonního kreditu pro komunikaci sociálně slabých uvězněných s jejich rodinami, jejichž kontakt byl omezen z důvodu přijatých epidemických opatření.
- „Den s dítětem“ – projekt s celodenním programem umožňuje rodinám trávit čas s odsouzeným rodičem jinak než při standardních návštěvách. Navázal na předchozí úspěšné ročníky.
- „Andělský kemp“ – projekt určený dětem ze sociálně slabých rodin, které má některého z rodičů ve vězení. Týdenní dětský letní tábor je plně hrazený z prostředků dárců a zajišťován dobrovolníky NNO Mezinárodní vězeňské společnosti.

V roce 2017 zahájila VS ČR spolupráci s Norskou vězeňskou službou na implementaci programu „Pappaprogrammet“ do praxe věznic ČR. Program cílí na zachování role rodiče a zachování rodinných vazeb mezi vězným otcem a dítětem a na podporu práv dítěte. Školení lektorů programu muselo být odloženo na rok 2021, neboť nebylo možné v plánovaných termínech vycestovat do školicího zařízení v Norsku (protiepidemiologické opatření).

VS ČR v rámci elektronizace vězeňství postupně v roce 2020 rozšiřovala a zaváděla další pilotní projekty, které mají za cíl „elektronizovat naplňování práv vězňených osob“ a také „elektronizovat vybrané činnosti zaměstnanců VS ČR“. Jedná se o projekty Skype-návštěva, Skype-obhajoba, které umožňují jako další opatření možnost realizace video-hovorů vězňených osob se svými obhájci a advokáty prostřednictvím komunikační platformy Skype, komunikace vězňených osob s probačními úředníky prostřednictvím videokonferenčních setů, e-learning pro odsouzené, zavádění bezpečnostních kamer na oděv zaměstnanců a příslušníků, informační kiosek pro vězňené osoby, evidence průchodů vězňených osob, nekuřácké zóny atd. V této souvislosti je nutné zdůraznit úsilí o zajištění maximální možnosti využívání projektu „Skype-návštěva“ pro vězňené osoby k posílení kontaktu s osobami blízkými jako významného kompenzačního činitele ve vztahu k zákazům, popř. omezením realizace návštěv v rámci přijatých opatření dle aktuální epidemiologické situace.

V roce 2020 zahájil **Institut pro kriminologii a sociální prevenci** (dále jen IKSP) plnění výzkumného úkolu „Děti mladší 15 let v systému soudnictví ve věcech mládeže,“ který je zařazen ve Střednědobém plánu výzkumné činnosti IKSP na léta 2020–2023, schváleném MSp. Jedná se o výzkumný úkol, který je zaměřen na zacházení s dětmi mladšími 15 let, které se dopustily činů jinak trestných v rámci soudnictví ve věcech mládeže, zejména do jaké míry jsou naplňovány základní cíle zákonné úpravy – tj. prevence recidivy, integrace těchto dětí a odčinění újmy vzniklé obětem. Pozornost bude zaměřena např. na problematiku rychlosti řízení, aplikace restorativních postupů, ukládání vhodných opatření na základě dostatečného zjištění poměrů dítěte či dodržování procesních práv dítěte, včetně ochrany před stigmatizací. Dílčí část výzkumu je též zaměřena na registrovanou kriminalitu dětí mladších 15 let s důrazem na děti mladší 15 let, které se dopustily násilných činů jinak trestných.

IKSP také v roce 2020 úzce spolupracoval s Republikovým výborem prevence kriminality, včetně poskytnutí materiálu obsahujícího základní výsledky výzkumu IKSP „Příčiny a podmínky primární trestní recidivy mladistvých.“ Materiál obsahoval též konkrétní návrhy a doporučení, jak v oblasti legislativní, tak v oblasti aplikační praxe, které by mohly přispět k efektivnějšímu ukládání a působení opatření ukládání mladistvým tak, aby byl akcentován jejich preventivní, reintegrační a restorativní účel. Tyto poznatky byly pak též prezentovány a diskutovány v rámci jednání Republikového výboru prevence kriminality.

MPSV uvádí, že v rámci standardizace výkonu SPO byla také ukotvena povinnost, aby mělo každé pracoviště OSPOD zajištěnou specializovanou agendu sociální kurately pro děti a mládež a agendy ochrany týraných a zneužívaných dětí. Tyto specializace se asi nejintenzivněji zabývají pachatelé a oběťmi trestné činnosti. To, zda mají pracoviště OSPOD tyto specializace zajištěné, je kontrolováno v rámci kontrol kvality výkonu SPO.

MPSV a MV zahájilo v roce 2019 spolupráci, v rámci níž chtělo v letech 2020 a 2021 realizovat semináře pro pracovníky OSPOD, a to primárně pro ty, kteří SPO vykonávají na úrovni OÚ ORP, kde probíhá nejintenzivněji přímá práce s dětskými oběťmi trestných činů. Semináře se měly zaměřit na téma „Dítě jako zvláště zranitelná oběť trestného činu“. Záměrem bylo realizovat nejméně 3 semináře, a to na přelomu roku 2020 a 2021. Dílčím tématem měla být i prevence sekundární viktimizace. Vzhledem k pandemické situaci s nemocí COVID-19 se semináře prozatím neuskutečnily.

MPSV přistoupilo v roce 2020 k revizi metodické příručky pro oblast kurately dětí a mládeže. Byla zpracována úvodní kapitola „Základní východiska výkonu sociální kurately pro děti a mládež“ a první kapitola „Postup OSPOD při práci s dětmi a mladistvými, kteří se ocitají v konfliktu se zákonem“. Byla rozpracována druhá kapitola „Postup OSPOD u dětí v ústavní péči“.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.l Průběžné vzdělávání a odborná podpora všech aktérů systému sociálně-právní ochrany dětí;
Gestor: MPSV
Termín: Průběžně, hlavní vlna proběhne v letech 2014 a 2015
Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV rozeslalo krajům Doporučení pro výkon SPOD v situaci protiepidemiologických opatření.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.m Realizace a rozvíjení osvěty v oblasti opatření v rodinné politice
Gestor: MPSV
Termín: Průběžně, kampaň Právo na dětství 2014/2015
Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci osvěty v oblasti ochrany práv dítěte nadále funguje portál www.pravonadetstvi.cz, v jehož provozu bude MPSV pokračovat i v rámci navazujícího IP MPSV II (tj. minimálně do 30. 5. 2022). Portál Právo na dětství poskytuje informace o právech dětí jak dětem, tak laické a odborné veřejnosti, kdy vychází v této oblasti z mezinárodně platné Úmluvy o právech dítěte. Informuje veřejnost také o probíhajících projektech v rámci transformace systému péče o ohrožené děti.

Osvěta v oblasti ochrany práv dítěte zazněla i na 3. ročníku Fóra rodinné politiky, který se uskutečnil ve dnech 3. 9. a 4. 9. 2020. Ochrana práv dítěte byly věnovány příspěvky „Spolupráce vzdělávacího systému, sociální práce a pracovníků ochrany práv dětí k pomoci rodině v krizi“, „Násilí v rodinách v době pandemie“ a „Děti mimo rodinu v ČR“. V časopise Sociální práce / Sociálna práca (č. 5/2020) byl zveřejněn článek „Dítě v pobytové péči – specifikace vyhodnocování situace dítěte a rodiny a individuálního plánování“ zaměřený na problematiku situace dětí, které vyrůstají v pobytové péči.

V souvislosti s COVID-19 vytvořilo MPSV letáky pro ohrožené děti a profesionály, kteří o ně pečují (např. pracovníci dětských domovů, výchovných ústavů, ZDVOP apod., včetně pěstounů a pracovníků OSPOD, kteří koordinují pomoc dítěti a rodině a především pracující s rodinami a dětmi ze sociálně vyloučených lokalit). Smyslem materiálů bylo podpořit komunikaci s dětmi o koronaviru a poskytnout dětem přehled kontaktů na zdroje pomoci.

- *Kdo mi pomůže? Co dělat, když potřebuji pomoc v době karantény* – leták určený dětem, které jsou v rodině, mají obavy a potřebují se na někoho obrátit.
- *Nejsem doma a něco se děje* (tématika pobytové péče) – leták se věnuje potřebám dětí, které vyrůstají v pobytových zařízeních, jako jsou např. dětské domovy či jiné ústavy, či o ně pečují pěstouni.
- *Jak můžeme děti a dospívající podpořit* – leták zaměřený na dospělé, soustředí se zejména na podporu komunikace s dětmi a dospívajícími, kteří jsou v pobytových zařízeních bez svých blízkých.

Osvěta proběhla i mezi pracovníky OSPOD formou školení a workshopů, viz plnění opatření 3.3.e, v němž se tato část kryje.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.3.n Podporovat zvyšování kvality činnosti OSPOD ve vztahu k ohroženým dětem nebo rodinám včetně dětí a rodin v sociálně vyloučených lokalitách nebo rodin ohrožených vyloučením z bydlení.

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Zvyšování kvality činnosti OSPOD je dosahováno primárně prostřednictvím standardizace výkonu SPO, která vyplývá pro OSPOD z ustanovení § 9a odst. 3 zákona o SPOD. Standardy kvality SPO obsahují dle ustanovení § 9a odst. 4 principy a bodové hodnocení výkonu SPO; dále standardy sociální práce s klientem; standardy personálního a organizačního zajištění výkonu SPO a technicko-provozní zajištění SPO. Jedním z požadavků standardů, který vyplývá pro OSPOD OÚ ORP z kritéria 1 a)¹⁶, je zajistit účinné poskytování SPO v potřebném rozsahu na celém území svého správního obvodu, tj. i na území sociálně vyloučených lokalit. Účinným poskytováním SPO se rozumí taková opatření, která jsou učiněna v zájmu dětí a vedou k zajištění jejich zdravého vývoje a k ochraně jejich práv. Potřebné ochrany ze strany OSPOD se musí dostávat všem dětem ve spádové oblasti OSPOD bez ohledu na jejich individuální odlišnosti (sociální či zdravotní znevýhodnění, odlišný jazyk či sociokulturní

¹⁶ 1a) OSPOD zajišťuje účinné poskytování SPO v potřebném rozsahu na celém území svého správního obvodu.

zázemí) či charakter lokality, v níž žijí, či bez ohledu na vzdálenost místa bydliště dítěte od pracoviště OSPOD.

Kritériem důležitým z hlediska zohlednění náročnosti výkonu SPO na území sociálně vyloučených lokalit je kritérium 4 b)¹⁷. V rámci něj musí OSPOD na úrovni OÚ ORP zajistit za účelem řádného výkonu SPO takový počet zaměstnanců, který je přiměřený správnímu obvodu OSPOD. Při výpočtu přiměřeného počtu zaměstnanců OSPOD je brána do úvahy i náročnost výkonu SPO s přihlédnutím k základnímu pravidlu nejméně 1 pracovník na 800 dětí, které jsou ve správním obvodu OSPOD hlášeny k trvalému pobytu. Do počtu pracovníků se započítává vedoucí pracovník adekvátně svému zapojení do práce klienty. Toto pravidlo je spíše orientační. Při určování počtu zaměstnanců se přihlíží nejen k velikosti správního obvodu, k počtu obcí v obvodu, ale i k míře ohrožení dětí v daném regionu, která může být vyšší tam, kde se vyskytují sociálně vyloučené lokality (výzkumy byla prokázána souvislost mezi sociálním vyloučením a mírou ohrožení dítěte).

Požadavek na kvalitu a individualizaci výkonu SPO vyplývá pro OSPOD také z kritéria 8 d)¹⁸ standardů kvality SPO. Zde je stanoven maximální počet rodin, se kterými zaměstnanec OSPOD OÚ ORP v daném okamžiku pracuje. Jedná se o deklaratorní kritérium, jehož smyslem je zajistit především individualizovanou podporu klientům (tj. i obyvatelům sociálně vyloučených lokalit) a ochranu zaměstnanců před přílišnou zátěží v situacích, kdyby měl zaměstnanec pracovat s větším počtem rodin, než jsou jeho reálné kapacity. V tomto kritériu jsou zohledněny specializace uplatňované v týmu zaměstnanců zařazených k výkonu SPO.

Tabulka č. 10 Okamžitá kapacita pracovníků z hlediska kritéria 8 d)

Zaměření činnosti pracovníka OSPOD	Maximální počet rodin
zaměstnanec vykonávající obecně SPO	Max. 80 rodin
kurátor pro děti a mládež	Max. 40 rodin
zaměstnanec specializovaný na práci s pečujícími osobami a osobami v evidenci	Max. 40 rodin

Zdroj: MPSV

Positivním dopadem standardizace výkonu SPO byl nárůst pracovníků OSPOD, což se promítá do snížení počtu klientů na jednoho pracovníka. Ten se pak může jednotlivým klientům věnovat intenzivněji.

¹⁷ 4b) Počet zaměstnanců je přiměřený spádovému obvodu OSPOD. Při výpočtu přiměřeného počtu zaměstnanců OSPOD je zohledněno kritérium ovlivňující náročnost výkonu SPO dětí ve správním obvodu OSPOD. Základním výchozím kritériem je nejméně 1 pracovník na 800 dětí (osob do 18 let věku), které jsou hlášeny k trvalému pobytu ve správním obvodu OSPOD. Do počtu pracovníků se započítává vedoucí pracovník adekvátně svému zapojení do práce s klienty.

¹⁸ 8d) Každý zaměstnanec zařazený v OSPOD k výkonu SPO pracuje maximálně s 80 rodinami, v případě kurátora pro děti a mládež se 40 rodinami. V případě práce s osobami pečujícími a osobami v evidenci pracuje s maximálně se 40 rodinami.

Tabulka. č. 11 Počet pracovníků OSPOD OÚ ORP v letech 2008 – 2019

Rok ¹⁹	Počet pracovníků OSPOD celkem	Z toho kurátorů pro mládež	Z toho zaměstnanci doprovázející pěstouny na základě dohod o výkonu pěstounské péče
2008	1 757	478	x ²⁰
2009	1 790	555	x
2010	1 803	483	x
2011	1 808	525	x
2012	1 934	627	x
2013	2 107	646	x
2014	2 419	583	423
2015	2 514	622	497
2016	2 576	609	507
2017	2 618	602	323
2018	2 682	600	303
2019	2 681	584	290

Zdroj: MPSV

V souvislosti s požadavky standardu č. 7 Prevence by měla pracoviště OSPOD aktivně vyhledávat a monitorovat ohrožené děti. Měla by také prokazatelně koordinovat a vytvářet podmínky pro preventivní aktivity ve svém správním obvodu. Za tímto účelem spolupracuje s dalšími fyzickými, právními osobami a orgány veřejné moci (Policie ČR, PMS, pověřené osoby k výkonu SPO, poskytovatelé sociálních služeb, zástupci škol a školských zařízení, se zdravotníky atd.).

Na základě požadavků vyplývajících ze standardu č. 8 Přijetí oznámení, posouzení naléhavosti a přidělení případu jsou pracovníci OSPOD povinni zpracovat vnitřní pravidla a postupy, které zaručí co nejrychlejší a nejefektivnější řešení situace ohrožených dětí tak, aby:

- bylo každé ohrožené dítě včas podchyceno v systému SPOD (tj. i dítě nacházející se v hůře dostupných SVL);
- pracovníci OSPOD dokázali správně vyhodnotit naléhavost případů a stanovit lhůty pro jejich řešení (prioritně je nutné řešit situaci dítěte, jehož život, zdraví a normální vývoj je ohrožen nebo je-li ohrožen či vážně narušen jiný jeho důležitý zájem);

¹⁹ Zdroj: Roční výkazy o výkonu SPO za léta 2008-2019

²⁰ Pozn. Údaje o počtu zaměstnanců NRP z celkového počtu zaměstnanců OSPOD jsou sledovány od roku 2014.

- vedoucí pracovník přidělil případ pracovníkovi – koordinátorovi, který má odpovídající odbornost a kapacitu řídit průběh výkonu SPO danému dítěti.

MPSV připravuje materiál věnovaný sjednocování přístupu ke kontrolám v oblasti SPOD „*Postup při výkonu kontrol plnění standardů kvality sociálně-právní ochrany realizovaných krajskými úřady a Magistrátem hl. m. Prahy*“. Materiál vychází z „Manuálu provádění kontrol plnění standardů SPO“ a je zpracováván v rámci projektu MV ke standardizaci kontrol.

Ve výzvě č. 03_15_007 patří mezi podporované aktivity podpora opatření k zefektivňování procesů v sociálních službách a ve službách pro rodiny a děti, rozvoj a rozšiřování systémů kvality v sociálních službách, službách pro rodiny s dětmi, sociálně právní ochraně dětí, metodická opatření zaměřená na tyto služby a vzdělávání pracovníků pracujících s dětmi, pracovníků ve službách pro rodiny s dětmi a dalších navazujících službách a organizacích podporujících sociální začleňování včetně orgánů sociálně právní ochrany dětí. Projekty věnující se výše uvedeným aktivitám v roce 2019 realizovaly kraje Královéhradecký, Jihomoravský, Moravskoslezský, Liberecký a Kraj Vysočina.

V realizaci jsou projekty z výzvy č. 03_17_076 Podpora inovativních služeb pro ohrožené děti a rodiny. Hlavním cílem této výzvy je podpora inovativních služeb a procesů pro ohrožené děti a rodiny. Dále jsou v realizaci projekty z výzvy č. 03_16_065 Podpora ohrožených dětí a rodin a procesů v SPOD, které se také zabývají tématem zvyšování činnosti OSPOD.

Opatření mají pozitivní dopad na rovnost žen a mužů.

3.4 Plnění opatření v oblasti podpory rovného přístupu ke vzdělání

Kvalita předškolní výchovy a primárního vzdělávání je významným determinanem vzdělavatelnosti člověka v pozdějším věku a podstatným faktorem pro sociální integraci. Napomáhá ke snižování sociálních rozdílů a představuje efektivní opatření k výraznému snižování nákladů budoucích sociálních politik. Investice do kvalitního a široce dostupného počátečního vzdělávání představují velké úspory budoucích sociálních výdajů.

Mezi největší rizika, která Strategie v oblasti vzdělávání identifikovala, patří nedostatečný rozsah a kvalita předškolní péče o děti ze sociálně vyloučeného prostředí v rámci některých regionů, nedostatečná připravenost škol i jednotlivých pedagogů na zavádění principů rovného přístupu ve vzdělávání a na práci s žáky s různou mírou potřeby podpůrných opatření. S tím souvisí také neodůvodněná segregace žáků dle nadání a socioekonomického statutu rodiny v období plnění povinné školní docházky – na jedné straně koncentrace dětí ze skupin s nízkým socioekonomickým statusem příp. ze SVL ve školách, kde žáci pocházející ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí tvoří většinu žáků školy, na druhé straně snaha některých škol o výběr žáků s vyššími studijními předpoklady či vyšším socioekonomickým postavením rodiny. Důležitým problémem českého školství je jeho podfinancovanost, zejména pak výdaje na žáka v poměru k HDP na hlavu v paritě kupní síly.

Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Zajistit rovný přístup ke vzdělání pro všechny.

Opatření: 3.4.a Zajistit podmínky (materiální, technické, finanční, personální) pro vzdělávání ve školách hlavního vzdělávacího proudu pro všechny děti, žáky a studenty;

Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Dle MŠMT v oblasti společného vzdělávání zavedla novela vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1. ledna 2020 financování asistentů pedagoga ve školách, třídách či odděleních zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona jako standardní pracovní pozice při zohlednění typu školy a zdravotního postižení dětí a žáků. Samotná činnost asistenta pedagoga v dotčených školách, třídách či odděleních školních družin si již nevyžaduje návštěvu školského poradenského zařízení.

Tímto krokem má být zajištěno snížení administrativy, systémový způsob financování personální podpory a zvýšená jistota jak pro dotčené školy a školní družiny, tak pro samotné asistenty pedagoga. Uvedená změna se dotýká speciálního školství v rámci mateřských a základních škol, základní školy speciální, přípravného stupně základní školy speciální, oborů vzdělání Praktická škola jednoletá a Praktická škola dvouletá, speciálních oddělení školních družin a tříd škol při školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy. Veškeré změny byly připraveny na základě široké a podrobné debaty MŠMT s reprezentanty odborné veřejnosti a neziskového sektoru tak, aby návrh vyhlášky v co nejvyšší míře reflektoval vznesené podněty a zohledňoval specifika jednotlivých druhů škol a speciálních vzdělávacích potřeb. Vzdělávací podmínky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou pravidelně vyhodnocovány prostřednictvím analýz a na základě statistických dat. Pro usnadnění implementace tohoto předpisu byl vydán metodický pokyn²¹.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019–2023 stanovuje strategické cíle, které by měly významně ovlivnit kvalitu vzdělávání. Ve vztahu k inkluzivnímu vzdělávání se jedná o tyto prioritní cíle:

- zefektivnit systém školských poradenských zařízení zavedením sjednocených postupů při poskytování poradenských služeb, a to zejména při identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a doporučování podpůrných opatření,
- podporovat rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech úrovních škol, která umožní každému dítěti, žákovi a studentovi plně rozvinout své schopnosti ve společnosti svých vrstevníků,
- zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí a žáků, včetně rozvoje jejich tvořivosti,
- zajistit rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech stupních škol a omezit vnější selektivitu systému,
- zajistit společný postup na úrovni zřizovatelů, obcí s rozšířenou působností a krajů.

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ obsahuje strategický cíl Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů, který se prolíná celým tímto dokumentem. V oblasti společného vzdělávání usiluje o vzdělávací systém, jenž poskytne spravedlivé šance na přístup ke kvalitnímu vzdělání všem.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti inkluze zajišťuje přímo řízená organizace MŠMT – Národní pedagogický institut České republiky.

²¹ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-novele-vyhlaske-c-27-2016-sb-o-vzdelavani>

Vzdělávání pedagogických pracovníků

Národní pedagogický institut ČR – Podpora pedagogických pracovníků vzdělávajících děti a žáky z odlišného kulturního prostředí a s jinými životními podmínkami

Činnosti v oblastech:

- I) Kariérní vzdělávání: Kvalifikační studia – asistent pedagoga
- II) Průběžné vzdělávání – VP
- III) Primární prevence rizikového chování a problematika šikany
- IV) Podpora pedagogů pro práci s dětmi/žáky cizinci

I) Kariérní vzdělávání

Kvalifikační Studium pro asistenty pedagoga

V rámci Kariérního vzdělávání Národní pedagogický institut ČR (dále jen „NPI ČR“) realizuje kvalifikační Studium pro asistenty pedagoga dle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Studium je mimo jiné zaměřeno také na specifika romského jazyka a literatury a na tvorbu a adaptaci učebních materiálů a podpůrných výukových materiálů pro děti mladšího školního věku v romštině a v češtině. Studium obsahuje dva povinně volitelné moduly v rámci studia, prostřednictvím kterých mohou absolventi získat nástroje ke zmírnění možných jazykových a komunikačních bariér dětí, žáků a studentů při jejich vzdělávání.

II) Průběžné vzdělávání – DVPP

Prostřednictvím nabízených vzdělávacích programů NPI ČR přispívá ke zvýšení povědomí o problematice a tím k vyrovnávání vzdělávacích šancí dětí a žáků z odlišného kulturního prostředí, s jinými životními podmínkami nebo ze sociálně znevýhodněného prostředí. Díky kontinuálnímu vzdělávání pedagogických pracovníků v problematice společného vzdělávání pomáhá NPI ČR vytvářet příznivější prostředí pro začleňování těchto dětí a žáků do společnosti a napomáhá jejich zapojování do hlavního vzdělávacího proudu. NPI ČR usiluje ve svých programech o to, aby pedagogové ve školách uměli vytvářet přirozené a vstřícné prostředí pro každého. Žáci by měli být vychováni pohromadě, navzájem spolupracovat a vytvářet mezi sebou vazby. Vzájemný kontakt podporuje dobré soužití i v dospělosti.

Vzdělávací programy v rámci průběžného DVPP:

- Sociální vyloučení a sociální znevýhodnění ve školní praxi – ZŠ, témata: systém sociálních služeb a jiná opatření na podporu žáků se sociálním znevýhodněním
- Sociálně-právní ochrana dětí v kontextu školního prostředí – cílová skupina ZŠ, témata: Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, preventivní a multidisciplinární péče o ohrožené děti a jejich rodiny, záškoláctví
- Zlepšování česko-romských vztahů mezi žáky českých ZŠ a SŠ – pro učitele vyučující předměty, v nichž je zařazeno průřezové téma Multikulturní výchova. Ucelený cyklus lekcí a metodik – lze zařadit do předmětů: dějepis, zeměpis, občanská výchova, rodinná výchova a ČJ (žáci se seznámí s romským etnolektem češtiny)
- Základy komunikace v romském jazyce – jazykový kurz

VP je zaměřen na podporu vzdělávání žáků z jazykově odlišného prostředí (romských dětí) na českých školách.

Obsah kurzu: Získávání jazykových dovedností v romském jazyce, ukázky a vysvětlení rozdílů mezi češtinou a romštinou a seznámení se sociokulturními specifiky.

Cíl kurzu: Přiblížit účastníkům, kteří pracují s romskými žáky specifika romského jazyka a vysvětlit, proč tito žáci mají ve větší míře potíže s českým pravopisem. Na konkrétních příkladech uvést odlišnosti v gramatických jevech (jiné rody u podstatných jmen, osm pádů romštiny). Na sociokulturním pozadí přiblížit, jak se Romové z východního Slovenska v padesátých letech naučili špatně český jazyk a tyto vzorce předávají dalším generacím. Ukázat, jak lze s romskými žáky, nebo s žáky, kteří si romštinu zvolí jako volnočasovou aktivitu, pracovat. Účastníci kurzu tak získají základní dovednosti v romském jazyce a budou schopni porozumět rozdílům mezi češtinou a romštinou.

- Národnostní menšiny, historie, současnost, multikulturní výchova a lidská práva
- Sociokulturní aspekt ve výuce žáků na základních a středních školách
- Dítě se sociokulturní odlišností v naší škole
- Začleňujeme žáky z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami v běžné základní škole
- Žáci s odlišným mateřským jazykem na základních školách
- Hry ve výuce češtiny jako cizího nebo druhého jazyka
- Kulturní relativismus jako vnímání odlišných kultur v české společnosti
- Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání
- Socio-emoční podpora dítěte v MŠ
- Komunikace a konflikty
- Dítě/žák s potřebou podpůrných opatření v MŠ/ZŠ

- Spolupráce asistenta pedagoga a učitele
- Čeština z druhé strany, jak ji učit děti – cizince, OMJ I., II., III.
- Dvojjazyčná (bilingvní) výchova
- Vzdělávání žáků-cizinců v praxi škol
- Specifika předškolní výuky u dětí-cizinců a uprchlíků
- Odborná podpora pedagogických pracovníků při vzdělávání dvojjazyčných dětí – žáků
- Jak hodnotit a klasifikovat žáky – cizince v předmětu český jazyk na základních školách
- Kdo si hraje, nezlobí

Nově akreditované programy v roce 2020

Výukové a metodické pomůcky se zaměřením na multikulturní specifika

Vzdělávací program je zaměřen na práci s romským etnikem a na získání informací, jak efektivně postupovat při vzdělávání této skupiny žáků. Lektorkou je dlouholetá romská asistentka a bohatými zkušenostmi v dané oblasti.

- Co potřebuje umět a znát adaptační koordinátor ve škole
- Hrou k jazykovým dovednostem dětí předškolního věku s odlišným mateřským jazykem
- Jak postupovat v přijímání a začleňování dětí/žáků cizinců do škol
- Úvod do výuky češtiny jako druhého jazyka na ZŠ
- Vzdělávání dětí cizinců v praxi mateřských škol
- Vzdělávání žáků cizinců v praxi škol
- Začínáme učit češtinu jako druhý jazyk

Připravované novinky na rok 2021

- Komplexní vzdělávací řada zaměřená na vzdělávání učitelů ČJ jako druhého jazyka (4 vzdělávací moduly).

Webináře, které vznikly v NPI ČR jako reakce na nemožnost prezenčního vzdělávání z důvodu pandemie v roce 2020

- Podpora dětí s OMJ v MŠ distanční formou
- Psychohygienu učitele – jak předejít vyčerpání
- Úvod k sérii Jak připravit předškoláka pro vstup do 1. třídy
- Čteme spolu (část ze série Jak připravit předškoláka pro vstup do 1. třídy)
- Pečeme spolu (část ze série Jak připravit předškoláka pro vstup do 1. třídy)
- Techniky mindfulness I
- Spolu na zahradě (část ze série Jak připravit předškoláka pro vstup do 1. třídy)
- Jak zvládat stres a konfliktní situace nejen v koronakrizi
- Zlobivé dítě, nebo dítě s ADHD?
- Techniky mindfulness II

III) Primární prevence rizikového chování a problematika šikany

V souvislosti s problematikou rizikového chování, šikany a kyberšikany v českých školách poskytuje Národní pedagogický institut České republiky od roku 2016 systematickou podporu a vzdělávání pro pedagogické pracovníky mateřských, základních a středních škol v dané problematice. Cílem je zvýšení jejich znalostí a dovedností v oblasti rizikového chování dětí a žáků, včetně seznámení s možnostmi účinné prevence.

Systemová podpora v oblasti prevence rizikového chování

- NPI ČR se snaží systémovou podporou zkvalitnit práci jednotlivých pracovníků v systému školní primární prevence v České republice a zlepšit vertikální spolupráci v systému prevence rizikového chování
- Jedním z nástrojů podpory je vytvoření 13 krajských center podpory v oblasti primární prevence rizikového chování (PPRCH) pro informační, metodickou a vzdělávací pomoc a podporu učitelům a školám. Kontaktní osobou pro učitele a školy bude krajský garant podpory v oblasti PPRCH
- Činnost krajského garanta podpory PPRCH
- Spolupráce s krajskými školskými koordinátory prevence a metodiky prevence
- Mapování a síťování dalších důležitých aktérů primární prevence působících v kraji (krajské a městské úřady, Policie ČR, PMS, nestátní neziskové organizace, odborníci v dané problematice)
- Pořádání pracovních setkání pedagogů a dalších aktérů z řad úřadů, MŠMT, ČŠI, NNO (diskusní setkání, kulaté stoly)

- Síťování a tvorba seznamů škol s příklady dobré praxe
- V rámci zajišťování koncepčního a systémového vzdělávání pedagogů příprava a realizace ucelené nabídky vzdělávacích programů v rámci DVPP v oblasti primární prevence a problematiky šikany a kyberšikany
- Metodická podpora pedagogům po dlouhodobém omezení prezenční školní výuky – cyklus webinářů Jak zvládnout návrat do školy a práci s třídním kolektivem; cyklus vzdělávacích programů zaměřených na závislostní rizikové chování dětí a mládeže, které s sebou přinesl přechod na „výuku na dálku“
- Ve spolupráci s Úřadem vlády školení k využití filmu Zuřivec. Film je možné využívat v rámci prevence a osvěty domácího násilí nebo pro terapeutickou práci s dětmi, které zažily domácí násilí
- Rámcová metodika pro práci se sexuálními tématy, se zřetelem k filmu V síti

Zajištění informovanosti

Informovanost odborné i laické veřejnosti je zajišťována prostřednictvím webu MŠMT. Pro usnadnění implementace novely vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, byl zveřejněn metodický pokyn²², publikovány jsou také aktuálně platné legislativní předpisy²³. MŠMT každoročně zveřejňuje výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice a ve statistické ročence školství²⁴ data týkající se počtů vzdělávaných dětí, žáků a studentů podle různých typů škol, údaje prezentující informace o školských poradenských zařízeních apod.

Na základě požadavků vyplývajících z Podnětu k řešení situace života osob s poruchami autistického spektra a jejich rodin, který byl schválen usnesením vlády ze dne 8. února 2016 č. 111, byl Národním ústavem pro vzdělávání ve spolupráci s krajskými koordinátory péče o žáky s poruchami autistického spektra vypracován metodický materiál „Zásady přístupu k dětem, žákům, studentům s PAS v rámci vzdělávacího procesu“, který v sobě obsahuje „Desatero pro školy, aneb Do školy poprvé přichází žák s PAS“ a „Desatero komunikace se žákem s PAS ve škole“. Cílem metodického doporučení je informovanost odborné veřejnosti, zejména pedagogů škol. Materiál byl v roce 2019 revidován.

²² Viz www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-novele-vyhlasky-c-27-2016-sb-o-vzdelavani

²³ Viz www.msmt.cz/ministerstvo/urednik

²⁴ Viz toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp

V projektu APIV B probíhaly Informační semináře pro sdílení informací, dobré praxe a diskuzi. Rychlé a průběžné informování veřejnosti o aktivitách projektu je zajišťováno prostřednictvím webu www.inkluzevpraxi.cz. Jedním z cílů klíčové aktivity Veřejnost projektu APIV B je také příprava interaktivní aplikace Zapojmevsechny.cz pro sdílení příkladů dobré praxe a propagaci osvědčených metodik v oblasti inkluzivního vzdělávání.

ČŠI průběžně zveřejňovala informace v tematických zprávách (viz www.csicr.cz/cz/DOKUMENTY/Tematicke-zpravy), zveřejněna byla také výroční zpráva [www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Kvalita-a-efektivita-vzdelavani-a-vzdelavaci-s-\(2\)](http://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Kvalita-a-efektivita-vzdelavani-a-vzdelavaci-s-(2)) či výsledky mezinárodních šetření: www.csicr.cz/cz/home.

Podpora žáků cizinců

Od roku 2014 je jedním z prioritních úkolů NPI ČR vzdělávání poskytování systematické vzdělávací, metodické, informační a konzultační podpory pedagogickým pracovníkům mateřských, základních a středních škol v souvislosti s přijímáním, začleňováním a vzděláváním dětí/žáků cizinců.

Prostřednictvím krajských center podpory (dále KCP) a krajských koordinátorů NPI ČR pro oblast děti/žáci cizinci působících v každém kraji ČR je ve spolupráci s odborníky a partnery z různých institucí, neziskových organizací, škol a také s Ministerstvem vnitra zabezpečována cílená podpora každé konkrétní škole dle jejích individuálních potřeb.

Systémová podpora NPI ČR v oblasti vzdělávání dětí/žáků cizinců:

- Síťovací aktivity, metodická a informační podpora pro pedagogické pracovníky
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků v dané oblasti
- Vytváření metodických a informačních a podpůrných materiálů, sdílení dobrých praxí
- Webový portál pro pedagogickou veřejnost
- Dotazy a odpovědi na webovém portálu
- Adaptační koordinátoři do škol
- Tlumočnické a překladatelské služby

Na jednotlivých krajských pracovištích NPI ČR jsou realizovány vzdělávací programy zaměřené na problematiku přijímání, začleňování a vzdělávání dětí/žáků cizinců:

- Jak nejlépe vyučovat češtinu pro školáky z jiných zemí
- Sociokulturní aspekt ve výuce žáků cizinců na základních a středních školách
- Jak hodnotit a klasifikovat žáky cizince v předmětu ČJ na základních školách
- Hudební činnosti při osvojování češtiny jako druhého jazyka
- Diskusní setkání na podporu pedagogů vzdělávající děti/žáky cizince
- Přijímáme, začleňujeme, vzděláváme děti/žáky/studenty cizince II
- Cizinec – dítě se sociokulturní odlišností v naší škole
- Žáci s odlišným mateřským jazykem na základních školách
- Integrace dětí/žáků ze zahraničí do českých škol
- Čeština z druhé strany, jak ji učit děti cizince
- Hry ve výuce češtiny jako cizího nebo druhého jazyka

Nové vzdělávací programy v roce 2020

- Výukové a metodické pomůcky se zaměřením na multikulturní specifika
Vzdělávací program je zaměřen na práci s romským etnikem a na získání informací, jak efektivně postupovat při vzdělávání této skupiny žáků. Lektorkou je dlouholetá romská asistentka a bohatými zkušenostmi v dané oblasti.
- Co potřebuje umět a znát adaptační koordinátor ve škole
- Hrou k jazykovým dovednostem dětí předškolního věku s odlišným mateřským jazykem
- Jak postupovat v přijímání a začleňování dětí/žáků cizinců do škol
- Úvod do výuky češtiny jako druhého jazyka na ZŠ
- Vzdělávání dětí cizinců v praxi mateřských škol
- Vzdělávání žáků cizinců v praxi škol
- Začínáme učit češtinu jako druhý jazyk

Publikační činnost a metodické materiály na podporu výuky češtiny pro děti/žáky s odlišným mateřským jazykem (<https://cizinci.npicr.cz/metodiky>):

- Hrajeme si s říkankami – metodická příručka a soubor pracovních listů
- Hezky česky 1, 2 – soubor materiálů k podpoře výuky českého jazyka pro cizince na úrovni začátečník zahrnuje pracovní listy s tematicky uspořádanými lekciemi a metodické pokyny
- Spolu to zvládneme – soubor pracovních listů k podpoře výuky českého jazyka pro cizince pro 2. st. ZŠ + videa
- Pexeso – internetová aplikace na podporu výuky slovní zásoby
- Deset zásad komunikace s rodičem z odlišného kulturního prostředí
- Adaptační koordinátor na základní škole, metodická příručka
- Hrou k jazykovým dovednostem dětí předškolního věku s odlišným mateřským jazykem (on line)

Webináře:

- Podpora žáků cizinců a s odlišným mateřským jazykem v praxi s použitím prvků metody Feuersteina I a II
- Podpora dětí s OMJ v MŠ distanční formou
- Specifika hodnocení a klasifikace žáků s odlišným mateřským jazykem
- Možnosti podpory žáků s odlišným mateřským jazykem v době hlavních prázdnin
- Žáci s odlišným mateřským jazykem v době uzavření škol. Praktické ukázky možností výuky.
- Jak na výuku na dálku u žáků s odlišným mateřským jazykem?
- Video metodika k pracovním listům Spolu to zvládneme

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.4.b Zkvalitnění a rozvoj poradenského systému za účelem zajištění rovného přístupu ve vzdělávání (od předškolního po vysokoškolské, vč. prevence rizikového chování)

Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

V roce 2020 byl vyhlášen rozvojový program Vybavení školských poradenských zařízení diagnostickými nástroji, jehož cílem je podporovat priority vzdělávací politiky resortu školství, přispět ke sjednocení poskytovaných poradenských služeb a rozšířit diagnostickou základnu školských poradenských zařízení o nástroje využitelné především k diagnostice inteligence, kognitivních schopností, nadání, poruch autistického spektra, vad řeči, specifických poruch učení a chování, vhodných pro kariérové poradenství, k posouzení školní připravenosti z důvodu snížení odkladů povinné školní docházky a zkvalitnění diagnostiky žáků s odlišným životním či kulturním prostředím.

V OP VVV v rámci tzv. Šablon byla poskytována podpora mateřským školám při zavádění společného vzdělávání, a to formou aktivit zaměřených na rozvoj spolupráce s rodinami a veřejností, zřizováním pozic školního asistenta či chůvy, nebo osobnostně-profesního rozvoje pedagogů apod. Ve výzvách specificky zaměřených na oblast sociálně vyloučených lokalit byly realizovány vzdělávací akce pro pedagogy a další pracovníky v oblasti předškolního vzdělávání s cílem podpořit rozvoj jejich kompetencí pro společné vzdělávání. Dále byly organizovány přímo aktivity na podporu rozvoje prosociálních, kognitivních a emočních dovedností u dětí v předškolním vzdělávání, a to v mateřských školách i v neformálních předškolních centrech. Současně byli podporováni rodiče těchto dětí formou vzdělávacích seminářů, workshopů a společných setkání.

Česká školní inspekce každoročně vyhodnocuje rovnost v přístupu pedagogů v mateřských školách. Ve Výroční zprávě Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020 uvádí pozitivní zjištění, že téměř všechny mateřské školy vytváří každému dítěti a jeho rodině rovné příležitosti ke vzdělávání bez ohledu na jeho pohlaví, věk, etnickou příslušnost, kulturu či rodný jazyk.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.4.c Zajištění podpory rovného přístupu ve vzdělávání prostřednictvím mimoškolních aktivit (podpora efektivního zájmového a neformálního vzdělávání);

Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

V OP VVV v rámci IP 3 v roce 2020 nadále probíhala realizace projektů z výzev zaměřených na oblast sociálně vyloučených lokalit (Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL II, Inkluzivní vzdělávání pro SVL I a II) s cílem podpořit začleňování romských dětí do předškolního vzdělávání a podpořit školní úspěšnost romských žáků na ZŠ/SŠ. Ve všech realizovaných projektech těchto výzev byly povinně organizovány vzdělávací, informační a další aktivity pro rodiče těchto dětí a žáků, dále probíhaly i aktivity na rozvoj kompetencí pedagogických a dalších pracovníků ve vzdělávání v oblasti inkluze. Realizované aktivity byly doplněny na národní úrovni systémovými projekty (Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se SVL, Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem (APIV A), Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B), které se zaměřují na podporu zavádění společného vzdělávání a prevenci sociálního vyloučení. Dále pokračovala realizace projektů z druhé vlny tzv. šablon a současně byla vyhlášena výzva Šablony III pro MŠ a ZŠ. V rámci těchto výzev realizovaly školy projekty zaměřené na přímou podporu všech dětí, žáků (včetně romských), a to přímo prostřednictvím vzdělávacích aktivit, ale i podpůrných personálních pozic, součástí projektů byly i rozvojové aktivity pro pedagogy a komunitně-osvětová setkávání pro rodiče, včetně rodičů romských. Na podzim 2020 byla vyhlášena výzva Akční plánování v území, která také cílí na oblast rovných příležitostí ve vzdělávání.

Programy Erasmus+ a Evropský sbor solidarity

MŠMT působí v roli národní autority programu Erasmus+ (zavedený nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1288/2013 ze dne 11. prosince), mimo jiné i v oblasti neformálního vzdělávání mládeže. Naplňování opatření podpory neformálního vzdělávání se dlouhodobě s úspěchem naplňuje právě prostřednictvím mobility, ať už mládeže či pracovníků s mládeží. Programu nabízí možnosti rozvoje kompetencí mladých lidí i pracovníků s mládeží, budování kapacit organizací pracujících s mládeží, sdílení dobré praxe a inovací v oblasti neformálního vzdělávání mládeže. Vzhledem k tomu, že je sociální inkluze jednou z hlavních priorit celého programu, realizované projekty ve velké míře cílí na práci se znevýhodněnou mládeží a podporují přístupnost neformálního vzdělávání a rovný přístup k němu.

Důraz je také kladen na aktivní participaci mladých lidí, která má zásadní pozitivní vliv na efektivitu realizovaných aktivit neformálního vzdělávání. Program se také zaměřuje na podporu rozvoje kompetencí a potenciálu mladých lidí a jejich zaměstnatelnost.

Od roku 2018 plní MŠMT roli národní autority nového programu Evropský sbor solidarity (zavedený nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 2. října 2018). Program nabízí především možnost dobrovolnických aktivit a solidárních projektů neformálních skupin mládeže, které jsou velmi dobrou příležitostí pro rozvíjení kompetencí mladých lidí a jejich participaci na řešení společenských problémů. Jedná se o efektivní nástroj pro inkluzivní neformální vzdělávání mládeže, která čelí různým znevýhodněním, a pomáhá tak překonávat překážky v přístupu k němu.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.4.d Minimalizace rizik spojených s rizikovým chováním u dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami prostřednictvím podpory standardizovaných a certifikovaných služeb v oblasti primární prevence rizikového chování ve vzdělávání, ve spolupráci s rodinou a sociálními službami;

Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MŠMT v roce 2019 vydalo Národní strategii primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže na období 2019–2027 (dále jen „Strategie“) www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt. Úkoly obsažené ve Strategii jsou plněny průběžně.

V roce 2020 MŠMT koordinovalo a metodicky vedlo krajské školské koordinátory prevence, metodiky prevence v pedagogicko-psychologických poradnách a školní metodiky prevence, pro které uskutečnilo odborné porady a semináře.

MŠMT má zpracované Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny.

V roce 2020 vyhlásilo MŠMT výzvu na realizaci aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování, na kterou ze svého rozpočtu poskytlo 13 404 525 Kč. Příjemci dotace byly školy, školská zařízení, kraje a nestátní neziskové organizace, které pracují s dětmi a mládeží.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.4.e Podpora rozvoje a tvorby místních strategií rozvoje výchovně vzdělávací soustavy a systematické sociálně pedagogické intervence v domácnostech ohrožených sociálním vyloučením.

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV a MMR (dříve ASZ)

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Dle MŠMT v OP VVV v rámci IP 3 v roce 2020 nadále probíhala realizace projektů z výzev zaměřených na oblast sociálně vyloučených lokalit (Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL II, Inkluzivní vzdělávání pro SVL I a II) s cílem podpořit začleňování romských dětí do předškolního vzdělávání a podpořit školní úspěšnost romských žáků na ZŠ/SŠ. Ve všech realizovaných projektech těchto výzev byly povinně organizovány vzdělávací, informační a další aktivity pro rodiče těchto dětí a žáků, dále probíhaly i aktivity na rozvoj kompetencí pedagogických a dalších pracovníků ve vzdělávání v oblasti inkluze. Realizované aktivity byly doplněny na národní úrovni systémovými projekty (Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se SVL, Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem (APIV A), Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B), které se zaměřují na podporu zavádění společného vzdělávání a prevenci sociálního vyloučení. Dále pokračovala realizace projektů z druhé vlny tzv. šablon a současně byla vyhlášena výzva Šablony III pro MŠ a ZŠ. V rámci těchto výzev realizovaly školy projekty zaměřené na přímou podporu všech dětí, žáků (včetně romských), a to přímo prostřednictvím vzdělávacích aktivit, ale i podpůrných personálních pozic, součástí projektů byly i rozvojové aktivity pro pedagogy a komunitně-osvětová setkávání pro rodiče, včetně rodičů romských. Na podzim 2020 byla vyhlášena výzva Akční plánování v území, která také cílí na oblast rovných příležitostí ve vzdělávání.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.4.f Podpora poradenských, intervenčních a aktivizačních služeb v činnosti vzdělávacích institucí

Gestor: MŠMT ve spolupráci s MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MŠMT vydalo v říjnu 2017 metodický materiál k posuzování studijních programů připravujících pedagogické pracovníky – „Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků“. Tento dokument definuje vyvážené poměry mezi základními složkami odborné přípravy v daných druzích studijních programů a tyto základní složky rámcově definuje; tento dokument nepopisuje profil absolventa těchto studijních programů – profil absolventa se posuzuje podle zákona o vysokých školách v rámci procesu akreditace studijního programu.

MŠMT jako uznávací orgán v praxi vyžaduje, aby složka učitelské propedeutiky zahrnovala také speciálně-pedagogickou přípravu, resp. též inkluzivní didaktiku (odst. 12 rámcových požadavků a dále v dalších oddílech), stejně tak MŠMT posuzuje, zda studijní plán zahrnuje složku praxe v požadovaném rozsahu a charakteristice (řízená a reflektovaná praxe).

Poskytována je podpora na rozvoj pregraduálního vzdělávání, a to v oblasti např. práce se žáky se SVP, posílení praxí, individuální přístup k žákům, sumativní a formativní hodnocení. Téma práce s žáky s jazykovou bariérou je možno uplatnit.

Běžnou součástí činnosti nezávislého Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství vyplývající z nařízení vlády č. 274/2016 Sb., o standardech pro akreditace ve vysokém školství a dalších metodik, je posuzování adekvátnosti náplně studijního programu vůči jeho zaměření. Během procesu akreditací je proto posuzováno, zda tyto studijní programy připraví absolventy na práci s cílovou skupinou. K zajištění připravenosti absolventů ve vztahu k cílové skupině je přihlíženo i při posuzování tzv. institucionální akreditace.

Integrovaný systém kariérového poradenství v celoživotní perspektivě, který zvyšuje možnost mladých lidí plynule přejít ze školy do zaměstnání, je v elektronické podobě součástí Informačního systému o uplatnění absolventů škol ISA+ na www.infoabsolvent.cz. V sekci Kam na školu, která obsahuje průběžně aktualizovanou nabídku oborů a škol, jsou uvedeny filtry, jež usnadňují kariérové rozhodování a vyhledávání vhodných oborů. S ohledem na potřebu celoživotního vzdělávání je v systému nabídka denního studia, večerního, distančního aj. Na webu jsou přístupné i publikace vydané Národním ústavem pro vzdělávání (dále jen „NÚV“), zaměřené na uplatnění absolventů se středním a vyšším odborným vzděláním na trhu práce. Celý systém ISA+ je koncipován i k využití pro kariérové poradce, učitele, ředitele, pracovníky ÚP ČR a další.

Kariérové poradenství je dále řešeno v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019–2023, jehož opatření předpokládají zavedení pozice kariérového poradce se sníženým rozsahem přímé pedagogické činnosti v základních a středních školách a další vzdělávání s cílem předcházet předčasným odchodům ze vzdělávání. Ve vzdělávací činnosti NIDV bylo obsaženo kariérové poradenství pro různé typy škol viz www.nidv.cz.

Ředitelé SŠ v souladu s § 57 odst. 2 a 3 školského zákona v souvislosti s kladením důrazu na spolupráci SŠ a odborné praxe mají povinnost vyvinout úsilí spolupracovat se zaměstnavateli tak, aby naplnili cíle středního vzdělávání tím, že se zaměstnavateli projednávají školní vzdělávací programy (dále jen „ŠVP“), zapojí zaměstnavatele do tvorby koncepčních záměrů rozvoje školy, zabezpečí, aby se praktické vyučování uskutečňovalo na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání, umožní účast odborníka z praxe v rámci teoretické odborné přípravy ve škole a účast odborníka z praxe u profilové části maturitní zkoušky, zabezpečují ve spolupráci se zaměstnavateli další vzdělávání a stáže pedagogických pracovníků teoretického i praktického vyučování u zaměstnavatelů. Za tímto účelem je řediteli školy umožněno vytvořit poradní sbor školy ze zaměstnavatelů.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.4.g Podpůrné služby k získání a dokončení vzdělání pro osoby ze sociálně znevýhodňujícího prostředí podporujících jednak samotné žáky a studenty ve studiu, tak jejich rodiče v podpoře svých studujících dětí

Gestor: MPSV ve spolupráci s MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

NPI průběžně sleduje a vyhodnocuje úspěšnost a uplatnění absolventů i otázky předčasných odchodů. V roce 2020 pokračoval ve vydávání publikací související s úkolem přístupné na www.infoabsolvent.cz.

Projekt KIPR (NÚV) realizoval komparativní studii, která se zabývá vzděláváním žáků ohrožených předčasnými odchody ve vztahu k tomu, že se jedná o žáky z odlišného kulturního prostředí, žijící v odlišných životních podmínkách.

Podpora středních a vyšších odborných škol v této oblasti je řešena také v projektu P-KAP, zejména v rámci intervencí Podpora inkluze a Rozvoj kariérového poradenství včetně prevence předčasných odchodů ze vzdělávání. Školy i jejich zřizovatelé mají k dispozici řadu metodických a dalších materiálů včetně příkladů dobré praxe (viz www.nuv.cz/p-kap/oblast-intervenci; www.nuv.cz/p-kap/zkusenosti-z-kraju-a-skol). Problematika je řešena ve vazbě na problematiku regionálních disparit, ke které byla ustanovena zvláštní pracovní skupina se zaměřením na analytiku a tvorbu návrhů opatření. Skupina iniciovala zapojení do Programu na podporu strukturálních reforem. V rámci činnosti skupiny byla zadána analýza podpory v krajích Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském.

V rámci OP VVV byly pro území obcí zapojených do Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (dále jen „KPSVL“) vyhlášeny výzvy Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL a Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL II. Pro podporu sociálně vyloučených lokalit byly vyhlášeny výzvy Inkluzivní vzdělávání pro SVL a Inkluzivní vzdělávání pro SVL II. Kraje realizují projekty ve výzvách Krajské akční plány rozvoje vzdělávání a Implementace krajských akčních plánů I. a nyní II., ve které budou zvýhodněny strukturálně postižené regiony (Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj) prostřednictvím navýšené alokace spolu se zařazením problematiky předčasných odchodů mezi povinné aktivity. Z hlediska plnění jsou opatření spojená s předčasnými odchody ze vzdělávání do budoucna zapracována do strategií MŠMT.

Dotační program „Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol“ je MŠMT na základě usnesení vlády realizován od roku 2003. Před MŠMT realizoval tento dotační program od roku 2000 Úřad vlády ČR, konkrétně Rada vlády ČR pro romské záležitosti.

MŠMT vyhláší program na základě usnesení vlády č. 386 ze dne 19. dubna 2000 a usnesení vlády č. 607 ze dne 16. června 2004, kterým bylo MŠMT uloženo zajištění průběžného fungování programu podpory sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol a konzervatoří. Dotační program je také jedním z opatření Strategie romské integrace do roku 2020, která byla schválena vládou 23. 2. 2015.

Dotace se poskytuje na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem dotačního programu je:

- podpořit romské žáky/studenty ve studiu,
- zlepšit vzdělávací výsledky romských žáků/ studentů,
- zamezit předčasným odchodům romských žáků/studentů ze SŠ, a VOŠ a z konzervatoří,
- zvýšit počet romských žáků/studentů, kteří úspěšně ukončí studium na SŠ, konzervatoři a VOŠ,
- zvýšit počet romských žáků/studentů, kteří budou motivováni ke studiu na vysokých školách.

Dotace je určena na částečnou nebo úplnou úhradu nákladů žáků/studentů v položkách školné, stravné, ubytování, cestovné a školní potřeby, dále na úhradu realizátora aktivit, pokud byly příjemci dotace přiděleny finanční prostředky formou Dohody o provedení práce. Finanční prostředky kapitoly MŠMT jsou alokovány v rámci specifického ukazatele „podpora projektů integrace příslušníků romské komunity“.

V roce 2020 byla poskytnuta dotace:

- v 1. období celkem 67 školám pro 459 žáků/studentů v celkové výši 2 667 318 Kč
- ve 2. období celkem 357 žákům ve 45 školách v celkové výši 1 360 898 Kč.

MŠMT v roce 2020 vyčlenilo 60 milionů korun na školní obědy pro sociálně znevýhodněné děti. Příjemci dotačního programu byla 1 nezisková organizace, která zajistila školní obědy žákům základních škol, jejichž rodiče nemají na obědy peníze. Stále více totiž přibývá rodin, které se ocitají v tíživé životní situaci a školní obědy si nemůžou dovolit platit.

Podpořená organizace: Women for Women, o.p.s. – 55 045 802 Kč (celostátní působnost projektu)

Podpora z OP VVV

V OP VVV v rámci IP 3 v roce 2020 nadále probíhala realizace projektů z výzev zaměřených na oblast sociálně vyloučených lokalit (Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL II, Inkluzivní vzdělávání pro SVL I a II) s cílem podpořit začleňování romských dětí do předškolního vzdělávání a podpořit školní úspěšnost romských žáků na ZŠ/SŠ. Ve všech realizovaných projektech těchto výzev byly povinně organizovány vzdělávací, informační a další aktivity pro rodiče těchto dětí a žáků, dále probíhaly i aktivity na rozvoj kompetencí pedagogických a dalších pracovníků ve vzdělávání v oblasti inkluze. Realizované aktivity byly doplněny na národní úrovni systémovými projekty (Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se SVL, Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem (APIV A), Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B), které se zaměřují na podporu zavádění společného vzdělávání a prevenci sociálního vyloučení. Dále pokračovala realizace projektů z druhé vlny tzv. šablon a současně byla vyhlášena výzva Šablony III pro MŠ a ZŠ. V rámci těchto výzev realizovaly školy projekty zaměřené na přímou podporu všech dětí, žáků (včetně romských), a to přímo prostřednictvím vzdělávacích aktivit, ale i podpůrných personálních pozic, součástí projektů byly i rozvojové aktivity pro pedagogy a komunitně-osvětová setkávání pro rodiče, včetně rodičů romských. Na podzim 2020 byla vyhlášena výzva Akční plánování v území, která také cílí na oblast rovných příležitostí ve vzdělávání.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.4.h Propojení a spolupráce škol, rodin, sociálních služeb a orgánů sociálně právní ochrany dítěte

Gestor: MPSV ve spolupráci s MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

K plnění daného opatření MŠMT uvádí, že prostřednictvím Technologické agentury České republiky (TA ČR) byl zadán projekt "Ověření dopadů zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání", který po dobu tří let vyhodnocuje dopady jeho zavedení. Zpráva TA ČR by měla být k dispozici v září 2021. Cílem výzkumu je komplexní zhodnocení překážek na straně rodičů, mateřských škol či ostatních aktérů spojených se vzděláváním dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí a příčin odkladů povinné školní docházky. Na základě této analýzy budou navržena odpovídající opatření.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

3.5 Plnění opatření v oblasti přístupu k bydlení

Přístup k bydlení je základní podmínkou sociálního začlenění jednotlivců i rodin; bezdomovectví je chápáno jako extrémní sociální vyloučení ztěžující až znemožňující přístup osob k dalším zdrojům. Lidé, kteří z různých (objektivních či subjektivních) důvodů nemají dovednosti nebo prostředky k tomu, aby si bydlení zajistili nebo udrželi sami, existují v každé společnosti. Je povinností státu, aby v rámci uplatňování principu solidarity těmto lidem, a to prostřednictvím různých legislativních i nelegislativních opatření (od sociální práce až po sociální dávky), pomáhal. Strategie v roce 2013 identifikovala rizika v nedostatku dostupného a nesegregovaného bydlení (riziko nárůstu prostorového vyloučení), v nízké dostupnosti nástrojů prevence vyloučení z bydlení, v chybějící legislativě, nástrojích a finančních prostředcích pro řešení sociálního bydlení a v uplatňování principu „bydlení za odměnu“.

Cíl: Zvýšení dostupnosti bydlení pro osoby ohrožené vyloučením z bydlení nebo po jeho ztrátě.

Opatření: 3.5.a Zajištění místní dostupnosti standardního nesegregovaného bydlení (v bytech) pro osoby ohrožené vyloučením z bydlení nebo po jeho ztrátě (prostřednictvím legislativního vymezení rolí státu a obcí a návazného zajištění financování pořízení, rekonstrukce a provozu sociálního bydlení). Mělo by jít jednak o zajištění využití stávajícího bytového fondu (prostřednictvím rekonstrukcí, možnosti výhodného odkupu obcemi či neziskovými organizacemi) a nástrojů zvyšujících dostupnost bydlení na volném trhu s byty znevýhodněným jednotlivcům a rodinám (např. prostřednictvím garancí nebo sociálních nájemních agentur), jednak o zajištění podpory výstavby standardních nájemních bytů zvláště tam, kde nejsou k dispozici nevyužité byty, kde však existuje potřeba takového bydlení.

Gestor: MMR ve spolupráci s MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

MMR každoročně poskytuje dotace na vznik nájemních bytů pro sociální bydlení podle programu Podpora bydlení. Cílem podpory je vznik nájemních bytů sloužících k poskytování sociálního bydlení pro osoby, které mají ztížený přístup k bydlení v důsledku zvláštních potřeb vyplývajících z jejich nepříznivé sociální situace – věk, zdravotní stav nebo sociální okolnosti jejich života. Dotace umožňují jak vznik nových nájemních bytů prostřednictvím výstavby (novostavby, stavební úpravy stávajících nebytových objektů, které dosud nesloužily k bydlení, rekonstrukce bytových domů, v nichž žádný byt není vhodný k užívání a pronajmutí), tak vznik nájemních bytů prostřednictvím pořízení (koupě nebo dražba bytu), což umožňuje využití stávajícího bytového fondu.

Tabulka ukazuje počty bytů, o jejichž podpoře formou dotace z kapitoly MMR bylo rozhodnuto v roce 2020, podprogram Podporované byty:

Tabulka č. 12

rok	dotační titul		počet zahájených bytů v daném roce	celkové finanční prostředky na zahájené byty v Kč
2020	podprogram	celkem	236	141 600 000,-
	Podporované byty	Pečovatelské byty	190	114 000 000,-
		Komunitní dům seniorů	46	27 600 000,-

Zdroj: MMR

17. února 2020 novelizovala vláda ČR nařízení 112/2019 Sb., kterým jsou stanovovány podmínky pro získání dotací v rámci programu Výstavba. Novela přináší mj. významnou změnu v podobě výpočtu maximálního příjmu způsobilých domácností. Nově se odvíjí od průměrné měsíční mzdy, namísto dříve využívaného životního minima, čímž lépe reflektuje aktuální ekonomickou situaci obyvatel.

Dotace je určena na vybudování sociálního domu, části smíšeného domu nebo sociálního bytu, a to novou výstavbou, úpravou prostor, které doposud sloužily k jiným účelům než k bydlení, rekonstrukcí bytového domu, který je momentálně nezpůsobilý k bydlení či modernizací nevyužívaného bytového domu. Stručně shrnuto, dotaci lze využít na pořízení bydlení sociálního.

Revize a novelizace programu Výstavba otevírá možnost získání úvěru i samosprávám, které při původním nastavení o úvěr neměly zájem, nebo nesplňovaly podmínky. Součástí programu Výstavba jsou i pravidla, která explicitně zakazují koncentraci bytových jednotek vystavěných/zrekonstruovaných v rámci programu skrze tzv. Smíšené domy, které obsahují mix sociálních a dostupných bytů. Smíšený dům musí zahrnovat alespoň 20 % sociálních bytů a nejméně 1 dostupný byt.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.5.b Vytvoření motivačních nástrojů (včetně garančních mechanismů) pro vyšší zapojení soukromých vlastníků bytového fondu v oblasti sociálního bydlení

Gestor: MMR ve spolupráci s MPSV

Termín: Do konce roku 2016

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MMR uvádí, že základním motivačním nástrojem měla být tzv. sociální nájemní smlouva, které v případě využití bytového fondu soukromými vlastníky měla tyto více motivovat k pronájmu bytů pro sociálně slabé domácnosti vyžadující sociální práci. Tento mechanismus byl ukotven do věcného záměru zákona o sociálním bydlení, který nahradilo NV – Program Výstavba. Vzhledem k tomu, že se jedná o podzákoný předpis, nemohlo toto NV předmětné ustanovení obsahovat. Sociální nájemní smlouva je v současnosti navrhována v zákoně o dostupnosti bydlení.

Stejně jako v předchozích letech, i v roce 2020 pokračovalo MPSV v realizaci projektu Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend, registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003539 (zkráceně „Podpora sociálního bydlení“). V rámci projektu byla šířena dobrá praxe spolupracujících obcí, které se v rámci svých lokálních systémů sociálního bydlení rozhodly pro využití soukromě vlastněných obydlí.

Konkrétní příklady Mostu, Chomutova a Plzně byly širokému plénu prezentovány v rámci konference „Sociální bydlení v českých obcích – zkušenosti z praxe“, pořádané výše zmíněným projektem MPSV 9. září 2020. Taktéž byly sbírány poznatky a zkušenosti od samotných spolupracujících vlastníků nemovitostí a souhrnné poznatky vyhodnocovány za účelem identifikování dobré praxe. Hlavní výstupy pak ukazují, že předními motivačními faktory pro spolupráci soukromých vlastníků jsou především jistota (ve smyslu garance nájemného obcí či projektem), transparentnost výběru a snížené riziko poškození, či poničení nemovitosti, zajištěné sociální prací s klientem. V obecné rovině se pak jedná o garanční nástroje poskytované obcemi (projekty). Tyto a další zkušenosti byly prezentovány také na březnovém setkání k tomuto tématu. V rámci projektu MPSV také pokračovalo vyhodnocování výhod a přínosů využívání notářských doložek jako dalšího nástroje odbourávajícího nejistotu a obavy soukromých vlastníků při jejich rozhodnutí poskytnout nemovitosti pro potřeby sociálního bydlení. S pokračujícím odklonem od kaucí, které často představují nepřekonatelnou vstupní bariéru pro klienty v bytové nouzi, zastává tuto pozici často právě notářská doložka, či jiná forma garantované spolupráce.

Téma zapojování soukromých vlastníků do systému sociálního bydlení bylo také pokryto v rámci webináře pořádaného projektem přímo na toto téma. Jakožto důležitého a neoddelitelného tématu se ho dotkla i řada dalších projektových webinářů. Přímému tématu spolupráce se soukromými majiteli nemovitostí byl pak jeden z webinářů plně věnován. V moderované diskusi se tématu věnoval panel expertů a webinář nasbíral na 300 zhlédnutí.

Nepřímou podporou zapojení soukromých vlastníků byla i popularizace tématu sociálního bydlení mezi širokou veřejností (tedy i soukromé vlastníky nemovitostí). V rámci aktivit projektu do této kategorie spadá série příběhů lidí, kterým sociální bydlení pomohlo. Dalším krokem v popularizaci, demytizaci a rozšíření tématu sociálního bydlení do obecného podvědomí byla spolupráce projektu MPSV Podpora sociálního bydlení s TV NOVA v rámci vytvoření několika dílů seriálu Ordinace v Růžové zahradě, tematicky zaměřených právě na problematiku sociálního bydlení. Téma tak bylo vyobrazeno jako smysluplné a přínosné, bez předsudků, které často problematiku doprovází. Scénáře ke dvěma tematickým dílům byly konzultovány s pracovníky projektu a rovněž byly při natáčení využity reálné projektové informační materiály, obsahující mj. odkaz na webové stránky projektu.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.5.c Podpora programů prevence ztráty bydlení (prevence vyloučení z bydlení), jako je protidluhové poradenství, programy podporující sladování intervencí a nástrojů, personální zajištění apod.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSp

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci Registru poskytovatelů sociálních služeb bylo k 18. 12. 2020 zaregistrováno 554 služeb odborného sociálního poradenství, které mohou nabízet i dluhové poradenství.

MPSV dále uvádí, že část opatření spočívající ve vyplácení dávek na bydlení je plněna. V roce 2020 byl příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory vyplacen v celkové výši 7,0 mld. Kč, průměrný měsíční počet dávek činil 156 tisíc. Doplatek na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi byl vyplacen v celkové výši 1,6 mld. Kč, průměrný měsíční počet dávek činil 33 tisíc.

Pro projekt MPSV Podpora sociálního bydlení je téma prevence ztráty bydlení jedno ze stěžejních. V rámci poskytované metodické a informační podpory je téma často řešeno a nasbíraná dobrá praxe je předávána zájemcům z řad sociálních pracovníků, zástupců samosprávy, i NNO.

Prevence ztráty bydlení byla také nedílnou součástí metodik připravovaných a distribuovaných v rámci projektu MPSV Podpora sociálního bydlení. Jak v Metodice pro zaměstnance ÚP ČR v souvislosti se sociálním bydlením, která vyšla a byla elektronicky distribuována v polovině roku 2020, tak v rámci Metodiky pro spolupráci orgánů veřejné správy při realizaci sociálního bydlení, která byla v roce 2020 připravována.

Kvůli pandemické situaci v roce 2020 byla většina informačních aktivit předávána skrze sérii webinářů projektu, které se mj. tématu prevence ztráty bydlení věnovaly. Během roku bylo uvedeno 29 webinářů, které dohromady zhlédlo před 7 500 lidí.

Začátkem roku 2020 pokračovala podpora síťování lokálních aktérů skrze krajské workshopy propojující jednotlivé krajské aktéry. Aktivita byla následně odložena z důvodu pandemie COVID-19, předtím nicméně proběhly dva krajské workshopy, únorový v Pardubickém a březnový v Olomouckém kraji. Účastníci z řad samospráv a neziskových organizací získali možnost vyslechnout si zkušenosti obcí, které již lokální systémy sociálního bydlení zavedly a následně si v praktické části workshopu teoreticky vyzkoušet nastavit sociální bydlení pro jejich region/obec, ve spolupráci s dalšími zástupci organizací působících v dané oblasti.

MSp informuje, že v oblasti postpenitenciární péče rozšiřuje svou činnost také Vězeňská duchovenská péče, z. s. (dále jen „VDP“). Od roku 2019 realizuje program zaměřený na získávání bytů pro osoby propuštěné z vězení. Tento program byl zpočátku realizován ve spolupráci se spolkem Prak, ale tento spolek z důvodu jiných důrazů z projektu vystoupil a VDP jej realizuje samostatně. Předseda a místopředsedkyně VDP v průběhu roku 2019 navštívili osm městských částí v Praze, vč. Magistrátu hl.m. Prahy (MHMP) a představili projekt startovacích bytů. MHMP na základě iniciativy VDP zařadil tento spolek mezi tzv. organizace zajišťující podporu klientům při sociálním zabydlování. VDP tak může při rozhodování o udělení sociálního bydlení sehrát rozhodující roli ve prospěch osoby propuštěné z vězení. VDP získala z grantu ČEZ také finanční prostředky na projekt postpenitence, ze kterých čerpá prostředky na pomoc propuštěným a také na materiální vybavení takto získaných bytů. V roce 2020 se projekt nastavil ve spolupráci s MČ Praha 2 a od září je byt užíván na základě nájemní smlouvy bývalým odsouzeným, který se zároveň podílel na úpravách tohoto bytu. Jedná se o zcela unikátní projekt, který může fungovat díky znalosti kaplanů a dobrovolníků odsouzených v době výkonu trestu. Součástí projektu je také přesná metodologie, která byla zpracována ve spolupráci se sociálním odborem MČ Praha 2 a jejich právním oddělením.

Ministerstvem spravedlnosti připravený zákon č. 31/2019 Sb., tzv. „oddlužovací novela“ zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho oddlužení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“), která nabyla účinnosti dne 1. 6. 2019, zpřístupnila institut oddlužení širšímu okruhu dlužníků tím, že odstranila překážku pevné procentuální hranice (30 %) pro vstup do oddlužení i pro závěrečné osvobození dlužníka od dosud neuhrazených pohledávek nezajištěných věřitelů. U osob zvláště zranitelných byla zkrácena doba oddlužení na tři roky. Novela přinesla také ochranu nezajištěného obydlí dlužníka před zpeněžením (tzv. „chráněné obydlí“). Přes výrazné zpřístupnění oddlužení lze i nadále identifikovat nezanedbatelnou skupinu nízkopříjmových dlužníků, kteří podmínky pro vstup do oddlužení nesplňují. Podrobný popis změn přinesených oddlužovací novelou lze nalézt ve Zprávě o plnění Strategie sociálního začleňování 2014–2020 za rok 2019. Následující novela insolvenčního zákona č. 230/2019 Sb., účinná od 1. 10. 2019, umožnila zkrácené oddlužení od tzv. dětských dluhů.

V reakci na epidemii MSp připravilo zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru, tzv. „lex covid justice I“, který nabyl účinnosti dne 24. 4. 2020. Ustanovení § 14 a § 15 tohoto zákona umožnila lidem v oddlužení postiženým epidemií snáze dosáhnout změny výše měsíčních splátek z důvodu výpadku příjmů a rozšířila možnost přiznat osvobození i při nižším než 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, přičemž také ve prospěch dlužníků omezila možnost zrušení schváleného oddlužení. Zákon dále zařadil daňový bonus mezi pohledávky nepodléhající výkonu rozhodnutí či exekuci, dlužník v oddlužení proto již nemá povinnost použít daňový bonus k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře a zůstává mu volně k dispozici.

Ke zmírnění následků druhé vlny epidemie byl MSp připraven zákon č. 460/2020 Sb., tzv. „lex covid justice II“, který nabyl účinnosti dne 13. 11. 2020. Zákon mimo jiné prodloužil aplikovatelnost výše popsaného § 14 lex covid justice I.

MSp připravilo komplexní novelizaci institutu oddlužení v souvislosti s implementací Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023, o restrukturalizaci a insolvenční. Vládou schválený návrh zákona byl dne 4. 11. 2020 předložen k projednání Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky jako sněmovní tisk č. 1073. Účinnosti by novela měla nabýt 1. 7. 2021.

Mezi klíčové změny tohoto návrhu patří sjednocení doby oddlužení v nově zahájených řízeních na 3 roky pro všechny fyzické osoby bez ohledu na to, zda jde o podnikatele či spotřebitele. Procesní schéma oddlužení je upraveno tak, že lze zpeněžování majetku insolvenčním správcem dokončit a vydat výtěžek věřitelům i po přiznání osvobození dlužníku. Vstup do oddlužení je usnadněn možností povolit přednostní hrazení běžného výživného a zálohy na odměnu insolvenčního správce z exekučních srážek deponovaných u zaměstnavatele. Zachovány zůstávají klíčové pojistky pro věřitele, jako je např. podmínka poctivého záměru dlužníka v oddlužení.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.5.d Podpora koordinace aktivit na místní úrovni za účelem udržení nebo zprostředkování odpovídající formy sociálního bydlení pro osoby vyloučené z bydlení nebo po ztrátě bydlení;

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Neplněno.

Projekt MPSV Podpora sociálního bydlení i v roce 2020 pokračoval v poskytování služeb Kontaktního centra, tedy klíčové aktivity projektu, která čerpá ze zkušeností nabytých metodickým a informačním vedením 16 projektů spolupracujících obcí. Tyto obce pokrývají široké spektrum obcí jak z hledisek velikosti a lokální situace, tak z hlediska geografického rozložení po České republice. Jedním z klíčových cílů těchto obecních projektů je poskytování sociálního bydlení a s ním spojené sociální práce pro cílovou skupinu osob vyloučených z bydlení a či osob bez bydlení.

Kontaktní centrum využívá zkušeností, dat a příkladů dobré praxe a umožňuje osobám ohroženým ztrátou bydlení (nebo po ztrátě bydlení), či jiným aktérům s nimi spolupracujícím, získat informace a rady. Dle statistik bylo za celý rok 2020 realizováno více než 350 konzultací především z řad občanů. Pracovníci projektu taktéž poskytli pomocí e-mailové komunikace odpovědi na více než 153 dotazů a 5 osobních konzultací.

V rámci podpory aktivit na místní úrovni probíhaly v rámci projektu MPSV Podpora sociálního bydlení další ze série krajských setkání. Na těchto regionálních workshopech mají účastníci z řad samospráv a neziskových organizací možnost vyslechnout si zkušenosti obcí, které již lokální systémy sociálního bydlení zavedly a následně si v praktické části workshopu teoreticky vyzkoušet nastavit sociální bydlení pro jejich region/obec, ve spolupráci s dalšími zástupci organizací působících v dané oblasti.

V rámci projektu je navíc poskytována informační a metodická podpora realizátorům projektů financovaných z výzvy OPZ č. 108 (Housing First). Jedná se jak o projekty obecní, tak neziskových organizací a projekt Podpora sociálního bydlení realizátorům poskytuje historicky nabyté zkušenosti, odborné vedení a konzultace.

MPSV skrze projekt Podpora sociálního bydlení vydalo v květnu metodiku pro zaměstnance ÚP ČR, která si klade za cíl poskytnout přehledné a ucelené informace o sociálním bydlení, sociálním začleňování a řešení nepříznivých životních situací občanů. Materiál vznikl pouze v elektronické podobě a je dostupný na webových stránkách projektu. Tématu lokální spolupráce se pak bude ve velké míře věnovat Metodika pro spolupráci orgánů veřejné správy při realizaci sociálního bydlení, která byla v roce 2020 připravena a finalizována, s plánovaným vydáním počátkem roku 2021.

Dle informací MMR byla dne 17. února 2020 schválena novela č. 55/2020 Sb., nařízení vlády č. 112/2019 Sb., o podmínkách použití finančních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení na pořízení sociálních a dostupných bytů a sociálních, smíšených a dostupných domů, která nabyla účinnosti 1. března 2020. Novelizací došlo ke změně nejvýše přípustného příjmu osob z cílové skupiny sociálních bytů na 0,6 násobek hrubé průměrné měsíční mzdy u jednočlenné domácnosti, 0,8 násobku hrubé průměrné měsíční mzdy u dvoučlenné domácnosti, 0,9 násobku hrubé průměrné měsíční mzdy u tříčlenné domácnosti, hrubé průměrné měsíční mzdy u čtyřčlenné domácnosti a 1,2 násobku hrubé průměrné měsíční mzdy u více jak čtyřčlenné domácnosti, čímž došlo ke sjednocení s příjmem cílové skupiny IROP Sociální bydlení a zároveň k rozšíření počtu osob z cílové skupiny. Další změnou je možnost pořizovat jednotlivé dostupné byty, tedy ne povinně pouze v rámci dostupného domu. V reakci na tuto novelu Státní fond rozvoje bydlení, který byl v roce 2020 zákonem přejmenován na Státní fond podpory investic (dále jen „Fond“), upravil výzvu k předkládání žádostí o podporu o možnost pořízení sociálních nebo dostupných bytů formou koupě.

Možným výsledkem výše uvedených změn, který však není podložený analýzou, byl nárůst zájmu o dotace z programu nazvaného Výstavba pro obce, a to v počtu přijatých žádostí o 83 %, kdy bylo přijato 33 žádostí o dotaci na pořízení sociálních bytů v celkové požadované částce 372,18 mil. Kč. Počet žádostí o úvěr na pořízení dostupných bytů byl stejný jako v předchozím roce, přičemž byly přijaty 4 žádosti za 75,36 mil. Kč. V roce 2020 došlo již k uzavření prvních smluv o podporu, a to 11 smluv o dotaci na 49 sociálních bytů v souhrnné výši 69,14 mil. Kč. Smlouvy o úvěru pak byly uzavřeny 2 ve výši 27,65 mil. Kč na 13 dostupných bytů. Do roku 2021 přechází 11 žádostí s příslibem dotace za 140,31 mil. Kč a dále 16 žádostí o dotaci ve fázi administrace za 224,10 mil. Kč a 4 žádosti o úvěr ve fázi administrace za 75,61 mil. Kč.

Ač došlo k nárůstu zájmu, stále nebyl takový, jak Fond očekával. Jeden z pravděpodobných důvodů je následek pandemie COVID19, v jejímž důsledku došlo ke snížení rozpočtového určení daní pro obce a dále k omezení počtu dodavatelů stavebních prací. Vzhledem k přetrvávající epidemické situaci neočekává Fond přílišné zvýšení zájmu ani v roce 2021.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.5.e Legislativní úprava řešení přístupu osob (dle vládou schválené funkční definice ETHOS) k bydlení

Gestor: MMR, MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV informuje, že plánované a připravované Peer Review Evropské komise na téma „Poskytování sociálního bydlení bez zákona“ byla přesunuto z března na září, a nakonec proběhlo on-line formou. Na setkání samotném představili zástupci jednotlivých Peer států své systémy sociálního bydlení a následně je kontrastovali se systémem ČR. Na programu bylo také sdílení dobré praxe, do té míry, do jaké ji bylo možné transplantovat vzhledem k velice odlišným charakteristikám jednotlivých státních systémů sociálního bydlení.

Doporučení a výstupy z této akce jsou k dispozici pro případnou přípravu legislativních opatření. Na konci roku byl Evropskou komisí rozeslán „Synthesis report“ (zápis) z celého setkání, který je v procesu překladu do ČJ, aby mohl být i nadále využíván jako zdroj poznatků a podkladů.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.5.f V jednotlivých opatřeních zohledňovat princip odmítnutí prostorové segregace znevýhodněných obyvatel;

Gestor: MMR, MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MMR řešilo opatření prostřednictvím specifických cílů Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, zejména 1.3 - Zajistit občanskou vybavenost v dostatečném rozsahu a dostupnosti v jádrech metropolitních oblastí, suburbiích i v širším zázemí a omezit riziko vzniku sociální polarizace a segregovaných či vyloučených lokalit a 2.3 - Zajištění dostatečného rozsahu služeb a předcházení vzniku a prohlubování sociálního vyloučení

Problematika prostorové segregace je mj. řešena v současně platné Politice územního rozvoje ČR (ve znění závazném od 11. 9. 2020), která mj. stanovuje v kapitole 2 Republikové priority územního

plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území v čl. (15) republikovou prioritu citujeme: „Předcházet při změnách nebo vytváření urbánního prostředí prostorově sociální segregaci s negativními vlivy na sociální soudržnost obyvatel. Analyzovat hlavní mechanismy, jimiž k segregaci dochází, zvažovat existující a potenciální důsledky a navrhovat při územně plánovací činnosti řešení, vhodná pro prevenci nežádoucí míry segregace nebo snížení její úrovně.“

Republikové priority územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území podle § 31 stavebního zákona určují požadavky na konkretizaci obecně formulovaných cílů a úkolů územního plánování a určují strategii a základní podmínky pro jejich naplňování v územně plánovací činnosti krajů a obcí a při tvorbě resortních koncepcí s důsledky pro území. Republikové priority územního plánování jsou v územně plánovací činnosti krajů a obcí a při tvorbě resortních koncepcí odpovídajícím způsobem zohledňovány.

Politika územního rozvoje jako celostátní nástroj územního plánování je podle §31 odst. 4 stavebního zákona závazná pro pořizování a vydávání územního rozvojového plánu, zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území.

V současně pořizovaném návrhu Aktualizace č. 4 PÚR ČR, pořizovaném na základě usnesení vlády č. 315/2019 ke Zprávě o uplatňování Politiky územního rozvoje ČR, ve znění Aktualizace č. 1, je navrženo v čl. (15) vypuštění části textu: „Analyzovat hlavní mechanismy, jimiž k segregaci dochází, zvažovat existující a potenciální důsledky a navrhovat při územně plánovací činnosti řešení, vhodná pro prevenci nežádoucí míry segregace nebo snížení její úrovně.“

Důvody pro vypuštění tohoto textu jsou následující: Územní plánování nemá nástroj, kterým by mohlo „analyzovat hlavní mechanismy, jimiž k sociální segregaci dochází, zvažovat existující a potenciální důsledky“ ani nástroj, kterým by navrhovalo „řešení, vhodná pro prevenci nežádoucí míry segregace nebo snížení její úrovně“. Uvedené je mimo rámec a možnosti územního plánování. Z článku (15) proto byly tyto požadavky navrženy vypustit. [viz Zpráva o uplatňování Politiky územního rozvoje ČR, ve znění Aktualizace č. 1, část d), kap. 2, odst. 2)].

Vládě ČR má být předložen návrh Aktualizace č. 4 Politiky územního rozvoje České republiky v termínu do 30. června 2021.

V rámci Programu Výstavba i SC 2.1. IROP je prostorová segregace jednoznačně odmítnuta. Podmínku, že nesmí docházet k prostorové segregaci, obsahují i pravidla podpory sociálního bydlení z prostředků IROP. Parametry sociálního bydlení v IROP uvádějí:

- Sociální bydlení splňuje stavebně technické parametry dané stavebními předpisy budov pro bydlení,
- sociálním bytem se rozumí standardní bytová jednotka se základním vybavením bez nábytku (byt bude vybaven umyvadlem, sprchou nebo vanou, WC, kuchyňskou linkou, varnou deskou a troubou),
- sociální bydlení je určeno osobám z cílových skupin, tj. osobám v bytové nouzi,
- sociální byt musí být umístěný v zastavěném nebo zastavitelném území podle územního plánu,
- sociální bydlení musí být umístěno v lokalitě, která nevede k segregaci cílové skupiny,
- pořízené či rekonstruované bytové objekty sociálního bydlení musí být umístěny v běžné zástavbě s občanskou vybaveností,
- v lokalitě musí být zajištěná veřejná doprava.

MPSV informuje, že v návaznosti na analýzu „Pilotní ověření Metodiky identifikace lokalit residenční segregace v obcích ČR“, kterou pro projekt MPSV Podpora sociálního bydlení vypracovala Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, byl v roce 2020 připravován plán pokračujícího provozu interaktivní mapy, která je součástí a výstupem analýzy (dostupná na odkazu: tiny.cc/segregace1)

Problematika residenční segregace je častým praktickým problémem obcí zavádějících lokální systémy sociálního bydlení, či potýkajících se s problematikou existence již segregovaných oblastí v rámci obcí. V rámci poskytování metodické a informační podpory v rámci projektu MPSV Podpora sociálního bydlení jsou zástupci obcí na tuto problematiku upozorňováni a pracovníci projektu prezentují alternativy, které splňují i formální podmínky podpůrných programů (např. programu Výstavba).

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.5.g Rozvoj a podpora sociální práce jako nástroje zprostředkujícího přístup k adekvátnímu bydlení a jeho udržení;

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci projektu MPSV Podpora sociálního bydlení je na rozvoj sociální práce kladen velký důraz. 16 obcí, které ve spolupráci s projektem vytvořily své lokální systémy sociálního bydlení je nedocenitelným zdrojem dobré praxe, ze které projekt nyní čerpá v rámci konzultací a metodického vedení dalších realizátorů. Jednotlivé aspekty sociální práce, zaměřené na práci s jednotlivými cílovými skupinami, párování sociálních pracovníků s klienty a další dílčí témata, jsou postupně pokrývány v rámci série vzdělávacích webinářů, dostupných na YouTube kanálu projektu.

Zpětná vazba i zkušenosti poskytovatelů a realizátorů sociálního bydlení, ať již se jedná o 16 spolupracujících obcí, řešitele projektu Bydlení především, či další spolupracující poskytovatele, ukazují, že sociální práce je velmi žádaná, ne-li nezbytná pro udržení nabytého bydlení. Tématu sociální práce se věnují i všechny vydané a připravované metodiky, včetně v květnu zveřejněné a distribuované Metodiky pro zaměstnance ÚP ČR související se systémem sociálního bydlení.

Nad rámec již vydaných metodik, pokročily v roce 2020 v rámci projektu práce na programu vzdělávání zaměstnanců ÚP ČR. Proškoleni má být 500 zaměstnanců ÚP ČR a to skrze 11 modulů, které mezi sebou zahrnují i moduly jako: „Používání metod a procesů sociální práce při podpoře klientů sociálního bydlení včetně základů krizové intervence“ (Modul 6) a „Provázanost sociální práce, sociálních služeb a dalších nástrojů pomoci klientům sociálních služeb“ (Modul 7). Přípravy programu vzdělávání probíhaly po celý rok 2020 a vzdělávání samotné by mělo být zahájeno v první polovině roku 2021.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.5.h Pilotní ověření modelu Housing First (bydlení v první řadě) v podmínkách ČR;

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a dalšími relevantními aktéry

Termín: Od roku 2015

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci rozvoje a podpory přístupu Housing First v ČR zařadil projekt MPSV Podpora sociálního bydlení mezi své klíčové aktivity i podporu HF. V rámci této klíčové aktivity využívá projekt svých nabytých zkušeností z předchozí spolupráce s šestnácti obcemi (z nichž některé deklarovaly Housing First jako inspiraci pro své lokální systémy sociálního bydlení) k metodickému a informačnímu vedení jednotlivých projektů. V rámci plnění této činnosti navázal projekt spolupráci s úspěšnými žadateli o podporu z výzvy OPZ č. 108.

S realizátory se členové projektu setkali v rámci „úvodních setkání s realizátory“ a dohodli podmínky a obsah spolupráce. Pracovníci poskytovali realizátorům projektů z výzvy OPZ č. 108 přímou podporu ve formě poradenství (online a telefonickou formou v závislosti na možnostech stanovených vládními opatřeními, pokyny ministerstva a individuálním vyhodnocení situace), sbírali informace o lokálních podmínkách a výzvách, které by mohly jejich úspěšnost při realizaci ohrozit. Zpětná vazba a potřeby realizátorů byly následně reflektovány na zaměření metodické podpory, tématech webinářů a výběrů zahraničních textů k překladu a využití jako zdrojů dobré praxe. Na základě praktických podnětů vzniká v rámci projektu materiál „Prevence a řešení sousedských stížností“. Dále pokračovaly práce na aktualizaci metodického materiálu „Úvod do Housing First“, který bude aktualizován, aby lépe reflektoval zkušenosti a potřeby realizátorů. Další metodické materiály k dalším specifickým tématům, jako jsou komunitní integrace, harm reduction, osamělost apod. budou dokončeny v dalších obdobích realizace, stejně tak i další metodické/informační podklady k modelům Housing First, jako jsou např. Vivian, nebo HFDV.

MMR doplňuje, že pilotní ověření proběhlo v Brně v rámci projektů Rapid Re-housing pro rodiny s dětmi (financováno ze sociálních inovací OPZ) a Housing First pro jednotlivce (financováno z OPZ v rámci pilotu MPSV), oba projekty jsou ukončeny a evaluovány.

Veškeré hygienické požadavky na byty, jsou zakotveny ve stavebních předpisech MZ. Ve vztahu k bydlení má MZ pouze kompetence v ochraně před nepříznivými účinky hluku. Ohledně ověření modelu Housing First nebylo MZ oficiálně požádáno o spolupráci.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.5.ch Na základě pilotáže následně vyhodnotit a navrhnout konkrétní modely zavádění modelu Housing First do praxe ČR se současným navržením jejich financování

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a dalšími relevantními aktéry

Termín: Do konce roku 2020

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Projekt MPSV Podpora sociálního bydlení pokračoval ve spolupráci s Ostravskou univerzitou na evaluacích projektu samotného, stejně jako 16 obecních projektů, kterým byla primárně poskytována metodická a informační podpora (z nichž některé vycházely z principů Housing First).

Tým pracovníků podpory Housing First dokončil ve spolupráci s oddělením evaluací, které je zodpovědné za přípravu evaluačních nástrojů, přípravu zadávací dokumentace k Případové studii Housing First a „Dotazníku pro evaluaci dopadů programů řešení bytové nouze po 12 měsících“, „Dotazníku pro evaluaci dopadů programů řešení bytové nouze po 24 měsících“.

V roce 2020 bylo také zahájeno zkoumání podpořených projektů z hlediska jejich věrnosti přístupu Housing First (tzv. „Fidelity scale“). V roce 2020 proběhlo první využití „Fidelity scale“ a probíhá vyhodnocování dopadů a výsledků. Případná další specifikace, či plány na využívání hodnocení věrnosti jsou plánovány pro budoucí období.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

3.6 Plnění opatření v oblasti podpory přístupu ke zdravotní péči

Problém sociálního vyloučení a chudoby je umocněn vyššími zdravotními riziky pro ohrožené osoby, celkovým zanedbáváním prevence závažných onemocnění a nedostatečnou místní dostupností odpovídající péče. Jako nejvýraznější rizika v oblasti zdravotní péče a jejího vlivu na sociální začleňování označila Strategie dlouhodobě nevyřešenou komunikaci mezi poskytovateli zdravotních a sociálních služeb, neznalost práv a povinností pojištěnce na straně osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených, neochotu pojištěnců dodržovat režim nastavený v rámci poskytování zdravotních služeb a neznalost multikulturní komunikace poskytovatelů zdravotní péče.

Cíl: Zlepšit přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke zdravotní péči

Opatření: 3.6.a Podpora osvětových, preventivních a informačních programů na podporu zdravého životního stylu u osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených;

Gestor: MZ ve spolupráci s MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MZ se podílí na plnění úkolu prostřednictvím dotačního programu MZ ČR Národní program zdraví – projekty podpory zdraví (dále NPZ – PPZ), ke kterému každoročně vyhlašuje výběrové řízení. Dotační program NPZ – PPZ je důležitým nástrojem MZ ČR pro naplňování vybraných cílů a priorit dokumentu Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí (dále jen „Zdraví 2020“) a jeho akčních plánů. Dotační program je zaměřen na naplňování dalších dlouhodobých anebo aktuálních priorit MZ ČR v oblasti podpory zdraví a primární prevence.

Obecným cílem dotačního programu NPZ – PPZ je zlepšit zdravotní stav populace České republiky, snížení výskytu nemocí a předčasných úmrtí, kterým lze předcházet, podpora aktivního vztahu obyvatel ke zdraví, výchova ke zdravému životnímu stylu a odpovědnosti za vlastní zdraví, a to prostřednictvím podpory realizace projektů podpory zdraví. Tematické moduly/okruhy dotačního programu NPZ – PPZ pro rok 2020 byly zaměřeny na:

- Ozdravení výživy a optimalizace pohybové aktivity, zejména prevence nadváhy a obezity
- Prevenci užívání tabáku a alkoholu
- Primární prevenci infekčních onemocnění

- Komplexní projekt (cílem komplexních projektů bylo snížit výskyt různých rizikových faktorů v intervenovaných populačních skupinách ovlivňováním způsobu života cílových skupin populace ve vztahu ke zdraví a zlepšením podmínek prostředí, ve kterém lidé žijí či pracují. Prioritou těchto projektů je zvyšovat znalosti o možnostech primární prevence nemocí a motivace ke změně chování cílových skupin populace a rozvoj odpovídajících dovedností.

Informace o projektech podpory zdraví podpořených v roce 2020 jsou uvedeny na stránkách MZ – www.mzcr.cz.

Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením (shrnutí projektu k 31. 12. 2020)

Projekt s reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_039/0009439 je realizován Státním zdravotním ústavem ve 14 krajích České republiky v letech 2018–2022.

Východiska projektu

Podíl osob ohrožených chudobou a/nebo sociálním vyloučením činí v ČR 14,6 %, tj. cca 1,5 miliónu lidí, z toho 100 000 dětí do šesti let a 180 000 lidí nad 65 let. Tyto osoby mají o více než 10 let nižší střední délku dožití, což souvisí s nedostatečnými kompetencemi v přístupu ke zdraví a jejich zdravotně rizikovým chováním, např. počtem kuřáků 65 % oproti 30 % většinové populaci, vysokým podílem obézních a lidí s nadváhou, nevhodnými stravovacími návyky, téměř nulovou pohybovou aktivitou a nízkou zdravotní gramotností. Tito lidé jsou koncentrováni v 606 sociálně vyloučených lokalitách. Z konkrétních nemocí, které jsou přímým důsledkem rizik v životním stylu lze uvést, že chudí a nezdělaní lidé umírají častěji na kardiovaskulární onemocnění, trpí častěji nemocemi trávicího a dýchacího traktu. V poslední době u nich stoupá, stejně jako ve většinové populaci, výskyt diabetu 2. stupně a zároveň se zhoršují ukazatele chronických neinfekčních onemocnění: vysoký krevní tlak, hodnoty cholesterolu v krvi a nadváha a obezita. Infekční onemocnění, např. hepatitida, průjmová onemocnění, onemocnění dýchacích cest se v nevyhovujících podmínkách bydlení ve vyloučených lokalitách, které neumožňuje dodržování nejen protiepidemických opatření, ale často ani pravidla základní hygieny, velmi rychle šíří.

Nepříznivý zdravotní stav obyvatel vyloučených lokalit a lidí ohrožených chudobou je projev nerovnosti ve zdraví, která je zapříčiněná chudobou, nezaměstnaností a nedostatečným vzděláním. Z toho vyplývají nedostatečné znalosti o zdravém způsobu života a rizikových a protektivních faktorech zdraví. Snížená dostupnost relevantních informací vylučuje schopnosti rozhodovat se ve prospěch zdraví. Rizikové faktory nesprávného způsobu života lze přitom poměrně dobře a bez výrazného finančního zatížení ovlivnit vhodnými intervenčními postupy. Vytvoření a realizace intervenčních programů podpory zdraví je efektivním nástrojem pro zvyšování zdravotní gramotnosti a hlavním cílem projektu.

1. Cíle projektu

- vybudování infrastruktury Regionálních center podpory zdraví, (RCPZ) pro dlouhodobé řešení snižování nerovností ve zdraví v ČR,
- vytvoření preventivních programů podpory zdraví k realizaci u cílové skupiny osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením 15-65 let s cílem zvyšování zdravotní gramotnosti,
- propojení klíčových partnerů pro řešení nerovností ve zdraví v regionu, usnadnění sociální začlenění a zlepšení způsobu života ohrožených skupin,
- realizace vzdělávacího kurzu pro novou pozici mediátorů podpory zdraví, jejichž úkolem je zprostředkovat zdravotní služby primární prevence osobám ohroženým chudobou a sociálním vyloučením,
- vytvoření nových pracovních míst pro realizaci podpory zdraví u ohrožených skupin populace.

2. Realizace aktivit v letech 2018 – 2020

- Ve všech krajích byla zřízena Regionální centra podpory zdraví (RCPZ), která disponují 14 krajskými realizačními týmy (KRT). Každý tým je řízen krajským koordinátorem a pracuje terénními pracovníky, tzv. mediátory podpory zdraví, kteří se věnují individuálním intervencím. K 31. 12. 2020 pracovalo na pozici koordinátorů 14 fyzických osob, na pozici mediátorů 56 fyzických osob (47,10 přepočtený stav) a 1 metodik krajských koordinátorů.
- Byl nově připraven 80 hodinový kurz mediátora podpory zdraví, určený pro terénní pracovníky, který proběhl 3x se vstupním a výstupním testem.
- Přijatí pracovníci RCPZ byli proškolení v kurzech mediátora zdraví.
- Expertní tým SZÚ zpracoval metodiky terénní práce pro KRT, které byly pilotně ověřovány, adaptovány a staly se základem pro terénní činnost KRT.
- KRT prováděly síťování s klíčovými partnery projektu a klienty z cílové skupiny, organizovaly skupinové i individuální intervence.

- Paralelně expertní tým vytvářel 68 preventivních interaktivních programů, zaměřených na snižování rizikových faktorů životního stylu v 11 tematických oblastech a určených k realizaci v kurzech kurzy zdravého životního stylu a dnech zdraví. V rámci projektu bylo doposud pilotně odzkoušeno a realizováno 40 z celkových 68 preventivních programů včetně prováděcích metodik. Uvedené preventivní programy byly průběžně aktualizovány, a to i v souvislosti s pandemií koronaviru a onemocněním COVID-19. Celkem proběhlo ve všech krajích téměř 4 000 programů v rámci skupinových intervencí a několik desítek tisíc individuálních intervencí. Každý klient, u kterého je přepokládané dosažení 40 hodin podpory, je evidován na pseudonymizované kartě klienta a veškerá účast na archivovaných prezenčních listinách.
- V roce 2019 byly odpilotovány vybrané programy a v roce 2020 se realizace preventivních programů rozběhla prostřednictvím plánovaných forem (individuální intervence, dny zdraví, kurzy zdravého životního stylu, kurzy pohybových aktivit). Aktivita center byla záhy omezena vládními opatřeními proti šíření COVID-19. Proto nemohly v roce 2020 proběhnout všechny plánované skupinové aktivity podle harmonogramu jednotlivých RCPZ (tj. dny zdraví, kurzy zdravého životního stylu, pohybové aktivity, přednášky, osobní individuální intervence, kulaté stoly). Pracovníci regionálních center podpory zdraví se soustředili na aktuální témata v souvislosti s prevencí COVID-19, a to v jarních měsících zvýšení informovanosti o dezinfekci, hygieně rukou, respirační hygieně, šití, nošení, distribuci a údržbě roušek, vládních opatřeních atd. I přes vládní opatření, která byla pro realizaci aktivit omezující, se podařilo uskutečnit několik desítek tisíc individuálních intervencí.

3. Plánované aktivity pro roky 2021–2022

Nadále bude probíhat stěžejní klíčová aktivita, a to realizace preventivních programů formou skupinových akcí a individuálních intervencí dle rozvolňování vládních karanténních opatření. Dílčí plánované aktivity RCPZ (tj. dny zdraví, kurzy zdravého životního stylu, pohybové aktivity, přednášky, osobní individuální intervence, kulaté stoly) budou uskutečněny v návaznosti na platnost zmiňovaných opatření. Z dosavadní realizace aktivit a činností všech RCPZ lze usuzovat, že po celou dobu trvání projektu se budou regionální centra postupně dále vyvíjet a budou rozvíjet spolupráci s klíčovými partnery v regionu. Plánováno je v každém kraji na období 2021–2022 celkem 13 kurzů zdravého životního stylu a 12 dnů zdraví, na národní úrovni to představuje pro skupinové intervence 182 kurzů zdravého životního stylu a 168 Dnů zdraví. Kurzy pohybové aktivity jsou plánovány podle zájmu účastníků v dané lokalitě v počtu několika set.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.6.b Provádět deinstitucionalizaci psychiatrické péče v souladu s principy schválené Strategie reformy psychiatrické péče;

Gestor: MZ ve spolupráci MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV velmi intenzivně spolupracuje při implementaci Reformy péče o duševní zdraví. V roce 2020 byl ze strany MZ zpracován materiál "Implementační plán pro období 2020-2023 k Národnímu akčnímu plánu pro duševní zdraví 2020-2030" na kterém se MPSV aktivně podílelo. Materiál byl rozpracován do jednotlivých implementačních karet. MPSV podporovalo vznik Center duševního zdraví a vybudování sítě CDZ po celé České republice. Centra duševního zdraví byla v pilotním ověřování financována z prostředků ESF, v rámci projektu OPZ a aktuálně se zařazují do sítí krajských úřadů.

MZ i v roce 2020 pokračovalo na plnění opatření Strategie reformy psychiatrické péče. Svoji činnost provozuje již 27 Center duševního zdraví ve 12 krajích, která zajišťují jak ambulantní, tak terénní službu pro lidi s duševním onemocněním. Vzhledem k multidisciplinárnímu terénnímu zaměření těchto služeb jsme byli schopni nabídnout služby lidem bez domova. Je navázána kvalitní spolupráce s organizacemi, které mají jako hlavní tuto cílovou skupinu. Tyto organizace využívají zejména zdravotních služeb, která CDZ nabízejí, případně komplexní péče o osoby bez domova s probíhajícím závažným duševním onemocněním. Pro lidi bez domova je z mnoha důvodů obtížné využívat péče ambulantních psychiatrů. Vzhledem k tomu, že CDZ jsou nízkoprahovými zařízeními, mohou nabízet služby flexibilně, tím se snižuje potřeba umístování lidí bez domova do psychiatrických lůžkových zařízení. Počty osob, které služby vyhledají, nebo je do CDZ předají jiné organizace, se liší podle velikosti regionu, měst a obcí.

Na jaře roku 2019 bylo provedeno sčítání osob bez domova v psychiatrických nemocnicích. Počet byl určen na základě dobré osobní znalosti pacientů ošetřujícím personálem, nebo osobním doptáním na základě chybějící adresy při příjmu, nebo uvedenou adresou na místním úřadě v době hospitalizace i před hospitalizací. Zadavatelem hodnocení pro Výzkumný ústav práce a sociálních věcí bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. S výsledky jsme pracovali i v roce 2020, kdy jsme data zahrnuli do transformačních plánů psychiatrických nemocnic jejichž součástí jsou mimo jiné strategie přechodu pacientů s vážným duševním onemocněním do komunit a zajištění bydlení a dalších návazných sociálních služeb.

V období souvisejících s epidemií COVID – 19 došlo k zintenzivnění spolupráce ze strany CDZ a dalších poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb se samosprávami, zejména v oblasti ubytování a screeningu duševních onemocnění u této cílové skupiny. V budoucnu bychom rádi, ve spolupráci s Národním ústavem duševního zdraví, přistoupili ke komplexnímu screeningu lidí bez domova, která mají zkušenost s duševním onemocněním a žijí mimo psychiatrické nemocnice.

Veškeré aktivity realizované MZ v projektech podpořených z EU v rámci reformy péče o duševní zdraví jsou zajištěny co do udržitelnosti v rámci Národního akčního plánu pro duševní zdraví 2020–2030.

Ve všech krajích ČR i v roce 2020 probíhaly destigmatizační aktivity, které realizoval Národní ústav duševního zdraví.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.6.c Zajišťovat osvětu a vzdělávání zdravotnických i nezdravotnických pracovníků v oblasti přístupu k osobám sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým a v dodržování právních předpisů upravujících přístup těchto osob ke zdravotním službám včetně zákazu diskriminace;

Gestor: MZ ve spolupráci MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci vzdělávacích programů všech oborů specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů je zaveden povinný kurz „Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace“, v jehož rámci jsou tito zdravotníci edukováni pro komunikaci a jednání s pacientem. Tento kurz i v roce 2020 zahrnuje získávání znalostí a dovedností pro práci se všemi pacienty, a to včetně menšin, cizinců, zdravotně a tělesně postižených apod. Část tohoto teoretického kurzu je věnována právě oblasti etického chování a komunikace s pacientem.

V roce 2020 – Oblast vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků (NLZP)

Vzdělávání NLZP se uskutečňuje v akreditovaných zařízeních, které jsou průběžně informovány o aktuálních požadavcích na vzdělávání. Přímou řízené organizace MZ (Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů (NCONZO) a Institut postgraduálního vzdělávání (IPVZ)) jsou průběžně informovány a aktivně participují na vzdělávání a vytváření samotných vzdělávacích programů a akcí. Zdravotničtí pracovníci mají zahrnuté informace v oblasti problematiky vztahu mezi zdravotnickými pracovníky a pacienty ze sociálně vyloučeného prostředí v dostatečné míře.

Oblast vzdělávání nelékařských pracovníků:

Právní rámec kvalifikačního vzdělávání NLZP představuje vyhl. č. 39/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získávání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání

- § 3 odst. 2 písmeno a) etika zdravotnického povolání,
- § 3 odst. 2 písmeno i) komunikace s pacientem a osobami jemu blízkými

Na jeho podkladě jsou formulovány kvalifikační standardy přípravy na výkon NLZP.

Předměty – Etika zdravotnického povolání, Psychologie a komunikace, Multikulturní (transkulturní) ošetřovatelství, Základy veřejného zdravotnictví, Výchova ke zdraví.

Explicitně pro výkon povolání:

- Zdravotnického záchranáře stanovují cíle poskytování zdravotní péče 3.3 „Absolvent je schopen při poskytování činností poskytovaných v rámci specifické ošetřovatelské péče neodkladné, diagnostické a léčebné péče pacientům z odlišného sociokulturního prostředí jednat s vědomím jejich národnostních, náboženských a jiných odlišností“. Vyučované předměty: Transkulturní ošetřovatelství, Etika ve zdravotnictví, Psychologie, Komunikace a krizová komunikace.
- Všeobecné sestry Vyučované předměty: Transkulturní ošetřovatelství, Etika v ošetřovatelství, Psychologie, Komunikace ve zdravotnictví
- Současně je v kvalifikačním standardu pro všeobecnou sestru konkrétněji definován obsah vzdělávání v uvedené oblasti: minoritní skupiny (vč. Romů), jazykové bariéry (znalosti a dovednosti nutné pro řešení situací, v nichž jsou rizika generována sociokulturní odlišností pacienta-cizince)
- Dětské sestry Vyučované předměty: Etika v ošetřovatelství a filosofie, Multikulturní ošetřovatelství
- Zdravotně sociálního pracovníka Vyučované předměty: Etika, Filosofie, Psychologie, Komunikace, Sociologie, Sociální politika, Rizikové skupiny a menšiny

V rámci postgraduálního vzdělávání jsou nelékařští zdravotničtí pracovníci vzděláváni ve vzdělávacích programech specializačního vzdělávání, které jsou tvořeny základním modulem a odbornými moduly. Základní modul obsahuje témata z oblasti pedagogiky a andragogiky, filozofie a etiky, řízení ošetrovatelské péče apod. Obsahuje následující konkrétní předměty:

- „Interpersonální dovednosti specialisty/ky“ – náplní jsou interpersonální dovednosti s ohledem na pacienta a sociální prostředí, podpůrné techniky ke zvládnutí pracovní zátěže a komunikace s agresivním pacientem, komunikace se specifickými skupinami pacientů, etický přístup k pacientům a jejich blízkým s ohledem na věk a charakter onemocnění, techniky k identifikaci faktorů ovlivňujících kvalitu života pacientů.
- „Edukace“ – náplní je mimo jiné vztah mezi zdravotnickými pracovníky a pacienty ze sociálně vyloučeného prostředí, specifika edukace dětí, seniorů, cizinců a specifických skupin nemocných
- Právní problematika – základní zákonné a prováděcí předpisy ve zdravotnictví. Práva a povinnosti zdravotnických pracovníků. Povinná mlčenlivost. Právní odpovědnost ve zdravotnictví.

Pro získání kvalifikace jsou realizovány **akreditované kvalifikační kurzy**, v nichž je problematika dotčena:

- Řidič ZDS – předmět Zdravotnická psychologie, etika a komunikace
- Řidič ZZS – předmět Psychologie, etika, komunikace, základy pedagogiky a komunikace

Pro získání zvláštní odborné způsobilosti pro úzce vymezené činnosti, které prohlubují získanou odbornou způsobilost, je možné absolvovat **certifikovaný kurz: Specifická ošetrovatelská péče o minoritní skupiny a cizince**. Obsahem vzdělávání je téma specifika přímé ošetrovatelské péče u národnostních menšin žijících na území ČR s ohledem na jejich zdravotní, sociální, náboženské, kulturní a společenské odlišnosti. Dále etnické klima v české společnosti, multikulturní/transkulturní ošetrovatelství, rozdíly v prožívání nemoci, vliv rodiny, systém hodnot, životní styl, hygienické návyky, fyzické charakteristiky a další specifika jednotlivých minoritních skupin.

Dále jsou nabízeny krátkodobé vzdělávací akce, v nichž je problematika menšin hlavním či doplňkovým tématem:

- Problematika péče o cizince a specifická ošetrovatelská péče o příslušníky minoritních skupin
- Specifické komunikační dovednosti v paliativní péči
- Zásady komunikace s blízkými pacientů a pozůstalými

- Komunikace s vážně nemocným pacientem
- Komunikace je zázrak
- Jak ovlivňuje komunikace ve zdravotnictví 7 žijících generací

V rámci standardizace rozsahu i obsahu specializačního vzdělávání NLZP v problematice pro práci s etnickými menšinami byly zpracovány návrhy nových vzdělávacích programů, ve kterých je tato problematika součástí tématu **Psychologické aspekty práce specialisty/ky, komunikační dovednosti specialisty/ky**. Obsah je zaměřen na psychosociální dovednosti specialisty/ky. Komunikaci v týmu. Podpůrné techniky v komunikaci s problémovým pacientem, s agresivním pacientem, komunikace se znevýhodněnými pacienty (mentální nebo psychické poškození, autismus, handicap fyzický či smyslový, dlouhodobě nezaměstnaní, bezdomovci apod.), **komunikace s pacienty z jiných etnických skupin žijících na území ČR s ohledem na jejich zdravotní, sociální, náboženské, kulturní a společenské odlišnosti**. Problematika týraných a zneužívaných osob (dětí, žen, mužů). Domácí násilí. Etický přístup k pacientům a jejich blízkým s ohledem na věk a charakter onemocnění. Identifikace faktorů ovlivňujících kvalitu života pacientů.

MZ informuje na svých webových stránkách v rámci náplně výše uvedených kurzů o možnosti využití při přednášce klíčové dokumenty a podklady.

V současné době nejsou plánovány změny ve vzdělávání nelékařských povolání, jsou zde ale možnosti nabídky nových kurzů a vzdělávání v oblasti osvěty zdravotnických pracovníků v širokém spektru témat.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.6.d Zvyšovat informovanost subjektů zapojených do práce s osobami sociálně vyloučenými nebo sociálním vyloučením ohroženými o možnosti využití programů MZ zaměřených na oblast prevence nemocí a podpory zdraví;

Gestor: MZ

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Seznam všech dotačních titulů včetně jejich popisu a podmínek využití je zveřejněný a přístupný na webu MZ v záložce Dotace (www.mzcr.cz).

Realizace projektů je provázena často tvorbou zdravotně výchovných materiálů. Plnění úkolu MZ naplňuje prostřednictvím programů, projektů podpory zdraví a aktivit realizovaných Státním zdravotním ústavem.

Informace o dotačních titulech mají další instituce např. Krajské hygienické stanice, Státní zdravotní ústav a nestátní neziskové organizace. Informace o každoročně vypisovaných dotačních titulech je pravidelně předávána sekretariátu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny.

V roce 2019 byl zahájen projekt „Zajištění dostupnosti zdravotní péče pro osoby bez přístřeší a osoby ztrátou přístřeší ohrožené“, který realizuje MZ.

V roce 2020 byla vyhlášena druhá výzva, kde již nebylo podmínkou město nad 100 tisíc obyvatel. Do projektu se přihlásila další krajská města, která se s problematikou osob bez přístřeší potýkají. V současné době je projekt realizován v Ostravě, Olomouci, Praze a Pardubicích. Ukončení projektu je plánováno na leden 2022 (jeho vyhodnocení a závěrečná zpráva na červen 2022).

Projekt vychází z identifikované potřeby zajištění dostupnosti zdravotní péče pro osoby bez přístřeší a osoby ztrátou přístřeší ohrožených ve vybraných lokalitách, ve kterých je zajišťována v omezeném rozsahu nebo není v některých regionech řešena vůbec. Projekt reaguje na problematiku bezdomovectví, které bývá označováno jako extrémní forma sociálního vyloučení. Hlavním cílem projektu je zvýšení dostupnosti zdravotních služeb a zdravotní péče v lokalitách ohrožených bezdomovectvím pro osoby bez přístřeší a osoby ztrátou přístřeší ohrožené. Sekundárním cílem projektu je posílení primární prevence u osob bez přístřeší a osob ztrátou přístřeší ohrožených.

Vybudování specializovaných ambulantních lékařských zařízení pro osoby bez přístřeší je odpovědí na současnou neutěšenou zdravotní situaci této cílové skupiny (neuspokojivý zdravotní stav v kombinaci s nedostupnou zdravotní péčí) a zároveň nabídkou primární prevence s dopadem snižování šíření nakažlivých chorob a snižování rizika invalidizace cílové skupiny. Inovativnost spočívá také v zajišťování návštěv osob bez přístřeší v jejich přirozeném prostředí, tzn. přímo na ulici, a zvýšeném zájmu pracovníků o sociální situaci jedince. Návaznost na sociální služby a komunikace se sociálními pracovníky je klíčová k celkovému uzdravení člověka.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.6.e Podpora terénní sociální práce (vyhledávání a práce s ohroženými v terénu) k zajištění poskytování informací, poradenství a usnadnění vyhledání potřebných a odpovídajících zdravotnických či sociálních služeb;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

Od března 2018 je řešen projekt VÚPSV TL01000229 Provádění depistáže a následné stanovení cílů pomoci sociálními pracovníky obecních úřadů, jehož jedním z výstupů je metodika pro sociální pracovníky obecních úřadů k provádění depistáže jako standardní metody pro vyhledávání ohrožených osob. Pro MPSV budou výstupy projektu podkladem ke tvorbě dalších metodických materiálů, které podpoří rozšíření oblasti působení sociální práce v oblasti sociální prevence metodou depistáže. Potřebnost metodiky je odůvodněná, neboť role obcí je v oblasti výkonu sociální práce klíčová.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.6.f Podpora služeb na sociálně zdravotním pomezí s cílem zajistit dostupnost těchto služeb.

Gestor: MPSV, MZ

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Neplněno.

Propojení oblasti zdravotně sociálního pomezí se ministr zdravotnictví a ministryně práce a sociálních věcí rozhodli realizovat formou změnového zákona (zákon č. 372/2011 Sb., zákon č. 108/2006 Sb., zákon č. 48/1997 Sb., případně i dalších). Obě ministerstva vypracovala své teze systémových změn a návrhy na úpravu zákonů a počátkem roku 2020 pokračovala jednání mezi MPSV a MZ na oblastech, kde nepanovala shoda. MZ předložilo do připomínkového řízení návrh na úpravu zákona o zdravotních službách, který měl za cíl úpravy v oblasti poskytování zdravotní péče v sociálních službách. MPSV s předloženým návrhem zásadně nesouhlasilo, a bylo připraveno k dalším jednáním, avšak vzhledem k nastalé epidemiologické situaci a nutnosti obou aktérů řešit aktuální výzvy v souvislosti s pandemií onemocnění novým typem koronaviru, byla jednání k této problematice přerušena. MPSV vyvíjelo v roce 2020 úsilí v oblasti sociálně-zdravotního pomezí k zvládnutí epidemie onemocnění COVID-19 v sociálních službách, s cílem ochránit zejména nejzranitelnější skupinu obyvatel tzn. klienty pobytových sociálních služeb.

MPSV tak společně s MZ a dalšími aktéry operativně řešili problémy, se kterými se při zajišťování odpovídajících podmínek potýkali poskytovatelé sociálních služeb, a to zejména s ohledem na zajištění preventivních opatření a ochrany života a zdraví jak klientů, tak i pracovníků.

Problematika plnění zdravotně sociálních služeb je na MZ řešena na více úrovních. MZ na přípravě novely zákona o sociálních službách aktivně spolupracovalo jako člen mezirezortní pracovní skupiny v rámci mezirezortního připomínkového řízení.

MZ v rámci Zdraví 2020 vypracovalo Národní strategii ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí akční plán Zvýšení kvality, dostupnosti a efektivity následné, dlouhodobé a domácí péče a zároveň probíhala intenzivní jednání s MPSV ohledně tématu zdravotně sociálního pomezí (viz plnění bodu 5.2.2e).

V prosinci 2019 MZ uveřejnilo ve věstníku MZ a na internetových stránkách MZ metodické doporučení, ve kterém jsou jasně dané indikace pacienta k nejvhodnější formě zdravotní péče. Na tomto metodickém doporučení participuje pracovní skupina Pro následnou a dlouhodobou zdravotní péči na MZ.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

3.7 Plnění opatření v oblasti zajištění slušných životních podmínek

Každý člověk má v rámci komplexního a soudržného úsilí v boji proti sociálnímu vyloučení právo na prostředky a sociální pomoc dostatečné pro *důstojný život*²⁵. Prvořadým faktorem, který má přispívat k začleňování osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením do společnosti a zajistit důstojný život, je účast na trhu práce spolu s nástroji garance adekvátního příjmu. Dokladem tohoto závěru je riziko chudoby zaměstnaných osob, která se projevuje též nevhodnými či nekvalitními pracovními podmínkami či nejistotou zaměstnání.

Komplementárně s politikou zaměstnanosti působí v těchto oblastech chudoby a sociálního vyloučení, které nelze z různých důvodů řešit nebo zcela vyřešit integrací na trhu práce, další elementy sociální ochrany – pojistné a nepojistné dávkové systémy. Důležitá je též bezproblémová administrace systému výplaty dávek. Podpora adekvátního příjmu zahrnuje i pomoc osobám v přístupu k němu, což zdůrazňuje význam sociální práce, a to již při předcházení vzniku nepříznivé sociální situace.

Strategie upozornila na zvyšování počtu osob v hmotné nouzi, které bylo doprovázeno zesílením tlaku na osoby dlouhodobě závislé na dávkách, které tvořily jejich jediný zdroj příjmu. Za negativní označila potenciální pokračování politiky fiskální konsolidace, jejímž cílem byly v první řadě úspory ve výdajích na aktivní politiku zaměstnanosti a realizace úsporných opatření v nepojistných dávkových systémech. Ve vztahu k životním nákladům upozornila na relativně nízkou, a tudíž nemotivující úroveň minimální mzdy. Za riziko označila též vysokou úroveň zadluženosti domácností, která výrazně oslabuje zainteresovanost části nezaměstnaných/neaktivních usilovat o formální zaměstnání. Věnovala se též problému nedostatečné vymahatelnosti spotřebitelských práv a nízké úrovni finanční gramotnosti v ČR.

²⁵ Doporučení Komise ze dne 3. října 2008 o aktivním začleňování osob vyloučených z trhu práce (2008/867/ES).

Cíl: Zajistit adekvátní příjem a prevenci ztráty příjmu pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené

Opatření: 3.7.a Doprovázení politiky fiskální konsolidace vhodnými prorůstovými opatřeními a posilováním zaměstnanosti, což umožní poskytování adekvátní podpory ohroženým skupinám, jejich zapojení na trhu práce, vytvoření dostatečných disponibilních zdrojů pro pasivní sociální ochranu;

Gestor: MPSV, MPO, MF

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Dle MPSV je zvyšování zaměstnanosti a zabezpečování dostatečné příjmové ochrany zaměstnanců a s ní souvisejícího sociálního zabezpečení dále podporováno průběžnými úpravami v oblasti minimální mzdy. Nařízením vlády č. 487/2020 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, došlo s účinností od 1. ledna 2021 ke zvýšení základní sazby minimální mzdy (pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin) na **15 200 Kč** za měsíc, resp. 90,50 Kč za hodinu. V návaznosti na zvýšení základní sazby minimální mzdy dochází též ke zvýšení jednotlivých sazeb nejnižších úrovní zaručené mzdy. Plán legislativních prací vlády pro rok 2021 předpokládá další změnu nařízení vlády č. 567/2006 Sb. s účinností od 1. ledna 2022.

Opatření v části disponibilních zdrojů pro sociální ochranu je plněno. Výdaje na nepojistné sociální dávky, jimiž jsou podporovány příjmy osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených, jsou mandatorními výdaji státního rozpočtu. Od 1. dubna 2020 došlo (nařízením vlády č. 61/2020 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima) k valorizaci životního a existenčního minima o 13,2 %. Životní minimum jednotlivce se tak zvýšilo o 450 Kč na 3 860 Kč za měsíc a existenční minimum o 290 Kč na 2 490 Kč za měsíc. U rodiče samoživitele s jedním dítětem do 6 let vzrostlo životní minimum společně posuzovaných osob o 640 Kč na 5 520 Kč. U čtyřčlenné úplné rodiny s dětmi ve věku 8-10 let se životní minimum zvýšilo o 1 340 Kč na 11 590 Kč.

V působnosti MPO jsou vhodnými prorůstovými opatřeními především podpory poskytované formou dotací a finančních nástrojů na realizaci podnikatelských projektů ve zpracovatelském průmyslu a službách v rámci programů Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost.

MF se na plnění tohoto opatření podílelo stejně jako v předchozích letech z počátku roku 2020 podporou hospodářského růstu České republiky, což s sebou nese mimo jiné vyšší nabídku pracovních míst a s tím související nízkou mírou nezaměstnanosti. Od března 2020 však vzhledem k nutnosti zavádění opatření pro zamezení šíření epidemie COVID-19 bylo nutné přistoupit k různým druhům kompenzací pro zaměstnance a podnikatele tak, aby nepříznivé dopady zaváděných opatření byly zmírněny a zároveň byl udržen maximální možný hospodářský výkon. I přesto však MF nadále podporovalo a podporuje růst důchodů a platů především ve vybraných sférách veřejné sféry.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.7.b Zvyšovat informovanost o možnostech a mezích pomoci, kterou skýtají sociální dávkové systémy;

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Informace o sociálních situacích, které řeší nepojistné dávkové systémy, o podmínkách nároku na dávky, řízení o žádostech atd., jsou zveřejněny na webu MPSV:

- <https://www.uradprace.cz/web/cz/socialni-poradce>;
- <https://www.mpsv.cz/web/cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>;
- <https://www.mpsv.cz/web/cz/statni-socialni-podpora>.

MPSV tyto informace pravidelně aktualizuje.

V roce 2020 probíhal systémový projekt MPSV „Implementace politiky stárnutí na krajích“ (projekt bude realizován do poloviny roku 2022 a je financován z Evropského sociálního fondu). Jednou z jeho klíčových aktivit je vytvoření pozice krajských koordinátorů politiky stárnutí. Pozice koordinátorů byly vytvořeny již ze začátku projektu v roce 2017 a jednou z širokého spektra jejich činnosti je poradenství cílové skupině seniorů. Krajský koordinátor se vyzná v nabídce sociálních služeb, doporučí, o jaké sociální dávky je možné žádat, poradí, co dělat při ztrátě zaměstnání v předdůchodovém věku. V případě potřeby zprostředkuje odbornou pomoc.

ÚP ČR informuje občany o možnostech a mezích v oblasti dávkových systémů i nadále prostřednictvím tištěných brožur, letáků, které jsou dostupné na kontaktních pracovištích ÚP ČR a dále také prostřednictvím videospotů, podrobných informací na portálu ÚP ČR včetně vyplněných vzorů jednotlivých formulářů k nepojistným sociálním dávkám. Aktuální informace a změny jsou ad hoc vydávány prostřednictvím tiskových zpráv ÚP ČR. Běžně jsou občanům podávány informace k možnostem v oblasti dávkových systémů při návštěvě na Kontaktním pracovišti ÚP ČR prostřednictvím základního poradenství. V roce 2020 v době pandemie způsobené onemocněním COVID – 19 bylo základní poradenství poskytováno telefonicky a také prostřednictvím emailové komunikace. V rámci potřeb např. při novelizacích zákonů v dávkových systémech jsou informace vyvěšovány v rámci Kontaktních pracovišť ÚP na nástěnkách.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.7.c Zkvalitnit informace o vyplácených dávkách a jejich příjemcích tak, aby se mohly využít k včasné identifikaci koncentrace sociálních problémů a k formulaci návrhů opatření a hodnocení jejich dopadů;

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV uvádí, že údaje o vyplácených dávkách a jejich příjemcích jsou využívány k identifikaci sociálních problémů a k formulaci návrhů opatření a hodnocení jejich dopadů. Kvalita a včasnost informací je závislá mimo jiné na informačních systémech.

ÚP ČR si nadále pravidelně statisticky sleduje údaje o vyplácených dávkách a jejich příjemcích. Údaje jsou sledovány prostřednictvím informačních systémů. Pracovní skupiny, které jsou tvořeny zástupci ÚP ČR, MPSV a OK systému společně vytváří provázání všech informačních systémů, aby získávaná data byla rozsáhlejší a více detekovala možný vznik sociálních problémů.

V rámci zkvalitnění sociální práce s příjemci dávek se statisticky sledují provedená sociální šetření a šetření v místě. Šetření v roce 2020 z důvodu pandemie byla vykonávána v omezené míře, tzn. vždy s ohledem na ochranu klientů i zaměstnanců a v závislosti na vyhlášený nouzový stav Vládou ČR.

GŘ ÚP v roce 2020 pravidelně monitoruje vydaná a účinná opatření obecné povahy. Dle ustanovení § 33 odst. 9 zákona o pomoci v hmotné nouzi, nárok na doplatek na bydlení nevznikne, pokud se byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení nachází v oblasti se zvýšeným výskytem nežádoucích jevů vyhlášené opatřením obecné povahy.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.7.d Udržovat a kultivovat systém státní sociální podpory a v souladu se strategickými cíli v oblasti zaměstnanosti zvyšovat dostupnost zařízení služeb péče o děti;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Opatření v části týkající se systému státní sociální podpory je plněno. Dokladem kultivace státní sociální podpory v roce 2020 byla realizace zvýšení příspěvku na bydlení vlivem zvýšení normativních nákladů na bydlení, z nichž se dávka vypočítává. Stalo se tak s účinností od 1. ledna 2020 na základě nařízení vlády č. 349/2019 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2020 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva a částek normativních nákladů na bydlení. Dále nabyla účinnosti novela zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, která od 1. ledna 2020 zvýšila celkovou částku rodičovského příspěvku z 220 000 Kč na 300 000 Kč (v případě dvojčat a vícero dětí z 330 000 Kč na 450 000 Kč), stanovila novou maximální hranici čerpání měsíční dávky pro nemocensky nepojištěné rodiče ve výši 10 000 Kč (dříve 7 600 Kč) a navýšila měsíční limit pro umístění dětí do 2 let v zařízení ze 46 hodin na 92 hodin.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.7.e Hledat možnosti, jak při poskytování dávek prohlubovat působení aktivizačních prvků a přispívat k začlenění na trhu práce;

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Dle MPSV je opatření plněno. Systém pomoci v hmotné nouzi aktivizační prvky obsahuje. Tradičním motivačním principem pro osoby v hmotné nouzi nalézt si zaměstnání je, že příjem z výdělečné činnosti se pro účely nároku a výše dávek PvhN započítává pouze ze 70 %. Snaha o prohloubení působení aktivizačních prvků a motivace k začlenění na trhu práce má rovněž podobu bonifikace veřejné služby či pracovní aktivity jako takové, kdy v rámci systému pomoci v hmotné nouzi je osobám dlouhodobě pobírajícím příspěvek na živobytí nabízena veřejná služba a další aktivity podporující návrat příjemců dávky na trh práce s pozitivními dopady na výši dávky. Cílem tohoto opatření je zvýšit motivaci příjemců sociálních dávek řešit svoji nepříznivou situaci prostřednictvím aktivního přístupu k výkonu pracovní činnosti, včetně sekundárního dopadu na cílovou skupinu v podobě získání (obnovení) pracovních a sociálních návyků.

ÚP ČR přijal na počátku roku 2016 vnitřní řídicí akty zaměřené na posílení meziútvárové spolupráce zaměřené na intenzivní poskytování zprostředkovatelských a poradenských služeb pro klienty pobírající některé ze sociálních dávek.

Cílem této nastavené spolupráce je zařazení těchto klientů na trh práce i za pomoci nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti – veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa. Případně jsou tito klienti prioritně zařazováni do projektů Evropského sociálního fondu. Útvary ZAM a NSD velice intenzivně spolupracují od roku 2016. Zaměstnanci obou útvarů se řídí platnými VŘA, které byly ke spolupráci vydány, a jsou stále účinné, tj. Směrnice generální ředitelky č. 2/2016 „Pravidla spolupráce útvarů zaměstnanosti a útvarů NSD (hmotné nouze) Úřadu práce České republiky“ a Sdělení ředitele Odboru zaměstnanosti a ředitelky Odboru pro sociální věci Generálního ředitelství ÚP ČR č. 7/2017 „Realizace rozšířených kontaktů s UoZ pobírajících dávky HN“. Účelem je cílená práce se společným klientem a specifikace jednotlivých kroků k dosažení jeho zaměstnatelnosti nebo přímo nástupu do zaměstnání.

Cílovou vybranou skupinou za účelem intenzivního zprostředkovávání vhodného zaměstnání, jsou UoZ pobírající dávky PvHN, kteří jsou ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností, ztrátou pracovních návyků a UoZ, u kterých mohou vznikat pochybnosti o výši jimi přiznávaných příjmů pro účely posouzení nároku na dávky PvHN s předpokladem jejich možné zaměstnatelnosti.

GŘ ÚP ČR byl vydán VŘA Sdělení č. 3/2019 „Implementace poradenského nástroje „Frýdlantské dny“ do praxe Úřadu práce České republiky“ s účinností od 18. 3. 2019, jehož cílem je propojení nástrojů základního sociálního poradenství k zajištění základních potřeb uchazečů o zaměstnání, současně pobírajících dávky PvHN a poradenských činností směřujících k návratu uchazeče o zaměstnání na trh práce a vymanění se ze závislosti na dávkách PvHN, a to i ve spolupráci se sociálními pracovníky OÚ za aktivní účasti uchazeče o zaměstnání.

V neposlední řadě Směrnice generální ředitelky č. 4/2017 Postup ÚP ČR při realizaci veřejné služby, účinná od 1. 2. 2017 stanovuje postup při realizaci veřejné služby.

Pandemie v důsledku onemocnění COVID – 19 způsobila i omezení výkonu veřejné služby a také aktivní osobní účasti uchazeče o zaměstnání v rámci Implementace poradenského nástroje „Frýdlantské dny“.

Předávání informací v rámci útvarů zaměstnanosti a útvarů hmotné nouze probíhala v roce 2020 v pravidelných měsíčních intervalech. Došlo pouze k omezenému osobnímu setkávání z důvodu vzájemné ochrany zaměstnanců.

V roce 2020 komunikace s klienty probíhala v důsledku pandemie způsobené onemocněním COVID – 19 telefonicky a také prostřednictvím emailové komunikace. Byl omezen z uvedeného důvodu osobní kontakt.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.7.f Podpora účasti uchazečů a zájemců o zaměstnání v aktivitách zaměřených na zvýšení finanční gramotnosti;

Gestor: ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

ÚP ČR uvádí, že uchazeči a zájemci o zaměstnání jsou zařazováni do poradenských programů, ve kterých je přímo téma finanční gramotnosti požadovanou obsahovou náplní.

Výběr uchazečů a zájemců o zaměstnání probíhá ve spolupráce s odděleními nepojistných sociálních dávek – do těchto programů jsou tedy zařazováni prioritně klienti, u kterých je vhodné zvýšit finanční gramotnost.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.7.g Podpora systému finančního vzdělávání – žáci základních a středních škol, pedagogové, odborníci, veřejnost;

Gestor: MŠMT

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Finanční gramotnost (FG) dle MŠMT je ve vzdělávání povinnou součástí rámcových vzdělávacích programů (RVP), podle nichž si školy v souladu s RVP vytvářejí vlastní konkretizované školní vzdělávací programy (ŠVP), na jejichž základě se pak v praxi konkrétně vyučuje.

Vláda schválila dne 13. ledna 2020 Národní strategii finančního vzdělávání 2.0 (NSFV 2.0), kterou zpracovalo Ministerstvo financí (MF)²⁶. NSFV 2.0 vytyčuje základní směr, jímž by se finanční vzdělávání v České republice (ČR) mělo v příštích letech ubírat. Výuka FG na základních a středních školách, která již úspěšně funguje řadu let, nadále pro jejich žáky pokračuje. NSFV 2.0 rozšiřuje záběr finančního vzdělávání o vybrané skupiny dospělé populace (zaměřuje se na sociálně ohrožené skupiny, jako jsou senioři, lidé čerpající pomoc v hmotné nouzi, či nezaměstnaní, tak i na ty, kteří těmto ohroženým občanům pomáhají – např. sociální pracovníky, zaměstnance úřadů práce, policisty apod.). Úloha jednotlivých aktérů finančního vzdělávání je v dokumentu zřetelně vymezena.

²⁶ Předložení Strategie bylo v souladu s Programovým prohlášením vlády.

MŠMT dle NFSV 2.0 mj. explicitně podporuje zařazení finančního vzdělávání pro budoucí sociální a pedagogické pracovníky na vyšších odborných a vysokých školách.

MF provedlo v lednu r. 2020 měření FG dospělé populace v ČR, které navazuje na předchozí výzkumy z let 2010 a 2015 a vychází z NFSV 2.0. Výsledky měření ukazují na mírně rostoucí FG v ČR, v mezinárodním srovnání (země OECD a některé další) se ČR pohybuje v průměru. Výsledky měření využije MF (a další instituce) při zacílení budoucích finančně vzdělávacích aktivit. Došlo ke zlepšení tzv. ekonomické zodpovědnosti, která vyjadřuje obecné postoje občanů k financím, zachycuje jejich nákupní chování a také rozhodování na finančním trhu, naopak finanční znalosti stagnují. Lépe a uvážlivěji hospodaříme v domácnosti s financemi, jsme obezřetnější při sjednávání smluv a máme lepší povědomí o svých právech. Naopak mezery máme v základních početních dovednostech a znalosti důležitých pojmů z oblasti úvěrů a půjček (úročení, RPSN, p.a)²⁷.

MŠMT vydalo k 1. září 2020 aktualizované RVP středního odborného vzdělávání kategorie dosaženého vzdělání J, E, H, L0, L5, M a P stanovené v nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. V rámci realizovaných změn došlo též k úpravě Ekonomického vzdělávání, v němž byl zohledněn revidovaný standard FG z roku 2017²⁸. Školy mají povinnost upravit ŠVP (ve vazbě na aktualizace RVP) a zahájit podle nich vzdělávání nejpozději od 1. září 2022 počínaje prvním ročníkem²⁹.

Pedagogům je poskytována kontinuálně pro výuku FG široká metodická podpora. Vytvořené zdroje, na nichž se podílel Národní vzdělávací institut České republiky (NPI ČR)³⁰, ostatní přímo řízená organizace MŠMT, a další inspirativní materiály jsou umístěny na Metodickém portále www.rvp.cz. Dále pak i v digifoliu FG (viz <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>), které je dle možností průběžně doplňováno.

Učitelé aktualizují výuku, aplikují aktivizující a názorné metody výuky umožňující snazší pochopení učiva. Žáci jsou pro výuku zpravidla motivovaní a mají o ni zájem. Školy využívají ve své kompetenci při dodržení principů finančního vzdělávání (objektivita, nezávislost, odbornost, zacílení) a standardu FG často nabídky spolupráce s různými finančními institucemi a jejich odborníky.

FG byla zapracována do Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023 a zároveň ve Strategii 2030+ jako jedna z priorit MŠMT.

²⁷ Viz <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/mereni-financni-gramotnosti-2020-3302>

²⁸ Obecně mohly podle revidovaného (inovovaného) standardu FG školy okamžitě vyučovat na dobrovolném základě.

²⁹ Na proces aktualizací RVP ve středním odborném vzdělávání posléze navází komplexní revize RVP (pro střední všeobecné i střední odborné vzdělávání).

³⁰ NPI ČR vznikl k 1. 1. 2020 transformací bývalých 2 ostatních přímo řízených organizací MŠMT, a to NÚV a NIDV.

Reálná zkušenost z distančního způsobu vzdělávání v období pandemie koronaviru dokazuje, jak důležitá je oblast cíleného finančního vzdělávání, o to více při omezených disponibilních finančních zdrojích (ve společnosti, firmách, rodinách a u jednotlivců).

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.7.j Důsledně se zaměřit na odhalování, prověřování a vyšetřování trestných činů v oblasti lichvy;

Gestor: MV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Problematika lichvy je primárně v gesci Služby kriminální policie a vyšetřování, která se zaměřuje nejen na trestní a jinou protiprávní činnost páchanou na sociálně vyloučených skupinách obyvatel, ale také na protiprávní činnost páchanou těmito skupinami.

Primárně se problematice věnují zejména styční důstojníci pro menšiny a členové jejich pracovních skupin jednotlivých krajských ředitelství Policie ČR. Kontinuálně mapují a monitorují sociálně vyloučené lokality včetně zaznamenaných sociálně patologických jevů a kriminality. Současně pravidelně absolvují školení a sami pak ve svém obvodu vyhledávají potenciálně ohrožené osoby, se kterými se poté snaží pracovat.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.7.k Rozvoj a podpora programů materiální pomoci pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

Operační program potravinové a materiální pomoci (OP PMP) dosahuje cílové skupiny osob bez domova prostřednictvím projektu MPSV „Potravinová a materiální pomoc nejchudším osobám II“.

Operační program potravinová a materiální pomoc má tři specifické cíle:

- Specifický cíl I – Potravinová pomoc dětem v hmotné nouzi – Obědy do škol;
- Specifický cíl II – Potravinová deprivace osob a domácností ve vážné sociální nouzi;
- Specifický cíl III – Materiální deprivace osob a domácností ve vážné sociální nouzi.
- Specifický cíl II a III – během roku 2020 pokračovala distribuce pomoci. Byly zajištěny nové veřejné zakázky na všechny typy komodit. Alokace Výzvy byla navýšena na 412 105 300 Kč. Podle odezvy cílové skupiny byl aktualizován seznam komodit, nově byly zařazeny školní pomůcky, vzhledem k probíhající epidemii byly distribuovány i zdravotnické pomůcky.

K 30. 9. 2020 využilo potravinovou pomoc více než 280 tisíc unikátně podpořených osob (materiální 240 tisíc). K 30. 11. 2020 bylo celkem vyčerpáno 336 749 260 Kč, což tvoří 82 % rozpočtu projektu.

COVID 19 a opatření s ním spojená výrazně ovlivňují průběh projektů OP PMP. V SC I během první jarní vlny nebylo od uzavření škol v březnu 2020 takřka vůbec čerpáno. Cílová skupina byla ÚP ČR informována o možnostech využití SC II a III. V podzimním a zimním období některé školy nabízejí dětem možnost odběru obědů, umožněno je to i dětem podpořeným projekty OP PMP. SC II a III zaznamenaly zvýšený zájem o všechny typy komodit, MPSV průběžně monitorovalo, zda je dostatečná frekvence i objem závozů. Za zvýšených hygienických opatření distribuce stále pokračovala, poskytovány byly i hygienické a ochranné prostředky (např. roušky).

Realizace opatření OP PMP má neutrální dopad na postavení žen a mužů. Podle šetření pomoci z programu využívá 43 % žen a 57 % mužů.

Opatření: 3.7.I Podpora poradenských a právních aktivit za účelem řešení zadlužení včetně bezplatného právního poradenství na místní úrovni;

Gestor: MPSV, MSp

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Plněno částečně.

Uchazečům a zájemcům o zaměstnání je poskytováno bezplatné právní poradenství za účelem řešení zadlužení v rámci individuálního i skupinového poradenství na ÚP ČR.

Oddělení aktivní politiky zaměstnanosti GŘ ÚP ČR uvádí zásadní změny oproti minulému roku.

Realizace nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen „APZ“) cílí na podporu zaměstnání osob, které se jsou definovány v ustanovení §33 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a předmětnými metodickými akty MPSV a ÚP ČR. Osoby, tedy uchazeči o zaměstnání, kterým je věnována zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání, tedy i opatření a nástroje jsou dlouhodobě evidovány uchazeči o zaměstnání, osoby se zdravotním postižením, osoby bez dostatečné praxe nebo osoby v starší 50 let věku, osoby pečující o osobu blízkou a osoby s kumulací různých znevýhodnění. Skupiny uchazečů o zaměstnání tedy nejsou definovány s ohledem na pohlaví osob, jedinou takovou skupinou mohou být matky vracející se na trh práce po rodičovské dovolené, ale dnes zůstávají s dětmi po dobu mateřské dovolené i otci, takže ani tato skupina nemá jednoznačné genderové zařazení.

Nástroje a opatření APZ se snaží usnadnit vstup nebo návrat znevýhodněným uchazečům na trh práce, působí preventivně před dlouhodobou nezaměstnaností, ztrátou pracovních a společenských návyků, a tedy brání sociálnímu vyloučení nezaměstnaných osob.

Dle MSp VS ČR umožňuje externím subjektům nabízet poradenské služby v oblasti řešení dluhů ve všech věznicích. Služby nabízí neziskové organizace v rámci svých služeb nebo v rámci projektových aktivit.

Dále VS ČR v květnu 2021 ukončí projekt „*Kontinuální práce se zadluženým klientem ve výkonu trestu odnětí svobody a po propuštění*“. Projekt je veden pod č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_008/0010229. Cílem projektu je metodicky nastavit činnosti sociálního pracovníka věznice v oblasti zvyšování úrovně finanční gramotnosti a poskytování základního dluhového poradenství pro osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a po propuštění; metodicky ošetřit vzdělávání sociálních pracovníků pracujících se zadluženými osobami ve výkonu trestu odnětí svobody a vracejících se po výkonu trestu. V rámci tohoto projektu VS ČR spolupracuje s MPSV a MHM Prahy při metodickém nastavení kontinuální práce (systémový potenciál).

V rámci epidemiologických opatření bylo nezbytné najít alternativní způsoby přímé práce s klientem nejen při jeho vzdělávání (tj. prevence proti neúměrnému zadlužování), ale i při řešení zadluženosti. Do května 2021 budou finalizovány metodické materiály k nastavení spolupráce věznic se sociálními pracovníky – sociálními kurátory, dluhovými poradci; pomocné výukové a motivační nástroje pro řešení zadluženosti a předcházení neúměrnému zadlužování – divadelní scénář, výukové programy ve verzi off-line dostupné v tabletech, učebnice a pracovní listy pro zvyšování úrovně finanční (dluhové) gramotnosti apod. Projektové aktivity budou standardizovány jako program využívaný ve věznicích ČR. V projektu bylo podpořeno 60 vězňených osob a 14 osob z řad zaměstnanců VS ČR a MHMP.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.7.m Podpora programů vzdělávání pro pracovníky pracujícími se sociálně vyloučenými a zadluženými osobami.

Gestor: ÚP ČR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V roce 2020 v důsledku pandemie způsobené onemocněním COVID – 19 bylo v rámci možností umožněno vzdělávání pracovníkům ÚP ČR e-learningovou formou. Generální ředitelství ÚP ČR bylo v roce 2020 připomínkovým místem pro vzdělávací moduly ke vzdělávání sociálního bydlení.

V roce 2020 je ve výzvě MPSV č. 03_15_008 realizován projekt s názvem Kontinuální práce se zadluženým klientem ve výkonu trestu odnětí svobody a po propuštění. Realizátorem je VS ČR. Cílem projektu je vytvořit a pilotně ověřit standardizovaný program pro řešení rizik vyplývajících ze zadluženosti u osob ve výkonu trestu odnětí svobody a dále vytvořit metodické postupy pro práci se zadluženým klientem, který využívá služeb sociální práce v době výkonu trestu odnětí svobody a po propuštění. V roce 2020 byly dílčí aktivity na podporu vzdělávání pracovníků zahrnuty do výzev pro integrované nástroje např. již dříve vyhlášených průběžné výzvy 03_16_048, 03_16_049, 03_16_052, jako součást aktivity na podporu pracovníků vykonávajících přímou práci s klienty. Podpora dané aktivity pokračovala i v roce 2020 v projektech v OPZ PO 2 IP 2.1 SC 2.1.1 ze soutěžních výzev 03_18_088 a 03_18_095, které se zaměřovaly i na podporu sociální práce na obcích, kde je pod dílčí aktivitou vzdělávání pracovníků. V roce 2020 pokračovaly v realizaci projekty ze soutěžní výzvy č. 03_17_071 se zaměřením na vzdělávání pro pracovníky, kteří pracují se sociálně vyloučenými a zadluženými osobami.

Jako doplňkovou aktivitu navázanou na rozvíjení a zkvalitňování sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení bylo možné podpořit vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách i ve výzvách č. 03_19_98 a 03_19_99. Podpora programů vzdělávání pro tyto pracovníky bude dále podporována v nově vyhlášené výzvě č. 03_20_139 a dále ve výzvě č. 03_20_137, kde je podporována zejména edukativní činnost pracovníků romských i proromských NNO.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

3.8 Plnění opatření v oblasti podpory dalším začleňujícím veřejným službám

Mezi další nástroje podporující sociální začleňování patří prevence kriminality, služby podporující sociální začleňování osob po výkonu trestu odnětí svobody, začleňující služby pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené nebo dobrovolnická služba. Je třeba podporovat též nová a alternativní (účinnější, efektivnější, udržitelnější a spravedlivější) řešení, která naplňují aktuální společenské potřeby a zároveň vytváření nových sociálních vztahů a spolupráci. Podpora opatření v jednotlivých oblastech je však systémově roztržštěná a moderní metody sociální práce zejm. u cílové skupiny závislých osob jsou aplikovány v nízké míře.

Cíl: Podpora dalších začleňujících služeb (mimo sektor sociálních služeb): Integrovaný systém kvalitních a dostupných služeb pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené postavený na stabilním systému financování; zajištění provázanosti těchto služeb s dalšími začleňujícími službami a institucemi; aplikace moderních metod sociální práce, zjišťování potřebnosti, zajištění kvality, administrace a managementu.

Opatření: 3.8.a Zajistit podporu organizačním změnám vedoucím k integrovanému systému začleňujících služeb;

Gestor: ÚV v přímé spolupráci s MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

ÚV ČR uvádí, že v květnu 2019 byla vládou přijata Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 (dále NSZ 2019–2027) jako klíčový koncepční dokument vlády ČR a zároveň programové vyjádření záměrů a postupu vlády při uplatňování opatření za účelem předcházení a snižování škod vyplývajících z užívání návykových látek, patologického hráčství a nadužívání moderních technologií v české společnosti. NSZ 2019–2027 se zaměřuje prioritně na následující oblasti:

- posílení prevence a zvýšení informovanosti,
- zajištění kvalitní a dostupné sítě adiktologických služeb,
- efektivní regulace trhů s návykovými látkami a závislostními produkty,
- posílení řízení, koordinace a efektivní financování protidrogové politiky,
- nově a podrobněji se zaměří na nadužívání psychoaktivních léčivých přípravků, nadužívání moderních technologií a problematiku konopí a kanabinoidů.

V návaznosti byl přijat Akční plán realizace NSZ na období 2019-2021, který detailně stanovuje plánované postupy pro naplňování cílů NSZ.

Vláda v r. 2019 rozhodla na návrh Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky o centralizaci finančních prostředků, a to sloučením finančních prostředků určených pro dotační programy protidrogové politiky v rámci státní správy (ministerstvo zdravotnictví, ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) do rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR.

Zároveň došlo na základě usnesení RVKPP č. 02/1120 ze dne 5.11. 2020 a následně na základě usnesení vlády č. 1313 ze dne 14.12. 2020 k rozšíření členství v Radě o zástupce Svazu měst a obcí, Ministerstva pro místní rozvoj, policejního prezidenta a zástupce patientských organizací.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.8.b Zajistit podporu aplikace moderních metod financování, zjišťování potřebnosti a zajištění kvality, dostupnosti a provázanosti jako systémových opatření na všech úrovních;

Gestor: ÚV v přímé spolupráci s MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

ÚV ČR je realizátorem projektu Systémová podpora rozvoje adiktologických služeb v rámci integrované protidrogové politiky (dále „projekt IPs RAS“) financovaného z OPZ. Projekt byl zahájen v září 2016. Jde o pětiletý projekt, který je prvním samostatným a velkým projektem v ČR financovaným z ESIF v oblasti protidrogové politiky a řešení problémů spojených se závislostmi a závislostním chováním. Projekt si klade za cíl systematizaci a koncepční rozvoj služeb, programů a dalších nástrojů naplňujících protidrogovou politiku ČR, vypracování vize dalšího vývoje protidrogové politiky zaměřené na snížení dopadů užívání návykových látek a hazardního hraní na společnost a její začlenění do politického a odborného vývoje, jímž ČR (a Evropa) v oblasti závislostí prošla a prochází. Hlavním cílem projektu je vytvoření nového strukturního rámce pro adiktologické služby a nového integrovaného systému kvalitních a dostupných adiktologických služeb postaveného na jasném kompetenčním zakotvení v soustavě veřejných služeb a na stabilním systému financování.

V rámci projektu byly prozatím zrevidovány systémové nástroje a dostupnost adiktologických služeb s ohledem na jejich vícezdrojové financování, plánování sítí, systém evidence a ověřování kvality, identifikovány nedostatky s cílem minimalizovat je a s ohledem na aktuální stav poznatků v daných oblastech s cílem harmonizovat je s obdobnými nástroji ve zdravotní a sociální oblasti a poté je inovovat, případně vytvořit nové.

V oblasti zajištění kvality probíhá proces certifikací odborné způsobilosti adiktologických služeb pro uživatele drog, závislé a patologické hráče, který dokládá, že poskytovatel služeb zajišťuje péči cílové skupině na odborné úrovni v souladu s obecně uznávanými kritérii stanovenými ve Standardech odborné způsobilosti pro zařízení a programy poskytující adiktologické odborné služby.

V oblasti kvality služeb se dále v rámci projektu IPs RAS pokračovalo v revizi Standardů odborné způsobilosti adiktologických služeb. V roce 2020 došlo k dokončení základního návrhu podoby nových Standardů, včetně systému hodnocení kvality certifikačními týmy při místních šetřeních, byla provedena první modelová mikropilotáž v nově definovaných typech adiktologických služeb. Ke konci roku byl dokument podroben připomínkování z řad odborné veřejnosti, které budou dále zapracovávány.

Na základě jednotlivých analýz zpracovaných v průběhu realizace projektu a závěrů ze všech klíčových aktivit se zpracovává Návrh komplexu změn ve strukturním rámci adiktologických služeb a evaluace s cílem připravit nový integrovaný strukturní rámec a nové institucionální uspořádání koordinačních mechanismů se zaměřením nejen na nelegální drogy, ale i na drogy legální a také nelátkové závislosti, navrhnout komplexní změny ve strukturním rámci poskytovaných adiktologických služeb.

V přípravě je zároveň materiál Koncepce rozvoje adiktologických služeb v České republice, který byl vytvořen v rámci projektu „*Systémová podpora rozvoje adiktologických služeb v rámci integrované protidrogové politiky*“ (IPs RAS). Cílem koncepce je mimo jiné definovat východiska a principy, ze kterých adiktologické služby v ČR vycházejí, resp. na kterých jsou postaveny. Dokument má zároveň za cíl stanovit a popsat typologii adiktologických služeb a kritéria jejich poskytování a rovněž určuje základní metodologické principy způsobu tvorby a podoby sítě adiktologických služeb a systému jejího financování. Koncepce zároveň reflektuje současnou realitu, ve které se adiktologické služby většinou nachází na pomezí systému sociálních služeb a systému zdravotních služeb. Předložení finálního znění koncepce Radě vlády pro koordinaci protidrogové politiky se předpokládá v průběhu roku 2021.

MPSV odkazuje na Opatření 3.2 f

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.8.c Zajistit podporu aplikace moderních metod sociální práce s klienty např. case/care management, zavádění alternativních nebo inovativních metod sociální a terapeutické práce s klienty např. zaměřených na kompenzaci nedostatečných sociálních dovedností, self-management, udržení rodinných vazeb v průběhu léčby jedince;

Gestor: MPSV

Termín: Od roku 2014

Stanovisko KSZ: Plně částečně.

V roce 2020 na MPSV pokračovala realizace projektů se zaměřením na podporu zavádění specifických metod sociální práce z dříve vyhlášených výzev pro integrované nástroje např. průběžné výzvy č. 03_16_048 (ITI), 03_16_049 (IPRÚ), 03_16_052 (KPSVL).

Realizace pokračovala i v projektech v OPZ PO 2 IP 2.1 SC 2.1.1 v soutěžních výzvách č. 03_18_088 a 03_18_095 se zaměřením na podporu sociální práce na obcích jak mimo hl. m. Prahu, tak přímo na území hl. m. Prahy. V rámci těchto projektů je podpora zaměřena na využití specifických metod a technik sociální práce.

Dále byla v roce 2020 nově vyhlášena výzva č. 03_20_139 Podpora sociálního začleňování v Praze, kde jedna z podporovaných aktivit směřovala do posílení case managementu a mezi-agenturní spolupráce ve výkonu sociální práce na městských částech.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.8.e Podpora síťování a zabezpečení spolupráce s návaznými službami a institucemi na místní úrovni;

Gestor: MPSV ve spolupráci s ÚV a MV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV odkazuje na plnění opatření 2.a.

MV přistupuje k tomuto problému průřezově, podrobně viz v opatření 2a a 3.8.g. Na tuto oblast se mimo jiné zaměřuje i činnost Asistentů prevence kriminality, kteří působících zejména v sociálně vyloučených lokalitách, blíže viz text k opatření 3.8.h.

Odbor protidrogové politiky ÚV ČR se zároveň na plnění tohoto úkolu podílí několika způsoby:

Vertikální koordinací protidrogové politiky, do které jsou zapojeni zástupci krajů a obcí³¹, a to:

1. financováním projektů poskytovatelů služeb, mezi jejichž činnosti patří síťování s návaznými službami;
2. realizací systémového projektu Systémová podpora rozvoje adiktologických služeb v rámci integrované protidrogové politiky financovaného z OPZ dokončil realizaci první části nadlimitní veřejné zakázky Tvorba Metodiky moderních metod sociální práce a síťování, jejímž výstupem byla Metodika moderních metod sociální práce a síťování. Metodika je veřejně přístupná na stránkách projektu rozvojadiktologickychsluzeb.cz. V oblasti zvyšování kompetencí pracovníků v adiktologických službách a vybraných pracovníků veřejné správy se projekt zaměřuje na podporu rozvoje kvality a udržitelnosti metodického vedení a vzdělávání věcně příslušných pracovníků na základě integrované protidrogové politiky se zohledněním zkušeností institucí veřejné správy i samosprávy, které často přicházejí do přímého styku s osobami ohroženými závislostmi, a ověřením moderních metod sociální práce a rozvoje kompetencí pracovníků vybraných profesí.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

³¹K nalezení na internetových stránkách: www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/koordinace/koordinaceprotidrogove-politikyna-narodni-urovni-157310/

Opatření: 3.8.f Zajišťovat podporu službám pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené;

Gestor: ÚV v přímé spolupráci s MPSV a MZ

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Podpora službám ze strany ÚV je zajišťována v rámci dotačního řízení na projekty protidrogové politiky, který administruje Odbor protidrogové politiky. Pro r. 2020 byla vyhlášena dvě kola dotačního řízení. V prvním kole byly zveřejněny dvě oblasti podpory – udržení a rozvoj sítě služeb a dále projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu realizace národní strategie. V rámci prvního kola dotačního řízení bylo alokováno 226,5 mil. Kč. Druhé kolo dotačního řízení bylo zaměřeno na dofinancování sítě služeb, zejména v reakci na dopady související s pandemií COVID-19. Celková alokace finančních prostředků činila 65,678 mil. Kč.

Podpora službám je nadále zajišťována také průběžně v rámci poradenství a konzultací. Zástupci zastřešujících organizací služeb jsou členy RVKPP a podílí se také na činnosti jednotlivých výborů a pracovních skupin RVKPP.

MPSV v roce 2020 v oblasti protidrogové politiky podpořilo sociální služby s celostátní a nadregionální působností ve výši více jak 70 mil. Kč. Ohledně ostatních sociálních služeb nelze v současnosti přesněji vyčíslit, neboť údaje od krajů MPSV obdrží až v průběhu měsíce března. Do dnešního dne byla celková podpora pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené poskytnuta ve výši 339 783 322 Kč., ale nutno podotknout, že částka je uvedena bez dalších finančních prostředků na kompenzaci nákladů v souvislosti s pandemií Covid 19. V roce 2019 byl celkový součet podpory na protidrogovou politiku ve výši více jak 292 mil. Kč.

V roce 2020 pokračovala realizace projektů v OPZ PO 2 IP 2.1 SC 2.1.1 ze soutěžních výzev č. 03_18_088 a 03_18_095, které se zaměřují v dílčí aktivitě na podporu programů sekundární a terciární prevence pro osoby ohrožené látkovými i nelátkovými závislostmi, pro osoby závislé na návykových látkách či procesech a na dalších rizikových chování jak mimo hl. m. Prahu, tak přímo na území hl. m. Prahy.

Nově byla v roce 2020 vyhlášena výzva č. 03_20_139 Podpora sociálního začleňování v Praze, kde z jednou podporovaných aktivit byla i podpora inovativních forem pomoci pro osoby ohrožené bezdomovectvím potýkající se s látkovou či nelátkovou závislostí na území hl. m. Prahy. V dílčí aktivitě je podporováno mezi – agenturní spolupráce organizací pracujících s touto cílovou skupinou, podpora multidisciplinárních týmu v dané oblasti, podpora partnerských projektů v sociální oblasti propojující různé úrovně veřejné správy a dalších institucí, včetně podpory zaměřené na pilotní zavedení sociálních služeb specificky zaměřených na závislé osoby bez domova (tzv. wet houses).

VS ČR se dle MSp v roce 2020 podílela (ve spolupráci s MSp a MF) na přípravě otevřené výzvy k předkládání žádostí o grant na financování projektů z Norských fondů 2014-2021: *Odborná péče o vězněné uživatele drog a její kontinuita po propuštění z výkonu trestu*. Výzva byla vyhlášena počátkem roku 2021.

Služby pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené jsou ve věznicích poskytovány jako služby zdravotní a služby nezdravotní, které mají obdobu služeb sociálních (VS ČR není registrovaným poskytovatelem sociálních služeb).

V rámci zdravotních služeb byla v roce 2020 poskytována detoxifikace, substituční léčba a soudně nařízené ochranné léčení (v ústavní i ambulantní formě). Ambulantní adiktologická péče byla poskytována celkem ve 13 věznicích prostřednictvím adiktologů. Úlohou adiktologa je poskytovat odborné zdravotní služby vězněným osobám závislým na návykových látkách nebo osobám závislostí ohroženým.

V rámci nezdravotních služeb bylo v roce 2020 poskytováno zejména dobrovolné léčení ve specializovaných oddílech, služby poraden drogové prevence a pobyt v bezdrogových zónách věznic. Nemalou měrou se v roce 2020 na službách pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené ve vězení podílely též NNO, jejichž pracovníci docházeli do věznic nebo, vzhledem k opatřením souvisejícím s COVID-19, poskytovali služby distančně (především prostřednictvím Skype). Pro osoby ohrožené závislostí, vytvořila VS ČR v roce 2020 intervenční program *Prevence vzniku adiktologické poruchy*, který bude v roce 2021 pilotně nasazen do vybraných věznic.

V roce 2020 došlo k dalšímu rozšiřování nekuřáckých zón. Celkově byly nekuřácké zóny zřízeny v šesti věznicích. VS ČR disponovala v roce 2020 5 mil. Kč finančních prostředků účelově vázaných na realizaci programu protidrogové politiky (jedná se o aktivity zajišťované zaměstnanci VS ČR nikoli externími subjekty).

MZ na plnění tohoto opatření aktivně spolupracuje, vypisuje každým rokem následující dotační tituly:

1. Národní program řešení problematiky HIV/AIDS
2. Protidrogová politika MZ: Dotační řízení MZ se vyhlašuje pro neinvestiční program „Protidrogová politika MZ“

Informace o dotačních programech pro žadatele o finanční podporu jsou uveřejňovány na internetových stránkách MZ pro příslušný dotační rok.

V rámci realizace Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí, jejímž účelem je především nastartování účinných a dlouhodobě udržitelných mechanismů ke zlepšení zdravotního stavu populace, byly vytvořeny akční plány, které blíže specifikují konkrétní cíle, odpovědnost, ukazatele, termíny plnění pro klíčová prioritní témata Národní strategie Zdraví 2020 a rámcové rozpočty.

Akční plány byly vzaty na vědomí vládou v srpnu 2015 usnesením č. 671 a měly by zajistit kontinuitu směřování péče o zdraví. Jedním z těchto akčních plánů je akční plán č. 4 Omezení zdravotně rizikového chování, který zahrnuje tři akční plány: 4a Akční plán pro vytvoření interdisciplinárního mezesortního rámce primární prevence rizikového chování u vysoce ohrožených skupin dětí v České republice, 4b Akční plán pro oblast kontroly tabáku v České republice na období 2015 až 2018 a 4c Akční plán k omezení škod způsobených alkoholem pro období 2015 - 2018. Na tyto Akční plány navazuje nový V akčních plánech ohledně tabáku a alkoholu lze nalézt i aktivity týkající se služeb pro osoby s adiktologickou poruchou.

Klíčovým dokumentem pro oblast protidrogové politiky je Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027, který Vláda ČR schválila usnesením č. 329 dne 13. května 2019, tato strategie navazuje na Národní strategii protidrogové politiky na období 2010–2018 a jejím cílem je především předcházení a snižování zejména zdravotních, sociálních, ekonomických a nehmotných škod vyplývajících z užívání návykových látek, hazardního hraní a dalšího závislostního chování a z existence legálních i nelegálních trhů s návykovými látkami, hazardním hraním a dalšími produkty se závislostním potenciálem. Implementace této strategie je zajištěna Akčním plánem realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2021, který Vláda ČR schválila 16. prosince 2019 svým usnesením č. 930 a který detailněji rozpracovává plánované postupy pro naplňování cílů. Dalším důležitým dokumentem pro oblast protidrogové politiky je Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030, který byl schválen usnesením Vlády ČR č. 817 dne 18. listopadu 2019.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.8.g Zajistit podporu začleňujícím službám pro osoby po výkonu trestu;

Gestor: MSp (PMS) ve spolupráci s MPSV, MV, MZ a ÚV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Koncepce vězeňství do roku 2025 svými aktivitami podporuje sociální začleňování osob propouštěných z věznic a vazebních věznic. K naplňování jednotlivých strategických cílů jsou zapojeny další resorty, státní a nestátní subjekty.

VS ČR, odbor výkonu vazby a trestu, se v roce 2020 podílela (ve spolupráci s MSp, MF, MPSV a PMS) na přípravě otevřené výzvy k předkládání žádostí o grant na financování projektů z Norských fondů 2014-2021: Podpora reintegrace odsouzených osob a osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody (mentoring). Výzva byla vyhlášena počátkem roku 2021.

Služby začleňující osoby po výkonu trestu jsou podporovány MSp v rámci dotačního titulu *Rozvoj probačních a resocializačních programů pro dospělé pachatele*. Účelem programů je úspěšná resocializace klientů a jejich začlenění do společnosti, podpora procesu desistence (tj. ukončení kriminálního chování) a následné snížení recidivy.

Cílovou skupinou mohou být pachatelé trestných činů v dopravě, pachatelé trestných činů vůči fyzickým osobám, pachatelé násilných trestných činů, pachatelé domácího a genderově podmíněného násilí, pachatelé ve VTOS, kteří se připravují na pevný výstup nebo na podmíněné propuštění.

Cílem programů je uvědomění si důsledků vlastního jednání a jeho dopad na osoby dotčené trestným činem, přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin, porozumění příčinám svého agresivního chování a rozpoznání spouštěčů tohoto chování, osvojení si způsobu konstruktivního zvládnání své agrese, přijetí pozitivních způsobů jednání, přijetí rodičovské odpovědnosti a zvládnání rizikových faktorů socializace.

V roce 2020 bylo v tomto dotačním titulu podpořeno 8 projektů v celkové výši 2 407 232 Kč.

Projekty podpořené v roce 2020 v rámci dotačního titulu Rozvoj probačních a resocializačních programů pro dospělé pachatele:

Tabulka č. 13

Organizace (žadatel)	Projekt	Dotace v roce 2020
Člověk v tísni, o.p.s. (Plzeň)	Na cestě k odpovědnosti	168 149,00 Kč
Společnost Podané ruce, o.p.s. (Brno)	Probační program KOMPAS	472 494,00 Kč
Diecézní charita Brno	Probační program MOST pro dospělé	231 049,00 Kč
Společnost Podané ruce, o.p.s.	Práce s klienty v konfliktu se zákonem – probační a resocializační program	453 928,00 Kč
Nomia, z.ú.	Terapeutický program narativní práce s agresí	455 723,00 Kč
Theia - krizové centrum, o.p.s.	Tvá volba	357 486,00 Kč
Člověk v tísni, o.p.s. (Olomouc)	Na cestě k odpovědnosti	197 503,00 Kč
Diakonie ČCE – Středisko křesťanské pomoci v Praze	Stop násilí	70 900,00 Kč
Celkem		2 407 232,00 Kč

Zdroj: MSp

Na prosazování rovných příležitostí žen a mužů má toto opatření neutrální dopad, služba se poskytuje fyzickým osobám bez zaměření na muže či ženy, pouze s ohledem na životní situaci, ve které se nacházejí. Na straně zaměstnanců poskytujících služby je opatření neutrální, vzhledem k tomu, že realizátoři nepreferují pro výkon a poskytování odborných služeb ženy či muže

Kromě standardních služeb PMS poskytovaných v rámci výkonu dohledu probačního úředníka a při přípravě podkladů k rozhodnutí soudu o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody dokončila PMS realizaci aktivit v rámci projektu *Křehká šance II*. Tento projekt byl financován z Evropského sociálního fondu, Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR. Od 1. května 2020 zahájila PMS nový projekt *Zpátky do života*, který je financován z Fondů EHP a Norska 2014-2021.

Projekt Křehká šance II

V dubnu 2020 byl ukončen čtyřletý projekt PMS *Křehká šance II*. V rámci projektu byly v 18 věznicích realizovány Komise pro podmíněné propuštění. Cílem bylo připravit vězněné osoby na bezpečný přechod na svobodu a zároveň komplexně a objektivně posoudit jejich připravenost na propuštění. Tříčlenná komise byla složena ze zástupců VS ČR, PMS a zástupce neziskové či jiné organizace pracující s pachateli trestných činů. Komise pro účely rozhodnutí soudu vytvořila Stanovisko k podmíněnému propuštění shrnující jak připravenost pachatele na propuštění, tak rizika, která jsou s propuštěním spojena.

Fungování Komisí bylo podle evaluace projektu kladně hodnoceno nejen ze strany odborníků, ale i samotnými odsouzenými, kteří i při negativním postoji Komise oceňovali zpětnou vazbu, které se jim dostávalo od Komise při jednání. Odbornou platformou sdružující všechny justiční složky, kterých se problematika podmíněného propuštění týká, byl na základě výsledků projektu zpracován návrh na zvedení Komisí do české praxe.

I v roce 2020 byl realizován program *Vnímám I Tebe*, který byl určen pro pachatele ve výkonu trestu odnětí svobody s cílem zvýšit odpovědnost odsouzených vůči obětem trestných činů. Program byl ke konci projektu *Křehká šance II* realizován ve spolupráci s VS ČR ve 13 věznicích a za celý projekt jej úspěšně dokončilo 367 účastníků (89 %) ve 47 bězích. Na jaře 2020 do realizace programu negativně zasáhla epidemie koronaviru a některé programy nebyly dokončeny. Program *Vnímám I Tebe* bude i po skončení projektu *Křehká šance II* nadále k dispozici ve věznicích v rámci programu zacházení a také na svobodě v rámci realizace projektu PMS *Zpátky do života*.

Model pravidelné komunikace a účinné spolupráce mezi místní veřejností, samosprávou, neziskovými organizacemi, státními orgány, podnikatelskými subjekty a věznicí na témata spojená s kriminalitou, pachateli trestných činů, oběti na principech restorativní justice rozvíjel program *Rozvoj restorativní praxe*, který byl realizován v šesti lokalitách.

Projekt Zpátky do života

V roce 2020 získala PMS finanční prostředky z Fondů EHP a Norska 2014-2021 na realizaci nového projektu *Zpátky do života* (2020-2024). V rámci projektu budou realizovány dvě aktivity – Programová centra a Probační dům.

Ve 4 soudních krajích jsou od 1. ledna 2021 provozována programová centra, jejichž hlavním cílem je poskytovat klientům PMS místně dostupné resocializační programy. Smyslem je podpořit individuální probační práci s klienty. V programových centrech bude poskytován program pro řidiče, program pro mladé pachatele násilných trestných činů, program pro mladistvé a program *Vnímám I Tebe* zaměřený na uvědomění si dopadů trestného činu a přijetí zodpovědnosti.

V rámci projektu PMS připravuje pobytový resocializační program pro podmíněně propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody – probační dům. Toto pobytové zařízení bude určené podmíněně propuštěným mužům, kterým byl ve zkušební době podmíněného propuštění uložen probační dohled a zároveň potřebují intenzivnější podporu a vedení. Při práci s nimi bude pozornost zaměřována na řešení klíčových potřeb, jako jsou bydlení, zadluženost, zaměstnání apod. V roce 2020 byl od Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových získán vhodný objekt v Písku, na rekonstrukci objektu byl zpracován investiční záměr a nyní je připravována rekonstrukce objektu. Pobytový resocializační program by měl být zahájen v průběhu roku 2022.

K vlivu opatření na prosazování rovných příležitostí žen a mužů lze konstatovat, že projekty PMS mají neutrální dopad na rovnost žen a mužů. Zaměření probačního domu na cílovou skupinu propuštěných mužů je dáno podílem mužů ve výkonu trestu odnětí svobody a potřebou s touto skupinou dále pracovat a podporovat tak proces jejich bezpečného přechodu do života na svobodě.

VS ČR uzavřela v roce 2017 dohodu o spolupráci s Rubikon Centrem, z.ú. (smlouva uzavřena na dobu určitou od 1. 6. 2018 do 30. 9. 2020) k realizaci inovativního projektu *Společně na Svobodu* financovaného z Operačního programu zaměstnanost a státního rozpočtu. Projekt je veden pod evidenčním č. CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_024/0006920. Projekt byl řádně ukončen k 31. 12. 2020, přičemž přímá práce s odsouzenými v průběhu výkonu trestu odnětí svobody byla ukončena v dubnu 2020 a přímá práce s klienty po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v září 2020.

Projekt byl zaměřen na vzájemnou spolupráci neziskového sektoru a VS ČR v oblasti efektivní přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu. Do projektu se zapojilo 83 odsouzených ze 4 věznic (Horní Slavkov, Příbram, Světlá nad Sázavou a Stráž pod Ralskem). Cílem bylo co nejúčelněji navázat na standardizované programy probíhající ve věznicích a na přípravu odsouzených na propuštění z výkonu trestu zajišťovanou odbornými zaměstnanci VS ČR a propojit je s podpůrnými individualizovanými integračními službami neziskového sektoru.

V roce 2019 byly dílčí aktivity na podporu programů pro osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody zahrnuty do výzev pro integrované nástroje např. průběžné výzvy č. 03_16_048 (ITI), 03_16_049 (IPRÚ), 03_16_052 (KPSVL).

Ve výzvě 82 „Ověřování nových řešení využitelných ve veřejné sféře“ byla v lednu 2020 zahájena pilotáž projektu *"Aplikace Good-Lives-Model v českém vězeňství"* v šesti věznicích (Jiřice, Stráž p. Ralskem, Kynšperk, Vinařice, Kuřim a Pardubice). Cílovou skupinou jsou pachatelé násilné trestné činnosti a hlavním zaměřením je útlum násilného chování a recidivy. Z naplánovaných tří 6měsíčních běhů (kohort) byl první běh ve všech věznicích úspěšně ukončen. Druhý běh byl zahájen, s předpokládaným ukončením na jaře 2021. V případě úspěšného ověření na základě následné evaluace bude ve spolupráci s Generálním ředitelstvím VS ČR a jednotlivými věznicemi provedena standardizace programu a jeho zavedení v dalších věznicích.

IKSP provádí evaluaci pilotního projektu *„Otevřená věznice“*, jehož cílem je zintenzivnit a zefektivnit přípravu vězňenských osob na začlenění do běžného života po propuštění z výkonu trestu. V rámci úkolu byl sestaven výzkumný soubor 28 osob z Věznice Jiřice (jedná se o oddělení věznice s ostrahou s nízkým stupněm zabezpečení) a současně byl vybrán stejně početný kontrolní soubor odsouzených s obdobnými charakteristikami z pěti jiných věznic s ostrahou s nízkým stupněm zabezpečení v ČR. Byly provedeny rozhovory s vybranými zaměstnanci *„Otevřené věznice“* a dále byly realizovány individuální polostrukturované rozhovory s vybranou skupinou motivovaných odsouzených, doplněné psychologickým testem. Na konci roku 2019 a dále 2020 byla na základě anonymizovaných dat z rejstříku trestů zjištěna a vyhodnocena recidiva osob z obou výzkumných souborů. Výzkum bude dokončen v roce 2021.

Na tento úkol navazuje výzkum *„Penologický výzkum přípravy odsouzených na propuštění“*, s termínem řešení 2020-2023, jehož předmětem je systém přípravy odsouzených na propuštění v podmínkách českého vězeňství. Tento systém bude sledován od počátku výkonu trestu, tedy od umístění odsouzeného do nástupního oddílu, až po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Výzkum se zaměří jak na práci s odsouzenými v průběhu pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody, tak i na proces přípravy a implementace jednotlivých kroků ze strany VS ČR v kontextu dosavadních teoretických poznatků a zkušeností, včetně zahraničních.

Dalším výzkumným úkolem IKSP v této oblasti je výzkum *„Návaznost penitenciární a postpenitenciární péče o odsouzené uživatele drog“*, zahájený v roce 2021, který bude zaměřen především na systém protidrogových služeb pro uživatele drog ve výkonu trestu odnětí svobody a po propuštění z výkonu trestu, především na jejich návaznost a na možnosti kontinuální práce s vězňenskými a následně propuštěnými uživateli drog s cílem zabránit jim v návratu k užívání drog či přimět je k přechodu na méně rizikový vzorec užívání drog, a snižovat pravděpodobnost jejich kriminální recidivy.

K tomuto se rovněž váže další výzkumný projekt IKSP „*Faktory recidivy a proces ukončování kriminální kariéry*“, který byl v roce 2020 zahájen ve spolupráci se Sociologickým ústavem AV ČR, a to s finanční podporou Technologické agentury ČR (program ÉTA). Cílem projektu je identifikovat individuální a sociální faktory, které významnou měrou přispívají k ukončení kriminální kariéry, a zároveň zjistit, zda a jakým způsobem je tyto faktory možné ovlivnit v rámci probačního dohledu nad osobami podmíněně propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody.

MPSV rovněž podporuje sociální služby pro osoby, které mají záznam v trestním rejstříku nebo vedou rizikový způsob života. V roce 2020 pokračovala realizace projektů na podporu programů pro osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody z dříve vyhlášených pro integrované nástroje např. průběžné výzvy č. 03_16_048 (ITI), 03_16_049 (IPRÚ), 03_16_052 (KPSVL).

Zástupci MV se pravidelně účastní jednání pracovních skupin Komise pro sociální začleňování MPSV (zejména pak Pracovní skupiny k zaměstnávání vězňů, osob po výkonu trestu a osob se záznamem v rejstříku trestů). Tyto pracovní skupiny se zabývají problematikou bezdomovectví, zaměstnávání osob ve výkonu trestu a po propuštění z výkonu trestu, sociálním bydlením apod. Současně se v rámci dalších odborných pracovních skupin podílejí na přípravě a monitoringu plnění vládních strategií a koncepcí (bezdomovectví, vězeňství, boj proti sociálnímu vyloučení, sociální začleňování, romská integrace, sociální bydlení apod.). V rámci podpory z Programu prevence kriminality na místní úrovni je pravidelně podpořeno několik projektů na podporu integrace osob po VTOS (v r. 2020 např. 2 celokrajské projekty Středočeského kraje zaměřené na prevenci recidivy).

Vyšší policejní škola Střední policejní škola MV v Praze (dále též „VPŠ a SPŠ MV v Praze“) nadále spolupracuje s VS ČR – Vazební věznice Pankrác. Obsahem spolupráce je zajištění práce pro odsouzené s cílem vytipování vhodných uchazečů pro dělnické profese, které je v současné době velmi obtížné obsadit.

ÚV ČR podpořil v roce 2020 v rámci dotačního titulu ÚV „Protidrogová politika“ Úřadu vlády ČR realizaci celkem 9 projektů poradenských a adiktologických služeb pro osoby v konfliktu se zákonem či VTOS v celkové výši 11.850.000 Kč.

Osoby bez přístřeší se často rekrutují z řad osob propuštěných z výkonu trestu. MZ každým rokem podporuje projekt organizace Naděje „Zdravotní péče o bezdomovce“, který spočívá v zajištění zdravotních služeb v blízkosti Hlavního nádraží Praha. V roce 2019 byly podporovány služby praktického lékaře, jehož ordinace je umístěna v Nízkoprahovém denním centru Naděje, U Bulhara. V roce 2020 nebyl tento projekt podpořen. V roce 2019 byl zahájen projekt „Zajištění dostupnosti zdravotní péče pro osoby bez přístřeší a osoby ztrátou přístřeší ohrožené“, který realizuje MZ, kde se počítá s účastí osob po výkonu trestu.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 3.8.h Zajistit podporu službám prevence kriminality a rizikových jevů**Gestor:** MV**Termín:** Průběžně**Stanovisko KSZ:** Opatření je plněno.

MV prostřednictvím odboru prevence kriminality (OPK) podporuje dlouhodobě a systémově specifické projekty zvyšující bezpečí a snižujících napětí v sociálně vyloučených lokalitách (SVL), a to jak finanční podporou prostřednictvím dotačního Programu prevence kriminality na místní úrovni (Program PK), tak vydáváním metodik, pořádáním seminářů a konferencí.

Pravidelně jsou organizovány pracovní setkání a semináře pro manažery PK krajů a obcí, které se týkají jak aktuálních výzev (vždy samostatně pro každý kraj), tak výměny dobré praxe a upozornění na časté či opakující se chyby v žádostech (v těchto případech se jedná jak o celostátní setkání, tak o setkání v jednotlivých krajích). V roce 2020 byla plánována 2x (v květnu a listopadu) třídenní výjezdní celostátní setkání s manažery PK v Kašperských Horách. Vzhledem k mimořádným opatřením v souvislosti s onemocněním C-19 se neuskutečnila. Proběhlo pouze jedno jednodenní náhradní setkání s krajskými manažery PK v červnu a jedno on-line setkání koncem listopadu v rámci přípravy a připomínkování Zásad pro dotační Program PK na r. 2021.

MV do Programu PK pro rok 2020 obdrželo 203 žádostí 115 žadatelů (obcí, měst, krajů; žádný DSO žádost v roce 2020 nepodal), z toho 16 žádostí 9 krajů. Současně byly komisi podány informace o 40 loni a předloni schválených „víceletých“ projektech, které pokračují i v roce 2020, a se kterými je potřeba v dotacích na rok 2020 již počítat.

Celkové požadavky na dotaci včetně víceletých projektů uplatněných v r. 2020 (na léta 2020 až 2022) byly ve výši 88.343.681 Kč. Z toho jen na rok 2020 se jednalo o částku 57.453.269 Kč, a z toho je 25.684.287 Kč na investice, 31.868.982 Kč na neinvestice. Z těchto neinvestičních požadavků činily nové víceleté projekty 13.773.190 Kč na r. 2020. Celkově (včetně víceletých projektů podpořených v letech 2018 a 2019 a požadavků na navýšení platů APK v nich – viz odstavce níže) požadavky na neinvestiční dotace na r. 2020 činily 54.487.664 Kč. S investičními požadavky se tak celkově jednalo o požadavek na 80.071.951 Kč na rok 2020.

Již schválené víceleté projekty z r. 2018 a 2019, které byly realizovány i v roce 2020 (a na něž musí být finanční prostředky na základě již závazného rozhodnutí z předchozích let uvolněny) činily 22.618.682 Kč. MV disponovalo částkou 55.793.035,54 Kč, ve skladbě 18.315.641 Kč investičních prostředků a 37.477.394,54 Kč neinvestičních prostředků.

Do schvalování žádostí již zasáhla jarní vlna koronaviru. MV tak podpořilo zejména projekty, které mohly přispět ke zvládnutí této mimořádné situace, jako jsou asistenti prevence kriminality, domovníci – preventisté či městské kamerové a dohlížecí systémy určené na dohled nad veřejným prostranstvím.

MV podpořilo celkem 94 projektů prevence kriminality (z toho 7 krajských) v součtu: 55 628 154 Kč, z toho 17.803.876 Kč investičních projektů a 37.824.278 Kč na neinvestiční projekty.

Nejvyšší dotace navrhla Komise přidělit v rámci Středočeského, Ústeckého a Moravskoslezského kraje, z toho Středočeský kraj celkem 4.628.770, - Kč, Ústecký kraj celkem 4.426.300 Kč a Moravskoslezský kraj celkem 3.814.923 Kč.

V rámci vyhlášení Programu PK na rok 2020 byla zvýšena podpora na mzdu APK na 22.000 Kč na os/měs. U trvajících víceletých projektů APK s vydaným rozhodnutím v r. 2018 či 2019 mohl příjemce dotace písemně požádat o navýšení dotace od roku 2020 dle finančního limitu uvedeného v předchozí větě, a to nejpozději do 15. 2. 2020 prostřednictvím datové schránky MV. Možnosti využilo 25 žadatelů již realizovaných víceletých projektů s požadavkem ve výši 1.495.473 Kč, které byly schváleny.

Vzhledem k mimořádným opatřením v souvislosti s nálezou koronavirem a nejistou prognózou ohledně jejich trvání a rozsahu, MV nepodpořilo akce, u kterých se počítá se shromažďováním většího počtu osob či s přímou prací s rizikovými skupinami osob.

Republikový výbor pro prevenci kriminality dotace dne 2. dubna 2020 per rollam schválil a doporučil ministru vnitra k podpoře. Ministr vnitra návrh schválil dne 14. dubna 2020.

V rámci Programu PK byly projekty zaměřené na zvýšení bezpečí v SVL – Asistent prevence kriminality, Domovník – preventista, u investic jde zejména o městské kamerové dohlížecí systémy.

Asistenti prevence kriminality (APK)

Tabulka č. 14

<i>Rok</i>	<i>Počet podpořených obcí</i>	<i>Počet APK</i>	<i>Celková výše přiznané dotace</i>
2019	45	129	25 389 508,44 Kč
2020	51	109	29 912 662,00 Kč

Zdroj: MV (2020 – jednoleté projekty APK - 23 APK v 11 obcích v celkové částce 5 798 507 Kč + 40 víceletých projektů s 86 APK.)

Domovník – preventista (DP)

Tabulka č. 15

<i>Rok</i>	<i>Počet podpořených obcí</i>	<i>Počet D-P</i>	<i>Celková výše přiznané dotace</i>
2019	8	24	1 594 783 Kč
2020	14	34	1 918 880 Kč

Zdroj: MV

Od 1. 1. 2019 do 31. 10. 2020 bylo zaměstnáno dalších 30 Domovníků v 10 obcích z projektu OPK MV podporovaného z ESF OPZ „Domovník – preventista, účinný nástroj sociálního začleňování a podpory sociálně situační prevence v obci“, reg. č. CZ. 03.2.63/0.0./0.0/15_029/0003723, jehož výstupem je rovněž Metodika výběru, činnosti a přípravy DP, jako je tomu u APK, viz <https://www.mvcr.cz/clanek/erdf-operacni-program-zamestnanost-domovnikpreventista.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>. Na základě zpracování a uvedení do praxe těchto metodik a standardů došlo v rámci Národní soustavy povolání (NSP) a Národní soustavy kvalifikací (NSK) k úpravám profesní kvalifikace „Správce objektu“ definováním konkrétních kritérií pro profesní kvalifikaci této pozice – „Domovník – preventista“ – <https://www.nsp.cz/jednotka-prace/spravce-objektu> ID 101053, která umožní osobám pocházejícím a žijícím v SVL nalézt své uplatnění na trhu práce, získat novou kvalifikaci, platnou po celé ČR a snadněji se začlenit mezi majoritu.

MV tak aktivně podporuje projekty v rámci sociální prevence (pobytové tábory pro ohrožené děti a mládež, resocializační programy v sociálně vyloučených lokalitách – rodiny, děti a mládež, vybavení sportovních hřišť s návazným programem pro ohroženou mládež, zahájení činnosti NZDM) a projekty situační prevence (osvětlení, zabezpečení vstupů, kamerové systémy či zřízení a rekonstrukce sportovních hřišť a plácků), dále projekty, které již byly zmíněny (např. APK a Domovník-preventista apod.).

Policie ČR se v rámci své činnosti v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku aktivně věnuje preventivní činnosti, která patří k hlavním činnostem zejména styčných důstojníků pro menšiny a jejich pracovních týmů. Na prevenci se podíleli nejen policisté zařazení v preventivně informačních skupinách, ale také policisté z dalších útvarů dle potřeby, možností, případně dané situace. Cílovými skupinami jsou všechny věkové kategorie, tedy od dětí předškolního věku až po seniory. V rámci preventivních aktivit se policisté, tak jako v předcházejících letech, podíleli na besedách a přednáškách na základních a středních školách, na speciálních školách a v dětských domovech. Tématem besed a přednášek byla např. trestní odpovědnost, multikulturní společnost, rasismus, extremismus, rizika virtuální komunikace, zneužívání drog a alkoholu u mladistvých, obecná bezpečnost apod. Dále členové pracovních skupin působí ve výchovných komisích škol (s převahou romských dětí), spolupracují s OSPOD, účastní se setkání s příslušníky minoritních skupin, ve kterých se provozují společné volnočasové aktivity (např. sportovní utkání). Těmito aktivitami tak podporují příklady dobrého soužití nejen mezi majoritní společností a sociálně vyloučenými obyvateli, ale i mezi příslušníky národnostních a etnických menšin navzájem.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

4. Uplatňování základních principů

4.1 Plnění opatření v oblasti rovných příležitostí

Prosazování a podpora sociálního začleňování, respektive předcházení či omezování sociálního vyloučení různých zranitelných skupin osob, má v moderním pojetí přístupu k řešení problémů těchto skupin osob svoji nezastupitelnou úlohu.

K obecným cílům sociálního začleňování patří mimo jiné i zajištění rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám. Nedílnou součástí sociálního začleňování tak musí být i uplatňování zásady rovného zacházení, resp. vyrovnávání příležitostí a zákazu diskriminace, což vede ke zlepšení podmínek pro aktivní účast dotčených osob a jejich zapojení do společnosti.

Cíl: Rovný přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke společenským zdrojům.

Opatření: 4.1.a Uplatňování zásady rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám ve všech politikách týkajících se osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených (rozlišování zavinění a nezavinění, příp. míry zavinění pro účely poskytnutí podpory je třeba odmítat jako protiprávní);

Gestor: ÚV a všechny rezorty při navrhování opatření ve výše uvedených politikách

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Neplněno.

ÚV uplatňoval a respektoval v roce 2020 zásadu rovného přístupu osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke všem zdrojům, právům, zboží a službám při tvorbě všech relevantních opatření ve své působnosti, zejména pak v rámci činnosti poradních orgánů vlády pracujících v oblasti lidských práv, ochrany menšin a rovnosti žen a mužů a jimi spoluvytvářených politik a doporučení. Tuto zásadu uplatnil například v Národním plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025, který schválila vláda ČR usnesením ze dne 20. července 2020 č. 761, nebo při tvorbě doporučení v k ochraně lidských práv ohrožených skupin osob jako jsou senioři v souvislosti s pandemií COVID-19.

Soubor doporučení Rady vlády pro lidská práva a jejích výborů ke zvládnání epidemie koronaviru v souladu s ochranou lidských práv vzniklých v roce 2020 předložila zmocněnkyně vlády pro lidská práva Helena Válková vládě pro informaci na jejím jednání 4. ledna 2021. Princip zohledňování potřeb sociálně vyloučených osob je také zahrnut v návrhu Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030, která byla v listopadu 2020 zaslána do mezirezortního připomínkového řízení a jejíž předložení vládě ČR se předpokládá v průběhu února 2021. Návrh strategie obsahuje také specifická opatření zaměřená na snížení ohrožení chudobou (zejména) žen.

Ze strany MPSV je opatření ve vztahu k nepojistným dávkovým systémům plněno. Nepojistné sociální dávky respektují zásadu rovného přístupu, nárok na dávkovou pomoc mají všechny osoby, které se nalézají ve stanovené (nepříznivé) sociální situaci a plní zákonem stanovené podmínky. Ve vztahu k Metodice hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě ČR zpracované Úřadem vlády ČR platí, že podmínky nároku na nepojistné sociální dávky jsou z hlediska rovnosti žen a mužů koncipována jako neutrální a realizovaná opatření mají na prosazování rovných příležitostí žen a mužů pozitivní vliv.

V rámci novely zákona o sociálních službách je implementována nová povinnost a s ní spojený přestupek k respektování a ochraně soukromí, důstojnosti a integrity osob, kterým jsou poskytovány sociální služby (dne 1. 12. 2020 byla novela zaslána na Úřad vlády).

Projekt MPSV Podpora sociálního bydlení klade důraz na rovný přístup všech osob k bydlení. Prostřednictvím informační a metodické podpory jsou sociální pracovníci obcí, stejně jako realizátoři projektů na podporu systému Housing First podpořených z výzvy OPZ č 108, motivováni k aktivnímu řešení problému přístupu k bydlení sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených osob. Veškerá podpora vychází z principů vytyčených Konceptí sociálního bydlení ČR 2015 – 2025, která výslovně vyžaduje rovné zacházení v přístupu ke všem složkám systému sociálního bydlení a zakazuje všechny formy přímé i nepřímé diskriminace. Princip rovnosti a nediskriminace, k němuž se obce v tomto projektu přihlásily, má zamezit dalšímu rozvoji sociálního vyloučení žadatelů o sociální bydlení, a to i požadavkem na desegregaci lokalit určených pro sociální byty. Principy rovného přístupu a nediskriminace představují základní východiska i pro další metodické materiály připravované v rámci projektu. Vydaná metodika pro zaměstnance ÚP ČR v souvislosti se sociálním bydlením princip přímo jmenuje a staví na nich. Stejně tak připravovaný program vzdělávání 500 zaměstnanců ÚP ČR, municipalit a NNO, představuje princip rovného přístupu a nediskriminace v rámci úvodních tezí.

Zveřejněná Metodika pro spolupráci orgánů veřejné správy při realizaci sociálního bydlení taktéž vychází ze zásady rovného přístupu a nediskriminaci.

Dle MPO je úkol plněn, a to především v podporovaných programech OP PIK. V projektech podporovaných v programech Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost MPO jsou uplatňovány zásady rovných příležitostí a nediskriminace. Podporu nelze poskytnout v případě, že by žadatel neakceptoval oblast rovných příležitostí, tj. především zákaz diskriminace na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.

MMR uvádí, že zákon 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek plně reflektuje evropskou legislativu a umožňuje zapojení osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením se účastnit zadávání veřejných zakázek. Zákon plně umožňuje dodavatelům preferovat takové osoby, a to prostřednictvím buď jedné z podmínek účasti v zadávacích řízeních, tedy speciálními technickými podmínkami nebo hodnocením nabídek. Obdobně MMR v součinnosti s MPSV propaguje sociálně zodpovědné zadávání i ve formě seminářů, metodik a best practise, k danému problému byly uveřejněny řady metodik jak na speciálních stránkách (sovz.cz), tak na Portálu k veřejným zakázkám. Také v rámci Vzdělávacího programu k veřejným zakázkám jsou pořádány semináře na téma sociálně zodpovědného zadávání.

Koncepce bytové politiky ČR, stejně jako jednotlivá opatření MMR, zásadu rovného přístupu jednoznačně uplatňují.

Obecná kritéria přijatelnosti všech projektů IROP vyžadují, aby projekt neměl negativní vliv na žádnou z horizontálních priorit IROP, tedy udržitelný rozvoj, rovné příležitosti a zákaz diskriminace, rovnost mužů a žen. Dále viz též informace k plnění opatření 3.5.f.

Rovný přístup ke zdravotním službám v rámci MZ je garantován zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, v platném znění (dále jen „zákon o zdravotních službách“). V případě nespokojenosti pacienta s poskytnutím zdravotní péče může pacient podat stížnost dle Části osmé – Stížnosti.

Dle zákona mají všichni obyvatelé ČR (bez ohledu na pohlaví, náboženské vyznání, barvu pleti, příslušnost k menšině, obyvatelé sociálně vyloučených lokalit) srovnatelný přístup ke zdravotní péči jako majoritní společnost.

Při tvorbě nových materiálů musí být uplatněn výše uvedený princip rovnosti přístupu ke zdravotní péči pro všechny osoby. Nové materiály nesmí mít negativní dopad na oblast rovnosti žen a mužů, žádné negativní sociální dopady ani dopady na životní prostředí a na podnikatelské prostředí v České republice.

Opatření má pozitivní dopad na rovnost žen a mužů.

4.2 Plnění opatření v oblasti podpory sociálního začleňování na místní úrovni

V ČR narůstají sociální rozdíly mezi obyvatelstvem a vznikají sociálně znevýhodněné a vyloučené skupiny obyvatelstva. Neřešení problémů spojených se sociálním vyloučením stimuluje dobrovolné separační procesy bohatší části populace a nedobrovolné segregační procesy chudší části populace. Důsledkem je růst územních disparit, a to jak na regionální, tak na místní úrovni. Vznikají tak sociálně problémové regiony a sociálně problémové lokality charakteristické dlouhodobou nezaměstnaností, předlužením, nízkým vzděláním a kvalifikací jejich obyvatel doprovázené špatným zdravotním stavem obyvatel a zvýšenou kriminalitou. Jejich přítomnost je vyšší v hospodářsky problémových regionech, nicméně byly identifikovány i SVL v regionech s dobrými socioekonomickými ukazateli. Výzvou pro ČR je nastavit odpovídající systém sociálního začleňování na místní úrovni.

Cíl: Aktivní přístup lokálních aktérů k prevenci a řešení problematiky sociálního vyloučení

Opatření: 4.2.a Zajistit odpovídající podporu regionům k vytváření sociálně začleňujících politik – metodickou, personální, finanční. Opatření v oblasti podpory sociálního začleňování je třeba zaměřovat na území ČR, která jsou významně ohrožena zvýšenou nezaměstnaností, nedostatkem sociálních služeb, vysokou koncentrací skupin ohrožených chudobou a dalšími jevy konstituujícími prostředí sociálního vyloučení a tam, kde je potřeba dále rozvíjet již existující infrastrukturu sociálních služeb za účelem zvyšování konkurenceschopnosti a sociálního statutu jejího obyvatelstva.

Gestor: MPSV, MMR, MŽP, MPO, MV

Termín: 2014–2020

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV se v rámci opatření nepojistných dávkových systémů týká jen omezeně, neboť tyto systémy jsou koncipovány jako jednotné na celém území státu. Krajským pobočkám a kontaktním pracovištím ÚP ČR poskytuje MPSV metodickou podporu. V roce 2020 proběhlo v rámci systémového projektu Rozvoj systému sociálních služeb několik seminářů určených pro pracovníky krajských úřadů – pro krajské metodiky sociálních služeb a pro krajské registrátory. Vzhledem k epidemiologické situaci se však jednání uskutečnila po SKYPE, a to ve dnech 7. května, 2. listopadu a 2. prosince 2020.

Na těchto setkáních bylo hlavním tématem – COVID-19, avšak taktéž byla diskutována i aktuálně řešená problematika na jednotlivých krajských úřadech.

V rámci projektu Rozvoj systému sociálních služeb proběhly v roce 2020 tři Skype porady s registrátory a metodiky krajských úřadů, a to ve dnech 7. 5., 2. 11. a 2. 12. 2020, které byly zaměřeny především na problematiku poskytování sociálních služeb v průběhu pandemie COVID-19 a sjednocení postupů

jednotlivých krajských úřadů. Ve sledovaném období docházelo k průběžné komunikaci s registrátory sociálních služeb KÚ, odpovědím na jejich aktuální dotazy a zprostředkování odpovědí na dotazy v oblasti vzdělávání pracovníků v sociálních službách.

MPSV metodicky a koncepčně podporuje obce i kraje v oblasti sociálních služeb a sociální práce.

Vývoj financování sociálních služeb

Tabulka č. 16

Dotace na podporu poskytování sociálních služeb dle krajů v letech 2014–2020							
Kraj	Celkem dotace 2014	Celkem dotace 2015	Celkem dotace 2016	Celkem dotace 2017	Celkem dotace 2018	Celkem dotace 2019	Celkem dotace 2020
Česká republika	166 625 920 Kč	205 000 000 Kč	287 880 000 Kč	382 000 000 Kč	570 000 000 Kč	600 000 000 Kč	818 200 000 Kč
Hl. m. Praha	641 580 485 Kč	675 488 000 Kč	718 887 000 Kč	878 529 916 Kč	1 157 428 626 Kč	1 222 068 626 Kč	1 421 870 866 Kč
Jihočeský	482 962 139 Kč	557 612 000 Kč	593 437 500 Kč	725 222 097 Kč	955 451 601 Kč	1 008 811 601 Kč	1 173 747 361 Kč
Jihomoravský	678 307 553 Kč	769 956 000 Kč	819 424 500 Kč	1 001 393 630 Kč	1 319 296 739 Kč	1 392 976 739 Kč	1 620 721 619 Kč
Karlovarský	247 111 517 Kč	284 240 000 Kč	302 502 000 Kč	369 678 430 Kč	487 036 798 Kč	514 236 798 Kč	598 311 998 Kč
Královéhradecký	395 447 019 Kč	456 456 000 Kč	485 783 000 Kč	593 660 067 Kč	782 123 800 Kč	825 803 800 Kč	960 818 679 Kč
Liberecký	311 027 827 Kč	346 104 000 Kč	368 341 000 Kč	450 137 853 Kč	593 038 925 Kč	626 158 925 Kč	728 532 845 Kč
Moravskoslezský	890 485 522 Kč	1 002 364 000 Kč	1 066 764 500 Kč	1 303 660 111 Kč	1 717 520 944 Kč	1 813 440 944 Kč	2 109 929 664 Kč
Olomoucký	596 033 792 Kč	652 916 000 Kč	694 865 500 Kč	843 264 100 Kč	1 118 752 175 Kč	1 181 232 175 Kč	1 374 357 855 Kč
Pardubický	394 439 472 Kč	448 932 000 Kč	477 775 500 Kč	583 874 462 Kč	769 231 649 Kč	812 191 649 Kč	944 981 009 Kč
Plzeňský	370 168 655 Kč	406 296 000 Kč	432 400 000 Kč	528 422 697 Kč	696 176 129 Kč	735 056 129 Kč	855 234 209 Kč
Středočeský	912 111 952 Kč	913 748 000 Kč	972 455 500 Kč	1 188 407 424 Kč	1 565 680 060 Kč	1 653 120 060 Kč	1 923 397 100 Kč
Ústecký	723 608 439 Kč	811 756 000 Kč	863 910 500 Kč	1 055 758 105 Kč	1 390 919 797 Kč	1 468 599 797 Kč	1 708 708 677 Kč
Vysočina	404 764 618 Kč	443 080 000 Kč	471 547 000 Kč	576 263 435 Kč	759 204 421 Kč	801 604 421 Kč	932 662 821 Kč
Zlínský	492 823 476 Kč	591 052 000 Kč	629 026 500 Kč	768 713 677 Kč	1 012 750 048 Kč	1 069 310 048 Kč	1 244 137 008 Kč
Celkem	7 707 498 387 Kč	8 565 000 000 Kč	9 185 000 000 Kč	11 248 986 004 Kč	14 894 611 712 Kč	15 724 611 712 Kč	18 415 611 712 Kč

Zdroj: MPSV

Nutno podotknout, že částky za rok 2020 jsou uvedeny bez dalších finančních prostředků na kompenzaci nákladů v souvislosti s pandemií Covid 19, které byly zhruba ve výši 3,76 mld. Kč.

Tento bod je také naplňován systémovým projektem MPSV „Implementace politiky stárnutí na krajích“ (projekt je realizován od roku 2017 do poloviny roku 2022 a je financován z Evropského sociálního fondu). Jednou z jeho klíčových aktivit je vytvoření pozice krajských koordinátorů politiky stárnutí. Pozice koordinátorů byly vytvořeny již ze začátku projektu v roce 2017 a jednou z širokého spektra jejich činnosti je poradenství cílové skupině seniorů. Krajský koordinátor se vyzná v nabídce sociálních služeb, doporučí, o jaké sociální dávky je možné žádat, poradí, co dělat při ztrátě zaměstnání v předdůchodovém věku. V případě potřeby zprostředkuje odbornou pomoc. Cílem projektu je také rozvoj dlouhodobější lokální politiky stárnutí prostřednictvím vytvoření a prosazování krajských strategických plánů pro tuto oblast.

Prostřednictvím systémového projektu Podpora sociálního bydlení MPSV metodicky podporuje a koordinuje aktivity spolupracujících obcí včetně obcí v lokalitách výrazně zasažených negativními sociálními jevy a sociálním vyloučením. Tato podpora se vztahuje nejen na sociální práci zaměřenou na problém vyloučení z bydlení, ale i na další témata, která se k tomuto významnému faktoru sociálního vyloučení bezprostředně vztahují. Pracovníci projektu se i nadále, v rámci potřeby i online formou, účastnili jednání místních pracovních skupin a účastnili se jednání s místními poskytovateli sociální práce a sociálního bydlení z řad obcí i neziskových organizací spolupracujících s projektem. Proběhly i dvě konzultace s obcemi v projektu přímo nezapojenými, konkrétně s Přeloučí a Moravskou Třebovou. Obě setkání proběhla za přítomnosti vrcholných představitelů obcí z řad starostů, místostarostů nebo radních pro sociální oblast, vedoucích sociálních odborů, sociálních pracovníků a dalších zapojených pracovníků obcí. Další plánovaná on-line konzultace na téma sociální bydlení s organizací MAS Frýdlantsko musela být z důvodu pandemie COVID-19 přesunuta na počátek roku 2021.

Pracovníci projektu pokračovali v realizaci série krajských workshopů, které se zaměřují na spolupráci lokálních aktérů, kteří se na problematiku sociálního vyloučení zaměřují. Krajské workshopy byly v první polovině roku kvůli pandemii COVID-19 odloženy a byly tak realizovány pouze dva, v Pardubickém a Olomouckém kraji.

Projekty ve vybraných výzvách Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost MPO jsou v procesu hodnocení bodově zvýhodňovány v případě, že místem realizace projektu je hospodářsky problémový region definovaný usnesením vlády ČR č. 952/2013, ve smyslu usnesení vlády ČR č. 826/2015. V roce 2020 pokračoval příjem přihlášek projektů v rámci programu Nemovitosti – Uhelné regiony – Výzva V, který byl určen na podporu projektů realizovaných v Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Jedná se o regiony dlouhodobě postižené hospodářskými přeměnami.

MMR prostřednictvím odboru regionální politiky průběžně komunikuje se zástupci krajů způsob implementace regionální politiky státu, součástí regionální politiky mohou být i aktivity směřující k sociálnímu začleňování.

Podporu regionům a územím se vyšší koncentrací sociálního vyloučení zprostředkovává MMR prostřednictvím tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám, který zajišťuje odbor pro sociální začleňování (Agentura) v rámci individuálního projektu "Systémové zajištění sociálního začleňování", reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/000060 s dobou realizace od 1. ledna 2016 do 30. dubna 2022.

Cílem projektu je napomáhat prevenci vzniku sociálního vyloučení a zprostředkovat pomoc územním samosprávám při začleňování sociálně vyloučených obyvatel a při řešení palčivých problémů zejména v oblasti bydlení, nezaměstnanosti, dluhového poradenství, zdraví, bezpečnosti, a také v oblasti komunitní a sociální práce.

V rámci projektu Agentura poskytuje metodickou a poradenskou podporu samosprávám při mapování problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel a zároveň je provází celým procesem nastavení nových, odpovědnějších a efektivnějších sociálních politik. Na základě společných jednání, např. v rámci pracovních skupin nebo odborných platforem jsou zkoumány potřeby všech zúčastněných stran, zajištěno sdílení příkladů dobré praxe a zkušeností mezi jednotlivými aktéry, jsou adekvátně nastavovány a přijímány nové postupy a rozhodovací procesy. Metodická pomoc Agentury je poskytována zejména ve strukturálně postižených oblastech, kde právě komplexní způsob řešení problematiky sociálního vyloučení nachází své opodstatnění. Komplexní podpora při zavádění cílenějších sociálních politik směřuje ke zlepšování vztahů mezi majoritou a příslušníky menšinových skupin, tím pádem ke snižování sociálního napětí a kontinuální osvětě v dané oblasti.

Včasné řešení problémů a poskytování podpory z národní úrovně na lokální a regionální rovněž přispívají k budování důvěry ve veřejnou správu a posílení společného úsilí. Díky bohatým zkušenostem Agentury ze spolupráce s územními samosprávami napříč celou Českou republikou se daří zajišťovat potřebnou kvalitu a účinnost předávaných zkušeností a dosahovat tak kýženého pokroku a zlepšení celkové kvality života obyvatel v celé ČR.

Další oblastí, ve které se Agentura metodicky a personálně angažuje je podpora zajištění principů inkluzivního vzdělávání a osvěta v této problematice. Prostřednictvím projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. číslo: CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586 je cíleno na změnu postojů v oblasti inkluzivního vzdělávání ve všech krajích ČR. Spolupráce územních samospráv s Agenturou v rámci tohoto projektu se velkou měrou dotýká právě lokalit s vysokým počtem osob ohrožených chudobou. V rámci projektu je podporována vzájemná komunikace, spolupráce a sdílení zkušeností a dobré praxe mezi relevantními aktéry. V rámci projektu probíhají odborné workshopy, panely, odborné stáže a semináře.

MV zajišťuje metodickou podporu regionů v oblasti zvýšení bezpečnosti v sociálně vyloučených lokalitách v rámci Programu prevence kriminality, kde pro přípravu projektů prevence kriminality obcí a krajů je k dispozici konzultant MV (více viz kap. 3.8h). Další podporu a informace mohou obce a kraje také čerpat na webu www.prevencekriminality.cz.

V souvislosti s Akčním plánem Strategie boje proti sociálnímu vyloučení provádí od roku 2016 odbor veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra intenzivnější posuzování pravidel pro přidělování obecních bytů. Pravidla pro přidělování obecních bytů, zjištěná v rámci kontrolní činnosti Ministerstva vnitra nebo z podnětu třetích osob (občan, veřejný ochránce práv apod.), jsou posuzována po obsahové stránce z pohledu případné diskriminace a možnosti omezení přístupu k bytům. Důležitým aspektem celé problematiky je skutečnost, že obce nemají povinnost vydat pravidla pro přidělování obecních bytů.

V roce 2020 bylo provedeno 90 kontrol výkonu samostatné působnosti obcí (z toho 43 distančních), při nichž byla zjištěna pravidla pro přidělování bytů ve vlastnictví obce u 10 obcí (16 pravidel pro přidělování bytů ve vlastnictví obce). U pěti obcí (8 pravidel pro přidělování bytů ve vlastnictví obce) byla pravidla pro přidělování bytů ve vlastnictví obce posuzována na podnět občanů a opozičních zastupitelů obcí. V 10 případech návrh pravidel pro přidělování bytů a pravidel pro přidělování bytů zaslaly obce dobrovolně ke kontrole nebo k případnému poskytnutí metodické pomoci a v případě dalších 2 pravidel pro přidělování bytů obce zaslaly MV na základě předchozí výzvy. Některé obce mají dvoje, troje i čtvery pravidla pro přidělování obecních bytů, kdy se jedná např. o obecná bytová pravidla, o pravidla pro přidělování bytů zvláštního určení a např. i pravidla pro přidělování startovacích bytů či rodinných domů.

V roce 2020 dokončilo MV posouzení všech 36 obdržených pravidel a návrhů pravidel pro přidělování bytů. Při posouzení bylo zjištěno ve 30 případech porušení zákona, 4 pravidla pro přidělování bytů a 1 návrh pravidel pro přidělování bytů nebyly shledány v rozporu se zákonem. V jednom případě se pravidla pro přidělování bytů, s ohledem na dozorovou výlukou [§ 124 odst. 6 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů] Ministerstva vnitra neposuzovala.

Graf č. 1 Podíl posuzovaných pravidel pro přidělování bytů z hlediska jejich zákonnosti

Zdroj: MV

Tabulka č. 17, Náprava nezákonných pravidel pro přidělování bytů posouzených v roce 2020

rok	zrušení bez náhrady	novelizace pravidel	návrh bez opatření	probíhá komunikace s obcí	správní řízení	CELKEM
2020	4	13	7	5	1	30

Zdroj: MV

Za nejčastější porušení zákona lze označit:

- stanovení plošných podmínek pro nepřijetí žádosti či nezařazení žádosti do seznamu žadatelů [neprojednání žádosti v orgánu obce k tomu příslušném podle - § 16 odst. 2 písm. f) a odst. 3 a § 17 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů]; za takovou plošnou podmínku lze označit neexistenci závazků vůči obci a jí zřízeným organizacím, a to i pro členy domácnosti žadatele, neexistence vlastnictví nemovitosti, státní občanství České republiky apod.;
- zkoumání trestní či přestupkové minulosti žadatele a členů jeho domácnosti;
- požadavek na poskytnutí finančního daru či nevratného vkladu za podání žádosti či poskytnutí nájemního bydlení ve vlastnictví obce.

Oblast sociálního začleňování se v rámci MŽP promítla do Zprávy o kvalitě života a její udržitelnosti (konkrétně v oblasti 1 „Lidé a společnost“ a v oblasti 4 „Obce a regiony“), která vyhodnocuje naplňování Strategického rámce Česká republika 2030. Na problematiku sociálního začleňování cílí také Zpráva o naplňování Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj v České republice, a to konkrétně SDG 1, SDG 10 a SDG 11³².

Ačkoli žádný z operačních programů není přímo zaměřený na oblast sociálního začleňování, při jejich vytváření byl nicméně respektován princip partnerství, byla dána příležitost širokému spektru různých organizací i jednotlivců k uplatnění připomínek. Zástupci NNO, včetně například odborů, mají příležitost účastnit se implementace programů prostřednictvím monitorovacích výborů. Veškerá podporovaná opatření jsou nediskriminačního charakteru. Primární cíle Operačního programu Životní prostředí 2014–2020 jsou zaměřeny na zlepšování kvality životního prostředí. Kromě toho však programy přispívají ke „zvýšení ekonomické, sociální a územní koheze“ (Programový dokument Operačního programu Životní prostředí 2014–2020). Součástí Operačního programu Životní prostředí 2014–2020 je kapitola Horizontální zásady, v rámci které je zajištěn udržitelný rozvoj, rovné příležitosti a zákaz diskriminace, rovnost mezi muži a ženami. Obdobně chce v této podpoře ve vztahu k sociálně začleňujícím politikám pokračovat i připravovaný Operační program Životní prostředí na nadcházející období 2021–2027. Osvěta v oblasti sociálního začleňování je rovněž součástí vzdělávání v rámci místní Agendy 21.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

³² Agenda 2030 obsahuje 17 vzájemně propojených globálních cílů udržitelného rozvoje (SDG).

Opatření: 4.2.b Podporovat spolupráci sociálních pracovníků sociálních služeb, služeb pro rodiny, mládež a děti, sociálních pracovníků obcí, sociálně právní ochrany dětí, Úřadu práce ČR, Probační a mediační služby ČR, výchovně vzdělávacích a dalších institucí za účelem prevence i komplexního řešení nepříznivé sociální situace osob.

Gestor: MPSV, ÚP ČR, MZ, MV, MŠMT, MŽP, obce, ve spolupráci s MMR

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Opatření je ve vztahu k nepojistným dávkovým systémům plněno. Sociální práce s klienty systému pomoci v hmotné nouzi je nutnou součástí řešení jejich nepříznivé situace, spolupráce sociálních pracovníků obcí a ÚP ČR je nezbytnou podmínkou prevence sociálního vyloučení. Sociální práce s klienty dávek PvHN je stanovena zákonem o pomoci v hmotné nouzi. Sociální práce je ÚP ČR provázána se sociální prací na obcích prostřednictvím Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka. ÚP ČR se sociálními pracovníky obcí spolupracují ve smyslu nalézt společné řešení pro klienta.

ÚP ČR vykonává činnosti sociální práce v agendě příspěvku na péči v souladu se zákonem o sociálních službách. V rámci sociálního šetření vykonávaného v rámci žádostí o příspěvek na péči pracují sociální pracovníci se žadateli o příspěvek a také s osobami blízkými, které poskytují potřebnou péči. V rámci práce s osobami v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu a osobami pečujícími spolupracují sociální pracovníci ÚP ČR především s obecními úřady, zdravotnickými zařízeními, poskytovateli sociálních služeb.

ÚP ČR ve spolupráci s kurátorem pro dospělé na sociálních odborech obcí či PMS pomáhá zejména osobám po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody poskytnutím dávky mimořádné okamžité pomoci na sociální vyloučení. ÚP ČR při rozhodování o dávce přihlíží k potvrzení poskytnuté kurátorem. Poskytuje žadateli základní poradenství v případě, že jako první navštíví ÚP ČR.

ÚP ČR dále spolupracuje s příslušnými Orgány sociálně – právní ochrany dětí (OSPOD) při vyhodnocení nejen podmínek nároku na dávku PvHN, tzn. také při poskytnutí mimořádné okamžité pomoci na nezbytné náklady související se vzděláním a zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně – právní ochranou dětí.

V roce 2020 převážnou většinu roku spolupráce s uvedenými subjekty probíhala telefonicky, prostřednictvím emailu či online Skype poradami z důvodu pandemie způsobené onemocněním COVID – 19. Žádosti o dávky PvHN byly žadateli podávány elektronicky. Základní poradenství bylo poskytováno telefonicky či prostřednictvím emailu.

MSP uvádí, že v souvislosti s plněním národní Strategie prevence kriminality projednává Republikový výbor pro prevenci kriminality (RVPPK) pravidelně výsledky výzkumů a analýz IKSP. V roce 2020 byly na jednání RVPPK předloženy následující informace, vyplývající z činnosti IKSP:

- Zjištění názorů a postojů obyvatel na otázky spojené s problematikou kriminality a její prevencí
- Trendy kriminality v ČR v roce 2018
- Probace a její efektivita pohledem pachatelů, veřejnosti a médií
- Vybrané základní poznatky z výzkumu IKSP „*Příčiny a podmínky primární trestní recidivy mladistvých*“

V rámci úkolu zajišťovat monitoring potřeb rodin (ohrožených dětí) IKSP dlouhodobě podporuje oživení Systému včasné intervence (a před časem k tomu uskutečnil specifický výzkum uplatňování SVI v praxi) a rovněž podporuje činnost Týmů pro mládež v součinnosti s PMS.

K části věnované integraci cizinců lze uvést, že IKSP dlouhodobě monitoruje a analyzuje vývoj trestné činnosti cizinců v ČR a výsledky pravidelně publikuje v každoročních přehledech trendů kriminality, čímž se mj. snaží přispívat k vyvracení některých zkreslených představ veřejnosti o rozsahu a charakteru kriminality cizinců.

V rámci projektu "Systémové zajištění sociálního začleňování", reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/000060 poskytuje Odbor sociálního začleňování (Agentura) MMR metodickou a poradenskou podporu samosprávám při mapování problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel a zároveň je provází celým procesem nastavení nových, odpovědnějších a efektivnějších sociálních politik. Základním principem spolupráce je ustanovení tzv. lokálních partnerství, kde na základě společných jednání jsou zkoumány potřeby všech zúčastněných stran, zajištěno sdílení příkladů dobré praxe a zkušeností mezi jednotlivými lokálními aktéry (neziskové organizace, sociální odbory, vedení města apod.). Agentura klade důraz na vzájemnou informovanost, podporu a síťování. Na základě těchto společných jednání, kde mohou zaznívat podněty a připomínky všech relevantních aktérů, jsou adekvátně nastavovány a přijímány nové postupy a rozhodovací procesy, které pak mohou účinněji sloužit k prevenci, či dokonce až eliminaci nepříznivé sociální situace jednotlivců a rodin.

V rámci nástrojů MŽP není a priori uplatněna přímá spolupráce či podpora osob v nepříznivé sociální situaci, avšak tato problematika je součástí širšího uplatňování principů udržitelného rozvoje – místní Agendy 21. Místní Agenda 21 je podporována a pravidelně sledována prostřednictvím pracovní skupiny pro místní Agendu 21 i orgánů MŽP. Jejimi hlavními prvky jsou strategické řízení, aktivní a partnerský přístup a systémové směřování k udržitelnému rozvoji. MŽP také každoročně vyhlašuje výzvy v rámci

Programu na podporu projektů nestátních neziskových organizací, v jehož rámci je každoročně uznatelným osobním nákladem podpora dobrovolnické práce organizované dle zákona o dobrovolnické službě.

Rovněž organizace v působnosti krajů a orgány samosprávy (města a obce) a organizace v působnosti měst a obcí podávají žádosti o dotace ve vybraných dotačních programech realizovaných MZ, např. Program vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením, Rozvojové projekty zdravotní péče pro rok 2020. Podrobné informace je možné o těchto projektech získat na internetových stránkách MZ.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 4.2.c Podpora specifickým programům a projektům řešící eskalaci sociálního napětí na místní úrovni.

Gestor: MPSV, MV, MMR, MPO, MSp a další rezorty

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV uskutečňovalo podporu prostřednictvím výzev v rámci Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám, viz např. výzva č. 03_16_052 se zaměřením na sociálně vyloučené lokality, která byla vyhlášena v lednu 2017. V roce 2020 byl ukončen příjem žádostí o podporu v této výzvě, většina projektů již byla v tomto roce v realizaci.

Taktéž v rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 jsou prostřednictvím výzev MAS podporovány aktivity směřující k sociálnímu začleňování a prevenci sociálního vyloučení.

Dle MSp jsou VS ČR a PMS zapojeny do evropského projektu Restorative Justice: Strategies for Change, který vznikl v roce 2019 jako společná platforma European Forum for Restorative Justice a devíti evropských států včetně České republiky. Cílem projektu je podpořit rozvoj restorativní justice na úrovni jednotlivých států.

V rámci Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost MPO byly magistráty krajských měst opět vyhlášovány v roce 2020 výzvy „ITI“ (integrované teritoriální investice), výzvy jsou zaměřeny na podporu integrovaných projektů naplňujících integrované územní investice ve vymezených obcích regionů. Celkem bylo v roce 2020 v uvedeném programu vyhlášeno 5 výzev ITI pro aglomerace Plzeň a Ostrava.

V rámci pětiletého individuálního projektu "Systémové zajištění sociálního začleňování", reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/000060, který odbor pro sociální začleňování (Agentura) MMR realizuje od 1. ledna 2016 do 30. dubna 2022 (pro podrobnosti viz výše bod 4.2.a), je poskytována podpora lokálním partnerům zejména v řešení problémů souvisejících s bydlením, předlužeností, zaměstnáním, zdravím, sociálními službami a sociální prací, komunitní prací a bezpečím. Agentura rovněž realizuje projekt „Místo pro všechny – budování prostoru pro vzájemné soužití“, reg. číslo: LP-PDP4-001 a zajišťuje pokračování mediální kampaně HateFree Culture.

Projekt Místo pro všechny – budování prostoru pro vzájemné soužití

Projekt byl zahájen v lednu 2020 a vychází z postupů a produktů osvědčených v projektu Kampaň proti rasismu a násilí z nenávisti realizovaného v letech 2014–2017. Je podpořen v rámci programu Lidská práva, začleňování Romů a domácí a genderově podmíněné násilí z grantového mechanismu Norských fondů, jeho součástí je také mediální kampaň HateFree Culture.

V rámci projektu je reagováno zejména na zvyšující se míru nenávistných projevů vůči menšinám ve veřejném prostoru, a to včetně příslušníků romské menšiny. Cílem je udržet a rozšířit kultivovanou diskusi týkající se diskriminace a předsudečného násilí. Pomocí otevřené komunikace a informovanosti široké veřejnosti prostřednictvím klíčových aktivit projektu je cíleno na snižování sociálního napětí, nenávistných projevů a násilí z nenávisti vůči menšinovým skupinám.

Mediální kampaň HateFree Culture

Kampaň působí na veřejnost prostřednictvím webových stránek (www.hatefree.cz). Tyto stránky v roce 2020 navštívilo 545 000 unikátních návštěvníků. Kampaň začala postupně opouštět problematiku hoaxů a dezinformací a zaměřila se na vyplnění mezer, které se v mediálním prostředí stále vyskytují. Během první poloviny roku 2020 se podařilo sestavit tým novinářů a zpracovávat témata, kterým se v mainstreamových médiích tolik prostoru nedostává, nebo jsou zpracovávána povrchně. Vycházejí tak reportáže, rozhovory s odborníky na rozličná témata i rozhovory se zástupci menšin či jiných marginalizovaných skupin. Kampaň se tak snaží dávat hlas těm, kteří ho v českém mediálním prostoru často nemají. Na týdenní bázi také vznikají krátká videa pro sociální sítě, která představují zajímavé osobnosti, témata nebo dobré praxe. Tato videa sbírají desetitisíce zhlédnutí. Video o Falatce Biháriové pak shlédlo přes 1,3 milionu lidí.

Kampaň od svého počátku poskytuje prostor pro moderovanou diskusi, a to zejména na facebookovém profilu (www.facebook.com/HateFreeCulture). Příspěvky na něm zveřejňované mají denní zásah v řádech několika desítek tisíc uživatelů. Na konci roku 2020 měl profil na Facebooku zhruba 70 500 fanoušků. Měsíčně obsah profilu zasáhne v průměru 400 000 unikátních uživatelů. Stránka denně publikuje v průměru tři příspěvky – jak vlastní obsah, tak obsah jiných médií. Kampaň působí i na Twitteru a Instagramu. Instagramový profil stále posiluje, ke konci roku 2020 měl 14 tisíc fanoušků. Jsou zde zveřejňovány výhradně vlastní příspěvky v průměru jeden příspěvek denně.

Vzhledem k pandemické situaci se kampaň snaží přenášet některé plánované akce do online prostoru, jako byla např. Otevřená snídane nebo online premiéra filmu Stopa v hlavě následovaná živě streamovou diskusí. Kampaň pokračovala v udržování a v propagaci sítě HateFree Zone, je plánován nábor nových míst i zintenzivnění spolupráce s nimi. Tyto HateFree zóny, mezi nimiž jsou kavárny, divadla, galerie, velvyslanectví, fakulty či kostely deklarují, že je u nich vítán každý. Členové týmu kampaně se pravidelně účastní veřejných debat, přednášek nebo setkání s odborníky, kde komunikují své zkušenosti a expertizu.

MV dlouhodobě a systémově podporuje specifické projekty zvyšující bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách, a to jak finanční podporou, tak vydáváním metodik, pořádáním seminářů a konferencí (viz kap. 3.8.h. – projekt APK, Domovník – preventista, Bezpečná lokalita apod.). Projekt APK, který zvyšuje bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách, působí preventivně proti extremismu a motivuje samosprávy i občany k pozitivnímu hledání řešení problémů, je úspěšně realizován Ministerstvem vnitra v celé ČR především v rámci Programu prevence kriminality (více k projektu v kap. k opatření 3.8.h.).

Mimořádné situace ve výskytu přenosných onemocnění ve vazbě na sociálně slabou populaci řeší Krajské hygienické stanice na celém území ČR.

V roce 2020 byl MZ vyhlášen projekt „Prevence přenosných a nepřenositelných onemocnění v sociálně vyloučených lokalitách se zaměřením na romskou populaci“. Tento projekt je zaměřený nejen na sběr dat v sociálně vyloučených lokalitách, ale i na prevenci a edukaci romské populace zaměřené na snížení zdravotních nerovností mezi Romy, kteří zde žijí.

Situace v ČR byla v roce 2020 významně ovlivněna v tomto směru výskytem onemocnění, který způsobuje nový typ koronaviru SARS-CoV-2. MZ spolupracuje na zvládnutí pandemie novým typem koronaviru s Úřadem vlády, ostatními resorty (MV, MO), kraji a neziskovými organizacemi.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

4.3 Plnění opatření v oblasti posilování sociální soudržnosti

Proces sociálního vyloučení se vždy dotýká celé společnosti; jedním z jeho negativních rysů je závažné narušení společenské soudržnosti. Sociální soudržnost označuje stav sdílené identity, loajality a solidarity ve společnosti. Vyjadřuje schopnost společnosti zajistit dobré odpovídající životní podmínky všem svým členům. Soudržnost nevzniká prostou občanskou, prostorovou či teritoriální příslušností, nýbrž participací na sociálně ekonomické dynamice a správě věcí. Důležitými tématy v této oblasti je mezigenerační solidarita, vnímání sociálně vyloučených osob veřejností, participace sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených osob a také zapojení soukromého a občanského sektoru, které je důležité pro nastolení sociálního dialogu.

Cíl: Snižování sociálního napětí

Opatření: 4.3.a Podpora spoluúčasti občanů na řízení věcí veřejných včetně zapojování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených;

Gestor: MPSV – metodiky a šíření dobré praxe

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Podpora participativních metod práce s cílovou skupinou byla v roce 2018 zařazena do podporovaných aktivit v rámci výzvy č. 03_16_052, tato výzva byla vyhlášena v rámci koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Participativní metody práce s cílovou skupinou představují další možnost zapojování osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených do prevence a do rozhodovacích procesů na místní úrovni s cílem angažovat je do definování a řešení problémů za použití kooperativního rozhodování. Participativní metody práce s cílovou skupinou navazují na realizaci komunitní sociální práce a činnosti komunitních center, mohou být kombinovány s jinými aktivitami výzvy č.03_16_52 a vhodným způsobem je doplňovat.

Prostřednictvím výzvy ŘO OPZ č. 047 pro MAS podporujeme oblast aktivit zacílených na zvýšení míry zapojení a spoluúčasti na komunitním životě (podpora komunitní činnosti a komunitních center)

Tento bod je částečně naplňován systémovým projektem MPSV „Implementace politiky stárnutí na krajích“ (projekt je realizován od roku 2017 do poloviny roku 2022 a je financován z Evropského sociálního fondu). Jednou z jeho klíčových aktivit je vytvoření pozice krajských koordinátorů politiky stárnutí. Pozice koordinátorů byly vytvořeny již ze začátku projektu v roce 2017 a jednou z širokého spektra jejich činnosti je vytvoření diskusních platforem a pořádání kulatých stolů, jejichž výstupy budou podporovat politiku stárnutí na krajích; dlouhodobým cílem je v tomto smyslu vytvoření a prosazování krajských strategických plánů pro tuto oblast. V rámci těchto aktivit se počítá se zapojením cílové skupiny seniorů.

Projekt MPSV Podpora sociálního bydlení si je vědom důležitosti zapojení veřejnosti do řízení věcí veřejných a obecné angažovanosti. O důležitosti této aktivity svědčí i fakt, že téma angažování veřejnosti a podpora sousedských vztahů (v kontextu sociálního bydlení) bylo jedno z doporučení, ke kterému dospěly jednotlivé státy v rámci proběhlého Peer Review Evropské komise zaměřeného na poskytování sociálního bydlení.

Jako dobrou praxí se ukázalo být zapojování širší komunity do řešení problémů spjatých se sociálním vyloučením. Část spolupracujících obcí projektu realizovala setkání s veřejností, kterážto přešla do dobré praxe jako příklad efektivní komunikace, angažování veřejnosti a cesty k vnesení sociální tematiky do diskursu.

Projekt si klade za cíl angažovat veřejnost v otázkách sociálního začleňování a sociálního bydlení i na plošné úrovni. K tomuto účelu slouží jak webové stránky, tak stále populárnější stránky facebookové. Na obou těchto místech byl uváděn seriál článků představujících tematiku skrze příběhy inspirované skutečnými událostmi a skutečným fungováním systému podpory pro osoby v bytové nouzi.

V roce 2020 také pokračovalo vydávání Zpravodaje sociálního bydlení, kdy byly vydány celkem tři čísla. Adresář zájemců o Zpravodaj v současnosti obsahuje 1190 adres, navíc část příjemců následně zpravodaje rozesílá dále. Novým interaktivním vektorem pro šíření informací a zapojování široké veřejnosti se v roce 2020 stal YouTube kanál projektu, přes který jsou dostupné webináře projektu. Tyto jsou díky v podstatě neomezené kapacitě mnohem dostupnější pro širokou veřejnost a také umožní pokládání dotazů a diskusi nad danými tématy. Velice dobrý ohlas byl na zapojení osob sociálně vyloučených, či s jinými relevantními zkušenostmi („Peer pracovníci“).

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 4.3.b Zapojení občanského a soukromého sektoru do tvorby a implementace opatření na podporu sociální soudržnosti, včetně posilování společenské odpovědnosti zaměstnavatelů nebo rozvoje sociální ekonomiky;

Gestor: MPSV – metodiky a šíření dobré praxe

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V roce 2019 byla vyhlášena nová výzva v oblasti sociálního podnikání, a to výzva č. 03_19_105 Podpora sociálního podnikání v Praze. V případě výzev na sociální podnikání vyhlášených v rámci prioritní osy 2 OPZ je zaměření výzev diskutováno na pracovních skupinách, které předcházejí jednání programového partnerství (PROP), které následně tyto výzvy projednává a doporučuje je ke schválení (potřebnost těchto skupin vzešla z jednání PROP).

V rámci IP 2.3 OPZ Výzvy pro MAS na podporu strategií Komunitně vedeného místního rozvoje č. 03_16_047 jsou prostřednictvím výzev MAS podporovány potřebné pro území MAS, realizované často za účasti významných lokálních partnerů.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 4.3.c V rámci probíhající důchodové reformy zohledňovat udržení mezigenerační spravedlnosti;

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Dlouhodobou prioritou MPSV je, aby důchodový systém zůstal i nadále stabilní a dlouhodobě finančně udržitelný, tj. všechny změny systému a jejich dopady musí být a jsou posuzovány komplexně, tzn. jednak z hlediska jejich vlivu na celý důchodový systém, ale i z hlediska jejich vlivu na jednotlivé seniory (včetně mezigenerační spravedlnosti). Snahou MPSV je, aby důchodci byli zabezpečeni důstojně.

V tomto duchu zní i programové prohlášení vlády z června 2018, které obsahuje závazek vlády „Sestavíme odborný pracovní tým pro důchodovou reformu, který zhodnotí dosavadní návrhy, aktuální situaci a předpokládaný vývoj a předloží návrh řešení, které zachová stávající nároky, definuje standard plošného zabezpečení ve stáří na principu solidarity, posílí princip zásluhovosti a bude motivovat lidi v aktivním věku, aby využívali podporované formy individuálního zajištění na stáří.“

V návaznosti na výše uvedené byla ustavena Komise pro spravedlivé důchody, jako poradní orgán pod záštitou ministryně práce a sociálních věcí, s cílem (v rámci důchodové reformy) zajistit nejen udržitelný důchodový systém, ale i důchodový systém zajišťující důstojné důchody. MPSV připravovalo podklady pro jednání této komise a poskytovalo vyžádanou součinnost. Činnost Komise spočívala v doporučení pro MPSV v úpravě principů řešení či výběr variant u předkládaných návrhů s tím, že i samotná Komise mohla rovněž ministryni práce a sociálních věcí předkládat vlastní návrhy. Na základě námětů Komise byly připraveny návrhy novel předpisů z oblasti důchodového pojištění.

Prvním z výstupů Komise, je transformace základního důchodového pojištění na tzv. nultý a první pilíř. Nultý pilíř (solidární složka) by garantoval pojištěnci, který získal potřebnou dobu pojištění pro nárok na starobní důchod, pevnou (solidární) částku ve výši 28 % průměrné mzdy, tj. více jak 10 000 Kč měsíčně. Částka vyplácená z prvního pilíře (zásluhová složka) by odpovídala délce doby pojištění a výši vyměřovacích základů, tj. příjmů, ze kterých bylo odváděno pojistné. Předpokládaná účinnost je od 1. 1. 2023, týkalo by se však i důchodů přiznaných před tímto datem.

V té souvislosti se navrhuje zkrácení potřebné doby pojištění pro nárok na tzv. řádný či předčasný starobní důchod, a to v podstatě na hodnoty, které platily před rokem 2010. Současná délka potřebné doby pojištění (35 let) je ve srovnání se zahraničními úpravami výrazně delší. Důchodová reforma tedy počítá i s tím, že potřebná doba pojištění bude činit opět pouze 25 let (stejně jako před rokem 2010) s tím, že se do této doby budou započítávat i náhradní doby pojištění (některé z nich pouze v rozsahu 80 %). Předpokládaná účinnost je od 1. 1. 2023, týkalo by se však i osob, které před tímto datem nespĺnily podmínku doby pojištění, kterou požaduje současná úprava.

Další návrh, se týká zvýšení starobního důchodu za každé vychované dítě o 500 Kč měsíčně, a to tomu rodiči, který se na výchově dítěte podílel v největším rozsahu. Předpokládaná účinnost je od 1. 1. 2024, týkalo by se však i toho rodiče, který před tímto datem vychovával dítě a kterému byl před tímto datem již starobní důchod přiznán.

Poslední návrh se týká problematiky sníženého důchodového věku osob, které vykonávají tzv. náročné profese. Podle předloženého návrhu by byly do okruhu tzv. náročných profesí zařazeny osoby vykonávající práce ve třetí a čtvrté kategorii (například horníci, svářeči, brusíči, slévači a všeobecné sestry se specializací). Vymezení okruhu osob, které by byly zařazeny do tzv. náročných profesí, by bylo prováděno na základě kategorizace prací podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Návrh dále stanovuje, že za každých 184 směn (tj. cca 1 rok) odpracovaných v těchto kategoriích bude obecný důchodový věk o 1 měsíc snížen. Za pojištěnce zařazené do rizikových kategorií zohledňovaných pro účely důchodového pojištění by zaměstnavatel odváděl zvýšené pojistné, a to

o pět procentních bodů. Předpokládaná účinnost je od 1. 1. 2025. Všechny návrhy byly rozeslány do mezirezortního připomínkového řízení dne 11. 12. 2020.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 4.3.d Rozvoj potencialu a rolí starších lidí v rodině, ekonomice a celé společnosti
Gestor: MPSV
Termín: Průběžně
Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V roce 2020 byl po vypořádání meziresortního připomínkového řízení vyslán Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2019-2025 (dále jen „STRAPS“) k projednání na vládu. Smyslem tohoto dokumentu je na další programové období určovat cíle politiky stárnutí průřezově napříč všemi resorty a zlepšit celkové postavení seniorů ve společnosti, a to zejména vzhledem k probíhající demografické změně. STRAPS nebyl dosud projednán.

V rámci Fóra rodinné politiky, které se konalo 3. a 4. září 2020 v Pardubicích, byla udílena Cena Rady vlády pro seniory a stárnutí populace čtyřem vybraným osobnostem aktivním na poli podpory seniorů, tento rok zejména s ohledem na jejich pomoc seniorům v době epidemie COVID-19. Smyslem Ceny je zvýšit povědomí společnosti o problematice seniorů a stárnutí a motivovat seniory k aktivnímu stárnutí.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

4.4 Plnění opatření v oblasti mainstreamingu sociálního začleňování

Mainstreaming sociálního začleňování znamená zahrnutí této agendy nejen do sociální politiky, ale i do politik vzdělávání, zdravotnictví, regionálního rozvoje, v oblasti kultury, spravedlnosti, financí, bezpečnosti a prevenci kriminality. Jeho nejvýraznější charakteristikou je změna přístupu, která usiluje o nadhled a širší chápání daného problému. Při plánování politik cílených na osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené do popředí vystupuje význam tzv. evidence based policy (politiky založené na důkazech). Mainstreaming vytváří proces tvorby politik založený na lepších informacích, v procesu politiky vede k větší transparentnosti a otevřenosti a prostřednictvím účinných konzultačních mechanismů podněcuje jak širší individuální a skupinovou participaci, tak synergický potenciál relevantních politik.

Cíl: Využívání evidence based přístupu při tvorbě politik a posilování informovanosti o problematice sociálního vyloučení

Opatření: 4.4.a Zvyšování analytické kapacity ve státní správě a samosprávě, ale i v neziskovém sektoru, zavedení stálé spolupráce státní správy a samosprávy s akademickou a výzkumnou sférou, realistické informování a posilování informovanosti o problematice sociálního vyloučení ve státní správě a samosprávě prostřednictvím vzdělávání pracovníků veřejné správy

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Obecně lze konstatovat, že většina projektů a jejich řešení na národní úrovni realizují rozsáhlé týmy z řad odborných referentů státní správy. Systematickou podporu analytické kapacity nevidujeme.

Dále například součástí soutěžní výzvy 03_17_071 je také podpora aktivit na rozvíjení a zkvalitnění výkonu činností sociální práce ve veřejné správě a zároveň se výzva také zaměřuje na mezioborovou a mezirezortní spolupráci při řešení situace osob. V roce 2020 je možné podpořit tyto aktivity v nově vyhlašované výzvě č. 03_20_139.

Projekt MPSV Podpora sociálního bydlení dlouhodobě propojuje odborníky s angažovanou veřejností skrze akce v rámci projektu pořádané. V roce 2020 se jednalo především o webináře, které sloužily jako vektor pro šíření odborných a důvěryhodných informací o problematice směrem k zaujaté veřejnosti. V roce 2020 proběhlo 29 webinářů, které dohromady zhlédlo před 7 500 lidí. Témata se pak dotýkala mnoha aspektů sociální práce, systému sociálního bydlení a dalších (např.: Sousedské vztahy, Hranice práce s klientem, hledání bytů na soukromém trhu, párování sociálních pracovníků s klienty...).

Také proběhla konference zaměřená na dobrou praxi nabytou za dobu realizace 16 projektů v partnerských obcích projektu, která byla živě přenášena online, aby se navýšil počet diváků i v době pandemie. Více popularizačním krokem byla spolupráce s TV NOVA, v rámci které vznikly dva díly seriálu Ordinace v Růžové zahradě zaměřené na tematiku sociálního bydlení, či seriál kazuistik publikovaný na webu projektu a jeho facebookových stránkách.

Projektoví pracovníci jsou nadále v kontaktu s členy všech tří pracovních skupin (Sociální práce v sociálním bydlení, Poskytovatelé bytového fondu, Prevence ztráty bydlení a sociální začleňování), které slouží jako konzultační orgán pro diskutování konkrétních témat, stejně jako propojení projektu s akademickou sférou. Nad rámec odborných konzultací jsou pracovníci projektu navázáni na odbornou veřejnost a akademickou sféru skrze jednak lokální spolupráci, ve které se partneři angažují, jednak skrze přípravu a vysílání série webinářů na témata odpovídající jednotlivým aspektům sociálního bydlení.

Cílovou skupinou všech výše zmíněných aktivit byli samozřejmě i pracovníci veřejné správy, nicméně projekt také připravil a publikoval Metodiku sociálního bydlení pro pracovníky ÚP ČR. V roce 2020 probíhaly přípravy programu vzdělávání 500 zaměstnanců ÚP ČR, samospráv a NNO. Po předchozím výběru dodavatele byly zahájeny práce a za intenzivní spolupráce dodavatele a projektových pracovníků připraveno 11 modulů pro e-learning, včetně pracovních listů. Součástí školení měla být také osobní setkání s lektory nad tématy jednotlivých modulů (celkem 4 dny), které však kvůli pandemické situaci proběhnou online formou. Přípravy dorazily do finální fáze koncem roku 2020 a samotné zahájení vzdělávání je plánováno na první pololetí roku 2021.

V rámci obou individuálních projektů realizovaných odborem pro sociální začleňování (Agentura) MMR je realizováno několik desítek výzkumů ročně na různá témata sociálního vyloučení. Výzkumy jsou volně dostupné na stránkách Agentury.

Zástupci Ministerstva vnitra se pravidelně účastní jednání pracovních skupin Komise pro sociální začleňování MPSV (zejména pak Pracovní skupiny k zaměstnávání vězňů, osob po výkonu trestu a osob se záznamem v rejstříku trestů). Tyto pracovní skupiny se zabývají problematikou bezdomovectví, zaměstnávání osob ve výkonu trestu a po propuštění z výkonu trestu, sociálním bydlením apod. Současně se v rámci dalších odborných pracovních skupin podílejí na přípravě a monitoringu plnění vládních strategií a koncepcí (bezdomovectví, vězeňství, boj proti sociálnímu vyloučení, sociální začleňování, romská integrace, sociální bydlení apod.). Více dále ve 4.2.b.

Stálá spolupráce státní správy a samosprávy je na MZ zajištěna Sekcí zdravotní péče, která je součástí organizační struktury. Sekce prostřednictvím řízených odborů koordinuje a zajišťuje kontrolu výkonu přenesené působnosti svěřené orgánům obcí, krajů a hlavního města Prahy v rámci ministerstva, zpracovává podklady pro hodnocení kontrol pro vládu a Ministerstvo vnitra, odborně vede územně samosprávné celky při výkonu přenesené působnosti v oblasti zdravotnictví. Rovněž zabezpečuje působnost MZ v oblasti zdravotní péče a zdravotních služeb v rozsahu vymezené působnosti, podílí se na tvorbě návrhů právních předpisů a metodik v oblasti zdravotní péče a zdravotních služeb.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 4.4.b Zavedení systematického posuzování potenciálních dopadů nově přijímaných opatření na osoby ohrožené sociálním vyloučením včetně identifikace rizik a přijetí odpovídajících opatření

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Veškerá opatření MZ směřují k podpoře zdraví a prevenci onemocnění obyvatel ČR. Snahou je podporovat osoby ohrožené závažným onemocněním, které může přispět k sociálnímu vyloučení ze společnosti. V roce 2015 byl např. vypracován Národní akční plán pro Alzheimerovu nemoc a další obdobná onemocnění na léta 2016–2019, akční plány v rámci Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí zaměřené např. na celoživotní vzdělávání zdravotnických pracovníků, rozvoj zdravotní gramotnosti aj.

Všechny akční plány obsahují tzv. Logický rámec, který je vhodný pro identifikaci a analýzu problémů na straně jedné a definování cílů a stanovení konkrétních aktivit k řešení těchto problémů na straně druhé. Metodou Logického rámce se připravovaný projekt testuje jak z hlediska vhodnosti a přiměřenosti pro řešení daného problému, tak z hlediska jeho proveditelnosti a trvalé udržitelnosti. Uplatnění metodiky Logického rámce je důležité nejen ve fázi přípravy programu či projektu, ale je klíčovým nástrojem i pro jeho implementaci a hodnocení. Tvoří základ pro přípravu jednotlivých aktivit a rozvoj monitorovacího systému.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 4.4.c Pravidelné sledování a vyhodnocování vazeb mezi přijímanými strategickými dokumenty v oblastech souvisejícími se sociálním začleňováním

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

Využití Logického rámce slouží ke koordinaci projektů a materiálů, lidských zdrojů, řízení změn a umožňuje pochopit důvody realizace projektu a cíle, ke kterým projekt směřuje (proč je realizován). V maximální míře je aplikován **SMART přístup**, tedy že např. cíle jsou **Specifikované, Měřitelné, Akceptovatelné, Reálné a Termínované**, viz bod 4.4b – využití Logického rámce.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 4.4.d Podpora zavádění monitoringu a evaluace efektivity opatření

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

V rámci realizace systémových projektů, kde je potenciální dopad v oblasti změn na úrovni osob, je daná povinnost evaluace v rámci realizace projektů. Při konzultacích je kladen důraz na fázi udržitelnosti systémových projektů zejména pro oblast vyhodnocování dopadů i po ukončení projektů. Obdobně je tomu i u některých projektů soutěžního charakteru.

Projekt MPSV Podpora sociálního bydlení pokračoval ve spolupráci s Ostravskou univerzitou, která zajišťuje evaluaci projektu prostřednictvím tří výzkumných zpráv. Nad tento již probíhající proces byla evaluační činnost v rámci projektu rozšířena o nástroj „Fidelity scale“ (škálu věrnosti) hodnotící věrnost principům Housing First, pomocí které budou evaluovány jednotliví realizátoři podpoření v rámci výzvy OPZ č. 108.

Velkým krokem na poli monitoringu a evaluace efektivity opatření bylo vypracování závěrečných evaluačních zpráv jednotlivých obecních projektů spolupracujících s projektem Podpora sociálního bydlení. Tyto zprávy jsou součástí procesu hodnocení efektivity zavedených opatření a krok k následnému pravidelnému monitoringu opatření v oblasti sociálního bydlení na svých územích.

Projekt také využívá služeb Ostravské univerzity ke zpracování evaluací projektu samotného. V roce 2020 byla dokončena Výzkumná zpráva B: Vyhodnocení podpory systémového projektu MPSV a formulace doporučení pro MPSV, případně jiné státní orgány pro další poskytování podpory prostřednictvím systémových projektů. Další výzkumné zprávy jsou v procesu schvalování a připomínkovém řízení.

Obecným závěrem evaluační zprávy B pak je, že jako nejpřínosnější byly hodnocené takové aktivity, kde byl vytvořen co největší prostor pro sdílení dobrých i špatných zkušeností z praxe sociálního bydlení, a aktivity, kde byly poskytnuty vědomosti a zkušenosti, které mohly být posléze přímo uplatněny v praxi (ať už se jednalo o zahraniční cesty v případě zapojených obcí, workshopy nebo poskytnutí konkrétní konzultační či metodické činnosti ze strany Kontaktního centra). Pozitivně byly rovněž hodnoceny zejména ty činnosti, na kterých se mohly obce samy aktivně podílet.

Efektivita opatření je měřena v obou aktuálních individuálních projektech odboru pro sociální začleňování (Agentura) MMR formou evaluačních šetření. Ta MMR provádí ve všech obcích, s nimiž spolupracuje. Šetření svým profilem sledují naplnění principů tzv. procesní, ale i dopadové evaluace.

- 4.4.D Podpora zavádění monitoringu a evaluace efektivity opatření; a
- 4.4.E Podpora využívání výzkumných závěrů a zkušeností ze zahraničí, podpora výzkumných činností dlouhodobého charakteru, včetně predikce trendů budoucnosti, podpora výzkumných záměrů sledujících regionální dimenzi sociálního vyloučení;

MV zahájilo již v roce 2014 aktivity, jejichž cílem je zdokonalení analytické činnosti bezpečnostních složek státu a dalších relevantních orgánů a institucí v oblasti prevence kriminality a zajišťování bezpečnosti a veřejného pořádku a zvýšení motivace pro její větší a efektivnější využívání.

V oblasti mezinárodní spolupráce a získávání zkušeností ze zahraničí pracovníci MV aktivně participují na činnosti a výměně poznatků v rámci EUCPN.

MZ se odkazuje na viz bod 4.4.b – využití Logického rámce. V průběhu realizace Akčních plánů a projektů dochází k několika druhům kontrol, které se týkají jednak administrace projektu, fyzické kontroly průběhu projektu, především monitorování projektu v jeho průběhu, tak i po jeho ukončení.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Opatření: 4.4.e Podpora využívání výzkumných závěrů a zkušeností ze zahraničí, podpora výzkumných činností dlouhodobého charakteru, včetně predikce trendů budoucnosti, podpora výzkumných záměrů sledujících regionální dimenzi sociálního vyloučení

Gestor: všechny resorty

Termín: průběžně

Stanovisko KSZ: Opatření je plněno.

MPSV uvádí, že na úrovni národních intervencí a systémových projektů je zahraniční zkušenost buď zmapována před realizací vlastního projektu, anebo je součástí vlastní realizace.

Opatření je plněno v rámci přípravy legislativních opatření v oblasti nepojistných dávkových systémů. Dokladem v roce 2020 bylo např. využití poznatků o právních úpravách rodinných dávek v členských zemích Evropské unie při zpracování novely zákona o státní sociální podpoře a návrhu zákona o zálohovaném výživném nebo aktivity mezinárodní spolupráce.

Projekt Podpora sociálního bydlení těží z navázané spolupráce ze zahraničními organizacemi poskytujícími sociální bydlení. Také díky těmto dobrým vztahům získává projekt možnosti přenosu dobré praxe do ČR, ať již formou realizovaných překladů, rad a postřehů od zahraničních kolegů, či možnosti projít vzdělávacím kurzem Train the Trainer zaměřeným na výcvik školitelů Housing First, který pořádá Housing First Europe Hub.

Díky doporučením od zahraničních partnerů se podařilo zajistit kvalitní materiály k překladu a napomoci tak realizátorům projektů, kterým tak byly poskytnuty zahraniční zkušenosti. V roce 2020 byl zpracován překlad Zásad pro domácí návštěvy a Sebehodnotící škály hromadění (hoarding). Dále byly zahájeny přípravy překladu materiálu Housing First for Youth (Housing First pro mladé/mladistvé), jehož dokončení je plánováno na druhé pololetí roku 2021.

Pracovníci projektu také spoluorganizovali a účastnili se pořádaného Peer Review Evropské komise na téma „Sociální bydlení bez zákona“. Na setkání samotném představili zástupci jednotlivých Peer států své systémy sociálního bydlení a následně je kontrastovali se systémem ČR. Na programu bylo také sdílení dobré praxe, do té míry, do jaké ji bylo možné transplantovat vzhledem k velice odlišným charakteristikám jednotlivých státních systémů sociálního bydlení.

Doporučení a výstupy z této akce jsou k dispozici pro případnou přípravu legislativních opatření. Na konci roku byl Evropskou komisí rozeslán „Synthesis report“ (zápis) z celého setkání, který je v procesu překladu do ČJ, aby mohl být i nadále využíván jako zdroj poznatků a podkladů.

Všechny nabyté informace a lekce dobré praxe jsou následně projektem prezentovány dále veřejnosti a spolupracujícím realizátorům/obcím – ať již skrze Zpravodaj sociálního bydlení, e-mailové, či telefonické konzultace, nebo články zveřejněné na webových stránkách projektu.

Po sčítání osob bez domova v ČR, realizovaném VÚPSV v roce 2019, jehož data se ukázala být nedocenitelná, chystá projekt Podpora sociálního bydlení ve spolupráci s VÚPSV metodiku dalšího sčítání, zaměřeného na dosud nepodchycené kategorie podle ETHOS, plánovaného na rok 2022. Dlouhodobý záměr pak je využití metodiky k opakování sčítání, které by umožnilo sledování trendů a následné efektivní predikce.

MSp uvádí, že v souvislosti s ukončením projektu PMS *Na správnou cestu! II* a evaluaci jeho výsledků vznikla *Studie zahraniční praxe týmů pro mládež*, která se kladla za cíl zpracovat základní přehled o zahraniční praxi a tu vztáhnout k praxi české. Studie si všímá specifik a různých podob praxí ve vybraných zemích, které nejdříve popisuje a následně i komparuje. Text vznikl na základě vyhledávání zdrojů v zahraničí a jejich zpracování, ale i tvorby dat zejména kvalitativní formou rozhovorů se členy týmů a dalšími odborníky. Studie se nakonec zaměřila na týmy pro mládež a jejich obdobu ve Velké Británii, Německu a USA.

Týmy, které vznikly a byly podporovány v rámci projektů *Na správnou cestu! I. a II.* uvedly v praxi celou řadu zajímavých aktivit, které bohužel systémovým neukotvením Týmů a ukončením jejich činnosti ztrácejí potenciál být dále sdíleny a šířeny.

VS ČR spolupracuje s MSp, PMS, IKSP a dalšími institucemi v oblasti několika výzkumů. Aktuálně lze jmenovat například zapojení VS ČR do projektů podpořených z TA ČR - Programu na podporu aplikovaného společenskovedního a humanitního výzkumu, experimentálního vývoje a inovací ÉTA: „*Faktory recidivy a proces ukončování kriminální kariéry v kontextu podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*“, reg. č. TL03000019 (řešitelé: Sociologický ústav AV ČR (SOÚ AV ČR), Psychologický ústav AV ČR (PsÚ AV ČR), IKSP; spolupráce: PMS, nebo „*Předpoklady úspěšnosti a selhávání odsouzených mužů a žen zařazovaných do vězeňských programů cílených na snižování rizik (ROOT '20)*“, reg. č. TL03000532 (řešitel: Univerzita Karlova).

Cílem projektu je pomocí prospektivních retrospektivních studií identifikovat a analyzovat klíčové faktory, které ovlivňují selhávání a úspěšnost odsouzených ve standardizovaných programech a dalších, navrhnout efektivní strategie ke zvýšení míry úspěšného absolvování a stanovit kvantitativní indikátory určené pro systematický sběr dat z programů.

IKSP prostřednictvím kriminologických metod a postupů uskutečňuje výzkum v oblasti trestní a bezpečnostní politiky, trestní justice, účinnosti trestní legislativy, kontroly kriminality, projevů a příčin kriminality. Výsledky výzkumů IKSP, které kromě empirických zjištění vycházejí také ze zahraničních poznatků a příkladů dobré praxe, jsou dávány k dispozici relevantním orgánům státní správy i neziskovým organizacím, a ve formě závěrečných studií jsou volně přístupné na webových stránkách IKSP.

Pravidelně jsou prezentovány na půdě Republikového výboru pro prevenci kriminality. Pracovníci IKSP jsou zapojeni v řadě komisí a dalších pracovních orgánů resortních i meziresortních a rovněž do vzdělávání pracovníků justice, PMS a VS ČR. V roce 2020 bylo zahájeno řešení výzkumných projektů ze Střednědobého plánu výzkumné činnosti IKSP na období 2020-2023. Základní tematické okruhy výzkumu na toto období jsou trestní politika, penologický výzkum, vývojové trendy kriminality a závažné druhy a formy trestné činnosti.

Jedním z cílů Střednědobého plánu je vytvářet a průběžně doplňovat poznatkovou základnu oboru, následně využitelnou dalšími organizacemi a institucemi, které se na formulování a naplňování trestní a bezpečnostní politiky v ČR podílejí. IKSP spolupracuje při realizaci plánu výzkumné činnosti se složkami resortu MSp (VS ČR, PMS, Nejvyšší soud, Nejvyšší státní zastupitelství), s ústavy Akademie věd, Policií ČR či dalšími institucemi. Konkrétní výzkumné úkoly IKSP, související s oblastí, kterou pokrývá Strategie sociálního začleňování, jsou zmíněny v pasážích o plnění opatření 3.3k, 3.8.g, 4.2.b, 4.4.e.

Pracovníci IKSP zprostředkovávají a šíří výzkumná zjištění, včetně zkušeností ze zahraničí, i v rámci výuky na vysokých školách ve studijních programech zaměřených na práci s osobami, resp. skupinami osob, které jsou ohrožené sociálním vyloučením.

Pokud jde o predikci trendů budoucnosti, IKSP každoročně zpracovává analýzu trendů kriminality a trestní a sankční politiky, jejíž výsledky jsou publikovány a jsou volně dostupné na webových stránkách IKSP. Tyto analýzy se právě v kontextu stávajících trendů a předpokládaných legislativních a společenských změn dotýkají též problematiky možného vývoje v této oblasti v budoucnosti.

Odbor pro sociální začleňování (Agentura) MMR vyvinula v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“ jednotný nástroj, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje tedy v celorepublikovém rozsahu míru zatížení sociálním vyloučením posoudit – index sociálního vyloučení. Využití administrativních dat umožňuje srovnání míry sociálního vyloučení mezi různými územími a také sledování vývoje rozsahu sociálního vyloučení v čase. Index, který bude minimálně jednou ročně aktualizován, může sloužit jako nástroj pro dlouhodobý monitoring změn v celkovém rozsahu sociálního vyloučení v Česku či jeho částech. Zároveň poskytuje aktuální informace potřebné pro návrhy, realizaci a monitorování sociální politik.

Projekt Podpora sociálního bydlení těží z navázané spolupráce ze zahraničními organizacemi poskytujícími sociální bydlení. Také díky těmto dobrým vztahům získává projekt možnosti přenosu dobré praxe do ČR, ať již formou realizovaných překladů, rad a postřehů od zahraničních kolegů, či možnosti zúčastnit se a projít vzdělávacím kurzem Train the Trainer zaměřeným na výcvik školitelů Housing First, který pořádá Housing First Europe Hub.

Pracovníci projektu také spoluorganizovali a účastnili se pořádaného Peer Review Evropské komise na téma „Sociální bydlení bez zákona“, díky kterému získali celou řadu poznatků od zahraničních kolegů.

Všechny nabyté informace a lekce dobré praxe jsou následně projektem prezentovány dále veřejnosti a spolupracujícím realizátorům/obcím – ať již skrze Zpravodaj sociálního bydlení, e-mailové, či telefonické konzultace, nebo články zveřejněné na webových stránkách projektu.

Po sčítání osob bez domova v ČR, realizovaném VÚPSV v roce 2019, jehož data se ukázala být nedocentelná, chystá projekt Podpora sociálního bydlení ve spolupráci s VÚPSV metodiku dalšího sčítání, zaměřeného na dosud nepodchycené kategorie podle ETHOS, plánovaného na rok 2022. Dlouhodobý záměr pak je využití metodiky k opakování sčítání, které by umožnilo sledování trendů a následné efektivní predikce.

MV zahájilo již v roce 2014 aktivity, jejichž cílem je zdokonalení analytické činnosti bezpečnostních složek státu a dalších relevantních orgánů a institucí v oblasti prevence kriminality a zajišťování bezpečnosti a veřejného pořádku a zvýšení motivace pro její větší a efektivnější využívání.

V oblasti mezinárodní spolupráce a získávání zkušeností ze zahraničí pracovníci MV aktivně participují na činnosti a výměně poznatků v rámci EUCPN.

MZ v rámci své působnosti:

- se zapojuje do mezinárodních aktivit (např. účast ve Společných akcích Evropské komise, spolupráce s Výbory OSN);
- iniciuje národní aktivity (Smlouva o spolupráci s WHO);
- spolupracuje s odborníky (např. formou jejich účasti v poradních orgánech a pracovních skupinách zřizovaných MZ k určitým tématům);
- každoročně vypisuje dotační tituly, z nichž mnohé jsou vázány na strategické dokumenty na národní úrovni, jejichž priority se pravidelně aktualizují;
- snaží se získat finanční prostředky (z Fondů EHP a Norska). Finanční prostředky těchto fondů jsou zaměřené především na výzkum a inovace, ochranu životního prostředí, kulturní dědictví a spolupráci v kultuře, veřejné zdraví, vzdělávání a spolupráci v justici. Oproti předchozímu období bude kladen ještě větší důraz na lidská práva, inkluzi Romů a rozvoj občanské společnosti.

Opatření má neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

Příloha č. 1: Seznam plnění cílů a opatření

Cíl: Nastavení a rozvoj sociální práce			
Opatření	termín	gestor	stav
2.a Zajistit a podporovat vzájemnou spolupráci aktérů veřejné správy a ostatních subjektů při výkonu sociální práce	průběžně	MPSV ve spolupráci s MV, kraji a obcemi	Plněno
2.b Zabezpečit odpovídající metodickou a finanční podporu sociální práce	od roku 2014	MPSV	Plněno částečně
2.c Předložit legislativní úpravu výkonu sociální práce, včetně role aktérů, metodik činností, definice aktérů, činností, úkonů podle potřeb identifikovaných v jednotlivých odvětvích sociální ochrany (včetně využití metody case management)	do konce roku 2016	MPSV	Neplněno
2.d Předložit legislativní úpravu profese a celoživotního vzdělávání sociálních pracovníků – profesní zákon, za účelem zajištění garantované odbornosti a kvality výkonu sociální práce	do konce roku 2016	MPSV	Neplněno
2.e Zajistit účelově vázané financování výkonu sociální práce ve veřejné správě	průběžně	MPSV ve spolupráci s MF	Plněno
2.f Podpora sociální práce na obcích, sladování metod sociální práce a spolupráce s ÚP ČR, NNO a sociálních služeb	průběžně	MPSV	Plněno
2.g Podpora péče poskytované v co největší míře v přirozeném prostředí klienta (komunitní péče)	průběžně	MPSV	Plněno
2.h Podporovat alternativní přístupy v sociální práci	průběžně	MPSV	Plněno

2.ch Zvyšování prestiže sociální práce prostřednictvím osvěty a informování	průběžně	MPSV	Plněno částečně
Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Vytvářet podmínky pro vstup a udržení se na trhu práce pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené			
Opatření	termín	gestor	stav
3.1.a Zabezpečit odpovídající poradenské, motivační a podpůrné služby pro vstup a udržení se na trhu práce včetně tvorby individuálních akčních plánů (programy personální, technické, metodické a motivační podpory), i prostřednictvím zapojení nestátních neziskových organizací do poskytování komplexních poradenských služeb	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno částečně
3.1.d Zajistit podporu odpovídajících služeb pracovní rehabilitace, podpora programům sociální rehabilitace	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.1.e Zajištění koordinačních aktivit podporujících vstup a udržení se na trh práce na místní úrovni, zaměstnavatel – ÚP – NNO, personální posílení asistentů, služeb zaměstnanosti – nastavení metodik procesu koordinace a vzájemné spolupráce	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.1.f Ve spolupráci s dalšími aktéry (zejm. motivovaní zaměstnavatelé) zajistit regionální zaměřování programů zaměstnanosti s možností jejich neprodleného nasazení ve vyloučených lokalitách	do konce roku 2014	MPSV, ÚP ČR ve spolupráci s MMR (dříve ASZ)	Plněno
3.1.g Zajistit programy motivace k přijetí zaměstnání prostřednictvím krátkodobých pracovních příležitostí, pečlivě prověřovat příjmovou a dluhovou situaci uchazečů, motivačně nastavit výši mzdy a délku podpory dotovaných pracovních míst	do konce roku 2015	MPSV, ÚP ČR	Plněno

3.1.j Podporovat vytváření lokálních sítí zaměstnanosti (viz Evropská strategie zaměstnanosti: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=104&langId=cs) se zapojením všech relevantních aktérů, tj. zaměstnavatelů, územní veřejné správy a neziskového sektoru	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.1.k Šířeji prosazovat princip společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek/motivovat podniky s účastí státu při vytváření pracovních míst pro znevýhodněné osoby na trhu práce (například České dráhy, Lesy ČR, správy povodí apod.), seznamovat veřejné zadavatele s metodikou společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek	od roku 2014	ÚV, MMR ve spolupráci s MPSV a dalšími rezorty	Plněno
3.1.l Vzhledem k demografickým predikcím ohledně stárnutí populace dále rozvíjet koncept Age managementu na podporu zaměstnávání starších osob	průběžně	MPSV	Plněno
3.1.m Podporovat rozvoj sociálního podnikání formou osvěty, poradenství, finanční podpory i after care (následné podpory), včetně zvážení nutnosti přijetí specifické právní úpravy sociálního podnikání	průběžně	MPSV, MPO, MŽP	Plněno částečně
3.1.n Zavedení systémové podpory přístupu osob k mikrofinancování	do konce roku 2014	MPSV ve spolupráci s MPO a dalšími relevantními aktéry	Plněno
3.2.o Podpora rozvoje sociálně aktivizačních služeb za účelem podpory osoby k přístupu a udržení na trhu práce	od roku 2014	MPSV	Plněno částečně
3.2.p Podpora rozvoje sociální práce ve službách zaměstnanosti (např. využití metody case managementu apod.)	od roku 2014	MPSV, ÚP ČR	Plněno

3.2.q Podpora rozvoje sociálně terapeutických dílen vzájemně prostupných s integračním sociálním podnikáním a zaměstnáváním znevýhodněných, propojování činnosti sociálně terapeutických dílen s potřebami obce, města, regionu	od roku 2015	MPSV	Plněno
Cíl: Zajistit dostatečně rozvinutý systém sociálních služeb pro potřeby osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožené reagující na jejich individuální potřeby v kontextu společenské zakázky			
Opatření	Termín	gestor	stav
3.2.a Zajistit podporu rozvíjení dostupnosti, prostupnosti a komplexnosti systému sociálních služeb v rámci sítí sociálních služeb reagujících na potřeby regionu, podpora spolupráce poskytovatelů sociálních služeb za účelem sociálního začleňování na místní úrovni;	Do konce roku 2015	MPSV	Plněno částečně
3.2.f Optimalizovat systém financování sociálních služeb, který bude reflektovat demografický vývoj, nároky uživatelů a rostoucí náklady poskytovatelů	od 2014	MPSV	Plněno částečně
3.2.i Zvyšování prestiže sociálních služeb a sociální práce prostřednictvím osvěty a informování	průběžně	MPSV	Plněno částečně
Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Zajistit dostupné, provázané a kvalitní služby pro rodiny, děti a mládež. Posílení ekonomické stability rodin a jejich samostatnost s důrazem na svobodu volby rodinné strategie, zejména v oblasti sladování profesního, rodinného a osobního života.			
Opatření	Termín	gestor	stav
3.3.a Zpracování nového zákona o podpoře rodiny, náhradní rodinné péče a systém ochrany práv dětí a novelizace souvisejících právních předpisů	od roku 2015	MPSV	Plněno
3.3.b Zajištění systémových změn v oblasti náhradní rodinné péče	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.c Zajištění systémové podpory rodin při výchově dětí se specifickými potřebami	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.d Zajištění odpovídající a standardy garantované kvality širokého spektra služeb pro rodiny, děti a mládež	průběžně	MPSV	Plněno

3.3.e Deinstitutionalizace náhradní péče, podpora ambulantním, terénním a nízkokapacitním pobytovým službám náhradní rodinné péče	do konce roku 2018	MPSV	Plněno
3.3.f Realizace opatření k podpoře flexibilních forem práce a dalších opatření v oblasti sladování profesního, rodinného a osobního života (motivovat zaměstnavatele k realizaci pro-rodinných opatření, včetně flexibilních forem práce)	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.g Rozvoj služeb péče o děti, jejich dostatečné kapacity a místní dostupnosti	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.h Rozvoj nízkoprahových služeb na podporu rodin ohrožených sociálním vyloučením, jako jsou kluby matek, mateřská centra, předškolní kluby nebo rodičovské skupiny založené na principu svépomoci	průběžně	MŠMT ve spolupráci s MPSV	Plněno
3.3.ch Realizovat dotační podporu prarodinných organizací poskytujících služby pro rodiny, včetně rodin se specifickou potřebou	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.i. Zajištění a podpora komunikace mezi všemi aktéry rodinné politiky (rozdíjet spolupráci s územními samosprávnými celky při zajištění regionální rodinné politiky)	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.j Zajištění účinných mechanismů spolupráce všech aktérů v systému sociálně-právní ochrany dětí, podpora mechanismů průběžného a dlouhodobého vyhodnocování situace ohrožených rodin a dětí, tvorby individuálních plánů a jejich naplňování	průběžně, evaluace v roce 2016	MPSV	Plněno
3.3.k Realizace programů a opatření v péči o děti v postavení obětí či pachatelů trestné činnosti	průběžně	MSp, spolupráce MV	Plněno
3.3.l Průběžné vzdělávání a odborná podpora všech aktérů systému sociálně-právní ochrany dětí	průběžně	MPSV	Plněno
3.3.m Realizace a rozvíjení osvěty v oblasti opatření v rodinné politice	průběžně, kampaň Právo na	MPSV	Plněno

	dětství 2014/2015		
3.3.n Podporovat zvyšování kvality činnosti OSPOD ve vztahu k ohroženým dětem nebo rodinám včetně dětí a rodin v sociálně vyloučených lokalitách nebo rodin ohrožených vyloučením z bydlení	průběžně	MPSV	Plněno
Cíl (z hlediska sociálního začleňování): Zajistit rovný přístup ke vzdělání pro všechny.			
Opatření	termín	gestor	stav
3.4.a Zajistit podmínky (materiální, technické, finanční, personální) pro vzdělávání ve školách hlavního vzdělávacího proudu pro všechny děti, žáky a studenty	průběžně	MŠMT	Plněno
3.4.b Zkvalitnění a rozvoj poradenského systému za účelem zajištění rovného přístupu ve vzdělávání (od předškolního po vysokoškolské, vč. prevence rizikového chování)	průběžně	MŠMT	Plněno částečně
3.4.c Zajištění podpory rovného přístupu ve vzdělávání prostřednictvím mimoškolních aktivit (podpora efektivního zájmového a neformálního vzdělávání)	průběžně	MŠMT	Plněno
3.4.d Minimalizace rizik spojených s rizikovým chováním u dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami prostřednictvím podpory standardizovaných a certifikovaných služeb v oblasti primární prevence rizikového chování ve vzdělávání, ve spolupráci s rodinou a sociálními službami	průběžně	MŠMT	Plněno
3.4.e Podpora rozvoje a tvorby místních strategií rozvoje výchovně vzdělávací soustavy a systematické sociálně pedagogické intervence v domácnostech ohrožených sociálním vyloučením	průběžně	MŠMT ve spolupráci s MPSV a MMR	Plněno
3.4.f Podpora poradenských, intervenčních a aktivizačních služeb v činnosti vzdělávacích institucí	průběžně	MŠMT ve spolupráci s MPSV	Plněno

3.4.g Podpůrné služby k získání a dokončení vzdělání pro osoby ze sociálně znevýhodňujícího prostředí podporujících jednak samotné žáky a studenty ve studiu, tak jejich rodiče v podpoře svých studujících dětí	průběžně	MPSV ve spolupráci s MŠMT	Plněno
3.4.h Propojení a spolupráce škol, rodin, sociálních služeb a orgánů sociálně právní ochrany dítěte	průběžně	MPSV ve spolupráci s MŠMT	Plněno
Cíl: Zvýšení dostupnosti bydlení pro osoby ohrožené vyloučením z bydlení nebo po jeho ztrátě.			
Opatření	termín	gestor	stav
3.5.a Zajištění místní dostupnosti standardního nesegregovaného bydlení (v bytech) pro osoby ohrožené vyloučením z bydlení nebo po jeho ztrátě (prostřednictvím legislativního vymezení rolí státu a obcí a návazného zajištění financování pořízení, rekonstrukce a provozu sociálního bydlení). Mělo by jít jednak o zajištění využití stávajícího bytového fondu (prostřednictvím rekonstrukcí, možnosti výhodného odkupu obcemi či neziskovými organizacemi) a nástrojů zvyšujících dostupnost bydlení na volném trhu s byty znevýhodněným jednotlivcům a rodinám (např. prostřednictvím garancí nebo sociálních nájemních agentur), jednak o zajištění podpory výstavby standardních nájemních bytů zvláště tam, kde nejsou k dispozici nevyužité byty, kde však existuje potřeba takového bydlení.	průběžně	MMR ve spolupráci s MPSV	Plněno částečně
3.5.b Vytvoření motivačních nástrojů (včetně garančních mechanismů) pro vyšší zapojení soukromých vlastníků bytového fondu v oblasti sociálního bydlení	Do konce roku 2016	MMR ve spolupráci s MPSV	Plněno
3.5.c Podpora programů prevence ztráty bydlení (prevence vyloučení z bydlení), jako je protidluhové poradenství, programy podporující sladování intervencí a nástrojů, personální zajištění apod.	průběžně	MPSV ve spolupráci s MSp	Plněno

3.5.d Podpora koordinace aktivit na místní úrovni za účelem udržení nebo zprostředkování odpovídající formy sociálního bydlení pro osoby vyloučené z bydlení nebo po ztrátě bydlení	průběžně	MPSV ve spolupráci s MMR	Neplněno
3.5.e Legislativní úprava řešení přístupu osob (dle vládou schválené funkční definice ETHOS) k bydlení	průběžně	MMR, MPSV	Plněno
3.5.f V jednotlivých opatřeních zohledňovat princip odmítnutí prostorové segregace znevýhodněných obyvatel	průběžně	MMR, MPSV	Plněno
3.5.g Rozvoj a podpora sociální práce jako nástroje zprostředkujícího přístup k adekvátnímu bydlení a jeho udržení	průběžně	MPSV	Plněno
3.5.h Pilotní ověření modelu Housing First (bydlení v první řadě) v podmínkách ČR	od roku 2015	MPSV ve spolupráci s MMR a dalšími relevantními rezorty	Plněno
3.5.ch Na základě pilotáže následně vyhodnotit a navrhnout konkrétní modely zavádění modelu Housing First do praxe ČR se současným navržením jejich financování	do konce roku 2020	MPSV ve spolupráci s MMR a dalšími relevantními aktéry	Plněno
Cíl: Zlepšit přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke zdravotní péči			
Opatření	termín	gestor	stav
3.6.a Podpora osvětových, preventivních a informačních programů na podporu zdravého životního stylu u osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených	průběžně	MZ ve spolupráci s MPSV	Plněno

3.6.b Provádět deinstitucionalizaci psychiatrické péče v souladu s principy schválené Strategie reformy psychiatrické péče	průběžně	MZ ve spolupráci s MPSV	Plněno
3.6.c Zajišťovat osvětu a vzdělávání zdravotnických i nezdravotnických pracovníků v oblasti přístupu k osobám sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým a v dodržování právních předpisů upravujících přístup těchto osob ke zdravotním službám včetně zákazu diskriminace	průběžně	MZ ve spolupráci s MPSV	Plněno
3.6.d Zvyšovat informovanost subjektů zapojených do práce s osobami sociálně vyloučenými nebo sociálním vyloučením ohroženými o možnosti využití programů MZ zaměřených na oblast prevence nemocí a podpory zdraví	průběžně	MZ	Plněno
3.6.e Podpora terénní sociální práce (vyhledávání a práce s ohroženými v terénu) k zajištění poskytování informací, poradenství a usnadnění vyhledání potřebných a odpovídajících zdravotnických či sociálních služeb	průběžně	MPSV	Plněno částečně
3.6.f Podpora služeb na sociálně zdravotním pomezí s cílem zajistit dostupnost těchto služeb	průběžně	MPSV, MZ	Neplněno
Cíl: Zajistit adekvátní příjem a prevenci ztráty příjmu pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené			
Opatření	termín	gestor	stav
3.7.a Doprovázení politiky fiskální konsolidace vhodnými prorůstovými opatřeními a posilováním zaměstnanosti, což umožní poskytování adekvátní podpory ohroženým skupinám, jejich zapojení na trhu práce, vytvoření dostatečných disponibilních zdrojů pro pasivní sociální ochranu	průběžně	MPSV, MPO, MF	Plněno
3.7.b Zvyšovat informovanost o možnostech a mezích pomoci, kterou skýtají sociální dávkové systémy	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.7.c Zkvalitnit informace o vyplácených dávkách a jejich příjemcích tak, aby se mohly využít k včasné identifikaci koncentrace sociálních problémů a k formulaci návrhů opatření a hodnocení jejich dopadů	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.7.d Udržovat a kultivovat systém státní sociální podpory a v souladu se strategickými cíli v oblasti zaměstnanosti zvyšovat dostupnost zařízení služeb péče o děti	průběžně	MPSV	Plněno

3.7.e Hledat možnosti, jak při poskytování dávek prohlubovat působení aktivizačních prvků a přispívat k začlenění na trhu práce	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
3.7.f Podpora účasti uchazečů a zájemců o zaměstnání v aktivitách zaměřených na zvýšení finanční gramotnosti	průběžně	ÚP ČR	Plněno
3.7.g Podpora systému finančního vzdělávání – žáci základních a středních škol, pedagogové, odborníci, veřejnost	průběžně	MŠMT	Plněno
3.7.j Důsledně se zaměřit na odhalování, prověřování a vyšetřování trestných činů v oblasti lichvy	průběžně	MV	Plněno
3.7.k Rozvoj a podpora programů materiální pomoci pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené	průběžně	MPSV	Plněno částečně
3.7.l Podpora poradenských a právních aktivit za účelem řešení zadlužení včetně bezplatného právního poradenství na místní úrovni	průběžně	MPSV, MSp	Plněno částečně
3.7.m Podpora programů vzdělávání pro pracovníky pracujícími se sociálně vyloučenými a zadluženými osobami	průběžně	MPSV, ÚP ČR	Plněno
Cíl: Podpora dalších začleňujících služeb (mimo sektor sociálních služeb): Integrovaný systém kvalitních a dostupných služeb pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené postavený na stabilním systému financování; zajištění provázanosti těchto služeb s dalšími začleňujícími službami a institucemi; aplikace moderních metod sociální práce, zjišťování potřebnosti, zajištění kvality, administrace a managementu.			
Opatření	termín	gestor	stav
3.8.a Zajistit podporu organizačním změnám vedoucím k integrovanému systému začleňujících služeb	průběžně	ÚV v přímé spolupráci s MPSV	Plněno

3.8.b Zajistit podporu aplikace moderních metod financování, zjišťování potřebnosti a zajištění kvality, dostupnosti a provázanosti jako systémových opatření na všech úrovních	průběžně	ÚV v přímé spolupráci s MPSV	Plněno
3.8.c Zajistit podporu aplikace moderních metod sociální práce s klienty např. case/care management, zavádění alternativních nebo inovativním metod sociální a terapeutické práce s klienty např. zaměřených na kompenzaci nedostatečných sociálních dovedností, self-management, udržení rodinných vazeb v průběhu léčby jedince	od 2014	MPSV	Plněno částečně
3.8.e Podpora síťování a zabezpečení spolupráce s návaznými službami a institucemi na místní úrovni	průběžně	MPSV ve spolupráci s ÚV a MV	Plněno
3.8.f Zajišťovat podporu službám pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené	průběžně	ÚV v přímé spolupráci s MPSV a MZ	Plněno
3.8.g Zajistit podporu začleňujícím službám pro osoby po výkonu trestu	průběžně	MSp (PMS) ve spolupráci s MPSV, MV, MZ a ÚV	Plněno
3.8.h Zajistit podporu službám prevence kriminality a rizikových jevů	průběžně	MV	Plněno
Cíl: Rovný přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke společenským zdrojům.			
Opatření	termín	gestor	stav
4.1.a Uplatňování zásady rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám ve všech politikách týkajících se osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených (rozlišování	průběžně	ÚV a všechny rezorty při	Neplněno

zavinění a nezavinění, příp. míry zavinění pro účely poskytnutí podpory je třeba odmítat jako protiprávní)		navrhování opatření ve výše uvedených politikách	
Cíl: Aktivní přístup lokálních aktérů k prevenci a řešení problematiky sociálního vyloučení			
Opatření	termín	gestor	stav
4.2.a Zajistit odpovídající podporu regionům k vytváření sociálně začleňujících politik – metodickou, personální, finanční. Opatření v oblasti podpory sociálního začleňování je třeba zaměřovat na území ČR, která jsou významně ohrožena zvýšenou nezaměstnaností, nedostatkem sociálních služeb, vysokou koncentrací skupin ohrožených chudobou a dalšími jevy konstituujícími prostředí sociálního vyloučení, a tam, kde je potřeba dále rozvíjet již existující infrastrukturu sociálních služeb za účelem zvyšování konkurenceschopnosti a sociálního statutu jejího obyvatelstva	průběžně	MPSV, MMR, MŽP, MPO, MV	Plněno
4.2.b Podporovat spolupráci sociálních pracovníků sociálních služeb, služeb pro rodiny, mládež a děti, sociálních pracovníků obcí, sociálně právní ochrany dětí, Úřadu práce ČR, Probační a mediační služby ČR, výchovně vzdělávacích a dalších institucí za účelem prevence i komplexního řešení nepříznivé sociální situace osob	průběžně	MPSV, ÚP ČR, MZ, MV, MŠMT, MŽP, obce, ve spolupráci s MMR	Plněno
4.2.c Podpora specifickým programům a projektům řešící eskalaci sociálního napětí na místní úrovni	průběžně	MPSV, MV, MMR, MPO, MSp a další rezorty	Plněno

Cíl: Snižování sociálního napětí			
Opatření	termín	gestor	stav
4.3.a Podpora spoluúčasti občanů na řízení věcí veřejných včetně zapojování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených	průběžně	MPSV – metodiky a šíření dobré praxe	Plněno
4.3.b Zapojování občanského a soukromého sektoru do tvorby a implementace opatření na podporu sociální soudržnosti, včetně posilování společenské odpovědnosti zaměstnavatelů nebo rozvoje sociální ekonomiky	průběžně	MPSV	Plněno
4.3.c V rámci probíhající důchodové reformy zohledňovat udržení mezigenerační spravedlnosti	průběžně	MPSV	Plněno
4.3.d Rozvoj potencionálu a rolí starších lidí v rodině, ekonomice a celé společnosti	průběžně	MPSV	Plněno
Cíl: Využívání evidence based přístupu při tvorbě politik a posilování informovanosti o problematice sociálního vyloučení			
Opatření	termín	gestor	stav
4.4.a Zvyšování analytické kapacity ve státní správě a samosprávě, ale i v neziskovém sektoru, zavedení stálé spolupráce státní správy a samosprávy s akademickou a výzkumnou sférou, realistické informování a posilování informovanosti o problematice sociálního vyloučení ve státní správě a samosprávě prostřednictvím vzdělávání pracovníků veřejné správy	průběžně	všechny rezorty	Plněno
4.4.b Zavedení systematického posuzování potenciálních dopadů nově přijímaných opatření na osoby ohrožené sociálním vyloučením včetně identifikace rizik a přijetí odpovídajících opatření	průběžně	všechny rezorty	Plněno
4.4.c Pravidelné sledování a vyhodnocování vazeb mezi přijímanými strategickými dokumenty v oblastech souvisejícími se sociálním začleňováním	průběžně	všechny rezorty	Plněno

4.4.d Podpora zavádění monitoringu a evaluace efektivity opatření	průběžně	všechny rezorty	Plněno
4.4.e Podpora využívání výzkumných závěrů a zkušeností ze zahraničí, podpora výzkumných činností dlouhodobého charakteru, včetně predikce trendů budoucnosti, podpora výzkumných záměrů sledujících regionální dimenzi sociálního vyloučení	průběžně	všechny rezorty	Plněno

Příloha č. 2: Seznam zkratk

APIV	Akční plán inkluzivního vzdělávání
APK	Asistent prevence kriminality
APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
AV ČR	Akademie věd České republiky
BDg	Bilanční diagnostika
CDZ	Centrum duševního zdraví
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČŠI	Česká školní inspekce
ČSÚ	Český statistický úřad
DSO	Dobrovolné sdružení obcí
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESF	Evropský sociální fond
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
ETHOS	Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení
EUCPN	Evropská síť pro předcházení trestné činnosti)
EVVO	Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025
FG	Finanční gramotnost
FEANTSA	Evropská federace národních organizací zabývajících se bezdomovectvím
GŘ ÚP ČR	Generální ředitelství Úřadu práce České republiky
GŘ VS ČR	Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky
HF	Housing First (Bydlení především)
IKSP	Institut pro kriminologii a sociální prevenci
IPOD	Individuální plán ochrany dítěte
IPRÚ	Integrované plány rozvoje území
IPS	Informační a poradenské středisko
IROP	Integrovaný regionální operační program 2014–2020
ITI	Integrované územní investice
KA	Klíčová aktivita
KIPR	Kvalita-Inkluze-Poradenství-Rozvoj
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám

KRT	Krajský realizační tým
KSZ	Komise pro sociální začleňování
MAS	Místní akční skupiny
MF	Ministerstvo financí
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NDT	Národní dotační titul
NIDV	Národní institut dalšího vzdělávání
NLZP	Nelékařský zdravotnický personál
NNO	Nevládní nezisková organizace
NPI ČR	Národní pedagogický institut České republiky
NPZ – PPZ	Národní program zdraví – projekty podpory zdraví
NRP	Náhradní rodinná péče
NSD	Nepojistné sociální dávky
NSZ	Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním
NSFV	Národní strategie finančního vzdělávání
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
NV	Nařízení vlády ČR
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OMJ	Odlišný mateřský jazyk
OP PMP	Operační program potravinové a materiální pomoci
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014–2020
OP VVV	Operační program Věda, výzkum, vzdělávání 2014–2020
OPZ	Operační program Zaměstnanost 2014–2020
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
SPOD	Sociálně-právní ochrana dětí

SPO	Sociálně-právní ochrana
OPK	Odbor prevence kriminality
OÚ	Obecní úřad
OÚ ORP	Obecní úřad obce s rozšířenou působností
OZP	Osoby se zdravotním postižením
PAS	Porucha autistického spektra
PČ	Poradenská činnost
PK	Profesní kvalifikace
PMS	Probační a mediační služba
PPPD	Pěstounská péče na přechodnou dobu
PPRCH	Primární prevence rizikového chování
Program PK	Program prevence kriminality na místní úrovni
Projekt APK	Projekt Asistent prevence kriminality
PS	Poradní sbory
PvHN	Pomoc v hmotné nouzi
PÚR	Politika územního rozvoje
RCPZ	Regionální centra podpory zdraví
RIP	Regionální individuální projekty
RPSN	Roční procentní sazba nákladů
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVZRM	Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
ŘO OPZ	Řídicí orgán Operačního programu Zaměstnanost 2014–2020
SDG	Cíl udržitelného rozvoje
SOVZ	Společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek
SPC	Speciální pedagogické centrum
SPO	Sociálně právní ochrana
SPOD	Sociálně právní ochrana dětí
SPSZ	Strategické plány sociálního začleňování
SSP	Dávky státní sociální podpory
SŠ	Střední škola
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
ŠPZ	Školská poradenská zařízení
ŠVP	Školní vzdělávací programy
TA ČR	Technologická agentura České republiky

ÚP ČR	Úřad práce České republiky
UoZ	Uchazeč o zaměstnání
ÚV	Úřad vlády ČR
ÚVZD	Ústav pro výkon zabezpečovací detence
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
VDP	Vězeňská duchovenská péče
VOŠ	Vyšší odborná škola
VP	Vzdělávací program
VS ČR	Vězeňská služba České republiky
VŠ	Vysoká škola
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody
VÚPSV	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
ZDS	Zdravotnická dopravní služba
ZDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
ZZS	Zdravotnická záchranná služba